

الآن ليا لله اخوتهم اهل بيتهم

با عانت خداوند کریم بلفوظات امام متقین آیه من آیات رب العلمین
سلطان الاولیا و محبوب الہی حضرت شاہ عبدالعزیز المعروف بشاہ غلام علی قدس سرہ السی
المنسبہ

کتاب معارف

مؤلف

شمع بزم اولیا و وارث انبیا مقبول بارگاہ احمد حضرت
شاہ روف احمد علیہ الرحمۃ کہ یکے از اجلہ خلفائے حضرت موصوف بودند

مؤلف

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

آرایش عروس و بیباچه کلام فصحا بجلینہ ستائش احد ہے ابتدا نیست کہ بر عارض جوہر احسان از
 آب لسان فیض ترجمان نبیاء کرام علیہم الصلوٰۃ والسلام رنگ جلا کشیده و پیرایش شاہد مقدمہ بیان
 بلغا بزبور نیایش۔ واحد ہے انتہا نیست کہ بر خسارہ گوہر عرفان از طراوت زبان گوہر فشاں اولیاً
 عظام تازگی و ضیا بخشیدہ پیت انبیا را جوہر احسان وہی ہے اولیاء را گوہر عرفان وہی عقل عقلا در ادراک
 ادنی کنہ اسما و صفات او دائرہ وار ہر گردان ست و فہم کبر اور عقل صغریٰ مقام ذات او آئینہ تمثال
 حیران سے ز علیا علی و بالا ز بالا ہے ہندی ہسمنی گنجد در آنجا۔ مقاسم از عقول انبیا پاک پیر سل
 را ہم بگنہش نیست اوراک سبحان اللہ و الحمد للہ و لا الہ الا اللہ و اللہ اکبر و لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی
 العظیم۔ وصلوات و انیات و تحیات زاکیات بروح پرستوح ان سرور انبیا رہبر اتقیا ہمارا و روح رسالت
 و عنقار قاف قربت خلیل جلیل رب جمیل و لیل سبیل خداوند جمیل اول اوائل دلیل لائل مستدار انوار الہیہ
 و منتہا عروج کمالیہ اعلیٰ الہیہ و ہیولہ عوالم عنیہ متنابہ شافع امم جمیع انبیا کرام شانی ہمہ امراض
 و اسقام سید پرو و سرخواجہ دین و دنیا امام انبیا پیشوار اولیاء شافع روز جزا محبوب کبریا منخر صفا
 احبت سبب مصطفیٰ علی اللہ علی آلہ و صحبہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلیٰ باد اما بعد می گوید فقیر
 رؤف احمد مجددی نسباً و طریقہ عنی عنہ کہ چون اخوت پناہ و الاد استگاہ کاشف اسرار شریعت
 و طریقت واقف انوار حقیقت و معرفت حافظ کلام التراب مجید شاہ ابوسعید سلیم اللہ تعالیٰ کہ
 کہ اسرار السعید من و عظیم بعبیرہ از جہین پیش ظاہرست۔ و انوار السعید من سعدنی بطین آتہا از پیشانی نور فشاں

اصفیا

بہر مجتہدین چچاں گرویدند کہ محفوظات حضرت پیر و شکیہ قطب دوران تسبیح زمان مہر سپہر ولایت ماہ سمار
ہایت نیز برج اتقا گوہر ورج اجبت با آفتاب مطلع ارشاد ماہتاب افق امداد سراج محفل صفا چرخ بزم
رضا منظر اسرار الہیہ پیچہ انوار نامتناہیہ نور و فیض سبحانی مصدر برکات رحمانی مروج طریقہ مجدیہ مکمل
کالات احمدیہ سالک مسالک صراط مستقیم شریعت و ایمان ناہج مناہج بدیل طریقت و احسان کاشفا
اسرار ظلت و محبت واقف انوار محبت و محبوبیت مجدداتہ ثالثہ العشر مروج شریعت خیر البشر و قصید

مصدر

<p>امام جملہ خلائق اسیر ہر دوسرا بشیر معرفت و بادشاہ ہر دو جہاں خیر سرحد امر شدہ یزدان دوای درد و رون و شفا جملہ حیل راہ الہی کفیل شرع نبی مفائے عارض خوبی کمال محبوبی ضیاء مہر ولایت مہ عروج کمال طیب علت دل طائر ریاض قدس فقیر و رگہ داور امیر انیس ملک قیمت نیست محبت قرار شتا قان کتاب راز خدا و صحیفہ اسرار ولی ایزد و واقف بجملہ سر و عن ہدایت و وجہاں ہادی زمین و آسمان قیمت پوشش محبت بطور و بیچ کلیم شہ زمین و زمان حضرت غلام علی</p>	<p>حسب رحمت و دریای جو و بحر عطا برای گم شدگان شکل خضر راہ منا امامت مسرور دین بچو و دامن دلیل وحدت و برہان میں بعلم و ذکا رئیس انیس ملک حلیم خدا حبیب ذات الہی محبت اہل صفا بہ انتظام ہمہ خلق مثل قطب رحا برنگ ذات رسل طاہر از معاصیہا وجود نیست فیض الہی و مسلح الصلی ظلیل بارگہ کعبہ یا بعز و عدل کریم عالم محبوب اکرم الکرام وجود نور ظہور سرور و شیر و فنا سما را ورج صفا طائر ریاض ہلا کلیم باری و طور تجلی تمولا شفای جملہ مرض شافی بروز جزا</p>
--	---

تیسرا ولایت

قد سنا اللہ تعالیٰ با سرار ہم و انوار ہم کہ در محافل قدسی مشاکل از در زغر مغر معارف و نصائح بزبان
گوہر نشان میریزند و از جواہر زواہر سلوک و جذبہ بیباں نیستی ترجمان بیان می نمایند و در رشتہ
تحریر انتظام دہ و بسبب ترقیم آرہنڈا با اشارت آل واجب الاطاعت این کتریں خاکروبان خانقاہ

ترتیب

عرش استتباب حضرت پیر دستگیر با وجود عدم لیاقت محرز کلام فیض نظام آنحضرت گردید و اللہ الموفق و
 المعین و المستعین به بدو لفظات حضرت پیر دستگیر برین پنج ترتیم خواہم نمود کہ اول تاریخ و روز نوشتہ
 ہر چہ کہ درال روز و برتے این فقیر از زبان گوہر نشاں ارشاد فرمودند ثبت خواہم ساخت بجای
 اسم مبارک حضرت پیر دستگیر لفظ حضرت ایثاں می نگارم و غرض من درین تالیف بجز ثواب امری دیگر
 نیست امید از جناب حضرت حق علی شانہ آنست کہ از ثمرہ شجرہ خیر فیض اثراتنا انما العسمال بالنیات
 برومند شوم. **والتوفیق الالباب اللہ تعالیٰ** روز **ششم** تاریخ **دوازدهم** شہر
ربیع الآخر پیر پیری - فدوی در محفل فیض نعل حاضر گردید و در آن اثنا در حضور شیخ گنجور ذکر لفظ فقیر
 حضرت ایثاں بزبان گہر بار ارشاد فرمودند کہ در فقیر حرف فاعبارت از فاقہ کشیدن و بکل نشستن
 است. و حرف قاف از قناعت کردن و رشتہ جھوجھ بستن و پاعبارت از یاد ویز و منان و فراموشی
 از ہر دو جہاں و حرف راعبارت از ریاضت کردن و مجاہدہ نمودن است پس ہر کہ این ہمہ ساخت کار خود
 و فقیر پیر و اخلاص و **و افضل و قاف قرب و یاری در امر رحمت و رویت یافت والا قاف فضیحت**
و قاف ہر دو یاریاں و رار سوا نیست نعوذ باللہ عن ذالک ہم درال روز ذکر سماع آمد حضرت ایثاں
 فرمودند کہ اہل سماع آتہا اند کہ متوجہ الی اللہ و معرض عن سواہ اند ہر چہ می شنوند از حق می دانند غیریت
 از نظر ایثاں مرتفع شدہ است و می فرمودند کہ حضرت نظام الدین اولیا رضی اللہ عنہ میفرمودند کہ اسے
 کاش من در سماع مردمی و ہم میفرمودند کہ حضرت نظام الدین اولیا رضی اللہ تعالیٰ عنہ تا آنکہ سر درین حشر
 مانند کہ حضرت فرید الدین گنج شکر قدس سرہ روزی از راہ عنایت و توجہ بیغایت بہن ارشاد فرمودند
 کہ آنچه خواهی از ما بطلب من استقامت طلبیدم و مردن در سماع نخواستم افسوس کہ وقت از دست رفت
 و ہم می فرمودند کہ در وجد و تواجہ فرقیست و جد بے اختیاری رقص کردن است و تواجہ با اختیار و ہم
 می فرمودند کہ تواجہ بدستی نیست نیز در صوفیہ جائز است چنانچہ در مجلس حضرت نظام الدین اولیا قدس
 سرہ بود و ہم میفرمودند کہ در مجلس شریف حضرت نظام الدین سماع بود بلا اعتراض و بی حضور نشا و امار و بلکہ
 دست بردن ہم نبود پس اینچنین سماع در شرع ہم جائز است چنانچہ در فوائد الفوائد و سیر الاولیا
 نوشتہ است و ہم میفرمودند کہ حضرت قطب المحققین خواجہ نجف سیار اوشی کاکی قدسنا اللہ تعالیٰ بسرہ الا قدس در سماع
 پیر تم این بیت از دار فانی بیکان جا درانی رحلت نمودند **بیت** کشتگان نجر تسلیم را بہ

فائدہ و تحقیق لفظ فقیر

ہنماں از غیب جان و گریست بہ اللہ اللہ چہ کلام احمد جام ست کہ جام وصال می نوشاند و از دامن ہستی
میرباند و ہم در آن روز ذکر جامعیت انسان آمد ارشاد فرمودند کہ حضرت امام محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ رحمۃ
واسعہ نوشتہ اند کہ انسان جامع جمیع ممکنات برین پنج است کہ ہرچہ در ہمہ عالم است در انسان فقط۔
ہم موجود کہ انسان نمونہ فلک و خطرات مشابہ ملک و استخوان بمنزلہ کوبہا۔ و خون چون دریا۔ و رگہا راستوا
بشکل اشجار۔ و ہر دو چشمہاں شمال مہر تاباں و ماہ رخشاں قس علیٰ ہذا لیکن میگوئیم کہ انسان جامع
جمیع ممکنات برین طور است کہ ہمہ عالم ظہور اسما و صفات است و انسان منظر ذات و ذات جامع جمیع
صفات است۔ و ہم می فرمودند کہ قلب انسان آئینہ جہاں نامست لکن عارف می بیند کہ ہمہ عالم
در دل من است بلکہ حق جل و علا ہسم در من جلوہ گریست اکثر اولیا و ریخالت بوحثت وجود قائل
ند و لغزۃ انا الحق و سبحانی ما اعظم شانی و لیس فی جنتی سوی السمیر نند۔ مولانا جام گفتہ۔

ما آئینہ جہاں نامیم موجود و کسز وجود مانیمست ہر قطرہ کہ بسنگری ز دریا	ما نور جمال کبریا کیم در ہر چہ نگہ کنی تو ما کیم در یاب کہ قطرہ نیست تاب
و عارف نامی مولانا عبدالرحمن جامی ہم باین مقام اشارت فرمود و اند۔	
مکن ز رنگ نامی عدم ناکشید رخت در حیرتم کہ این ہمہ نقش عجیب چیست باوہ نہاں جام نہاں آئینہ پدید جامی معاد و مبدرا و وحدت بس	واجب ز بارگاہ قدم ناہادہ گام بر لوح صورت آمدہ مشہود خاص و عام در جام عکس بادہ و در بادہ رنگ جام ما در میان کثرت موہوم و اسم
وحشی از اولیای عظام بوحثت شہود قائل اند و میگویند کہ عالم بزنگ آئینہ خاتہ الیت کہ انوار آفتاب چہرہ معشوق حقیقی درین تافتہ است۔	
عکس ہونے تو چو در آئینہ جام افتاد	عارف از خندہ می در طمع خام افتاد
فائدہ مولف گوید یعنی عنہ کہ سماع آوازے را گویند کہ بے آلات باشد و غنا مع آلات است پس اختلاف سبب کیے از ظلم بجزمت غنا نیست کہ از نص و استغنی زمین استقطعت منہم بصوتک حرمت غنا ظاہر است کہ مفسرین ہوا لغنا نوشتہ اند و آیت کریمہ و من الناس من شتر ی ہو کذبت ہم ازین قبیل	

بنان نوری در میان حسن و غنا

واحدیث ہم در حرمت غنا بسیار اند چنانچه الشیطان اول من ناسخ و اول من یحیی
 و دیگر الغنا منیث البفاق فی القلب کما یثبت البقاة پس اختلاف علما در حرمت سماع است
 نه در غنا و شنیدن آواز نسا و امارو هم داخل ہیں قسم است پس سماع یعنی آواز سے کہ از نسا و امارو نسا
 و مزایر ہم نبود اہل قلوب را کہ ذوق و شوق و وجد و یخودی و اضطرابی و انوار و اسرار و ترقیات
 می بخشد بشر و طیب کہ متصوفین نوشته اند جائز است و الا فلا

روز چهارشنبه تاریخ پیر و ہمس شہر ہند کور در حضور فقین گنور حضرت ایشاں

حاضر شدم در آن وقت تفسیر سورۃ الکفرون بلسان عبد ایشاں ارشاد فرمودند سخن در ناسخ و منسوخ
 افتاد کہ اہل شرک نسبت ترود و تقدیر و تلون او امر بجناب اقدس الہی جلشانہ میسازند نفوذ باللہ عنہا فرمودند
 کہ حق سبحانہ تعالیٰ حکیم مطلق است و بنی آدم مثال مریض و پیغمبران بزرگ عطار و صحافت بلسان نسخ
 پس در ہر زمان بر عایت موسم و امر جبہ حکیم نسخہ می نگارو۔ چرا کہ غرض حکیم شفا سے مریض است پس حق
 تعالیٰ مناسب ہر قرن نسخہ ہدایت بنی آدم بہ پیغمبران الوالعزم می فرستاد حتی کہ پیغمبر علیہ من الصلوٰۃ افضلہا
 و من التسلیات اکملہا جلوه ظہور یافتند مناسب ہر وقت با حضرت احکام نازل شدند بعد ازاں
 ذکر امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ آمد فرمودند کہ تعریف حضرت مجدد و قدس سرہ چہ بیان
 توں کرد کہ مقابل اولیاء ہزار سال یک وجود مبارک ایشاں است۔ وہم می فرمودند کہ حضرت خواجہ
 خواجگان پیرچران قانی فی السنو اجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودہ اند کہ شیخ احمد نقشبست کہ مثل
 ماہر اراں ستارگان در سایہ جنت ایشاں گم اند۔ و معارف شیخ احمد قابل مطالعہ انبیا کرام اند علی نبینا
 و علیہم الصلوٰۃ والسلام۔ وہم میفرمودند کہ شیخ عبدالحق دہلوی رحمۃ اللہ علیہ در رسالہ خود نوشتہ اند کہ من در
 بارہ حضرت مجدد و فکر کردم ناگاہ آیتے کہ در بارہ رفع استتہاہ حضرت موسیٰ علی نبینا و علیہم الصلوٰۃ و التسلیات
 نازل شدہ است و در دل من وارد شد پس حضرت ایشاں فرمودند کہ ازینجا معلوم شد ہر کہ معتقد حضرت
 مجدد است موسیٰ است و ہر کہ منکر است فرعونے است نفوذ باللہ منہا۔ وہم میفرمودند کہ شیخ عبدالحق رحمۃ
 اللہ علیہ خلاص نامہ خواجہ حسام الدین احمد خلیفہ حضرت خواجہ باقی باللہ رحمۃ اللہ علیہ نوشتہ اند در
 آل ترقیسم نمودہ کہ میان شیخ احمد سلمہ اللہ تعالیٰ می آیند احوال دل من دگر گون گشتہ و غشاوہ بشری
 و در دل من نماند و بخاطر آمدہ کہ بایچین بزرگان بد نباید بود پس از لفظ غشاوہ معلوم شد کہ اعتراضات

ایشان ہمہ ازراہ بشریت و نمائیت بودند ازراہ حقیقت این سخن جواب ہما عتراضات شیخ است پس در
 آل اثنا ذکر فضیلت حضرت حضرت یعنی حضرت خازن الرحمۃ خواجہ محمد حمید و عروہ و ثقی حضرت خواجہ محمد
 معصوم رضی اللہ تعالیٰ عنہما آمد حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت خواجہ باقی باللہ نور اللہ مرقدہ فرمودہ اند
 کہ اولاد شیخ احمد پارہائے خواجہ ہراند ہمہی فرمودند کہ حضرت تا بہ انتہا مقامات حضرت مجدد الف ثانی قدسنا
 اللہ تعالیٰ بسرہ السامی رسیدہ اند پس عرض کردہ شد کہ حضرت قاضی شہار اللہ پانی تی رحمۃ اللہ علیہ
 نوشتہ اند کہ حضرت خواجہ محمد معصوم رضی اللہ عنہ تجدید شرکت دارند حضرت ایشان فرمودند کہ شرکت تجدید جزا
 نمیتوان گفت مگر حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ در حق ایشان فرمودہ اند کہ معاملہ ما و تو مثل معاملہ
 صاحب شرح وقایہ است بچند خود کہ جدا و وقایہ آنچه تحریر میکرد صاحب شرح وقایہ یاد و حفظ میساخت
 یعنی آنچه معارف بر من کشوف شدہ اند تو آنرا حاصل کردہ ای سے

تو یک نکتہ زین لوح نگذاشتی ہر آنچه ہنہا دم تو برداشتی

بعد ازاں در مجلس شریف اتفاقاً ذکر میر غیاث الدین کہ از خلفا رحاجی غلام معصوم رحمۃ اللہ علیہ
 بودند آمد حضرت ایشان بزبان فصاحت بیان این شعر میر غیاث الدین ارشاد کردند و فرمودند
 کہ صاحب ذوق و شوق بودند۔ سے

قوس ابرو بہا تر کشش مژگان بکشا تا دو کج بر جگر زاہد شکاک انداز

روز پنجشنبہ تاریخ چهارم شہر مذکور در حضور پر نور حاضر شدہ مشرف بشرف
 آستان بوسی گردیدم۔ شاہ گل محمد غزنوی کہ از خلفا حضرت ایشان اند استفسار طریقہ توجہ خواستند
 حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ طریقہ توجہ حضرات علیہ نقشبندیہ مجددیہ منظر یہ رضوان اللہ تعالیٰ علیہم
 اجمعین کہ بہا رسیدہ است و بیال خود یکیم بریں نہج است کہ اول فاتحہ برار و اح طیبیہ حضرت امام
 الانبیاء و سید انبیاء محمد مصطفیٰ علیہ و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلہا و من التسلیات اکملہا و حضرت پیران
 کبار و مرشدان کاشف اسرار خصوصاً خواجہ جگان پیر پیران حضرت خواجہ بہار الدین نقشبند
 و خواجہ عبید اللہ احرار و حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی شیخ احمد سہندی و حضرت مرزا صاحب
 منظر اسرار و مصدر النوار قطب زمان حضرت جان جانان رضی اللہ تعالیٰ عنہ و عنہم اجمعین خواندہ و دعا
 و تفرغ از جناب الہی نمودہ و استمداد از پیران خواستہ متوجہ بطرف قلب طالب فی شوم باینطور

کہ قلب خود مجاوی قلب طالب ساخته بہت بینایم و نور ذکر کی کہ از پیران کبار قلب من آردہ است
 در قلب طالب القامی کہم حتی کہ قلب طالب فا کر میگردد بعد از ان بلطف روح و سر و خنی و اخنی بطریق سابقہ
 ذکر القامی سازم و سہ سہ توجہ و رہر لطیفہ بینایم بعد از ان متوجہ بطرف خطرات قلب طالب گشتہ بہت خیال
 از الہی کہم باز بحضور جمعیت القامی کہم و از بہت قلب خود انجذاب قلب طالب بسوئے بالاکیم باز بہیں
 طریق بہ لطیفہ نفس و عناصر اربعہ و در قلب مراقبہ احدیت کہ مسی اسم مبارک اللہ است جامع جمیع صفات
 کمال و منزہ از نقصان و زوال تصور کنند باز مراقبہ معیت و بہ معکم اینا کنت تم می سازند یعنی ہر لحظہ
 و ہر لمحہ معیت الہی در دل خیال میکنند بلکہ در ہر لطیفہ از لطائف بلکہ در ہر برگ و پے بلکہ در تمام عالم
 معیت سبحانہ بیچوں و بینوں چنانچہ نفس قرآنی براں ناطق است تصور میسازند و تجلی افعالے و وحدت الوجود
 و ذوق و شوق و استغراق و بخودی و آہ و نعرہ و وجد و تواجد حاصل میشود بعد از ان در لطیفہ
 نفس مراقبہ اقربت سخن اقریب الیہ من حیل الوریڈ میکنند و فیض این مراقبہ بطیفہ نفس با شکر کت لفظ
 عالم امر وارد میشود باز بحضور والالاین عاصی پر معاصی عرض نمود کہ توجہ برائے از الہ مرض بچہ طور عطا
 می فرمایند حضرت ایشان فرمودند کہ طریقہ توجہ از الہ مرض در قدما برو و نہج بود سیکے آنکہ مقابل مرض
 نشستہ تصور صحت مریض ساخته متوجہ الہی شدہ می نشینند و دیگر آنکہ بہت و خیال سلب مرض
 از مریض کہ وہ بر خودی اند از ند چنانچہ حضرت مولانا جامی رحمۃ اللہ علیہ برائے عیادت مریض رفتہ کہ
 بر رولش بسیار ورم بود مولانا توجہ ساختند تا آنکہ ورم او بر روی مبارک مولانا ناظور گر و حضرت
 قیوم زمان مرزا جان جانان قلبی و روحی فداہ قدسنا اللہ تعالی بسرہ السامی توجہ بہت از الہ مرض براں
 طور می فرمودند کہ مجاوی مریض نشستہ در میان مریض و خود قدح آب با چادر سفید و یا چیز دیگر نہادہ
 بہت سلب مرض از مریض ساخته براں می انداختند باز حضرت ایشان فرمودند کہ من از الہ مرض از جسم
 مریض پس پشت او میسازم باز بحضور اقدس مولوی شیر محمد صاحب عرض نمودند کہ توجہ بہت حصول کشف
 بچہ طور می فرمایند حضرت ایشان فرمودند کہ متوجہ بطرف طالب شدہ نوریکہ در قلب است و در مردک چشم
 القا کنند ہم حضرت ایشان میفرمودند کہ توجہ بہت از الہ جہل نسبت و ریں طریقہ می فرمایند یعنی
 رفع جہل قلب طالب ساخته القار اوراک مینمایند و نیز حضرت ایشان مہینہ فرمودند کہ طور طفرہ ہم در
 در طریقہ ماست ہر گز اینچو اہند کہ عبور بر مقامات عالیہ زود و شتاب گردد انوار اسرار مقام عالی بر طالب

القامی کنند باین طریق کہ خود را در آن مقام داخل کرده انوار آن مقام بر قلب طالب می اندازند و در آن وقت مولوی شاہ محمد عظیم صاحب حاضر بودند عرض کردند کہ انوار آن مقام آورده بر طالب اندازند یا طالب را بہت در آن مقام داخل میفرمایند حضرت ایشاں فرمودند کہ شاہیں طور بکستید و نیز حضرت ایشاں ارشاد فرمودند کہ حضرت مرزا صاحب قبلہ قدس اللہ سرہ باین طور تفصیل مقامات نمی فرمودند۔ چنانکہ من لفظیلم میکنم و ہم مرالہام ربانی شدہ است کہ از سینہ تو طریقہ برآمدہ است و نیز حضرت ایشاں فرمودہ اند کہ طریقہ توجہ جامعہ کثیرہ کہ ما میکنیم اینست کہ قلوب ہمہ جماعت بنجیاں محبت مستقیم تضرع بنجاب حق جل و علا میں نمایم کہ الہی ہر یک را بمقام خود فیض رساں پس بہت خود بسوئے ہمہ قلوب متوجہ میسازم از تفضل الہی ہر یک را عروج و لقم می شود پس در آن وقت ذکر ذوق و شوق در حضور آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ طالب ذوق و شوق و کشف و کرامات ہم طالب خدا نیست حل شانہ طالب را باید کہ طلب ذات بخت کند و ہر چہ کہ در راہ آید نفی سازد و بگوید کہ نیست ہیج مقصود بجز ذات پاک و نکل فرمودند کہ بہ حضرت پیر و مرشد ما قلبی و روحی فداہ در ابتدا در حال مساکت کہ فلا شخص طالب ذوق و شوق و کشف کرامات ست فرمودند ہر کہ طالب این شعبہ است اورا بگوئید کہ از خانقاہ من بروید و نزد من نیائید پس این خبر بہار رسید در حضور پرنور حاضر شدم و عرض نمودم کہ حضرت چنین فرمودہ اند یا نے حضرت ارشاد ساختند کہ بلے من گفتہ ام من عرض نمودم کہ باز مرضی حضور صیبت فرمودند کہ در پنجانگ بے نمک لیسیدن ست اگر کسی طالب ہے این چیزگی باشد نزد من بیاید والا لاپس من عرض نمودم کہ مرا ہمیں منظور ست فرمودند خوب بیائید۔

ما برائے استقامت آسیدیم | نے پے کشف و کرامت آسیدیم

و نیز حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت قیوم زماں قطب جہاں عارف بلند سیر قبلہ عالم خواجہ محمد پیر رضی اللہ تعالیٰ عنہ سر مبارک خود بر قلب طالب نہادہ توجہ میفرمودند و مناقب حضرت قبلہ عالم بسیار بیان ساختند و در تعریف حضرت خواجہ ضیاء اللہ کہ از عالم خلقا حضرت قبلہ عالم بودند فرمودند کہ ہر کہ دیدن نسبت مجیدی مجسم خواہد خواجہ ضیاء اللہ رحمۃ اللہ علیہ را بیند و نیز فرمودند کہ حضرت خواجہ ضیاء اللہ در آخر شب گریہ و زاری میکردند و مردمان را زجر آو تنبیہا پیدا رسیدا خستند و میگفتند کہ ای واسے بر شما کہ دعوی محبت الہی میزنید و یار و مسبب شما بیدار ست و متوجہ بشما است و شما خستہ آید

وغافل از دور دعوی محبت شما و روغ گوید والا حال عاشقان اینست ۵

مجنون بنیال زلف لیسے در دشت

در دشت کج تجوی لیسے می گشت

سیکشت بدشت و برز بانس لیلی

لیلی میگفت تاز بانس می گشت

بعد ازاں در مجلس شریف کسی گفت کہ سبحان اللہ عجیب اکابران این طریقہ شریفہ اند کہ از بہت
و توجہ بقاماتے کہ در خیال و وہہسم نمی آیند میرسانند حضرت ایشان فرمودند این برکات از جناب
حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی است قدسنا اللہ تعالیٰ باسم ارہ السامی کہ بجمت کیفیات ہر
ہر مقام می آیند والا در طریقہ دیگران مجاہدات و ریاضات شاقہ می کشند و حصول این دولت عظمی
و موہبت کبری کم دست می دہد ۵

آنکہ بہ تبریزیات یک نظر شمس وین

سخرہ کند بر وہ وطنہ زند بر چہ

و نیز حضرت ایشان می فرمودند کہ این ہمہ عنایت حضرت خواجہ بہار الدین است رضی اللہ تعالیٰ
عنه کہ در سجدہ رفتہ و عبادتجہ جناب کار ساز حقیقی حالت عظمتہ کردہ بودند کہ الہی امر طریقہ عنایت کن
کہ البتہ موصل باشد حق تعالیٰ مجیب الدعوات دعای ایشان مستجاب فرمود و طریقہ عنایت کرد کہ
البتہ موصل است و نیز حضرت خواجہ بہار الدین نقشبند قدسنا اللہ تعالیٰ باسم ارہ السامی فرمودند کہ
در طریقہ ما محرومی نیست و در طریقہ ما مجاہدہ نیست ما مراد اینم و در طریقہ ما اندراج النہایتہ فی البدایہ
است ۵

اول ما آخسر من مستہی

آخسر ما جیب متن استہی

حضرت ایشان فرمودند کہ معنی اندراج النہایتہ فی البدایہ این است کہ درین طریقہ علیہ حضور و
آگاہی کہ عبارت از توجہ الی اللہ است و در ابتدا پیدا می شود و جمعیت و بخیطری یا کم خطرگی دست می
دہد و تا با انجام میرسد کہ ہرگز خطرہ غیر در دل نمی آید اگر فرضاً عمر نزار سالہ یا بدخیال ما سوا خطیر دل نمیکرد
و پس ہمیں انتہاء دیگران است و یا معنی این کلام شریف این است کہ درین طریقہ جذبہ مقدم است بر سلوک
و در طرق دیگران جذبہ موخر و نیز حضرت ایشان این شعر بخوانند ۵

از قتل من مترس کہ دیوانہاں حشر

مجرم کست تدبیر تو صد بے گناہ

روز جمعہ تاریخ پانزدہم شہر مذکورہ این غلام بچہ عالی مقام حاضر شد حضرت ایشان

فرمودند که آدمی را باید که در همه وقت متوجه الی اللہ باشد و در هر وقت از اوقات دور هر فعل از افعال تیز
 انوار و اسرار و فیوض و برکات نخلد مثلاً چون نماز خواند خیال کند که انوار و برکات بچه کیفیت می آیند و بوقت
 خواندن قرآن بچه طوری آیند و بخواندن درود چنین می آید و به تهلیل لسانی چه برکات دست می دهند
 و از مطالعه احادیث چه اسرار کشف میشوند و بر همین پنج خیال مضرت نماید از هر منہیات و شبهات مثلاً از لقمه
 شبیه چه ظلمت می آید و از غیبت چه ضرر باطن رسیده و از دروغ چه ظلمت بر دل آمد علی بن القیاس
 از جمیع منہای ضرر خود فہمید و احقر از نماید تم کلامہ الشریف را قسم گوید کہ طالب را باید کہ در ہر لحظہ و
 ہر لمحہ در خود خیال کند کہ چه چیز از من سرزد شدہ است اگر موافق کتاب و سنن است شکر بجا آرد
 و اگر خود با لہ مخالف قرآن حدیث است توبہ و استغفار نماید گناہ پوشیدہ و راتوبہ پوشیدہ و گناہ
 ظاہر را توبہ آشکارا کند و در توبہ کردن درنگ نکند چہرہ کہ گرا تا کاتبین در نوشتن گناہ توقف می کنند۔ اگر
 شخص توبہ کند گناہ نمی نویسد و الای نگارند و نیز حضرت ایشان قبل از حلقہ لفظ مبارک اللہ و وسہ
 بار جہر گفتند۔ در آن وقت کیفیت کہ برین فدوی رو داد بیان آن در تحریر نمی آید و حضرت ایشان ہم
 در آن وقت دست مبارک بالا ساختہ و رجب حالتی شدند و ہر زبان مبارک بے اختیاریں شعرانند

ایں چہ احسانست قربانت شوم

ای حسد اقربان احسانت شوم

پس شخصی در حضور حاضر شد و استدعا تلقین ذکر ساخت حضرت ایشان قلبی و روحی فداه فرمودند کہ زبان
 خود را بکام بسیار لفظ مبارک اللہ اللہ در ہم اول الضمہا و در ثانی بکون با خیال از آن کہ موضع اوزرستان
 چہ بقاصدہ و انگشت دست بگورین طہر کہ گویا لفظ مبارک اللہ در دل می آید بجز لفظ مبارک اللہ سبب سی مرتبہ بخوان کہ خداوند
 مقصود کن توئی و رضائی تو محبت و معرفت خود بدہ پس برین منط **مَدَاوَمْتُ مَنُودَہَ بَاشِی**۔ بعد از آن شخصی دیگر
 عرض نمود کہ یک مرد عالم است و لذت و عیبت از حضرت وارو و لا کن میگوید کہ من در چند جا خدمت بزرگان
 و جس و ریاضت کرده ام الحال مرا طاقت نماندہ است حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ در دار لقیہ من
 مجاہدہ نیست مگر وقوف قلبی کہ عبارت از توجہ دل بسوئے ذات الہی و نگہداشت خطرات گذشتہ
 و آیندہ از دل ہر لحظہ و ہر لمحہ این روشی باید کرد و نگہداشت خطرات گذشتہ و آیندہ بر این طور باید کرد۔
 کہ چون خطرہ در دل آید کہ فلاں کار در زمان گذشتہ بچہ طور شدہ بود و ہر وقت از دل دفع کند کہ تمام
 قصہ در دل نیاید و یا در دل آید کہ در فلاں جامیہ دم و در آنجا چنین کار کنم و در انکار این منفعت است

ایں دفع کند۔ حاصل آنکہ چوں خطرہ غیر خدا آمدن خواهد بود وقت دفع کند۔ و در دل آمدن ندید پس
 در آن وقت ذکر توجہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ توجہ سریع التاثر بریں طوری شود کہ صورت خود را
 صورت مرشد خود تصور کند و مراقبہ معیت ملحوظ داشته توجہ بہت بر قلب طالب نماید البتہ طالب را
 ذوق و شوق دست میدہد عتایار کر خواهد و میلش بکہ باشد؛ و نیز در حضور ذکر تزویج صوفیہ
 آمد حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت واقف اسرار کاشف انوار خواجہ عبید اللہ احرار رضی اللہ تعالی
 عنہ میفرمودند کہ از من گناہ ہے سر زود شدہ است۔ اگر بیخ صد سال زندہ مانم و توبہ و استغفار بجا آور
 کفارت آن نمی شود یا راں مجلس عرض نمودند کہ کدام گناہ بوقوع آمدہ فرمودند لکاح پس خیال باید
 ساخت کہ با وجود این حشمت ظاہری اینچنین حضرت باطنی دارد و احوال کارخانہ ظاہری ایشان
 ظاہر و باہر مشہور و معروف است کہ مولانا جامی رحمۃ اللہ علیہ در شان ایشان نوشته اند؛

چو فتر اندر قبای شای آسد | بستہ بر عبید اللہی آسد

و نیز شخصی از حضرت ایشان عرض نمود کہ حضرت مرزا صاحب قبلہ مستطہ رحماں جان جانان
 رضی اللہ تعالی عنہ را از طریقہ قادریہ ہم فائدہ رسیدہ است یا نہ حضرت ایشان ارشاد
 فرمودند کہ فیض حضرات نقشبندیہ و قادریہ و چشتیہ حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بلسانہ السامی
 را کہ رسیدہ است حضرت مرزا صاحب قبلہ را ہم حاصل شدہ است و فائدہ از روح مبارک حضرت
 غوث الاعظم محبوب جانی شیخ عبدالقادر سیستانی و از روح حضرت قطب المحققین خواجہ قطب الدین
 بختیار کاکی ہم حصول گردیدہ است و فیضی کہ از روح حضرت غوث الواصلین خواجہ بہار الدین
 نقشبند است ظاہر و باہر است۔ بعد از آن تذکرہ حدت توجہ در حضور والا آمد حضرت ایشان فرمودند
 کہ یک روز میان کرامت اللہ راورد جنب شدت شد من دست خود بر آن تہادہ ہمت نمودم فی
 الحال در دروغ شد بالکلیہ و در حضور میان کرامت اللہ ہم موجودند اقرار نمودند و نیز حضرت
 ایشان فرمودند کہ روزی توجہ بر کشتی رواں کردم استادہ شد پوز شنبہ تا سحر
 شانزدہم شہر مذکور فقیر در حضور پر نور حضرت ایشان حاضر شد و عرض نمود کہ در طریقہ
 نقشبندیہ چہ چیز فرض است ارشاد فرمودند کہ دو چیز وقت قلبی و نگہداشت خواطر و ایضا ذکر مسئلہ
 زکوٰۃ و در حضور آمد حضرت ایشان ارشاد نمودند کہ زکوٰۃ بعد یک سال لازم می آید لیکن من ہمہ وقت

که مبلغان در من می آیند ادا می کنم. و ایضا فرمودند که از حضرت شیخ شبلی در شخصی مسئله زکوة پرسید حضرت شیخ
 فرمودند که بر یک صد روپیه مبلغ دور و پیه هشت آنه بعد یک سال میشود لیکن قول ما اینست که مبلغ
 دور و پیه هشت آنه میدهم و یکصد روپیه هم براه الهی جلت عظمة تصدق میکنم و ایضا در مجلس شریف
 تذکره مقام وصل عربانی آمد ارشاد فرمودند که در کمالات وصل عربانی میسر میشود و آن عبارت
 است از تجلی ذاتی که معراست از اعتبارات تعینات و در ارالور است از اطلاق صفات در اینجا
 بجز ذات بحت دیگر نمیتوان گفت و در آن مقام نصیب سالک بجز یاس و ناامیدی و محرومی نیست
 هر چند وصول است حصول نیست و نه ذوق است نه شوق نه آه است نه نعره نه وجد است نه توجیه
 نه استغراق است نه بخودی اینهمه احوال در ولایت قلبی حاصل میشوند که ابتدای این خاندان
 است و در اینجا یعنی کوانته نسبت خود هم در ادراک سالک نمی آید و ایضا حضرت ایشان فرمودند
 که احوال قلب که بر سالک می آیند نسبت آن مثل باران شدید هوید می گردد. و بعد از آن چون از
 قلب عروج می کند و به لطیفه نفس سیر واقع میشود نسبت آن مانند بارش خفیف جلوه گر میگردد و چون
 از لطیفه نفس موافق بالا میرود پس هر قدر که عروج نماید نسبت مفهوم نمی شود و استهلاک و انحلال
 زیاده تر میگردد و نسبت باریک تر صورت شبنم بنظمی در آید. سه تا یار که خواهد و پیش بکه باشد
 روز یکشنبه تاریخ نهم شهر مذکور فقیر و محفل فین من نزل حضرت ایشان حاضر شده
 شرف آستان بوس حاصل کرد. و حضور ذکر نکاح آمد ارشاد فرمودند که صوفی را نکاح کردن نشاید
 و صحبت نسا نباید و ایضا فرمودند که در آداب المریدین حضرت شیخ ابوالدین ابونجیب عبدالقاهر
 سهروردی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشته اند که فی زمانه نکاح نباید کرد پس واسے بر آن صوفی که
 که درین زمانه باین امر دست دراز نماید. و ایضا فرمودند که حضرت غوث الثقلین محبوب سجانی سید
 می الدین ابومحمد عبدالقادر جیلانی الحسینی رضی اللہ تعالیٰ عنہ چون عقد نکاح بستند صوفیه
 آن ناں متعجب شدند حضرت فرمودند که من این امر از امر ربانی گروام و ایضا فرمودند که صوفی را ترک
 و بگریز و روگردانی از دنیا و انحراف از ماسوی اللہ و خلوت و دوری از صحبت اغنیایا باید کرد
 و نکاح مانع این چیز است چرا که در نسا صبر و توکل و قناعت نمیشود الا ماشاء اللہ که بعضی زبانه
 صاحب توکل می باشند و نسبت باطنی می دارند چنانکه نقل است که حضرت غوث الثقلین رضی اللہ تعالیٰ عنہ

برائے زیارت خانہ کعبہ معظمہ رفتہ بوند بے زاد و راحلہ و بے خدام و رفقا ناگاہ شخصی دیگر در راہ ملاقی
شد پرسیدند کجا میروی آل شخص گفت من بیت حج پیروم ارادہ کردہ ام کہ تنہا بے زاد و راحلہ
بروم حضرت فرمودند من ہم چنین کردہ ام غرض آل شخص ہمراہ حضرت بتعامی رسید ناگاہ عورتی
برہوا پر و از نمودہ نزد ایشان آمد و گفت من از حبش نورشام شاہدہ نمودہ ام امر و زود عورت
شما بر ماست ایشان قبول کردند چون وقت طعام آمد و دیدند کہ یک خوان طعام از آسمان بر زمین
فرود آمد و روشش ناں و سہ ظروف ادا م و سہ کوزہ آب پس آل زن سہ حصہ ساخت یک حصہ
خود گرفت و دو حصہ ایشان را داد و گفت انکم اللہ تعالیٰ پر و اخت مہانان ما ساخت پس آل
عورت برہوا پر و از نمود و حضرت مع آل شخص دیگر در خانہ کعبہ معظمہ رسید بعد ازاں از قضا الہی
آل شخص دیگر و بنا قوت شد باز دیدند کہ ہوں عورت حبشی برہوا می آید حتی کہ بر خانہ کعبہ فرود آمدہ نزد
حضرت حاضر شد و گفت کہ امی محی الموتی زندہ کن این شخص را پس از حکم الہی جلشانی آل شخص زندہ
گشت و برخاست. و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ در وصال حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ
عنه روایت اندہم و یاد وہم و ہمد ہم شہر ربيع الثانی راقم گوید عنی عنہ تاریخ ولادت و عمر و ارتحال
حضرت غوث الثقلین رضی اللہ تعالیٰ عنہم و در یک بیت نظم نمودہ است یہ بیت

تولد عاشق محکم کامل شدہ عمر وصالش دال تو معشوق الہی

و ایضاً شخصی برائے بیعت و حضور حاضر شد حضرت ایشان ہر دو دست او بدست مبارک
خود گرفتہ استغفر اللہ ربی من کل ذنب و اتوب الیہ سہ بار خوانید بعدہ آمنت باللہ و ملائکہ و کتبہ و
ورسلہ و الیوم الآخر و الفت در خیرہ و شرہ من اللہ تعالیٰ و البعث بعد الموت آمنت باللہ کما ہو
باسمائہ و صفاتہ و قبلت جمیع احکامہ خوانیدند و کلمہ شہادت یکبار و کلمہ طیبہ سہ بار تا بہ لا الہ الا اللہ
خوانیدند بعد ازاں آل شخص را پرسیدند کہ تو در کدام طریقہ ارادہ بیعت داری آل شخص عرض نمود
کہ خاندان قاوریہ حضرت ایشان فائزہ بار و اح حضرت غوث الاعظم و جمیع اولیا سلسلہ علی قاوریہ
خوانند و ذکری کہ معمول حضرات نقشبندیہ است تلقین فرمودند بیض و برکات در آل وقت در
مجلس شریف بسیار ظاہر شد:

روز و شب شنبہ تاریخ ہمد ہم شہر مذکور مجلس شریف حاضر شد و در آن روز

عرس حضرت محبوب الہی نظام الدین اولیاء بود من از حضرت ایشان مرخص شدہ زیارت مزار
 پر اولیاء حضرت نظام الدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ رقم تمام روز در آنجا ماندم بوقت شام در حضور آدم
 باین سبب کلام فیض نظام حضرت ایشان مستفید نگردیدم مگر وقت شام چون بحضور والا حاضر
 شدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ سر کہ فاطمہ بنام نبی از انبیا عظام و یا ولی از اولیاء کرام
 خواندہ متوجہ بطرف آن نبی و ولی شدہ نشیند از فیضش البتہ بہرور گردور و زہر شنبہ تار مع
 نوزد ہمس شہر مذکور فدوی در محل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ حضور
 دوم است یکے حضور ذکر است و راول حال کہ لطائف ذکر میگردد نگہداشت آن باید کرد۔ دوم حضور
 مع اللہ کہ آنرا در طریقہ مایادداشت و توجہ واگاہی در حضور میگویند و در طرق دیگر شہود خواندہ آن بیانی
 دل است بسوئے او سبحانہ چون این حاصل شود نگہداشت این ضروری است حتی کہ ملکہ دل شود و
 حضور دائمی گردد و غفلت راہ نیابد اگرچہ در ظاہر بمجاہدہ دنیا مصروف باشد لیکن در باطن باو سبحانہ
 مالوف بود چنانکہ گفتہ اند دل بہار و دست بکار و این حضور دائمی نزد حضرت محی الدین ابن العربی
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ وقتی میسر شود کہ در خواب ہم غفلت از حضرت رب العزت نیاید و نماز و اوقیتس کہ
 چون از خواب بیدار شود دل را آگاہ یابد و نزد مولانا جامی وقتیکہ متوجہ بدل شود دل را بشنا
 ذات یابد حضور دائمی است و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ خطرات در مرتبہ ولایت ضرر میرسانند
 در مرتبہ کمالات نبوت خطرہ نیک مضر نیست چنانکہ حضرت امیر الاولیاء امام الاصفیاء عمر بن الخطاب
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ در عین صلوة تدبیر غزا باعدائی خدا و درستی صفوف لشکر میفرمودند و حضور ایشان ازین
 خیالات از دل نمی رفت چنانکہ مشاہدہ آفتاب کہ از تجلیات دل از نظیر نمی رود و این کمال حضور
 و مشاہدہ است حق تعالیٰ میدہد گرانند۔

دو دم تراز گنج مقصود نشان	گرمانر سیدیم تو شاید برسی
بعد از آن در حضور ذکر طعام صوفیہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ یکے رضامتی نفس است ویکے حق نفس و رضائے نفس غذائے سلک و لمطف و بسیار خوردن است۔ و حق نفس آنکہ چنداں خورد کہ توانا می فروض و سنن باقی ماند را تم گوید یعنی عنہ چنانکہ بزرگے گفتہ است۔	
نہ چنداں بخور کزدہانت بر آید	نہ چنداں کہ از ضعف جانت بر آید

وایضا حضرت ایشان فرمودند که در خانقاه حضرت نظام الدین اولیاری رضی اللہ عنہ صوفی
 گدائی می کردند یکروز و یکروز چند روز آنرا می خوردند و ایضا فرمودند که بعضی صوفیہ مزدوری میکردند
 و میخوردند چنانکه احمد سبکی رحمۃ اللہ علیہ کہ پسر ہارون رشید بودند بروز سبت مزدوری می کردند و تا
 شش روز مزدوری میکردند و میخوردند و در عبادت حق جل و علا بسر می بردند و گاہی از خانہ ہارون رشید
 بخوردند و مسجد استقامت می داشتند روز سے ہارون رشید نزد ایشان آمد و گفت اے پسر تو
 مرا رسوا کردی مردمان میگویند کہ پسر بادشاہ باینحال تباہ است ایشان فرمودند اے پدر ترا از من
 رسوائی نیست از تو مرا البتہ تنگ می آید ہارون رشید گفت بچہ طور فرمودند کہ این طائران کہ بر ہوا
 پرواز می کنند اینہار اطلب کن ہارون رشید آنہارا آواز داد و طائران با آواز رفتند باز ایشان
 اشارہ فرمودند طائران بہوں طور پیش ایشان آمدہ الی تا ند پس ایشان گفتند کہ مشاہدہ نمودی کہ
 از آواز تو میگریزند و از اشارہ من می آیند پس احمد سبکی بشہری و بلدئی دیگر رفتند یک لعل در
 بازو سے ایشان والدہ ایشان بست و یک قرآن مجید برائے تلاوت ہمراہ بردند چون در ایں
 مقام رسیدند درخت بر روی معماران بروز سبت مزدوری میکردند و در صحرای سجدی بود در ایں شش
 روز خلوت می نمودند و سستی و کمی چنانکہ عادت مزدوران است ایشان در مزدوری نمیکردند امیر کہ مالک
 آنجا بود مشاہدہ کرد و معتقد ایشان گشت کہ ایں عجب شخص اند کہ در مزدوری بیچ نقصان نمیکند و
 بیچ وقت نمازی خوانند القصہ ایشان بعبادت قدیمہ یکبار بروز سبت برائے مزدوری نیامدند امیر
 از مزدوران پرسید کہ فلاں شخص امر و زجر انیادہ است و کجا سکونت دارد شخصے گفت کہ در فلان
 مسجد آنمزد قیام دارد و طبیعت او علیل است امیر نزد ایشان رفت و عیادت نمود و مرہم اقلاص
 بجا آورد ایشان را بیماری شدید بود فرمودند کہ سہ وصیت من اند اگر بجا آری امیر عرض کرد
 کہ آنچه ارشاد شود البتہ بچا خواہم آورد فرمودند کہ من پسر ہارون رشیدم و از دگاہی بجزئی نگرفتہ
 ام مگر ایں لعل کہ بزور بر بازو سے مالبتند و یک کلام لہد مجید من از خود ہمراہ آورده بودم پس
 احوال آن ہر دو نزد من موجود اند پس اول وصیت ایں است کہ ایں ہر دو امانت بہ ہارون رشید
 رسانید و دوم آنکہ من در تمام عمر بیچ کلمے موافق رضای او سبحانہ تعالیٰ نکرده ام و بجز تقصیر و عصیان
 از من بظہور نیامدہ لازم کہ بخندم کہ روز سیاہ کردہ سن در گردن من اند از ند و در تمام شہر گویم

بگو چه بگردانند و بگویند که هر که بنده کسی باشد و نافرمانی صاحب خود کند حال او پیش خواهد شد. سوم آنکه نشان قبر مانمانند این وصایا فرمودند و از بچیان قانی ارتحال نمودند. امیرالسیار تاسف و تامل گشت و خواست که موافق وصیت رن بگردن بسته بگردانند آواز غیب ندائی لاریب بگوشش آمد کلسے بے ادب اینچس بے ادبی از مقربان ماسیکنی و از غضب ماننی ترسی. و ایضا ذکر فقر و درویشی آمد حضرت ایشان فرمودند که درویشی اکابران سابق میکردند که بر مجاہدات و ریاضات قیام می ورزیدند و طعام قلیل بعد از ایام کثیر میخوردند و حق نفس او میکردند و رضای نفس ترک می ساختند و مر از نام بردن درویشی شرم می آید که در سن طور متصوفین متقدمین نیست پس فرمودند ع عیبها جمله بگفتی تنہرش نیز بگو. در سن توجہ الی اللہ و از غیر او انحراف کلی از تفضلات ایزوی ست و بجز حق و رضای جل و علا مقصودے و مطلوبے در کونین نی شمارم مست لقای یارم و مدہوش دیدار نگارم از دنیا و آخرت کارے ندارم۔ ۵

خاکے شوم و وزیر پائے تو زیم

خواہم کہ ہمیشہ در ہواے تو زیم

از بہر تو سیرم و برائے تو زیم

مقصود من نخستہ ز کونین توئی

و ایضا حضرت ایشان بعضی اوقات در کمال شوق الہی جل جلالہ این رباعی بعشق تمام بے

اخت یار میفرمودند۔ ۵

رضواں ز تعجب کف خود بکف زد

حوراں بنظارہ نگارم صف زد

ابدال ز بیم خنک بر مصحف زد

یک خال سیہ براں رخ مطرف زد

و ایضا این بندہ عرضی متضمن حالات خود بجزور گذرانید حضرت ایشان در جواب آن سطری

چند ارقام فرمودند آنرا تبرکاً ایراد می نمایم و آن نیست :

بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ رقم شریف رسید بمضامین مندرجہ اش سرور گردانید اللہ تعالیٰ

شمارا بقامات علوم و معارف ابا بکر ام رساند و سیر قلبی تلونیات بسیا پیش می آیند اینہما ز تلونیات

ست سعی فرمایند و بجناب الہی سبحانہ التجا نمایند کہ احوال باطن بتکمیل برسد و حضوری کہ حضرت

حق سبحانہ را بذات مبارک است پر تو آں بر باطن شریف ظہور نماید حضور بے غیبت میر از جہت فوق

کہ متوسل میشود۔ و دام پذیر و شامل جمیع جہات گردد تا نسبت لغت بندی حاصل گردد و از کیفیات

و حالات گذشتہ بغیر توجہ تمام نقد وقت نہاشد بلکہ آنہم مستہلک گردد و این استہدک علامت تمامی سیر لطیفہ

قلبی است - والسلام

روز چهارشنبه تاریخ بستم شهر مذکور در حضور پر نور حاضر شدم حضرت ایشان

فرمودند که طریقه علیقت شنبه عبارت از چهار چیز است یکے بیخظری دوام حضور و آگاهی سووم جذبات
چهارم واردات - و ایضا فرمودند که سفر و وطن که از مصطلحات طریقه گفتند یہ است - نزد من نیست
که از خصائل رزائل بسوی حسنات رود و مقامات عشره صوفیہ حال کنہ یعنی از بیصبر بسوی صبر و دوازی
توکل بجانب توکل و از بے قناعتی بطرف قناعت سفر نماید و قس علی ہذا - و ایضا حضرت ایشان فرمودند
کہ طریق حصول این مقامات عشرہ بریں پنج است کہ کثرت تحصیل نماید و از کلمہ طیبہ لا الہ الا نفی بیصبری نماید
یعنی نیست مقصود من بیصبری الا اللہ مگر ذات پاک مقصود من است و مداومت چندی نماید انشاء اللہ
تعالی مقام صبر بچھول انجام دہیں نفی بے توکل و بے قناعتی و غیر ہا نماید - و ایضا حضرت ایشان
فرمودند کہ خلوت در انجمن عبارت است از حضور و توجہ و آگاهی و یادداشت و شہود کہ این الفاظ
خمسہ معنی ہستند و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ کمال مرتبہ ولایت نزد ہمہ اکابر ان رضی اللہ
تعالی عنہم آئین است کہ خطرہ ماسوا در دل نیاید و توجہ و شہود بچھرت حق جل و علا ملکہ دل شود و نزد
حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ ماورائے اینست حق تعالی نصیب فرماید و ایضا حضرت ایشان
فرمودند کہ از سینہ تا فرق من مثل لوحی است مصفا کہ ہرگز خطرہ غیر خطیر نیگرود و خیال ماسوی اللہ نمی آید
و اگر در ظاہر ہم متوجہ کسی بجانبیشوم مثال احوال مولانا روم رضی اللہ عنہ خطاب لے می آید

گویدم میںندیش حسرویدار من

قافیہ اندیشم و ولد ار من

و ایضا حضرت ایشان بیان لطائف سبع فرمودند کہ پنج از عالم امر اند و دو از عالم خلق و آل
پنج کہ از عالم امر اند قلب و روح و سر و خفی و آخی و آن دو کہ از عالم خلق اند نفس و قالب است - و موضع
لطیفہ قلب زیر پستان چپ بفاصلہ دو انگشت و موضع لطیفہ روح زیر پستان راست بفاصلہ دو
انگشت - و موضع لطیفہ سر برابر پستان چپ نزدیک وسط سینہ - و موضع لطیفہ خفی برابر پستان راست
نزدیک وسط سینہ بفاصلہ دو انگشت - و موضع لطیفہ آخی در وسط سینہ و موضع لطیفہ نفس در پیشانی است
این شش لطائف شدند و ہفتہم لطیفہ قالب است کہ مرکب از عناصر اربعہ است و باعتبار عناصر مدہ لطیفہ
می شوند - چنانکہ لطائف عشرہ میگویند -

روزِ شنبه تا پنج بخت و یکم شهر مذکور در حضور پر نور حضرت ایشان قلبی رومی
 فداه حاضر شد م ارشاد فرمودند که پیغمبر ما علیه افضل الصلوة واکمل التحیات جامع جمیع کمالات نبوت
 و رسالت و ولایت اند لکن ظهور هر کمال موقت بوقت خاص و مختص بزمانه از از منہ شخصی از اشخاص بود
 که در افراد امت جلوه گر گردید مثلاً کمالی که ناشی از بدن مبارک آن سرور زمین و زمان است علیه و
 علی آلہ من الصلوة اتمها و من التحیات اکملها و آلہم گرسنه ماندن و جهاد کردن و عبادت نمودن بود و در
 صحابہ کرام رضی اللہ تعالیٰ عنہم جمیع جلوه ظهور یافت و کمالی که ناشی از قلب مبارک آنحضرت است
 علیه الصلوة و السلام که در آن ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و اسرار وجود است
 از زمانہ حضرت جنید بغدادی رحمۃ اللہ علیہ با وی بار امت ظاہر گردید و کمالیکہ ناشی از لطیفہ نفس
 اشرف النفوس آن سرور است علیه صلوة اللہ الملک الاکبر کہ عبارت از استہلاک و انحلال است
 بہ اکابر آن سلسلہ علیقت شبنہ از وقت خواجہ خواجگان بہار اللہ والدین خواجہ بہار الدین نقشبند
 رضی اللہ تعالیٰ عنہم ہوید اگشت و کمالیکہ ناشی از اسم شریف محمد علیہ صلوة اللہ الملک الصمد است بعد از
 ہزار سال بحضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ بارہم جلوه گر گردید غرض ہر کمالیکہ از
 کمالان ظاہر گردیدہ عکس و پر تولیت از کمال پیغمبر علیہ صلوة اللہ الملک الاکبر کہ جامع جمیع کمالات اند
 آنچه خوبان ہمہ دارند تو تنہا داری پس

اے ذات تو از صفات مایاک	تو بدون زحمت اوراک
ہم از تو شیر شمع انجسم	ہم از تو بلند قصر افلاک
آدم ز تو شد منور از منہ	پیدا است مقام ذرہ خاک

و دریں اثنا ذکر اطمینان نفس و حصول مقام رضا آمد حضرت ایشان ارشاد نمودند کہ در طریقہ ما
 اول تصفیہ قلب کہ عبارت از نسیان ماسوی و دوام حضور آگاہی است بتوجہ و کثرت ذکر و مراقبہ
 می فرمایند و در ضمن آن لطائف اربعہ را تہذیبی بہ ہم میرسد بعد از آن بہ تزکیہ لطیفہ نفس مشغول
 میشوند و ان عبارت است از استہلاک و انحلال و شکستگی انا کہ سالک اطلاق لفظ انا بر خود متخذ
 میدانند و در وقت راضی و مرضی می شود و فنا انا حاصل میگردد و نفس امارہ مطہنہ می شود و خصائل
 زائلہ دائل میگردد یعنی غرور و تکبر و حسد و بغض و کینہ و عجب و غیر ما بادل بجنات میشوند

از زمان مجدد الف ثانی

فرود

روز جمعہ تاریخ لست و دوم شہر مذکور در محل فیض منزل حاضر گردیدم شخصی از حضرت

ایشان سوال سلوک طریقہ نقشبندیہ مجددیہ نمود حضرت ایشان سلوک تمامہ ز اول تا آخر بطور اختصار بیان فرمودند بندہ را تقریر رشک کسیر آل کیمیای قلوب بآن پنج خوش اسلوب ہوہوہو یاد نمائندہ است مگر حاصل آن تحریر یہ تمامیم۔ بداندک الشان از لطائف عشرہ ترکیب یافته است کہ پنج ازاں از عالم امر اند قلب و روح و سر و خفی و اخفی و پنج از عالم خلق است نفس و باہ و خاک و آب و آتش و از تحت الشری تا عرش عالم خلق است و بالائے آل عالم امر پس اول سالک را ذکر قلبی و نگہداشتن خواطر و وقوف قلبی تلقین می فرمایند چون دل را بخیطری یا کم خطری و حضور و آگاہی حاصل میشود جذبات و واردات می آید و فتائی قلبی کہ مراد از نسیان ماسواست میگردد و تجلی نفسان متجلی میشود کہ سالک نسبت افعال بخود و بہمہ عالم در اں حال نمی کنند ہمہ فعل را فعل فاعل حقیقی میدانند و می بیند و میگوید۔

طرح ناز را دو تا کرد کہ کردیار کرد	دل بد و عالم آشنا کرد کہ کردیار کرد
کعبہ و دیوار و تہجدہ ساخت کہ ساخت یار ساخت	کافر درند و پار سا کرد کہ کردیار کرد

و ہم در سیر لطیفہ قلبی فوق و شوق و آہ و نعرہ و استعراق و بیخودی و وجد و قصہ گفتند وقت سالک میگردد و توحید و جود می شکست میشود و نعرہ انا الحق و سبحانی می زند و بے اختیاری فرماید

من نہیں گویم انا الحق یاری گوید بگو	چوں نمی گویم مراد لہ ارمی گوید بگو
ہر گاہ کہ غیرت از نظر مرتفع می شود خود را عین اومی انگار و از زبان حال بر نم این مقال می در آید	

عظمت

ما زور یا ہم در یا ہم زماست	این سخن و اند کسی کو آشناست
و بجز یک وجود نمی شناسد	

آفتابی در ہزاراں آبگینہ تافت	بس برنگے ہر یکے تابی عیاں انداختہ
جملہ یک نورست لیکن رنگہائی مختلف	گفت و گوئی در میان این و آل انداختہ

و گاہی کسوت فنا می پوشند و میگوند
 خواجہ بگو کہ من منم نہ منم نہ منم
 جان من اوست و منم نہ منم نہ منم

گوشه کان او نم من نه نم نه من سنم	فاش و نه سان او نم گنج دروان او نم
جو هر سیم وز سنم من نه نم نه من سنم	شمس سنم نم نم بحر سنم گھر سنم

و گاهے خلعت بقامی یا بظہار نماید

دیگر کسی نے در میاں من عاشق دیر نیم	نقاش ہر شتم عیاں من عاشق دیر نیم
ہم انتاب ہم ضیا من عاشق دیر نیم	من ہم زینم ہم سما من با تو ہم جملہ جا

و درین لطیفہ قلب اول مراقبہ احدیت میفرماید یعنی لحاظ مسمی اسم مبارک اللہ در اول می
نماید۔ بعد از ان مراقبہ معیت و ہو معکم اینہما کنتم طحوظ می سازند و توحید و جود سے ازہیں مراقبہ منکشف
می شود۔ و چون سالک سیر لطیفہ قلب تمام می نماید در سیر لطیفہ روح عروج واقع می شود و در ان تجلی
صفات شہوتیہ الہیہ منکشف می شود کہ سالک صفات خود را و صفات ہمہ عالم را محو و متلاشی در صفات
حق می بیند بعد از ان سیر در لطیفہ سیر واقع میشود و در ان تجلی شیونات ذاتیہ الہیہ می شود و بعد از ان سیر در
لطیفہ خفی در ان تجلی صفات سلبیہ الہیہ منکشف می گردد و بعد از ان سیر در لطیفہ اخفی و در ان تجلی نشان
جامع الہی منکشف می شود۔ بعد از ان بہ تزکیہ نفس مشغول میشوند اینہمہ کہ گفتہ شد طریقہ تعلقین
حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ بود لیکن حضرتین راہ و راز را کوتاہ ساختہ اند و معمول
خود کرده اند کہ بعد از تصفیہ لطیفہ قلب بہ تزکیہ نفس می پردازند و در ضمن قلب این ہا تصفیہ لطائف
اربعہ ہم فی الجملہ سیر می شود و غرض تا اینجا دو دائرہ قطع می شوند دائرہ اسکان و دائرہ ولایت صغر
و حاصل این دو دائرہ حصول مقامات عشرہ کہ عبارت از توبہ و انابت و زہد و ورع و توکل و غیر ہا
است می گردد و بعد از ان تہذیب لطیفہ نفس مشغول می شوند و فنار انا و توحید شہودی منکشف می گردد
و مراقبہ اقربیت درین مقام میکنند یعنی لحاظ معنی سخن اقرب الیہ من جبل الوریڈ میں نمایند و درین لطیفہ
سویم دو دائرہ قطع می شوند کہ دائرہ ولایت کبری متضمن این دو اہرست بعد از ان سیر عناصر ثلثہ سوئی
عنصر خاک شروع می شود و این را ولایت علیا میگویند کہ ولایت ملا علی ست بعد از ان دائرہ کمالات
نبوت منکشف می شود و درین جا سیر در عنصر خاک است و تجلی ذاتی و دائمی میشود پس از ان دائرہ
کمالات رسالت بعد از ان دائرہ کمالات الواعزم ہویدامی گردد و بعد از ان سیر بحقائق واقع میشود
دائرہ حقیقت کعبہ و دائرہ حقیقت قرآن و دائرہ حقیقت صلوة و دائرہ معبودیت صرفہ و دائرہ حقیقت

ایرانی و دائرہ حقیقت موسوی و دائرہ حقیقت محمدی و دائرہ حقیقت احمدی و دائرہ حسب صرفہ و
دائرہ لاتعین منکشف میگردند که انصیب است که تا به اینجا برسد و کرا بختی است که سیر این مقامات نماید
عقل عاقلان نکتہ شناس و ریخا غرقہ لجه تخر است و هوش هوشندان و قیقه شناس در مقام سرور
جیب تفکر ذالک فضل اللہ یوتیہ من یشاء بعد ازاں حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت مجدد
الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ ہوزن اولیا ہزار سالہ اندہ۔

روز شنبہ تاریخ بستی و سوم شہر مذکور غلام و در حضور آن قبلہ نام حاضر
گشت و راں وقت مذکور طلب اکل حلال آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند چنانکہ طلب حلال فرض
است بر مومنان ہمچنین ترک حلال واجب است بر عارفان پس و راں اشارہ فرمود کہ ترک کردن ہوا
نفسانی آمد فرمودند کہ ہر کہ در متابعت ہواست کہ بندہ خداست ای عزیز تا کہ در بست آئی
بندہ آئی بعد ازاں مذکور بے نفسی صوفیہ شد فرمودند کہ در خانقاہ ابو العباس ابن قصاب علیہ الرحمۃ
شخصے برائے بیعت آمد کوزہ آب برائے استنجا طلب کرد یک صوفی کوزہ از آب پر کرده اورا
داد شخص مذکور کوزہ را بشکست و دیگر طلب کرد کوزہ دیگر دادند آن ہم شکست و دیگر طلب
نمود حتی کہ تمام کوزہ ہائے خانقاہ بشکست و گفت کہ بہ شیخ خود بگوئید کہ ریش خود برائے استنجا
ما پیار و حضرت ابو العباس را خبر شدہ آمدند و مجاہدین خود بدست خود گرفتہ فرمودند کہ زہی سعادت
پسر قصاب کہ ریش او بکار استنجا رسانی آید آن شخص بر پای مبارک افتاد و بیعت نمود و گفت
کہ من بے نفسی حضرت میدیدم بعد ازاں مذکور و در حضور حضرت ایشان فرمودند کہ بزرگے بود
صابر و تمام بدن مبارکش مجروح بود حتی کہ از موئے سر تا ناخن پا کہ ہا افتادند و کسم جسد
می خورد و ندر و زری از مرید خود بزرگ رسید کہ در بدن من جای بے کرم ماندہ است یا نہ
مرید گفت نے الّا زبان مبارک فرمود شکر کہ لسان برائے اداے شکر باقی ماندہ است و گفت
کہ ہمچنین در باطن بے قلب جائی بغیر از کرم ماندہ است شکر است کہ دل برائے ذکر باقی است و
و باز فرمود کہ حضرت ایوب علی نبینا و علیہ الصلوہ والسلام ربت ایتی مثنی الصلوۃ انت ارحم
الرّاحمین فرمودند و من تا حال نکتہ اہم بعد ازاں ذکر در انحراف نمودن از ماسوی اللہ آمد
حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت شیخ مشا و الدنیوری رضی اللہ تعالیٰ عنہ میفرمودند کہ چہل سال

بعد ازان در مجلس شریف سخن کشف و کرامات آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ کثرت کرامات از سیاح
 سناج بودی سید الطائفہ جنید بغدادی شروع گردیدہ بسبب تقلیل طعام یا پیریز حرام و قلت کلام و خلوت
 از عوام و قلت نوم و دوام صوم و کثرت ذکر و دوام فکر و غیرہ من المجاہدات والریاضات لیکن در نظریۃ
 شریفہ حضرت امام الاصفیاء سید الاولیاء خواجہ بہار الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ بنای طریقہ
 بر دو چیز بناوند کیے محبت دوم متابعت شریعت و عمل بالغریمت اختیار کردن اگر می تواند شد و الارخصت
 ہم رخصت و ادند پس درین طریقہ علیہ کرامت اینست کہ بہت کردہ القای ذکر در اول طالب می نمایند و
 توجہ نمودہ جمعیت در قلب طالب پیدا می کنند و متوجہ شدہ حضور و آگاہی و جذبات و واردات
 در دلہای طلابان می آرند و خواص ہیں را کرامت می شمرند۔ اگرچہ نزد عوام کرامت مثل احوال
 اموات و دیگر خرق عادات است کہ انہا در راہ الہی بکار نمی آید و این عین راہ است و طریقہ اینقہ این
 اولیائے عظام مثل طریقہ صحابہ کرام است کہ در انہا حضور و جمعیت بودند کشف و کرامت

ما برائے استقامت آدمیم | انے پئے کشف و کرامت آدمیم

روز شنبہ تاریخ بست و ششم شہر مذکور بندہ در محل فیض منزل حاضر گردیدم

حضرت ایشاں فرمودند کہ در طریقہ علیہ نقشبندیہ دو چیز اختیار می کنند اتباع سنت و توجہ بقلب چنانکہ
 طریقہ اصحاب کرام بود و صحابہ کرام افضل جمیع اولیاء است بہتند و کمالات کہ کمالات ایشاں اصول
 اند و کمالات اولیاء فروع و ظلال پس در ہر طریقہ کہ طور و نہج صحابہ باشد فضل طریق دیگر باشد
 بعد ازان در حضور مذکور جمعیت و بیخظری آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ چون از دل خطرات نائل
 میشوند و درون قلب نمی آیند برون قلب بجواسی می آسانید پس باید کہ از انجا رفع کند و از خواہتر
 رفع کند و چون از انجا ہم مندرفع میشوند بجن مشترک در پیشانی مجتمع میگردد و چون از خطرات
 و رال مقام ہم فرار نمی گردد و مورد انہا تمجید و مانع میگردد و چون از تفضلات پروردگار و
 توجہات پیران کبار از انجا میروند کسی جانی آیند لیکن زوالش تخمین حاصل شدن بسیار
 مشکل ذالک فضل اللہ یوتیہ من یشاء۔ بعد ازان در حضور پر نور تذکرہ الہامات آمد حضرت
 ایشاں ارشاد فرمودند کہ الہام را اکل حلال و صدق مقال و طہارت و دوام و خلوت عام
 باید و احترازات از منہیات می شاید و الہام بر چند قسم است یکی القای خداوند زمین و فلک

دوم صدای ملک سوم ندای روحانی چہارم آواز نفس مطمئنہ و فانیست پس بہر نوعیکہ باشد چنداں
خوش و توجہ بدل نمایند کہ الہام غیبی صدائے لاری کرد و اضلال شیطان نباشد لغو و باطل
عن ذالک۔

روز چہار شنبہ تاریخ بست و ہفتم شہر مذکور این غلام در حضور آن
قبلہ اتام و کعبہ خواص و عوام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ فنا عبارت از زوال
آرزو ہاست و بزرگی کہ گفتہ باین معنی اشارت است ۵

تستای تیری اگر ہے متنا	تری آرزو ہے اگر آرزو ہے
------------------------	-------------------------

بعد ازاں در حضور پر نور مذکور و رود مصائب و ابتلا بمقربان حق جل و علی آمد حضرت
ایشان فرمودند کہ مبتلا بپلاساختن و غمگین بگھمانودن امتحان معشوق تا زمین ست بصدق
عشق عاشق مسکین ۵

نیت بے موجب ہے آزار ما	امتحان می خواهد از ما پار ما
------------------------	------------------------------

را تم گوید غنی عنہ آہ صد آہ چندانکہ عاشق گریا نست او خندانست و چونکہ غمگین عاشق
بجو رست اور مسرورست آلام عاشق مضطر آرام معشوق دلبرست۔ آفت عاشق شیدا
فرحت معشوق رعناست ۵

چنداں کہ طپید بسمل ما	خنداں ترکشت و تامل ما
-----------------------	-----------------------

و ایضا حضرت ایشان در ان مجلس فرمودند کہ مرد با تمیز و و چہر شکستہ و دو دست
دار و دل شکستہ و پای شکستہ و دینی درست و یقینی درست یعنی دل شکستہ از آرزو جز تمنا
مولا و پائی شکستہ از تک و پودر جستجوی ماسوا و دینے درست موافق شریعت و سنت و یقینی
درست مناسب حقیقت و معرفت ۵

روز پش شنبہ تاریخ بست و ہفتم شہر مذکور فدوی بمجمل عالی حاضر گردید حضرت
ایشان فرمودند کہ ایمان باللہ فرض و سہ معنی این سخن ارشاد کردند کی آنکہ ایمان آوردن
بوحدا نیت حق جل و علی۔ دوم دانستن بہر کارے کہ بوقوع می آید از قضا و صمد جلت عظمہ
سوم آنکہ ہر فرحت و غم و ہر مسرت و الم کہ پیش آید از حق داند و از حق گوید و از حق بیند و از حق

غم شادان و از صدور الم خنداں باشد۔ راقم گوید عینی عنہ چرا کہ آنچه از محبوبت مرغوب است
و ہر چہ بہت از دوست مصلحت بدوست ۵

ناصحی اگر گشت با او دوست ما دانیم دوست

و رقیب من ضای اوست ما دانیم دوست

عاشق را باید کہ جور محبوب را عین احسان ببیند و جفا را عین وفا ۵

جور و احسانت یکساں عاشق بتیابا

تشنہ لب نشناسد از آب بقای سیلاب ا

نے نے وردش نام زیادہ تر لذت نیست از انعام و در جور زیادہ تر مسرتے از اکرام ۵

بدم گفتی و خرمندم عفاک اللہ کو گفتی

جواب تلخ نیز پیدا لعل شکر خارا

آری ہر کہ چنین نیست از عشق ہم قرین نیست عاشق بیچارہ آوارہ و غمگین باید و متلذذ بجم بیچارگی
و متفرح باوارگی شاید کہ از ہر خشم ناوگ کہ شمشیرین فرحت بیند و از عنسزہ ابرو کمال مسرت
شخصے چہ خوش میفرماید ۵

خوہاں دل و جان مستلامی خواہند

این قوم این قوم چشم بد دور این قوم

زخمی کہ ز نندم رجا می خواہند

خون می ریزند و خون بہا می خواہند

بعد از اں در حضور پر نور مذکور سماع و اہل سماع آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند
کہ از حضرت پیر طریقت ہادی حقیقت قطب بگری و کوی حضرت خواجہ عبدالقدوس گنگوہی رحمۃ
اللہ علیہ حرمت سماع گفتہ شد فرمودند کہ موجب حرمت سماع اینست کہ در سماع میلان قلب
بسوئے فسق می شود و مرار جوع بسوی حق میشود پس وقتیکہ سبب مسدود بود سبب کے موجود
بود۔ اذافات الشرطیات المشروطہ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ سماع در ولایت قلبی
البتہ ترقی می بخشد و ولایات عالیہ تلاوت قرآن و خواندن درود و کثرت نوافل عملے تفاوت
درجات الولایت۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ نسبت نقشبندیہ مجددیہ کہ برنگ صاحب قیق
سایہ گستر بر فرق ماست او از سماع و نغمہ و سرود کہ گاہی بسع میرسد اورا خرق میکند و متوجہ قلب
مینماید و ذوق و شوق پیدامی کند و بتیابی سازد۔
روز جمعہ بہت و ہم شہر مذکور بندہ کترین آن قبلہ اصحاب دین حاضر شد

حضرت ایٹان ارشاد فرمودند کہ فقر و فاقہ کمال طریقہ است درویشان را طور پیغمبر علیہ صلوٰۃ اللہ الیکم
 می باید و خلاف آن نشاید و احوال آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم این بود کہ از نہایت گرنگی
 سنگ بشم می بستند توکل می داشتند و صبر بر بلا می کردند و شکر بر عطا و در قنوت طعام
 آنحضرت احادیث بسیار وارد اند چنانکہ ما شیخ آل محمد صلی اللہ علیہ وسلم من خیر الشیعہ یومین
 متابعتین حتی قبض رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و ما شیخ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آہ سمر
 شامل ترمذی آمدہ است فقرا میگویند کہ شب گرنگی لیلۃ المعراج درویشان است و ہم میگویند
 کہ درویش اگر بعد از سه روز طعام طلبد او صونی نیست اورا از خانقاہ بدر خواهد کرد و نقل
 است کہ در ول بزرگے بعد از سه شب از روز خطرہ طعام آمد الہام شد کہ اسے دوں بہت
 صحبت مرا بنان فروختے بعد ازاں در حضور پر نورند کہ حضور مع اللہ آمد حضرت ایٹان ارشاد
 فرمودند کہ حضور در دل جنین باید کہ ہرگز خطرہ غیر نیاید۔ و ایٹان فرمودند کہ بزرگے در مراقبہ سر
 بجیب آوردہ نشستہ بود یک گریہ ہم در انجا بکین موش متوجہ بدل بود اتفاقاً در قلب آن بزرگ
 خطرہ عنبر آمد عتابے نازل شد کہ ای دون بہت از موش کمتر نیم و تو از گریہ کم نہ پسین
 کہ گریہ بچپاں متوجہ موش است و تو از غیر ہم آغوش است و از یاد من فراموش۔ و ایٹان حضرت
 ایٹان ارشاد فرمودند کہ حضور و جمعیت و توحید و جود و در سیر لطیفہ قلب میشود۔ لیکن
 فنا و انا و اجملال و استہلاک در سیر لطیفہ نفس بوقوع می آید و شکستگی و نابودگی و نیستی نقد و
 سالک می گردد چنانکہ حضرت مولانا روم میفرماید

عاشقان را نہ ہب و دین نیستی

چیت معراج فنا این نیستی

بعد ازاں در حضور ذکر فضیلت بعد از صحابہ آمد کہ در قرن تابعین فاضل ترکیست حضرت
 ایٹان فرمودند کہ اختلاف است درین مسئلہ بعضی بسبب نسب و عبادت حضرت امام
 العارفین زین العابدین رضی اللہ عنہ را فضیلت دادہ اند بعضی بسبب فقر و دہد و ترک تجرید
 و افراط محبت حضرت خاتم الرسل علیہ التحیات حضرت اولی قرن قدس سرہ را افضل فرمودہ
 اند و بعضی بسبب ترویج شریعت و تجدید ملت حضرت عمر بن عبد العزیز رحمۃ اللہ علیہ را افضل
 نمودہ اند و بعضی بہ سبب اشعار شریعت و اجرائے طرق طریقت حضرت حسن بصری رضی اللہ

تعالیٰ عنہ را بہتر گفتہ اند :

روز شنبہ سلخ ربیع الثانی غلام در حضور قبلہ امام حاضر گردید حضرت ایٹاش

ارشاد فرمودند کہ عرفان انوار آنست کہ سالک امتیاز فیوض و برکات و انوار و اسرار و بہشتی علیحدہ علیحدہ سینما یعنی فرق بین کند در انوار خواندن قرآن و درود و نوافل و غیرہ و عرفان ظلمات آنست کہ در ظلمت ہر شی از اشیا منہای مثل اکل حرام و شبہ و غیبت و فحش و غیرہ امتیازی نماید و ایضا در آن مجلس میان رمضان شاہ کہ خلیفہ مولوی عبد القادر صاحب ہستند در حضور حاضر شدند و عرض نمودند کہ من در واقعہ دیدہ ام کہ حضرت امام الاعلیٰ بن علی بن الخطاب رضی اللہ تعالیٰ عنہ ازین جہاں رحلت نمودہ اند و ام کلثوم رضی اللہ عنہما اشک ماتم از دیدہ پر عشم می بارند من در آن رویا گریستم و از شدت تالم بیدار شدم و در تعبیرش حیران ام حضرت ارشاد فرمودند کہ از شما امر معروف ترک شدہ باشد یا نواہد شد و ہمہ بریں تعبیر متاسفہ بیان فرمودند کہ عالم گیر بادشاہ در روایات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دیدہ بود ہوں روزار تھال شاہ علیم اللہ رای بر پیوی واقع شدہ و ایضا شخصے در مجلس شریف حاضر شدہ گفت کہ در مکتوب شیخ احمد چنیں نوشتہ است حضرت ایٹاش فرمودند شیخ احمد کیت۔ آن شخص گفت کہ شیخ احمد سر ہندی۔ فرمودند برو از مجلس من انچیں بے ادبی پیر من رو بروئے من مسکنی غرض آن شخص را از مجلس بدر ساختند۔ بعد از اں در حضور پر نور مذکور سفر حجاز آمد حضرت ایٹاش فرمودند کہ از نام بیت اللہ شریف انوار میگردم و در شوق طوان از اختیار میروم ایضا فرمودند کہ من یکبار بقصد خانہ کعبہ نیم قدم از جای نشست خود برخاستہ بودم کہ الہام گردید کہ ترا در نیمکان مانند اولی است کہ منفعتیست برائے خلق۔ و ایضا فرمودند کہ دو رکعت در خانہ کعبہ معظمہ خواندن مثل لک رکعت جائی دیگرست کہ باطمینان قومہ و جلسہ گزاردہ باشد پس در اں اشارت مذکورہ احوال صوفیہ آمد حضرت ایٹاش فرمودند کہ صوفی دنیا و آخرت را پس پشت انداختہ متوجہ الی اللہ میباشند و از غیر حق جل و علا سر و کاری ندارند : ۵

عاشقان را مذہب و ملت خداست

ملت عاشق ز ملتہا جداست

بعد از اں در حضور مذکور نسبت مجددیہ آمد حضرت ایٹاش دست بدعا برداشتہ فرمودند

کہ الہی در زندگی و در نزع و در قبر بایں نسبت شریفہ مملو فار و در لبت و حشر و نشر ہم بایں نسبت
علیہ محشر گرداں۔ و ایضاً حضرت ایشان دست دعا بجناب الہی برداشته و بتضرع و زاری
ایں رباعی می خوانند و گفتند کہ یا رحمان حال ما را ہم بریں ننج گرداں ۵

منگر کہ دل این ہمیں پر خوں شد	بنگر کہ ازیں سر اے فانی چون شد
مصحف بکف و پا برہ و ویدہ بدست	با پیک اجل خندہ زناں برون شد

روز یکشنبہ غزہ جاوی الاولی بندہ در حضور نشین گجور حاضر گردید حضرت
ایشان فرمودند کہ روزے حضرت مولوی شاہ عبدالعزیز صاحب و من و ریک مجلس بودیم
ناگاہ تذکرہ نسبت نقشبندیہ آمد مولوی صاحب فرمودند کہ نسبت این طریقہ نقشبندیہ بے نمک
است من گفتم کہ ما ہمان خواں نسبت بے نمک نیستم نسبتے میخو اہم کہ با کیفیات و جذبات واردات
و انوار و اسرار باشد پس بے اختیار ز بانم این شعر آمد ۵

آں قدر عشق تو بد خوئے آور و مرا	کہ کشلی بد و عالم تو اں کرو مرا
---------------------------------	---------------------------------

و ایضاً حضرت ایشان در مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ با سرارہ السامی
می فرمودند در مقامی تامل نموده متوجہ گردیدند بعد از لمحہ سر مبارک برداشته ارشاد کردند کہ
عصائی پیر بجائے پیر بعد از ان اشارہ بطرف مکتوبات قدسی آیات نموده فرمودند کہ ایں
ہم بجائے پیر است و این مصرع خوانند مع گفت انسان پارہ النساں بود تو بعد
از ان در حضور مذکور صبر اولیاء اللہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ پسر حضرت فرید الدین گنج
شکر رحمۃ اللہ علیہ رحلت نمود مردمان خبر رسانیدند حضرت گنج شکر فرمودند کہ ایں بچہ
سگ را در جاسے بیند از ند بعد از ان مذکور اکابر ان احوال وحدت الوجود آمد حضرت
ایشان فرمودند کہ مجتہد این مقام لعل کان احدیت و در بحر فردیت جوہر گوہر مطہی محی الدین
الحرابی قدس سرہ ہستند چنانکہ فرمودہ اند ۵

لا آدم فی الکون ولا ابیس	لا ملک سلیمان ولا بلقیس
فالکل عہارت وانت المعنی	یا من ہو للعلوب مغناطیس

و اکثر اولیاء اللہ رضی اللہ عنہم جمعین غواص ہیں لبحہ عرفان ہستند راقم گوید عفی عنہ

کہ مولانا روم قدس سرہ فرمودہ اند

سجدہ خود را می کند هر خطا و سجدہ پیش آئینہ ست از بہر رو

و مولانا مغربی رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودہ اند

زور یا موج گونا گوں بر آس
گے در صورت لیے فروشد
چو یار آمد ز خلوت خانہ بیرون
ز بے چونی برنگ چوں بر آس
گے در کسوت محسنوں بر آس
ہوں نقش دروں بیرون بر آس

و مولانا احمد جام رحمۃ اللہ علیہ فرمودند

ما زور یا یسم و دیما ہم زماست
این سخن داند کسے کو آشناست

و مولانا عبدالرحمن جامی قدس سرہ فرمودہ اند

چسیت می دانی صدائی چنگ و عود
ہست بے صورت جناب قدس عشق
ور لباس حسن لیے جلوہ کرد
پیش رخ خود ز غدر اپرودہ بست
در حقیقت خود بخومی باخت عشق
انت جسی انت کافی یا وود
لیک در ہر صورتے خود را منود
صبر و آرام از دل محسنوں ربود
صد در غم بر رخ و امتق کشود
وامتق و محسنوں بجز نامے نبود

پس حضرت ایشاں فرمودند کہ میں ہمہ اکابران را اگر حضرت مجد و الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ با سمرارہ السامی بہت تمام توجہ فرمائید یقین ست از میں مقام عروج واقع شود لیکن حضرت محی الدین ابن العربی قدس سرہ دریں بحر چنان غرق اند کہ تا بلب آوردن ایشاں متعذر ست اما امید ست کہ ایشاں ہم از میں مقام عروج نمایند و ایضاً حضرت ایشاں در ذکر مشاہدہ حق حل و علایں شعری فرمودند

چو غلام افتابم ہمہ ز آفتاب گویم
نہ شبم نہ شب پرستم کہ حدیث غیب اب گویم

روز و شب دوم جمادی الاولیٰ سنہ یکہزار و دو صد و سی و یکم از ہجرت خاتم الرسل علی صاحبہا الصلوٰۃ و التحیات بحفل منین منزل حاضر گردیدم حضرت ایشاں فرمودند کہ بقول امام محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ فنا عبارت ست از کم شدن خصائل و بقا

از پیدا شدن حسنات بجائے رزائل و نزد حضرت محبوب سبحانی غوث صمدانی سید
 محی الدین ابو عبد القادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہم فنا قسم ست کی فنا یعنی خلق یعنی امید
 و بیم از خلق نہ ماند و دم فنا ہو یعنی آرزو سے از غیر حق تعالیٰ و تقدس اصلا و رول نہ ماند
 و ہسم دریں معنی شعر حضرت ایشان ست ۵

من نہ آن مستم کہ جام می ہوسن باشد مرا | گردش از ساغر چشم تو بس باشد مرا

سوم فنا می ارادہ یعنی اہم ارادہ و رول باقی نہ ماند بزرگے فرمودہ اریدان لا اریہ
 و ارادہ اصل ست مرہوار اچنانکہ چشمہ اصل ست مر جوئے را و فنا می خلق و فنا می ہوا موت
 اصطلاح حضرت مجدویہ در سیر لطیفہ قلب کہ عبارت از تجلی افعال ست سیر میگردد و وقتای
 ارادہ و در لطیفہ نفس ظاہر میگردد و ایضا حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ در طریقہ حضرت
 مجدویہ فنائے ہر لطیفہ علیحدہ علیحدہ می شود فنائے اول فنا می قلب ست کہ عبارت از
 نسیان ما سوائے است و قلب زیر قدم حضرت آدم ست علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام
 ہر کسے را کہ حق سبحانہ تعالیٰ مشرف ازین ولایت می سازد و معاملہ تقرب خود باین راہ
 می فرماید اورا آدمی المشرب خوانند بعد از ان فنائے لطیفہ روح ست کہ زیر قدم حضرت
 نوح و حضرت ابراہیم ست علی نبینا و علیہما السلام ہر کسے را کہ محقق این ولایت میگردد
 اورا ابراہیمی المشرب میگویند۔

روز شنبہ سوم شہر جہادی الاولی بندہ بحضور فیض گنجور حاضر گردید
 و حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ قلب زیر قدم حضرت آدم ست و در سیر این
 ولایت تجلی افعال منکشف می شود و روح زیر قدم حضرت نوح و حضرت ابراہیم ست
 و در سیرش تجلی صفات ثبوتیہ الہیہ منکشف می گردد و لطیفہ سیرت قدم حضرت موسیٰ
 است و در سیرش تجلی شیونات ذاتیہ الہیہ منکشف می شود و لطیفہ خفی زیر قدم حضرت عیسیٰ ست
 و در سیرش تجلی صفات سلبیہ الہیہ منکشف می شود و لطیفہ انہی در زیر قدم حضرت خاتم الرسل
 است علیہ و علیہم الصلوٰۃ و التسلیمات و در سیرش تجلی شان جامع الہی منکشف می شود کہ
 اہل صفات ست اچنانکہ شعشان کہ اہل نور آفتاب ست و اقرب از آفتاب ست و دریں

لطیفہ تجلی ذاتی ہم کالبرق جلوہ گرمی گرو۔ وایضا فرمودند کہ در سیر لطیفہ روح سلب صفات
از خود نسبت آن بحضرت حق سبحانہ تعالیٰ و در سیر لطیفہ سہر الخلال ذات در ذات او
سبحانہ و در لطیفہ خفی تفرید جناب کبریا از جمیع مظاہر و در لطیفہ خفی الخلق با خلاق حق سبحانہ
لقد وقت سالک میگردود۔ و بعد ازان مذکور کسب صوفیہ آمد حضرت ایشان فرمودند
کہ بعضی صوفیہ برائے اکل حلال کسب تجارت وغیرہ ہم کنند لیکن بعد از نماز صبح
تا یہ ظہر مصروف بانیکار میشوند باقی اوقات را در اصحاب خود بکفہ و مراقبہ و تذکرہ و توجہ میریزند
و ایضا فرمودند صوفیہ ہر کسے کہ میکنند چون آواز اذان می شنوند گذارند شستہ تہیہ نماز میانیند
بزرگے بود کہ کسب علاجی می کرد از دے چند رشتہ ہا تمامیت پارچہ باقیماندہ بودند کہ آواز اذان
بگوشش رسید او وقف نمود حتی کہ رشتہ ہا تمام کرد بعد ازان برائے آب وضو و لو
در چاہ انداخت بجای آب در اہم در دو پر شد و چون دلو را کشید دید کہ بجای آب
در اہم آمدہ اند بر زمین انداختہ و باز دلو در چاہ برائے آب فرو انداخت و باز دنانیر
طلا پر شدند باز انداخت بار سوم از جو اہرات دلو طیب شد باز انداخت و گفت الہی از
من تمسخری کنی من اینہارا چہ میکنم مرا برائے وضو آب در کارست و من سید اہم کہ از
من گناہے سرزد شدہ است کہ در نماز تا خیر کردہ ام و مغفرت تو وسیع ترست از گناہ
من نظر رحمت فرما بر حال من بخش کن پیرا حال من آبی برای وضو عنایت ساز ای
اللہ کارسآ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ امام قشیری رحمۃ اللہ علیہ روزے برای استنجا
کلوخ می بستند و روستش لعلے آمد بر زمین انداختند و گفتند کہ من برائے استنجا کلوخ میجو ہم
و تو مرا لعل میدی لعل شما بشما مبارک باد مراد رکاز نیست غرض آنکہ قدر دنیا در نظر عارفان
از خود ہم کمترست ہر طالب یارست ازین بیزارست رانتم گوید عینی عنہ کہ ہر کہ بریں
مبلاست گئے عاشق خداست طالب یزوال دارستہ ایست از ہر دو جہاں سبحان
اللہ شخصے چہ خوش گفتہ و چہ در ہای معنی سفتہ

سنگش داند ہر آنکہ اورا چشمست
ورودیدہ بوریانشیناں چشمست

گیرم کہ سریرت از بلور و چشمست
این مسند قائم و سمور و سنجاب

بعد ازاں در حضور نفیس گنجور مذکور عرفان انوار و برکات دعا آمد حضرت ایشان فرمودند کہ
بوقت دعا انوار و برکات می آیند لیکن فرق نمودن متعسرست کہ این انوار دعاست یا اجابت
بعضی اکابر نوشته اند کہ ثقالت بہر دو دست اگر دست دہد نشان اجابت است و من
باینطور امتیازی کنم کہ اگر در وقت دعا نمودن انبساط قلب و انشراح دل است علامت
اجابت است والا انوار دعا و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ روزے حضرت مرزا
صاحب و قبلہ منظر اسرار رحماں مصدر انوار سبحان حضرت جان جاتان نور اللہ مرقدہ
ہم برائے کاری دعا فرمودند انوار آمدند اشارہ کردند کہ امید قبولیت دعا است
من بدل گفتیم کہ این کار نخواہد شد بحکم الہی آں کار بوقوع نیاید - و ایضا فرمودند کہ روزے
برائے کار حضرت قاضی شہار اللہ پانی پتی رحمۃ اللہ علیہ دعا نمودم معلوم کردم کہ قبول نشدہ
است باز دعا نمودم باز مرادم اجابت معلوم گشت گفتیم کہ قبول نگردیدہ است باز دعا
کردم پس انبساط و قلب من آمد گفتیم دعا ہم آغوش دعا گردید آں کار از تفضل حق سبحانہ
برآمد - بعد ازاں تذکرہ دعا نمودن غیر از جناب الہی جل شانہ آمد حضرت ایشان فرمودند
کہ دعا کردن و دعا نمودن غیر از حق جل و علا البتہ در شریعت نارواست اما استمداد خواستن
از دوستان خدا اگر بسبب تقرب خداست و استیقام گوید عینی عنہ کہ کارے از بزرگان نجاستن
خطاست و نامرضی خداست و حل مشکلی از حق تعالی طلب نمودن بتوجہ بزرگان بجاست
و عین رضا است آدمی را باید کہ استمداد از مقربان حق تعالی باینطور بنماید کہ یا حضرت
توجہ فرمائید و دعا بکنید کہ حق تعالی مرا برادر سازد و ایضا حضرت ایشان فرمودند
کہ من روزے میگفتم یا حضرت شیخ عبدالقادر جیلانی شینا اللہ آواز غیب کسب لاریب من رسید
کہ بگو یا ارحم الراحمین شینا اللہ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ پیشینہ بازار اختیار
نمودن مضائقہ ندارد لیکن بہ نیت رفع احتیاج خلق کہ مرومانرا احتیاج این امر واقع
می شود از من بھول انجامد و موثر حقیقی کسباب و اسباب رانداند و اکثر اولیاء اللہ قدسنا
اللہ تعالی با سر ارسام ترک اسباب و تعلقات نمودہ بتوکل حق جل و علائی نشینند رقم
گوید عینی عنہ کہ اسباب منقسم اند لبتہ اقسام قسم اول اسباب قطعیت ہستند چنانکہ خوردن سبب

رفع جوع است ترک کردن موجب اثم است مثلاً شخصی طعام میخورد و در روزی او حاضر است
میگوید که توکل کرده ام بخدا تا شکم مرا پر کند و یا از دست خود نمی خورم و میگوید که اگر او سبحانه
میخورد بخورم اثم است علی هذا القیاس و قسم دوم اسباب ظنی هستند چنانکه تجارت و نوکری
اختیار کردن و پیشه کسب ساختن و و امرض نمودن و غیره درین خیار است اما ترک کردن
این اسباب و بتوکل نشستن اولی است. و قسم سوم اسباب و همیه هستند چنانکه فال گرفتن و
در کار ساعات سعد و نحس ملحوظ داشتن و بر سعادت و نحس است هر چیز که بعضی مردمان فحش
اند عمل نمودن از قبیله شرک است و ترک کردن این واجب است. و اولیاء اللہ که ترک اسباب
و تعلقات می نمایند و و قسم اخیرند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار پر انوار
حضرت پیر طریقت ہادی حقیقت مرشد اندراج النہایتی فی البدایۃ فانی فی اللہ خواجہ محمد
باقی باللہ عطرہ اللہ قبرہ و نوالہ مرجمہ حاضر شدم و عرض نمودم کہ از توجہ شما حضرت شیخ احمد
سرسندی امام ربانی مجد و الف ثانی گشتند قدسنا اللہ تعالیٰ با سرارہ السامی من نیز امیدوار
عنایت حضورم ویدم کہ حضرت خواجہ از مزار مبارک بیرون آمدند و ہمت و توجہ بہن فرمودند
وقت استوا بود و گریاہ شدت جلسہ خفیفہ نمودہ برخاستم و درنگ کمائی یعنی نہ نمودم الی الآن
مرا حسرتی است و از توجہ آنحضرت آنچنان اثر در خود یافتسم کہ در بیان نبی آید و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند کہ حضرت امیر خسرو دہلوی رحمۃ اللہ علیہ بخدمت حضرت بوعلی قلندر قدس سرہ
آمدہ شرف قدمبوس بخصوں انجامیدند حضرت بوعلی قلندر فرمودند کہ تو بہم خسروی کہ با ہا
وہی وہی میکنی حضرت امیر عرض کردند کہ بلے باز حضرت بوعلی قلندر فرمودند کہ تو اشعار
منظوم میسازی و من ہم غزلی گفتم ام پس غزل خود خواندند حضرت امیر را از استماعش جوش
سرشک از چشم برنگ چشتہ سرزد و حضرت بوعلی قلندر فرمودند کہ از کلام من چیزی می بینی کہ در
کہیری آئی حضرت امیر گفتند کہ گرچہ من بہنا نمی من است کہ کلام حضرت نبی ہمہ بر نارسائی طبع
خود میگرم حضرت بوعلی قلندر بسیار خوش شدند و دعای در حق ایشان فرمودند کہ خوش خوش
خواہی زلیت و خوش خواہی مرد و خوش خواہی برخاستہ
روز چہار شنبہ تاریخ چہارم شہر مذکور بجنور والا حاضر گردیدم چندین

طالبان برائے حصول اشرف آستانہ بوس حضرت ایشاں از سمرقند آمدہ بودند حضرت ایشاں
بجناب الہی تضرع و زاری کردند بعد ازاں اشارت بزار پر انوار حضرت قبلہ دین و ایمان
منظر انوار رحماں مرزا جان جانان رحمۃ اللہ علیہ و نور اللہ مرقدہ فرمودند گفتند کہ یا حضرت
مرزا صاحب و قبلہ من لائق این نسبت کہ تخمین اکابران از جنس سفر و دور و از قطع مراحل طے
منازل نمودہ نزد من بیایند این ہمہ عنایت شماست و در حضور شما می آیند من ہوں
یکم و پنجابی نا لائق کہ بودم ہم نظر عنایت شماست کہ مردمان خاک اینجا کحل البصر میا زند نگاہ
کیا اثر شما میں وجودم را رتبہ طلا دادہ است ۵

نیا و روم از خانہ چیزے تخت تو داوی ہمہ چیزوں چیزت

رتبہ من ہیں کہ بر خاک تشستہ ام پس این شعر فرمودند ۵

خاک نشینی ست سلیمانیم عار بوداں سلطانیم

پس ازال فرمودن زبان مدارم کہ شکر جناب الہی بجا آرم و شکر جناب حضرت
آں سرور عالم علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبر و شکر جناب حضرت جان جانان منظر رحمۃ اللہ
عسے روح الاظہر اظہار نمایم ۵

شکر فیض تو چین چون کنڈای ابر بہار کہ اگر خار و گل ہمہ پروردہ است

روز پشنبہ ہمارے پنج شہر ہند کو ر غلام بحضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت
ایشاں بروضہ منورہ حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران خواجہ بائی باللہ رضی اللہ تعالیٰ
عنه تشریف بردند فدوی ہمہ در رکاب سعادت حاضر بود حضرت ایشاں بسیار معارف
در شنائے راہ بیان فرمودند لیکن درینوقت از یاد رفتند و چون بکان فیض نشان
نمود تشریف آوردند حکیم عبدالکریم جنہانی از حضرت ایشاں رسالہ مراقبات کہ من تصنیفاً
آنحضرت سے عرض نمودہ نقل ساختند و این غلام را نیز آنقبلہ خاص و عام قلبی و روحی فدای
قبل ازین عنایت فرمودہ بودند و آں اینست - ۵

بسم اللہ الرحمن الرحیم بعد حمد و صلوٰۃ واضح باد کہ اکابران این طریقہ شریفہ
مقامات قرب و در عالم مثال بکشفند و معائنہ صریح دیدہ تعبیر انان مقامات بدائرہ مناسبات

یافته اند که آن مقامات بحیثیت و بیچون است و دایره هم بحیثیت است والا جائیکه خداست دایره
 کجاست دایره اولی دایره امکان است و در نصف سافل آن سیر آفاقی دست می دهد و
 آن عبارت از دیدن انوار است بیرون باطن خود بر نگهائے مختلفه و در نصف عالی آن
 سیر و سلوک نفسی است و آن مشاهده انوار و تجلیات است در باطن خود منامات و واهیات
 را اعتبار ننهاده سعی و جهد در حصول و دوام حضور و آگاهی باید نمود و درینجا ذکر اسم ذات و
 نفی و اثبات و تهلیل لسانی نیز ترقی می بخشد و مراقبه احدیت صرفه حضرت ذات که سعی
 اسم مبارک اللہ است مینمایند و قوف قلبی توجه بدل و لحاظ معنی که نیست هیچ مقصود بجز ذات
 پاک باصحت الفاظ ذکر و نگاهداشتن دل از خواطر علی الدوام می باید که دل بے ذکر کثیری
 گشاید توجه بدل و توجه بحضرت ذات او سبحانه و نگاهداشتن خواطر ذکر بصحت الفاظ و لحاظ
 معنی و بازگشت نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک یا آنکه ایچاوند مقصود من توفی و رضائے
 تو با ملاحظه نیستی خود و اثبات هستی حضرت ذات پاک بانکسما و تضرع باید که دائمی باشد چون
 بیخطرگی یا کم خطرگی که خاطر مانع توجه و کیفیت نشود تا چهار گهر می برسد. مراقبه معیت و تنعم
 اینها کنتم در هر لحظه و لمحہ باید نمود. و ذکر تهلیل لسانی نیز و این مراقبه در ولایت صغری
 میکند که دایره ثانی است و اینجاسیر تجلیات افعالیه الهیه و ظلال اسما و صفات است
 و توحید و جودی و ذوق و شوق و آه و ناله و استغراق و بیخودی و دوام حضور و توجه
 و غیره حاصل می شود و چون توجه احاطه شش جهت نماید و انتظاری نماید شروع سیر
 دایره ولایت کبری مینمایند و این دایره ثالث است متضمن سه دایره و یک قوس در دایره
 اولی. مراقبه اقربیت سخن اقرب الیه من جبل الوری می کنند و ذکر تهلیل نصف سافل
 دایره اولی مشتمل تجلیات اسما و صفات زائده است و نصف عالی آن متضمن شیون اعتبارا
 ذاتیه و دایره ثانی اصول آن تجلیات و دایره ثالثه اصول آن اصول و قوس اصول آن
 اصول و درین دوام و سوم و قوس مراقبه محبت پیغمبر و پیغمبونه می نمایند و درین ولایت کبری
 که ولایت انبیاست علیهم السلام توحید شهودی و فنا رانا و استهلاک و انحلال در نسبت
 باطن و اسلام حقیقی و شرح صدور و عالم را نطل وجود و توابع وجود حضرت سبحانہ یافتن

له مانزدیک تریم بسوی آن انسان از دل کردن - سه دوستی دارد او تعالی آنرا دوست میدارند تا آن او تعالی را -

و فنار زرائل صفات و تخلق باخلاق نیک دست میدهد و بحصول این همه تجلیات ظلال
 اسماء و صفات و تجلیات اسمائی و صفاتی سیر اسم ظاهر تمام می شود و من بعد سیر اسم الباطن
 و تجلیات و حالات آن پیش می آید و این دایره را بجه مقامات است و این سیر را اولیای
 علیا مقرر کرده اند و در اینجا نماز نافله با طول قنوت و مراقبه سعی الباطن موجب ترقی می شود
 بعد از آن سیر تجلی ذاتی و دائمی دست میدهد و این تجلی ذاتی دائمی را تعبیر بکمالات نبوت کرده
 اند و این دایره خامسه است و تجلیات ذاتیه درجات دارند. اول کمالات نبوت است
 و اینجا مراقبه ذات بحت از اعتبارات مینمایند. و لطیفه عنصر خاک و ریخا مور و فیض است تلاوت
 قرآن مجید و ریخا ترقی می بخشد و نکارت حالات باطن و پیرنگی و بکسبی نقد وقت میشود و امانا
 نیات و عقائد را قوتها پیدا میشود و استدلالات بدیهی میگردد و کشف اسرار حروف
 مقطعه قرآنی بمحققان این درجات حاصل می شود و رجه دوم دایره کمالات رسالت
 است. و رجه سوم دایره کمالات الواعزم است و این هر دو دایره مور و فیض است
 و حدانی سالک است که بعد تصفیه و حصول فنائی لطائف خمس عالم امر و تهذیب لطائف
 خمس عالم خلق هستی و بگریافته و در حقائق سبعة که بعد از این پیش خواهد آمد نیز مور و فیض
 هستی و حدانی است تلاوت قرآن مجید خصوصاً و در نمازها موجب ترقی میشود بعضی اکابر بعد
 حصول کمالات ثلثه سیر حقائق انبیاء علیهم السلام مقرر نمودند. دایره خلعت حقیقت ابراهیمی
 است علیه السلام و ریخا مراقبه حضرت ذات بلحاظ آنکه حقیقت ابراهیمی از انجانا شستی
 می نمایند و صلوة ابراهیمی بسیار میخوانند و دایره محبت ذاتیه حقیقت موسی علیه السلام است
 و ریخا مراقبه حضرت ذات که نشاء حقیقت موسی است می کنند و در اللهم صل علی سیدنا
 محمد و علی اخوانه من الانبیاء خصوصاً علی کلیمک موسی و بارک و سلم و رو میکنند. دایره
 محبت ذاتیه متمزجه یا محبوبیت ذاتیه حقیقت محمدی است صلی اللہ علیہ وسلم و ریخا مراقبه
 حضرت ذات بلحاظ آنکه نشاء حقیقت محمدی است صلی اللہ علیہ وسلم می نمایند و در
 حقیقت احمدی که محبوبیت صرف ذاتیه است مراقبه حضرت ذات او سبحانه که نشاء حقیقت
 احمدی است صلی اللہ علیہ وسلم باید نمود و در حسب صرفه ذاتیه مراقبه حضرت ذات است

و کفارت

بلحاظ حب ذاتیہ و کثرت صلوة اللہم صل علی سیدنا محمد و علی آلہ و اصحابہ افضل صلواتک بعد و معلوماتک و بارک و سلم کذا لک و ریں مقامات ترقیات می بخشند بعد ازین مرتبہ لائین و اطلاق حضرت ذات است سبحانہ من بعد دائرہ حقیقت کعبہ حسنی کہ آن عبارت از ظہور عظمت و کبر مائی حضرت ذات است درینجا مراقبہ حضرت ذات باعتبار سجودیت آن ممکنات را می کنند دائرہ حقیقت قرآن عبارت از سبدر وسعت حضرت ذات است درینجا مراقبہ حضرت ذات باعتبار یکہ منشأ حقیقت قرآنی است می نمایند - دائرہ حقیقت صلوة کہ عبارت از کمال وسعت حضرت ذات است سبحانہ درینجا مراقبہ حضرت ذات کہ منشأ حقیقت صلوة است - من بعد مرتبہ معبودیت صرفه است و آنجا سیر نظری می تواند شد نہ سیر قدی کہ آن در مقامات عابدیت پیشودانیت آسمانی مقامات و مراقبات طریقہ علیہ احمدیہ کہ تفصیل آن در مکتوبات شریفہ مندرج است و در ولایت ثلثہ ظہور کیفیت می شود از زینجودی و استغراق و توحید و جودی و استہلاک و انحلال و توحید شہودی و فنار انا و کیفیات لطیفہ قابلہ ظہور تجلیات ذاتیہ دائمی در کمالات ثلثہ و در حقائق سبدر لطافت و بساطت و وسعت و پیرنگیها و بی کیفیتها و نسبت باطن بهم میرسد و قوت ایمانیات و عقائد حقه و کسی کہ کثرت مراقبات درین مقامات عالیات مینماید و در بساطت و پیرنگی ہر مقام فرق می تواند کرد و واللہ اعلم تم کلامہ الشریف

روز جمعہ ششم جمادی الاولی ۱۲۳۱ ہجری در حضور نسیف گنجر حاضر گردیم قبل ازین حضرت ایشان چند سخنان ہدایت عنوان ارشاد فرمودہ بودند جناب نجفی صاحب در آن مجلس حاضر بودند زبانی ایشان تحریری نمایم کہ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ہر کہ برائے ملاقات بزرگان می رود باید کہ اول دو رکعت نماز خواند بعد از آن قلب خود را متوجہ آن بزرگ ساختہ قطع راہ نمودہ داخل حضور والا گردد کہ تا از فیض بہرہ ور گردد و در صحبت آن بزرگ خاموش نشیند کہ بموجب مصرعہ خموشی معنی دارد کہ در گفتن نمی آید: و ایضا فرمودند کہ در حدیث شریف آمده است کہ قال سول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ایاکم و ہیتائت الاسواق - و ایضا فرمودند کہ حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق

رضی اللہ تعالیٰ عنہ در وہن مبارک خود پارہائے سنگ میداشتند تا آواز بلند از وہن نبر آید
و نیز حضرت قبلہ عالم خواجہ محمد زبیر قدسنا اللہ بصرہ الاقدس نبات در وہن داشتند
و کلام قلیل میفرمودند چہرہ کہ بر انسان بیشتر آفات از زبان می آید و رفع اکثر بلیات خموشی
می نماید بعد از اں بیت شہنوی مولانا روم خوانند: ۵

ای زبان ہم رنج بے دریاں توئی | ای زبان ہم گج بے پایاں توئی

و ایضا حضرت ایشاں در اں مجلس فیض نشان این شعر اکثر بزبان شریف

می راندند: ۵

بعثت گرجنوں پیدا نیکروم چہ میکروم | چو جنوں مسر سوکھو نیکروم چہ میکروم

بعد از اں عرض نمودم کہ مولوی نور محمد صاحب ارادہ بیعت دارند حضرت
ایشاں فرمودند کہ بیعت سہ سہ یکے بیعت تو سل سہ کہ شخصے برائے تو سل گرفتن
بہ پیران کبار حضرات نقشبندیہ یا قادریہ یا چشتیہ وغیر ہم بہر طریقہ کہ میخواہد بیعت می نماید
و دوم بیعت برائے رفع معاصی و ایں بیعت می شکند از صد و رگناہ پس تجدید ایں جائزست
بلکہ بعد از وقوع معاصی لازم سوم بیعت برای کسب سلوک باطن است: ۵

روز شنبہ ہفتم جمادی الاولیٰ ۱۲۳۱ ہجری بندہ بحضور فیض گنجور حاضر گردید
حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت شیخ محی منیری رحمۃ اللہ علیہ نوشتہ اند کہ آدمی چوں مبتلا
بر امراض و بلا میگردد و آہ و نعرہ از شدت درو او می کند حق سبحانہ تعالیٰ بلائکہ میفرماید
کہ اشک و بلا وہ فانی احب بکاؤہ بعد از اں ایں شعر خوانند: ۵

چند آنکہ طپید بسل ما | چند اں ترگشت قائل ما

پس بعد تضرع فرمودند کہ اللھم اِنِّی اَسْئَلُكَ الْعَافِیۃَ اللّٰہمَّ اِنِّی اَسْئَلُكَ الْعَافِیۃَ
اللّٰہمَّ اِنِّی اَسْئَلُكَ الْعَافِیۃَ فِی الدِّیْنِ وَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ اللّٰہمَّ
اِنِّی اَسْئَلُكَ دَوَامَ الْعَافِیۃِ بعد از اں در حضور مذکور بستن و پیوستن آمد حضرت
ایشاں فرمودند کہ بعضے اکابر ان بستن را بر پیوستن مقدم می شمارند و بعضی عارفان پیوستن
را بر بستن مقدم دانند یعنی چوں وصل از حق گشت فصل از ما سوی اللہ گردد و یا چوں فصل

از ماسوی گشت دل بحق گردید راقم گوید غنی عنہ کہ ہر دو اقوال درست اند کہ چون آتش عشق
الہی در دل شعلہ مینزد ہمیں تن سوختہ میگردد و نیز چون آئینہ دل از گرد و رات خطرات ماسوی
الشریک و مصیبت میگردد و انوار رخسار یا جلوه نمایاں شود ۵

پرشعار نور و اسرار خداست	آئینہ کز رنگ و الایش جلیق است
بعد از آن نور را ادراک کن	رد تو ز نگار از رخ او پاک کن

بعد از آن حضرت ایشان فرمودند کہ نزد من پیوستن مقدم است بر گشتن کہ تا محبت
الہی نبی آید محبت دنیا نیرود و بعضی عارفان ہر دو را معاف فرمودہ اند یعنی وقتیکہ اتصال بحق
گردد و انفصال از خلق میشود و چون انفصال از تعلقات خلق میشود اتصال از حق میگردد

رباعی للمولف

چوں رشتہ اخلاص و عالم شکست	در راه محبت اسطی بنشست
رافت نہ تقدم و تاخر اینجا است	آں دم کہ گشت در ہماندم پیوست

بعد از آن در حضور پر نور مذکور گم شدن در طلب حق جل و علا آمد حضرت ایشان
این دو ہرہ فرمودند ۵

پلٹ کہانی میں کہوں سوسکھیو تم آئے	پی کو ڈھون میں گئی آئی آپ گنوائے
-----------------------------------	----------------------------------

یعنی افسانہ عشق میگویم بشنوید ای یاران کہ در جستجوی یار و تنگ و پوی نگار رفتہ بودم
خود را گم کردم چہ جائی یافتن۔ راستم گوید غنی عنہ اری گم ساختن خود یافتن اوست ۵

رستم از خویش نگارم آمد	بخودی طرفہ بکارم آمد
------------------------	----------------------

پر وہ خودی حجاب چہرہ معشوق ابدیت ہر کہ این را ورید اورا دید ۵

نقاب چہرہ ندارد نگار و گلش ما	تو خود حجاب خودی حافظ از میاں بر خیز
-------------------------------	--------------------------------------

و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ خودی خدائی بر یعنی از خودی عداوتی ست خدا را
تا بیخ خودی نہ بر کندی بخدانہ پیوندی و تا از خودی خود دور نگردی از وصل خدا مسرور نگردی
آری دریں راہ سع با خودی کفر و بخودی دین ست۔ راقم را دریں مقام نقلی یاد آمدہ
است آنرا بسک نظم آورده می نویسم نظم

نہایت بدل طالب کیمیا
 خیال کش کنفتش حجر و اشفت او
 ولی خدا ناسب مصطفیٰ
 و دوائے ہمہ سوز و درو جنوں
 چو کسیر خالص شدی پاک او
 بیامد بنزد کیشش آن مرد زود
 بیاموز ما را سبق در سبق
 از اہل حضرت اورانہ تاثیر بود
 پس لبتہ تاثیر کامل شود
 نماید بکنشش بود گر غبار
 شدی حاضر آن طالب کیمیا
 بصدار زوی و ادب عرض کرد
 سوالم شنو بہر ذات خدا
 مرا کیمیا زود ارشاد کن
 زمین یا و کن نشخہ کیمیا
 بنا کن تو این نشخہ اخیسین
 نیاری بدالوقت اسے مشتعل
 ز تو نشیضیاب است جملہ جہاں
 پس از ذکر مسموم ترا شد چہ بود
 کہ در پردہ گفت آن ولی زماں
 بلاشبہ کسیر حاصل شود
 اگر این رود از دولت کیمیاست
 خدا را ز خود بگذر ای جان ما

کے چاہئے بود مرد خدا
 بشوقش ہمہ کار بگذاشت او
 وراں عہد یک عارف باصفا
 شفا کے ہمہ رنجہائے دروں
 چو کردی نظر جانب خاک او
 غرض آن شہدیں وراں مصروف
 بگفت کہ من طالب ستر حق
 وے در دلش شوق کسیر بود
 اگر صاف چوں آئینہ دل شود
 کہ بیند بدل عکس روئے نگار
 ہمہ وقت نزدیک آن باصفا
 یکے روز از آن حضرت آن نیک مرے
 کہ ای گوہر کج نہ ذات خدا
 دل پرمتنای من شاد کن
 بگفت آن ولی خوب نرزم ہیا
 کہ اینست و اینست و اینست
 مگر خطرہ شکل مسموموں بدل
 پس آن مرد گفت ای ولی زماں
 اگر دامن نشخہ منظور بود
 نہ فہمید آن مرد ز انہاں
 اگر دور این خطرہ از دل شود
 زمیموں مراد این خودی تراست
 برو از خودی تارسی با خدا

خدا را بسین و خودی را گذار
حجاب خودی را از خود پارہ کن
بجو نکتہ ر قلب آگاہ را
ز خط بگذر و نہسم کن و ر لفظ
و لے آن لفظ را تو کردی نہاں
مکن ظاہر این راز ہا را پویش

تو خود کشتہ پر وہ ر و سے یار
بجس خود آراش لظاہرہ کن
بشوش خود ماسوی اللہ را
نظر تا بہ کے می کنی سوی خط
کہ شد از لفظ بو و خط و رعیاں
بس این نکتہ کا فہستہ افت خموش

و ایضا حضرت ایشاں فرمودند کہ مزاج ہم آں حضرت صلی اللہ علیہ وسلم میفرمودند
لیکن مزاجی کہ در و شبانہ کذب نباشد چنانچہ در حدیث شریف آمدہ است کہ پیر نہانے
بخدمت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمدہ عرض نمود کہ شنیدہ ام کہ پیر زنان در بہشت
نمیروند این سخن را اوست یا باطل حضرت بطور مزاج فرمودند کہ جو انان زنان در
بہشت داخل خواہند شد نہ پیران - آں پیر زن نمیشدہ بخانہ خود مرخص گردید باز
از ان زن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد کردند کہ زن پیر را حق سبحانہ تعالیٰ اخلعت
نویوانی عطا فرمودہ در جنت داخل خواہد ساخت پس در بہشت البتہ پیر نباشد بلکہ جوان
باشد۔ و ایضا حضرت ایشاں فرمودند کہ قبل ازین مزاج من ہم مائل بمزاج بود و روئے
مرا الہام شد کہ مزاج نہ باید کردی

روز یکشنبہ ہشتم جمادوی الاولی ۱۲۳۱ ہجری در حضور شیخ گنجور
حاضر گردیدم حضرت ایشاں بطرف میثم الدین سمرقندی مخاطب شدہ ارشاد فرمودند کہ
آدمی را باید کہ اوقات خود را ضائع نہ نماید تفسیح اوقات موجب نقصان درجات است
بعد از ان ارشاد فرمودند کہ پیغمبری اللہ علیہ وسلم نماز تہجد سیزدہ رکعت با طول قرارت و درازی
تومہ و جلسہ بگذار و نہ و گاہی نہ رکعت و گاہی پنج رکعت بنا بر علی اختلاف الروایات
والاوقات و بعد از نماز صبح می نشینند حتی کہ آفتاب بسوی مشرق چنداں می برآمد کہ وقت
عصر بجانب مغرب مینماید و راں وقت و در رکعت شکر الہیہ روز و در رکعت نماز استخارہ
نخوانند و دعای فرمودند کہ الہی کاریکہ در حق من دروین و دنیا خیر باشد از من سزد

شود و آنچه در دین و دنیا و رقی من بد باشد از من صا و رنگ و دو و حدیث
 شریف آمده است من صلی الفجر فی جماعة ثم جلس بذکر الله تعالی حتی تطلع
 الشمس ثم صلی س رکعتین کانت له کاجر حجة و عمرة تامة و دعائه استخاره که پیغمبر صلی
 علیه و سلم خوانده اند نیست اللهم انی استخیرک بعلمک و استقدرک بقدرتک و استسئلك
 من فضلك العظیم فانک تقدر و لا اقدر و تعلم و لا اعلم و انت علام الغیوب
 اللهم ان کنت تعلم ان هذا الامر خیر لی فی دینی و معاشی و عاقبة امری او عاجل
 امری و اجله فاقدیر الی و لیسیر الی ثم یساک الی فیه و ان کنت تعلم
 ان هذا الامر شر لی فی دینی و معاشی و عاقبة امری او عاجل امری و اجله
 فاصرفه عنی و اصرفنی عنه و اقدر الی الخیل
 حیث کان ثم اسر ضنی به بعد ازاں چون آفتاب بظرف مشرق چندان
 بلند شود که بوقت ظهر بجانب مغرب مسافت دارد و چهار رکعت صلوة ضحی او امیفرمودند
 بعد ازاں بوقت زوال نماز فی الزوال باطویل قرارت میخوانند و قبل از عصر چهار
 رکعت و بعد از مغرب شش رکعت صلوة او امین و قبل از عشاء چهار رکعت میخوانند و
 ایضا حضرت ایشان فرمودند که حضرت منقر زاهد شیخ محمد عابد رحمة الله علیه در صلوة تعبد
 شصت بار سوره یسین میخواند بعد ازاں حضرت ایشان فرمودند که در روز هزار بار باید
 خواند و کلمه تعبد و دیگر ادعیه با ثوره و استغفار هر قدر که میسر آید باید خواند و باقی شب
 روز بندگرتی و تهلیل سانی و مراقبات باید پرداخت و منزل کلام مجید هم باید خواند
 روز و شب **ششم** جمادی الاولی **۱۲۳۱** هجری در حضور والا حاضر ششم
 حضرت ایشان از مولوی شیر محمد پرسیدند که جذبات بکدام لطیفه بشما پیدا می شود
 و فیض بکدام مقام می آید مولوی صاحب عرض نمودند که از توجهات حضرت جذبات
 هر لطیفه رامی شود و فیض اول بطیفه نفس می آید بعد متوجه بصدر میگرد و در محل و تهلیل سانی
 پس حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضرت محبوب بجانی مجد و الف ثانی تقد
 الله تعالی بسره السامی فرموده اند که چون نفس مطمئنه میگیرد و در ارضی و مرضی میشود معامله

متعلق بصدر می گردد و شرح صدر کجبول می انجامد و در ایمانیات محتاج دلیل نشود و نظری بدی میگرد و اعتقادی کشفی بعد از آن حضرت ایشان فرمودند که سبحان الله عجب طریقه علیہ حضرت نقشبندیہ است رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ آسان تر است و نافع تر و بعد از آن در حضور شیخ گنجز مذکور نسبت حضرات نقشبندیہ رضوان اللہ تعالیٰ عنہم جمعین آمد حضرت ایشان فرمودند کہ قبل از حضرت خواجہ عبد الخالق عجدوانی قدسنا اللہ تعالیٰ با سرارہ السامی نسبت احسان بود و از ایشان پرداخت این نسبت و حضور و آگاهی رونمود بعد از آن از جناب حضرت خواجہ بہار الدین نقشبندی رضی اللہ عنہ طریقه جدیدہ اظہار گردید کہ ایشان تا دوازده روز دعا فرمودند کہ الہی مرا طریقه عنایت فرما کہ البتہ موصل باشد حقیقاً و دعائے ایشان مستجاب گردانید و طریقه آسان تر موصل تر عنایت فرمودہ. و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزے یزار پُرانوار حضرت خواجہ قطب الدین نخبت یار کاکلی رحمۃ اللہ علیہ حاضر شدہ بودم و طلب توجہ و امداد از ایشان نمودم و عرض کردم کہ شیناً اللہ شیناً اللہ و یدم بشاہدہ قلبی کہ یک حوض است بلیب بار ظاہر کہ از کنارہ اش آب میریزد و القاشد کہ سینہ تو از انوار عرفان مجدداً بچین ملار است کہ گنجایش نور از دیگر ندارد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزے بروضہ منورہ حضرت نظام الدین رنم و عرض نمودم کہ توجہ من فرمائید حضرت نظام الدین اولیاء قدس سرہ فرمودند کہ جمیع کمالات احمدی شمارا حاصل اند عرض نمودم کہ نسبت خود ہم عطا فرمائید ایشان توجہ فرمودند و از نسبت خود مخطوط ساختند و آثار آن ہم در خود یافتیم و مشاہدہ نمودم کہ رنگ چہرہ ایشان متجلی در صورت من گردید و چہرہ من بشکل چہرہ ایشان گشتہ

من تو شدم تو من شدی من تن شدم تو چاک شدی تا کسنگید بعد از من من دیگرم تو دیگر می

روز شنبہ و ہم جہادوی الاولی ۲۳۱ھ ہجری در محل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان را در آنوقت از شدت ضعف قلب طاقت نشستن نبود شخصی عرض نمود کہ حضرت را کمال ضعف است تدابیر رفع این با توابع ادویات باید فرمود حضرت ایشانرا

حرارت محبت الہی جوش زد و بے اختیار این شعر خوانند

ہر چند پر خستہ دل ناتواں شدم | ہر گز کہ یاد روی تو کروم جواں شدم

پس برخاستند و بیاراں اہل حلقہ توجہ فرمودند ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ سیرالی اللہ عبارت ست از انقطاع ساختن تعلقات و گذشتن آرزو با و چون تعلقات بالقطاع رسید و آرزو با گم گردید سیر فی اللہ شروع گشت ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی حضرت مولانا و مرشد نادہا وینا مظہر اسرار رحماں مرزا جان جانان علیہ رحمۃ الرحمن بسبب طاری شدن ضعف توجہ موقوف نمودند یاراں برائے توجہ آمدہ منتظر عنایت لاشتہ بودند پس حضرت مرزا صاحب و قبلہ این شعر را خواندند

حضرا حسد بیز و چو بروی یار بافر | کند آخیں نگاہ و رو پاند اگر کسیر و

و بقوت تمام برخاستند و بیاراں توجہ فرمودند و ایضاً حضرت ایشان سر قمر الدین بہ مرتدی را فرمودند کہ متوجہ شو ماہمت میکنم کہ لطائف خمسہ عالم امر و لطیفہ نفس و عنایت ثلثہ توجہ یک شوند بعد از اں مولوی شہیر محمد و مولوی محمد عظیم و مقبول البنی کہ بروی کشمیری و میاں محمد جان را ارشاد فرمودند کہ شما ہر چہ ارحاب متوجہ شوید کہ ما توجہ بشما میکنم کہ لطائف خمسہ شما از لطیفہ نفس متحد شوند و مسافتی بمیاں نماںد را قم گوید عینی عنہ کہ بکشدن لطائف عبارت است از تمام شدن سیر ہر لطیفہ و ہر یک لطیفہ از آخری اتحادی و اروی یعنی انتہا ہر لطیفہ بتبلی و ابتداء لطیفہ روحی بہم چسپیدہ است و پس علیہا البوائی علی سبیل ترتیب اللطائف پس ہر سالک کہ یک لطیفہ تمام میکند قدم در لطیفہ دیگری نہد و شروع سیر او مینماید و سلوک مقامات برو و قسم است سالکے سلوک ہر مقام تمام نمودن است کہ التوجہ مرشد خود از ابتداء سیر مقام یک لطیفہ تا انتہای اں قطع مینماید بعد از اں بہ سیر لطیفہ دیگر مشغول میشود و دوم سلوک مقامات بطور ظفرہ است و اں اینست کہ مرشد ہر کہ میخواہد کہ کارش زود تر بانجام رسد توجہ بلطیفہ اول میکند و ہنوز سیر لطیفہ اول قطع نکر دیدہ است کہ انوار لطیفہ ثانی و رواقا میکند پچہنیں لطیفہ ثانی قطع نشدہ کہ توجہ بلطیفہ ثالث میفرماید علی ہذا القیاس از توجہ خود خطی از ہر مقامی فیضی و انواری و کیفیتی از ہر جا و باطن سالک القا میفرماید پس اں سالک صاحب

ظفرہ گویا کہ ہر مقام را بطور اجمال می بیند بعد از آن تفصیل ہر مقام ہم بعنایت خداوندی جلشانہ حال
میشود و حضرت ایشان کہ باصحاب اربعہ بر یک شدن لطافت توجہ فرمودند معلوم
گردید کہ اول ایشان را تسلیک بطور ظفرہ فرمودہ بودند و الحال بہ تمامیت سیر
ہر لطیفہ توجہ میفرمودند:

روز چهارشنبه یازدہم جمادی الاولی ۱۲۳۱ ہجری قمری فقیر بجنور آن
قبلہ برناو سپر حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ روزے من و حضرت شاہ عبدالعزیز
و حضرت شاہ رفیع الدین و دیگر مجلس بودیم اتفاقاً مذکور فضیلت علم بر عبادت آمد شاہ
رفیع الدین فرمودند کہ در حدیث شریف کہ فضائل علم بر عبادت آمدہ است مراد از آن
علم مسائل است من گفتم کہ مراد از آن علم علم باللہ است و علم باللہ دو معنی دارد یکے آنکہ مستغرق
باشد در ذات خدا۔ و دوم آنکہ واقعات را از قصار حکیم مطلق و یا فعل قادر بر حق بیند۔ بعد
از آن در حضور مذکور فضیلت اولاد حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ بسره السامی آمد
حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت محبوب سبحانی مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ فرمودہ اند
کہ نسبت من در تمام اولاد من ساری است و باشد تا زمان قیامت لیکن در بعضی مجلسین
و حیات ظہور میاید و در بعضی وقت مہات جلوہ گر میشود کسی را محرومی ازین نسبت شریفہ
نخواہد شد۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ دل من میخواہد کہ این خالقہ حضرت
مرشدنا و قبلتنا مولانا منظر رحمان حضرت جان جانان قدسنا اللہ تعالی بسره الاقدس
وسیع گردد۔ باز فرمودند کہ من اہل و عیال ندارم کہ برائے آن میخواہم مگر خواہش من محض
لذت است کہ مردمان برائے طلب حق جل و علا از اوطان خود می آیند و جای استقامت
نی یابند برائے اینہا وسعت مکان میخواہم و نیز فرمودند کہ بعد از من دریں مکان میاں
ابوسعید نشینند و جلقہ و مراقبہ و بدرس حدیث و تفسیر مشغول شوند پس از آن فرمودند کہ خداوند
بعد از من چه طور شود بطور من مانند یا نہج دیگر بعد از آن فرمودند کہ بعضی کسان میگویند کہ
این قدر عنایت بر حال ایشان چراست نمیفہند کہ میاں ابوسعید یا نصدکس مریدان خود را
ترک کردہ نزد من آمدہ اند و قبل از این خرقہ خلافت از مشائخ دیگر یافتہ بودند پس در

حیات مرشد خود خلافت و اجازت را گذاشته حلقه بیعت من بگردان اخلص خود
 انداختند و از پیری بجانب مریدی شتافتند پس چگونه مورد عنایت و مصدر رحمت نباشد
 و ایضا و راں روز تذکره اسمای خواجہ ہائے نقشبندیہ رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین آمد
 حضرت ایشاں فرمودند کہ خواجہ ہائے نقشبندیہ کہ ختم ایشاں مشہور است ہفت انداول
 خواجہ عبدالخالق عجدوانی و دوم خواجہ عارف ریوگری سوم خواجہ محمود انجیرفتنوی چہارم
 خواجہ علی رامینی پنجم خواجہ بابای سماسی ششم خواجہ امیر کلال ہفتم خواجہ بہار الدین نقشبند
 قدسنا اللہ تعالیٰ باسراہم

روز پنجشنبہ و از روز ہم جمادی الاولیٰ ۱۲۳۱ ہجری بندہ در حضور عالی
 حاضر گردید میر قمر الدین سمرقندی از حضرت ایشاں عرض نمودند کہ حضرت امام حسن و حضرت
 امام حسین رضی اللہ عنہما از صحابہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بودند یا از تابعین حضرت ایشاں
 فرمودند کہ از صحابہ کبار بودند و حضرت امام حسن رضی اللہ تعالیٰ عنہ حدیث شریف دَخَ مَا يَرْسِيكَ
 اِلَى مَا يَرْسِيكَ روایت از ان سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر فرمود و اندروایت
 دعائے قنوت کہ بزمہب امام شافعی میخوانند ہم از ان سرور کائنات علیہ فضل الصلوٰۃ و
 اکمل التحیات ساخته اند و آل نیست اللہم اهدنی فیمن ہدیت و عافنی فیمن عافیت
 و تقانی فیمن تقا لیت و باسراک لی نیما اعطیت و قنی شر ما قضیت انک تقضی
 و لا یقضی علیک و انه لا یذل من و الیت و لا یعز من عا دیت تبا سکت من بنا و تعالیت
 استغفرک و القوب الیک پس روایت و حدیث از حضرت امام حسن رضی
 اللہ تعالیٰ عنہ آمده است بعد از ان حضرت ایشاں فرمودند کہ از حضرت فاطمہ الزہرا
 رضی اللہ تعالیٰ عنہا کہ روایات حدیث ثلیل آمده اند سببش آنست کہ بعد از پیمبر علیہ تحیات الملک
 الاکبر زیادہ از شش ماہ بقید حیات ماندند و از کاشف اسرار تحقیق امیر المؤمنین ابو بکر الصدیق
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ ہم روایات احادیث ازین سبب کم اند کہ عمر ایشاں ہم بعد از حال جناب
 پیغمبر علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر زیادہ از دو سال و نہ ماہ بلوح حیات خط طوالت نکشید
 و از حضرت ابو ہریرہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ روایات احادیث بسیار آمده است سببش این

بود که عمر ایشان دراز شده بود و ہم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی از حضرت ابوہریرہ
 فرمودند کہ چادر خود دراز کن ایشان چادر را دراز کردند پس آنحضرت علیہ فضل الصلوٰۃ و
 اکمل التحیات بہرہ و دست مبارک خود ستہ کرت نوری انداختند و فرمودند کہ بر سینہ خود
 بمال حضرت ابوہریرہ چنان کردند حق تعالی قوت حافظہ ایشانرا چنان عطا فرمود کہ ہج
 شی از یادش نیرفت چنانچہ ہفت ہزار و پچصد احادیث از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 روایت کردند پس عرض نموده شد کہ ازینجا معلوم شد کہ توجہ و ہمت نمودن ہم مروی از پیغمبر
 علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبرست حضرت ایشان فرمودند کہ ازین القا مفہوم میشود کہ آن
 صدر انبیاء علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلی القای حفظ بسینہ حضرت ابوہریرہ رضی اللہ تعالی
 تعالی عنہ کردند لیکن ہمت نمودن آن ہمائی اوج رسالت و عنقای قاف قربت علیہ من
 الصلوٰۃ اتہا و اکملہا از حدیث دیگر ظاہر و باہرست کہ حضرت ابی بن کعب رضی اللہ
 عنہ را خطرہ جہالت بدل آمد حضرت امام الانبیاء علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلا ہمت دست
 مبارک خود بقلب ایشان زدند فی الحال از قلب ایشان آن خطرہ مرتفع شد و از
 لوح سینہ بے کینہ ایشان آن نفس باطل محو شد و ایشان گفتند گا بی النظر الی اللہ
 فرقا وہم آن سید اولاد آدم صلی اللہ علیہ وسلم اصحاب دیگر برابر آئے و دفع خطرہات ما
 سوی دست مبارک خود کہ رشک ید بیضی موسی بود از سترہ تاناف کشیدند چنان
 اثر اں ہمت ظاہر گردید کہ تا حین حیات او گاہی ہیج خطرہ در سینہ بے کینہ اش نیار امید
 و ایضا در حضور نبیض گنجور مذکور شیخ طاہر لاہوری کہ از خلفائے حضرت مجدد الف
 ثانی بودند آمد حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت شیخ طاہر شان عظیم و مرتبہ پنجم دارند اکثر
 اوقات ایشانرا الہام میشد کہ اسے طاہر بگو کہ قدم من بر مفارق اولیاء اللہ است بعد
 از آن حضرت ایشان فرمودند کہ روزی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بسرہ
 السامی در حلقہ نشستہ بودند کہ از راہ مکاشفہ احوال شیخ طاہر بر آنحضرت طاہر گشت
 فرمودند کہ مرا معلوم شدہ است کہ شخصی از حاضران این حلقہ طوق ضلالت بگردن خواہد انداخت
 و از راہ ہدایت و صراط ارشاد برگشتہ خود را راہی باویہ کفر خواہد ساخت عیاؤا باللہ

سجانه عن ذالك ومن در پيشانی او لفظ هو الكافر نوشته ویده ام پس یاران حلقه که حلقه بندگی
 بگوش اخلاص انداخته بودند و مریدان طریقه که رخس فدویت بمیدان ارادت تاخته بودند ازین
 احوال مرید مرید و از ترس هال و عمید شدید خالف از زوال ایمان گردیدند آخر الامر عرض
 نمودند که هر یک از ما ترساں ازین سخن است و متالم ازین سخن سخن چشمی داریم که از عین عنایت
 نظر فرمایند و ازین در ظنه نکارت بکناره امنیت در آرد شخصی از ما که مال کارناهنجارش فرغ
 ایں و ریائے بلاست و مرے از ما که حال کردار ناسنراوارش غواص لجه ابتلاست
 ارشاد کند که آل ناشاد کیت و نامش حسیت چون ابجاش گفته آمد نامش هم لفرمایند
 پس آن واقف اسرار رحمانی حضرت مجد و الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بسره السامی
 فرمودند که این شیخ طاہر لاهیوی است یاران حیران شدند کہ آپس مرد مغز نه پوست مطهر
 راه ضلالت گیرد و از نور ظلمت شتابد بعد از ایام معدودہ موافق فرمودہ آنحضرت
 بوقوع آمد کہ شیخ طاہر طہارات اسلام را مبدل از خباثت کفر ساخت و ز نار ارتداد و برگردان
 انداخت چونکہ شیخ استاد حضرتین بودند صاحب جزا و با عرض نمودند کہ آنحضرت توجه فرمایند
 کہ شیخ طاہر باز بشرف اسلام مشرف شود حضرت امام ربانی متوجه گردیدند معلوم شد کہ
 در حق او در لوح محفوظ هو الكافر مرقوم است باز آنحضرت در جناب الہی بتضرع تمام
 عرض نمودند کہ الہی حضرت غوث الثقلین رضی اللہ عنہ فرمودہ اند کہ بچس ابرقضای مبرم
 دسترس نیست مگر این فرمودہ اند کہ الرَّحْلُ مِنْ مِثْلِ نَارٍ الْقَدْرُ لَا مِنْ يَوْفَقَهُ چون سیکے
 از دوستان خود را ایں مرتبہ کرامت فرمودی من ہم اسیدوارم کہ بواسطہ من ایں بلا
 برگرد و اللہ تعالی دعای ایشان را با جابت رسانید۔ شیخ طاہر را بشرف اسلام بلکه بشرف
 ولایت خاصہ مشرف فرمود و بجزید قرب خویش امتیاز می بخشید بعد از اں حضرت ایشان
 فرمودند کہ تقدیر بر بر قسم است۔ یکی تقدیر معلق است کہ حق تعالی موقوف ساخته است آنرا
 بدعای یا بدای۔ دوم تقدیر مبرم است کہ آن موقوف بکسی نیست آنچه نوشته است
 بوقوع می آید۔ سوم تقدیر لعلم الہی است جلثانہ کہ آن بلوح محفوظانہ بطور تعلیق نوشته است
 و نہ ابرام خاصان خدا را عن من نمودن در اں رواست و قول الرجل من يتازع القدر لا۔

تقدیر معلق و تقدیر مبرم و تقدیر لعلم اللہ

من یوافقه ورحقی ہیں تقدیر است وایضا حضرت ایثان فرمودند کہ روزے بروضہ
 منورہ حضرت پیر و مرشد خود نشستہ بودم و متوجہ بطرف نسبت علیہ چشتیہ شدم دیدم کہ جناب
 حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہ السامی التشریف آوردند و
 فرمودند کہ ای صاحب این چنین بایدستی کہ از حضرت خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ رسید
 است متوجہ باو باید بود و پروا خت آن باید نمود۔ وایضا حضرت ایثان فرمودند کہ حضرت
 مرزا صاحب قبلہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ میفرمودند کہ حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ از
 چہار کس بیعت نموده بودند و مرآتہ کس معلوم اند یکے از والد ماجد خود حضرت ابوصالح
 رحمۃ اللہ علیہ ووم از شیخ ابوسعید مخزومی قدس سرہ۔ سوم از حماد و باس رحمۃ اللہ علیہ حضرت
 حماد کہ ساز بودند یکین برکہ ایثان گاہے گس نمی نشست این از جملہ خوارق ایثان بود روز
 شخصی نزد ایثان آمدہ اجازت برائے سفر تجارت طلب کرد ایثان فرمودند کہ درین
 سفر نقصان مال و جان تو نبطدمی آید ترک این میثاید بعد ازاں آن شخص بخدمت حضرت
 غوث الاعظم آمدہ اجازت سفر خواست حضرت غوث الاعظم رخصت دادند پس آن شخص
 بہ تجارت رفت چون از انجام رحمت نمود و در اثنا راہ در خواب دید کہ قطع الطریق
 از ہر ہا طرف غلبہ نمودہ اسباب و اموال و اجناس و نقودش ہمہ ربودند و بدن را
 از ضرب شمشیر و تیر محروح نمودند چون از خواب بیدار شد بال و جان سلامت یافت
 قطع منازل و طی مراحل نمودہ بصحت و عافیت داخل بخانہ خود کردید و بعد ازاں بخدمت
 حضرت حماد آمد حضرت ایثان فرمودند کہ حضرت عبدالقادر جیلانی قضا را از دعا ساختند
 و از بیداری بخواب انداختند۔ وایضا حضرت ایثان فرمودند کہ روزے حضرت غوث
 الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ بر مزار پر انوار حضرت حماد نشستہ بودند کہ یکبار رنگ چہرہ مبارک
 متغیر شد دست و عا برداشتند و تضرع بجناب حق جل و علا نمودند بعد از ساعتی رنگ
 چہرہ ایثان بحالت اصلی عود نمود بر خاستند و فاکہ بروح پرفتوح حضرت حماد خواندند
 از اں حضرت طلب انکشاف اینحال کرد حضرت غوث الاعظم فرمودند کہ روزے حضرت
 حماد رضی اللہ تعالیٰ عنہ مراد و حوض آب در ایام سرمای شدید انداختہ بودند تمام بدن من

از آن آب سرد تر گشته بود و کتاب در دست من بود دست بالا کرده اورا محفوظ و اتم چو از آن
 آب بیرون آمدم حضرت حماد فرمودند که من تکمیل شما دیدم و براس امتحان در آب انداخته بودم
 پس امروز حضرت حماد فرمودند که از آن دستیکه شمارا در آب انداخته بودم آن دست
 من خشک گردیده است شما دعا بکنید که دست من باز به پنج سابق گردد من دعا کردم و همراه
 پانصد کس از اولیاء دست بدعا گشتاوند بعد الحمد که مقرون با جابت گشت دست حضرت
 بطریق سابق صحیح و سالم گردید پس از استماع این واقعه شکر فرمودمان هم پرده حضرت غوث
 الاعظم انکار این امر نمودند و زبان لطف کشودند که تصرفات خود در حق پیر و مرشد خود هم
 اجرا میسازند حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہ ازین انکار مطلع شده ارشاد فرمودند
 که تا در عرصه چلروز جناب حضرت حماد و یاس حجتہ اللہ تعالی علیہ خوار شما خواهند فرمود ناگاه
 خلیفہ حضرت حماد از راه دور فوراً آمده گفت که مرا پیر من فرموده است که آنچه عبد القادر
 میگویند بجاست بعد از آن حضرت ایشان توجه بیارای نمودند و بجلقه و مراقبه مشغول شدند
 پس در همین حلقه نظر فیض اثر بجانب بر خور و سعادت اطوار میاں احمد سعید طال عمره کرد
 باخوان صاحب فرمودند که ایشانرا توجه بفرمود باید کرد اخوان صاحب عرض کردند که حضرت توجه
 فرمایند که لطائف خمسہ ایشان باهم متحد شوند حضرت ایشان فرمودند که اینها یک میشوند
 لیکن شخصی ازین مجددی نمی شود مجددی وقتی می شود که نسبت کمالات پیدا کند:

روز جمعہ نهم جاوی الاولی ۲۳۱ هجری بمصنور والا حاضر گردیدم
 حضرت ایشان فرمودند که جذبہ از اسم ذات پیدا میشود و کشف راه سلوک از فی و اثبات
 یعنی اسم مبارک اللہ از دل بجا نذکور گفتن مجدد جذبہ است و کلمہ لا اله الا اللہ کشف راه
 سلوک است و ایضا فرمودند که قبل از حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بسره السامی
 و قوف قلبی و نگاہ داشت خواطر بود و طریق اسم ذات جوین پنج بود چنانچه حضرت پیر و مرشد
 من مرا هم اسم ذات تلقین فرمودند و بر قوف قلبی و نگاہ داشت گفتا نمودند لیکن چونکہ از
 مکاتیب شریف حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ تلقین نمودن اسم ذات پیدا
 و ہویدا است معمول من ہسم برین افتادہ است و سالک را مفید نیز در حصول جذبہ بسیار است

والیضا حضرت ایشان فرمودند کہ طفلانرا کہ ابتدا شروع حروف مفردات میکنند و می گویند کہ بگو الف نیز از زیر پیش آمد معنیش امنیت کہ بالا بیا و زیر آئی یعنی پست شو پیش او یعنی پیش او تعالیٰ حاصل امنیت کہ بالا بیا و اتا را خود را بگذار کہ پیش او تعالیٰ امنیت نیست تا خود را قناسازی بار بآں بار گاہ نیابی تا هستی نیستی و چون نیستی هستی ۰

روز شنبه چهارم جمادوی الاولی ۱۲۳۱ هجری غلام بجنور قبلہ
 انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ بزرگے را حضرت خضر علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ
 والسلام برای نماز از خواب بیدار ساخت آن بزرگ فرمود کہ شمارا از نماز من چه کارت
 حضرت خضر فرمودند کہ خیر و برائے من دعا بکنید آن بزرگ فرمود شما دعا کنید و حق
 من باز من باز حضرت خضر فرمودند کہ شما بکنید آن بزرگ دعا فرمودند و فرمود اللہ تعالیٰ عنک
 والیضا حضرت ایشان فرمودند کہ کمال اولیاء حضور و آگاہی و بیخبری است چنانکہ فرموده اند
 آخر کار انتظار است و حاصل کار انتظار و حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ بسره
 السامی فرموده اند کہ کمال آنست کہ انتظار ہم نمایند چنانکہ استہلاک انتظار در علم حضوری
 میشود و در کمال قرب انتظار نمایند مثلاً شخصی دست خود از پس پشت بر آورده مقابل روے
 خود میکند انتظار است و چون ببرد مک دیدہ می نهد انتظار و مشاہدہ نمایند و الیضا حضرت
 ایشان فرمودند کہ ہر شخصی را علم نفس خود است لکن علم علم نیست و الیضا فرمودند کہ حضرت
 شیخ آدم بنوری رضی اللہ تعالیٰ عنہ در احوال حضرت پیر و مرشد خود مجدد الف ثانی قدسنا اللہ
 تعالیٰ بسره السامی نوشته اند کہ از توجہ اکابران طریقت در دل سالک توجہی پیدا میشود
 و از توجہ مرشد من زوال توجہ از دل می شود و شتان ما بینہما قانہم - وہم حضرت ایشان
 درین باب فرمودند کہ حدیث شریف است کان اللہ فی عمار حصول این دولت عظمی و موہبت
 بود خداوند تعالیٰ یعنی قبل خلق مخلوقات در برابر سفید

گیری در کمالات میسر میشود ۰
 روز یکشنبہ پانزوم جمادوی الاولی ۱۲۳۱ هجری بجنور بیض گنج حاضر گردید
 حضرت ایشان فرمودند کہ از آیتہ کریمہ مَنْ لَطَعَ الرَّسُولَ فَقَدْ اطَاعَ اللہَ یعنی اکابران
 طریقت کہ بتوحید وجودی قائل اند سند خود را گرفتہ اند حضرت ایشان یعنی پیغمبر را علیہ

لہ توجہ - ہر کہ اطاعت کند رسول - پس بدستی کہ اطاعت کرد خداے را -

صلوات اللہ الملک الملک صلی اللہ علیہ وسلم نازل شدہ اند و قسم اند بعضی بوجی جلی نزول فرمودہ
 برای آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نازل شدہ اند و قسم اند بعضی بوجی جلی نزول فرمودہ
 و آن آیات کلام اللہ است و بعضی بوجی جلی بر قلب مبارک نزول نموده و آنرا حدیث قدسی میگویند
 پس آنحضرت ہرچہ ارشاد کرده اند فرمودہ حق است سبحانہ ہم در نخل نقل فرمودند کہ روزی
 در مجلس حضرت سلطان ابوسعید ابوالخیر قدس سرہ مجعی از عیال شہر حاضر بودند و در آن مجمع سید
 از اولاد رسول صلعم نیز تشریف داشتند دریں اثنا مجذوب بے مغلوب الاحوال آمد حضرت
 شیخ آن مجذوب را مقدم از سید نشانند سید را این حرکت ناخوش آمد حضرت شیخ فرمودند
 و بطرف آل سید خطاب نمودند کہ تعظیم شما از جهت رسول است و تعظیم این مجذوب از جهت
 خداست۔ لہذا این مجذوب را برابر شما تقدیم دادم پس حضرت ایشان ارشاد کردند کہ ہم
 این نقل خوش نمی آید و آن مجذوب کما لیکہ پیدا کردہ بود ہمہ بصیغہ قدسیب خدا صلی اللہ
 علیہ وسلم بود و بیواسطہ آنحضرت بیچکس را بحضرت حق راہ نیست : ۵

مصلحتاً

توان رفت جز در پے مصطفیٰ

محال است سعدی کہ راہ صفا

ہم دریں محل فرمودند کہ حضرت پیر ما مجد و الف ثانی رضی اللہ عنہ فرمودند کہ در عین
 ادائے نماز در وقت قیام نظر بسجدہ گاہ داشتن عمل مسنون است و این عمل بر چندین از
 تعینات کہ نہ بروفق سنت واقع شوند بہتر و مفید ترست و نیز فرمودند کہ طریقہ خواجگانہ
 ہر چند اتباع است لیکن از حضرت شاہ نقشبند رضی اللہ عنہ عمل تقید تمام بوقوع آمدہ حضرت
 مجد و رضی اللہ عنہ ہمیں طریقہ اتباع سنت را شائع و راجح فرمودہ اند
 روز ووشنبہ شانزوم جمادی الاولی در حضور نشین گنجور حاضر گردیدم
 حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ فنا نزد قدما عبارت از بے شعوری است و فنا الفناء از
 از عدم شعور بے شعوری یعنی چون عدم شعور را سوی اللہ در دل شد فنا حاصل کردید
 و چون شعور بے شعوری ہم نہانند فنا را الفناء گشت چنانچہ مولوی جامی رحمۃ اللہ علیہ نیز ہمیں

فرموده اند و سالک را اجازت طریقه دادن ہم بریں مقام مقرر ساخته اند۔ بعد از ان شیرینی طلب میدند و مولوی شیر محمد صاحب را اجازت طریقه دادند و خرقة و کلاه مبارک خود پوشیدند و فاتحه بار و اح بزرگان طریقه علیہ نقشبندیہ خوانده استمداد از پیران خواستند و بسیار دعا و حق با ایشان نمودند۔ و ایضا در ان اثناء حضرت ایشان فرمودند کہ محل اجازت این طریقه شریفه مجددیہ اوست بعد از تصفیه قلب است کہ چون در قلب حضور و آگاهی و بخیلگی حاصل شد قابل اجازت تلقین طریقه گشت بعد از ان بعد از تزکیه لطیفه نفس نیز محل اوسط اجازت است چنانچہ من اکثر سالکان را بعد از تزکیه نفس اجازت طریقه میدهم بعد از ان عین سالک نسبت کمالات پیدا میکند قابل خلافت شود پس اول محل اجازت قلب است و ثانی نفس و ثالث حصول نسبت کمالات و گاہ بعضی کمالات ناقص رہم اجازت طریقه میدادند۔ چنانچہ خواجہ خواجگان خواجہ بہار الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ارضاء عنہ اجازت طریقه حضرت مولانا یعقوب چرخي را داده بودند و فرموده بودند کہ آنچه از من بتو رسیده است بروم برسای پس کار ایشان بعد از انتقال حضرت خواجہ بخدمت حضرت علامہ الدین عطار بانتهار رسید۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ امروز کسی از غیب بمن گفت کہ زود نیاز حضرت مجد و الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ارضاء عنہ باید کرد پس شیرینی طلبیده نیاز نمودند:

روز سه شنبه ہفتم جمادى الاولى ۱۲۳۱ ھجرى غلام بجنور قبلہ خاص و عام حاضر گردید حضرت ایشان قلبی و روحی فداه ارشاد فرمودند کہ حضرت غوث الاعظم محبوب جانی شیخ عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ خرد سال بودند و در ان عہد یک عارف کامل و غوث وقت در بنزد او بود کہ گاہی از منظر مردمان غائبی شد۔ و گاہی حاضر حضرت غوث الاعظم برای زیارت آن بزرگ لبت در رفتند در اثناء راه دیگر شخصی ملاقاتی شدہ گفت کہ شما بکجا میروید ایشان فرمودند برائے زیارت آن بزرگ۔ آن شخص گفت من نیز در انجا میروم و امتحان کمال خواهم کرد پس شخصی دیگر ابن سقہ آمد و گفت کہ من ہم بنزد آن بزرگ میروم و یک مشکل پرسم کہ جواب از آن نیاید۔ چون حضرت غوث الاعظم مع آن دو کسان بخدمت

بزرگ رسیدند آن بزرگ فرمودند آن هر دو کسان را که شما نزد من برای امتحان آمده اید سئله
 شما اینست و جواب شما این سئله هر یک جواب هر یک فرمودند بعد از آن یک کس را فرمودند
 که تو در دنیا غرق باد چنان شد و یک کس را فرمودند که ایمان تو سلب کرده شد اتفاقاً آن
 شخص عقد خود از دختر امیر نصرانیا نمود و نصاری شد بوقت نزع او را گفتند که تو عالم
 و حافظ کلام اللہ بودی چیزی یاد داری گفت همه فراموش از دلم گردید مگر یک آیت
 یاد دارم و آن اینست **مَا يَأْتِيكَ مِنَ الْبَيْنِ كَمَا يَأْتِيكَ مِنَ الْبَيْنِ** پس آن بزرگ حضرت
 غوث الاعظم را فرمودند که شما اللہ در دنیا آمده اید مرتبه شما بسیار بلند خواهد شد و می بینم که شما
 بر منبر استاده خواهند گفت که **قَدْ مَحَىٰ عَلَىٰ رَقَبَةِ كُلِّ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ** - و ایضاً حضرت ایشاں
 فرمودند که حضرت حماد و باس هم حضرت غوث الاعظم رضی اللہ عنہم را تیرہمین بشارت داده بودند
 و ایضاً حضرت ایشاں فرمودند که حضرت الاعظم شیر خوار بودند در رمضان مبارک روزہ
 میداشتن بعد از آن در حضور دو کس برائے بیعت آمدند حضرت ایشاں یک را بطریقہ
 قادریہ و یک کس را در سلسلہ نقشبندیہ بیعت نمودند و فرمودند که اکثر از آبا و اجداد من متوسل
 سلسلہ علیہ قادریہ بودند من ہم از پیر و مرشد خود بیعت در همین سلسلہ کرده ام لیکن سلوک
 طریقہ نقشبندیہ نہ نموده ام و هر کس که درین طریقہ علیہ مجددیہ بیعت نماید خواهد سلسلہ قادریہ
 خواهد رفت بندید خواه چشتیہ خواه سهروردیہ ذکر و مراقبات طریقہ نقشبندیہ او را تلقین فرمایند
 که عمل این اکابران بر طریقہ نقشبندیہ است - و ایضاً فرمودند که چهار انہار اسرار الہی درین
 طریقہ مجددیہ جاری اند و و از آن نقشبندی اند و یک قادری و نیم چشتی و نیم سهروردی و
 ایضاً حضرت ایشاں فرمودند که جناب حضرت خواجہ بہار الدین نقشبند و حضرت غوث
 الاعظم محی الدین جیلانی و حضرت خواجہ معین الدین چشتی و حضرت شیخ شہاب الدین سهروردی
 رضی اللہ تعالیٰ عنہم ہمچین ہر یک ازین اکابران مصدر اسرار الہی است و مظهر الوان استنہای
 یک را برویگرے فضل و اودن نشاید و کمال یک را فوق کمال دیگرے دانستن زیبا نینماید
 مثل این بزرگواران مثل آئینہ است کہ مختلف الالوان باشند مثلاً چہار آئینہ اند کہ
 یکے سرخ است و دوسے سبز و سومی زرد و چہارمی سفید و در ہر یک عکس آفتاب ملاحظی است

سے ترجمہ قدم من برگردن جمیع اولیاء خاص است

و شششان و انوار وحدت شمس بود پس در پر تو آفتاب همه مساوی اند اگر چه تغایر و رنگ است
 اما در فیض آفتاب هر یک از دیگر سہم سنگ است۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ ہمہ
 مردمان چہار قسم اند۔ یکے نام مردانند و آل طالب دنیا اند۔ دوئم مردانند و آل طالب
 دنیا و عقبی اند۔ سوئم مردانند کہ آل طالب عقبی مع لقاند۔ چہارئم جوانمردانند و آل صرف طالب
 دیدار خدا اند از دنیا و آخرت کاری ندارند چنانکہ بزرگے فرمودہ است۔ ۵

مادر و وہماں غیر خدا کارند اریم	مایا ریختر حضرت جبارند اریم
مستانہ خدا ایم سر و پائے برہنہ	حاجت کسی جبہ و دستارند اریم

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی در مشاہدہ دیدم کہ حضرت خواجہ بہار الدین
 نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ در مکانی نشستہ اند حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ ہم
 در راہ آں مکان تشریف دارند خواستم کہ در حضور پر نور خواجہ روم چوں حضرت غوث الاعظم
 را دیدم از پاس ادب و رانجا استاد و بندت حضرت خواجہ رفتن مناسب ندانستم حضرت
 غوث الثقلین رضی اللہ تعالیٰ عنہ مرا دیدہ۔ بعد الطاف فرمودند کہ چہ مضائقہ است بروید۔
 بندت خواجہ پس خوش شدم و بحضور خواجہ حاضر گردیدم و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
 کہ دریں طریقہ شریفہ نقشبندیہ محرومی نیست و ہر کہ بدخت ازلی باشد دریں طریقہ داخل میشود۔
 و ہر کہ در طریقہ آمد او محروم ازین نسبت نخواہد رفت۔

روز چہار شنبہ پیدیم جمادوی الاولیٰ ۱۲۳۱ ہجری۔ فدوی بحضور عالی حاضر
 گردید حضرت ایشان فرمودند کہ دائرہ اول کہ بر سالک مکشوف میشود و دائرہ اسکان است و در
 مراقبہ احدیت می کنند و دائرہ ثانی دائرہ ولایت قلبی است کہ آنرا ولایت صغری نامند و در
 دائرہ مراقبہ معیت میکنند و دائرہ ثالث دائرہ ولایت کبری است کہ متضمن شدہ و دائرہ دیکس است
 و دریں دائرہ اولیٰ ولایت کبری مراقبہ اقریبت میکنند و درینجا موروفین نفس است با شرکت
 لطائف عالم امر و در وونیم دائرہ مراقبہ محبت میکنند و موروفین درینجا لطیفہ نفس است
 فقط و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ معیت ذات حضرت حق سبحانہ با ہمہ عالم نزد علمای
 است۔ و نزد صوفیہ معیت ذاتی است۔ و ہم بریں مثالی فرمودند کہ گرد بادیکہ بسوی آسمان

میرود خاک است و قیم آں باد و از هر زره خاک معیت ذاتی بادست و الا خاک بیکار محض
 است بدون باد حرکت آیں غیر ممکن است و باد هست است نیست نما و خاک نیست است
 بنا که با در صورت بنظر نمی آید و معنی فاعل است و خاک بنظری آید در ظاهر و بیاطن بجز حرکت و
 لاشی است و هم چنین روح است که قیم جسم است و هست است نیست نما و جسم نیست است
 نما و هر ذره جسم از حرکت روح متحرک است و الا جسم بیکار محض است و معیت روح از هر
 ذره ذره جسم ثابت است و همچنین واجب الوجود است که قیم جمیع ممکنات است و بدون تحریک
 واجب حرکت یک ذره از ذرات ممکنات غیر ممکن است که قیوم همه عالم اوست پس معیت
 ذاتی ثابت شد و اللہ سبحانہ اعلم بحقائق الامور کلہا

روز پنجمینہ نوزد جسم جمادی الاولیٰ ۱۲۳۱ھ فقیر در محفل فیض اکسیر حاضر
 شد حضرت ایشان فرمودند که شخصی قابل پیری و لائق مسند نشینی ارشاد وقتی شود که علم مسائل
 ضروری دارد و مقامات عشره صوفیہ کہ توکل و قناعت و زهد و صبر و غیرہ اند حاصل باشند
 و اجتناب از صحبت ارباب دنیا لازم گیرد و از صحبت مشایخ کرام فیضها دریافته باشد
 صاحب کشف باشد یا ادراک از خطرہ ماسومی اللہ پاک بود ظاہر لیسر لعلت آراسته و
 باطن بطریقت پیر آسته باشد - بعد ازاں فرمودند کہ ما احوال خود چه دانایم کہ بموجب
 مقولہ عراقی است ۵

بزمیں چو سجده کروم ز زمیں ندا بر آید	کہ مرا خراب کردی تو بسجده ریانی
بطوان کعبہ رقم بجرم رسم نداوند	کہ برون در چه کردی کہ درون خانہ آئی

روز جمعه بستم جمادی الاولیٰ ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان
 ارشاد فرمودند کہ در کشف احتمال خطا و صواب ہر دوست و وجدان محفل خطا نیست مثلاً
 شخصی از دور صورت چہار پایہ دید - دانست کہ شیر است و فی الحقیقہ آں شیر نیست بلکہ چہار
 پایہ دیگر است و یا آب دید و آں شراب بود پس مثال اہل کشف اینست و وجدان مثل
 دریافتن ہوا کہ بنظری آید و حرارت و برودت آں محسوس میشود و درین ادراک احتمال
 خطا نیست - پس حضرت ایشان فرمودند کہ مرا ادراک وجدانی صحیح عنایت فرمودند کہ از

نزدیک و دور و پیش و پس و اجیار و اموات ادراک انوار و نسبتها حاصل میشود و بعد از ان
خطاب بہ بندہ کردہ فرمودند کہ تو مطالعہ رسائل پیران نقشبندی مثل فقرات حضرت خواجہ
احرار رضی اللہ عنہم در شحات وغیرہ کردہ بندہ خاموش ماند فرمودند کہ بزرگان این سلسلہ
بہیں حضور و جمعیت را در کتب خود بطالبان ترغیب می فرمایند و بگرمی و ذوق و شوق چند
اعتبائے تہادہ اندہ

روز شنبہ سبت یکم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ بندہ بحضور فیض گنجور حاضر
گردید اخوانم از حضرت ایشان عرض نمودند کہ من خوابی دیدہ ام کہ آن قبلہ از من می پرسند
کہ تو چون تلاوت کلام اللہ منمائی و یوارہ از پامی استندیانی پس من در خواب عرض نمودہ
ام کہ بوقت خواندن قرآن مجید فیض و برکت نازل میشود لیکن دیوار ہائی افتد و انہدم جدار از
کے اکابر سابق ہم مروی نیست حضرت ایشان میفرمایند کہ از آیتہ کریمہ تِلْكَ الدُّارُ
الْآخِرَةُ الَّتِي نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا اہیں معنی مفہوم می شود
حضرت ایشان تعبیر این واقعہ چنان ارشاد کردند کہ مراد از دیوار ہا استی سالک است
یعنی باید کہ بوقت تلاوت کلام اللہ قاری از ہستی و انانیت خود تہی شود و دیوار بشریت و
وانانیت خود را از بیخ و بن بر کند و معنی این کریمہ باین طور تاویل کردہ شود کہ کمال قرب حضرت
حق دریں دارالآخرت کسانے را عطای کم کہ ارادہ بکبر بشریت و علوانانیت خود در زمین وجود
نکرده اند و فساد و صفات رذیہ و اخلاق و تہیہ اختیار نفرمودہ و ایضا حضرت ایشان ارشاد
فرمودند کہ حالات صوفیاں خالقانہ معلوم بکنید کہ ہر کس چہ قدر وقوف قلبی میکند و چہ مقدار
تہلیل لسانی بالحاط معانی میخواند و اسم ذات قلبی و زبانی چنداں مداد دست مینماید و درود
و استغفار و تلاوت کلام اللہ مجید بچہ اندازہ در دیساز و دلیل و نہار را بچہ اطوار میگزارد
و اوقات را بچہ عنوان منغیبت میدارد و پس ہر کہ مصروف این کار و مالوف این اذکار باشد
اورا در خالقانہ دارند و الا بیرون سازند کہ قابل صحبت فقر اولیہ ہست اولیا

نیت

رفت ہر کس کہ در لیل و نہار	نیت در ذکر خدا مصروف کار
----------------------------	--------------------------

مجلس اولیٰ و اول آسده ہر کہ غافل یکدم از یاد خداست	صحبت اولیٰ و سیم قائل آسده ساعتی با او نشستند نارواست
<p>والیضا حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت فانی فی اللہ خواجہ بانی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ عنایت نامہ خود بحضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشته بودند متضمن این احوال کہ درینو لایاران طریقہ ما در مقامی بند شدہ اند عروج واقع نمیشود حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نیاز نامہ در جواب این نوشتند کہ یارانرا فرمایند کہ کثرت اشغال و مراقبات و تہلیل و تبیح و تلاوت و نوافل نمایند تا عروج واقع شود</p>	
کثرت اشغال دل را داکند	آن خیال تو سوی بالا کشد
<p>روز یکشنبہ سبت و دوم جمادی الاولیٰ ۱۳۳۱ھ غلام مع اخوان صاحب ازاں قبلہ نام مرخص گردید بزیارت تخت شریعت حضرت قبلہ عالم خواجہ محمد زبیر معروض عن غیر رفتہ بود ازیں باعث از کلام فیض نظام آن بادی خواص و عوام مستفیض نگردید۔ مگر بزبانی مولوی صاحب شاہ محمد عظیم سلمہ اللہ سبحانہ شنیدیم کہ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ شخصی روزے بصحبت ما آمد توجہ نمودم ہیج اثری در او راکش نیامد روز دیگر توجہ نمودم۔ آن روز ہم اثری خود نیافت روز سوم چون توجہ کردم ذکر قلبی او غلبہ نمود دست بر قلب خود نهادہ آہ کشید و گفت کہ دل من اللہ اللہ میکند و از کثرت شوق دل خود بدست گرفته بوسہ می داد و فرحان و شادان میشد بعد ازاں حضرت ایشان این شعر فرمودند</p>	
ازاں تنگی کہ آتش شست جرم کشتگا تشراف	ربودم دل نشین زخمی کہ می بوسم دہانش را
<p>روز دوشنبہ سبت سوم جمادی الاولیٰ چون اخوان صاحب و این عاصی از زیات تخت شریف مراجعت نموده بجنوب فیض گنجور حاضر گردیدند حضرت ایشان فرمودند کہ بہ تخت شریف مراجعہ کرده بودید عرض نمودیم کہ بہ تخت شریف متوجہ شدہ نشستہ بودیم بسیار برکات و انوار مشاہدہ نمودیم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ برکات آنجا بی بیان نموده شود کہ حضرت قبلہ عالم قطب ارشاد در عہد خود بودند و تمام ایشان عبدالملک بود و ہر کس کہ این منصب دار و نام او ہیں باشد۔ بعد ازاں حضرت ایشان فرمودند کہ ما ہم تا قوت دریا</p>	

بود و توانائی در اعضا پیاپیاده و مجلس عرس حضرت قبله عالم معروض عن غیر خواجہ محمد زبیر رضی اللہ تعالیٰ عنہ حاضر میشدم روزے و عرس حاضر شدہ بودم کہ مشاہدہ نمودم حضرت قبلہ عالم را و ایشان بمن ارشاد فرمودند کہ کثرت عبادت بکنید کہ درین راہ تعب دی باید تا در از تصرفی بکشاید بعد از ان در حضور درس مکاتیب شریف حضرت امام ربانی قدسنا اللہ تعالیٰ بامر السامی شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ این معارف بسیار بلند اند از فہم عرفا و از عقل عقلا و از الوراہ اند بعد از ان فرمودند کہ حال ما در فہم این مکتوبات قدسی آیات مثل شخصی ست کہ از سکان ولایت فارس بود و نامی و ناخواندہ محض بود و وضو کردہ رو قبلاً نشسته کلام مجید کشادہ انگشت بر سطرہا میدانید و کیفیت الطہی راست گفتی راست گفتی و رفتی در سستی و ایننا در مکاتیب شریف مذکور عدسیت و فنا را و دیدن خود و صفات خود را از اصل و خود را عدم محض یافتن آمد حضرت ایشان از مولوی صاحب حاوی فرود و اصول و واقف معقول و منقول مولوی شیر محمد صاحب سلمہم اللہ تعالیٰ پرسیدند کہ شمار اینحال دست میدہد ایشان عرض نمودند کہ گاہے از عنایات حضور این احوال می آید کہ جمیع صفات خود از خود مسلوب می یابم بلکہ وجود خود را ہسم معدوم محض می یابم حضرت ایشان فرمودند کہ چون این احوال از عنایت الہی دوام پذیر و فنا بنفس حاصل گردد و ایننا حضرت ایشان فرمودند کہ معارف کہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بیان فرمودند احدی من الامت اظہارن ائمتہ است و ایننا حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت خواجہ عبید اللہ احرار علیہ رحمۃ الغفار فرمودہ اند کہ انا الحق گفتن آسان است و دور شدن انا مشکل ہے

انارادور کردن شکل ست این

انالحق گفتن آسان ایدل ست این

و ایننا حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت فخر الواصلین خواجہ حسین الدین حسن حسینی سخری قدس سرہ بعد از ہفت روز طعام میخوردند و استنجاء و وضو می ساختند پس در تمام ہفتہ احتیاج وضو نمیشد و در گورستان سکونت می داشتند چون بہندوستان تشریف آوردند قبولیت خداوندی یادہ از حد گردید و آنکہ میگویند کہ ایشان برائے اراضی ملک خود نزد باو شاہ ہندوستان تشریف آوردہ بودند خلاف عقل معلوم میشود چرا کہ انجین تارک دنیا ملتجی عننیہا کی گردد و از تصرف اراضی

کی راضی میشود

او کہ کند ملک را ملک خدا ملک دست	ہر کہ زمین خودی قطع کند بہر دود
سنگے داند ہر آنکہ اور ایشم ست	گیرم کہ سریت از بلور ویشم ست
در دیدہ بوریا نشیناں ایشم ست	این بند قائم و سمور و سنجاب

و ایضاً شیخ عبدالحق رحمۃ اللہ علیہ نوشتہ اند کہ آن معین الدین دیگر بودند کہ بجهت آراضی ملک نزد سلطان آمدہ بودند و ایضاً حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت عارف کامل شیخ آدم بنوری رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ہر کسی را کہ دست گرفتہ مصافحہ بیعت نمودند ہمو نوقت اورا بمقام فنا قلبی میرسانیدند۔ روزے در حضور ایشاں شخصی فاسق آمد و گفت مرا بیعت فرمایند ایشاں فرمودند کہ اول ظاہر خود را بشریعت نبوی علی صاحبہا الصلوٰۃ والسلام آراستہ نما بعد از آن بخدمت ما در آئی۔ آن مرد بیدل شدہ رفت ایشاں را الہام شد کہ چہ کارے کردی کہ طالب ما را از در خود محروم راندی و تملقین نساختی ایشاں شخص را فرمودند کہ زود آں مرد را بیارید آں شخص نزد آں مرد بیعت تمام رفت و گفت بیا حضرت شیخ ترا می طلبد آں مرد گفت من نمی آیم پس شخصے دیگر را حضرت شیخ فرستادند آں مرد نیاید آخر الامر شخصے را حضرت شیخ فرمودند کہ در گوش آں مرد از طرف من لفظ مبارک اللہ گوئید آں شخص دواں نزدیک آں مرد رسید و گفت کہ ایستاد باش کہ من یک سخن از تو خواہم گفت آں مرد قدرے توقف نمود آں شخص در گوش او گفت کہ حضرت شیخ آدم ترالفظ مبارک اللہ فرمودہ اند بچہ دشمنیدن این اسم شریف آں مرد را خرق حجب گردید و ولایت نقشبندی حاصل گشت و ایضاً حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت شیخ آدم بنوری قدس سرہ بہر کہ را فرید میکردند بوقت بیعت ہموں ساعت بفتای قلبی رسانیدندی ۔

روزہ شنبہ سبت چہارم جمادی الاولیٰ غلام در حضور شیخ گجور آں قبلہ خواص و عوام حاضر گردید و در انوقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی محبوب سبحانی واقف اسرار مقطعات قرآنی کاشف رموز متشاہبات فرقانی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہ السامی بود و در ان نوشتہ بودند کہ شخصے از حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ سوال کردہ بود کہ مرشد کامل مکمل سالک را از یک ولایت بسوئے ولایت دیگر میرود

یاوران ولایت کہ مقام اوست ترقیات می بخشید حضرت مجد در رضی اللہ تعالیٰ عنہ در جواب نوشته بودند کہ از یک ولایت بولایت دیگر بردن معلوم الوقوع نیست مگر در ہموں ولایت از توجہت مرشد ترقیات واقع می شود تم کلامہ الشریف حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت مجد والہ ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ در اوائل حال این مکتوب نوشته اند بعد از ان آنحضرت قدس سرہ در مکتوب دیگر ارقام فرمودہ کہ شیخ کامل از یک ولایت بولایت دیگر مسیر و چنانچہ حضرت مجد والہ ثانی رضی اللہ عنہ خود صاحبزادہ کلاں یعنی منظر تصدیق و مورد تحقیق کاشف استار و قائل واقف اسرار حقائق و ارث الانبیاء والمرسلین سید الاصفیاء والصدیقین عالم عال قارق بین الحق والباطل مفر الخلاق شیخ محمد صادق علیہ رحمۃ اللہ الخالق را توجہ و ہمت فرمودہ از مقام ولایت موسیٰ بولایت محمدی علی صاحبہا الصلوٰت والتحیات رسانیدند و ایضاً حضرت ایشاں فرمودند کہ شیخ الشیخ ما عنی قطب الاقطاب غوث الشیخ والشاب عارف آگاہ مجاہد فی سبیل اللہ سیاح بحار لاہوت طیار جو ہا ہوت قطب حی الوجود سالک صراط المقصود و مرکز دائرہ غلت مقبوسیت مورد فیض محبت و محبوبیت العابد الزاہد شیخ محمد عابد رضی اللہ عنہ و ارضاه عنا جناب قیوم الزمان محبوب رحمان شمس فلک ولایت نجم سماء ہدایت خواص لجنہ ہویت سیار معارج الوہاب عنقار قاف قربت طاوس ریاض محبت منظر برکات یزداں حضرت مولانا و قبلتنا و بلادینا میرزا جان جان علیہ الرضوان از ولایت موسوی توجہ فرمودہ بولایت محمدی علی مصدر صلاۃ والصلوٰۃ والسلام رسانیدند و ہم جناب پیر و مرشد ما مشاہدہ نمودند کہ ما مقابل جناب سید بشر علیہ صلوٰت اللہ الملک الاکبر نشسته ام پس دیدم کہ در جاییکہ من بودم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تشریف دارند و در مقامیکہ آنحضرت علیہ الصلوٰت والتسلیمات تشریف داشتند و من ہستم بعد از ان دیدم کہ در ہر دو جا آن بدر الدجی علیہ صلوٰت اللہ الملک الاعلیٰ نشسته من در بیچ جانیم بعد از ان مشاہدہ نمودم کہ در ہر دو مقام من ہستم

روز چہار شنبہ سبت و پنجم جمادی الاولیٰ این عاصی پر معاصی بجنف فیض مشاکل حاضر گردیدم حضرت ایشاں فرمودند کہ طلبہ کہ پیش شیخ بیاید باید کہ اول استخارہ کردہ اورا داخل طریق سازد پس عرض نمود و شد کہ ہر شیخ را حاجت استخارہ نمودن سست یا

حضرت ایشان قبلہ درویشاں ارشاد فرمودند کہ صاحب دعا ولایت کبریٰ کہ خصائل رزائل او
بدل بجنات گردیدہ و فنا رانا حاصل شدہ و بشرح صدر و اسلام حقیقی رسیدہ است اورا
حاجت استخاره نیست چرا کہ در الوقت کار او عین رضای مولا است کہ خود معدوم نمیشد و گویہ
و نیست شدہ است ۶۰

روز پنجشنبہ نسبت و ششم جہادی الاولیٰ غلام مجبور آن قبلہ نام حاضر گردید
تخصی برای بیعت نمودن حاضر گردیدہ بود حضرت ایشان قبلہ درویشاں قلبی و روحی فداہ
انراں شخص پرسیدند کہ در کدام طریقہ شریفہ ارادہ بیعت داری آن شخص عرض نمود کہ در
طریقہ علیہ قادریہ حلقہ بندگی در گردن اخلاص انداختہ بیعت خواہم نمود حضرت ایشان شیرینی
طلبیدہ فاتحہ بروح پرفروش سید الاولین و الآخرین علیہ افضل صلوات المصلین و از کی سلام المسلمین
و بروح طیبہ حضرت غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ و بارود اح پیران
ایشان تابہ آن سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر نام بنام و متوسلان طریقہ ایشان تا حضرت
مولانا و قبلتنا و ہا وینا منظر رحمان حضرت مرزا جان جان رضی اللہ تعالیٰ عنہم ہمچین خوانند
بعد ازاں ہر دو دست آن شخص بہر دو دست مبارک خود بطور مصافحہ گرفتہ استغفر اللہ ربی من
کل ذنب و اتوب الیہ سہ بار و کلمہ طیبہ دو بار و کلمہ شہادت یکبار خوانند و بعد ازاں دعا پنجاب
امی بتوسل پیران طریقہ قادریہ برائے کشود کار ہائے دینی و دنیوی آن شخص و جمیع یاران حاضر
و غائب و جمیع مومنان فرمودند پس ازاں ذکر قلبی و نگہداشتن خواطر و وقوف قلبی و مراقبہ احدی
کہ معمول طریقہ علیہ نقشبندیہ است تلقین فرمودند و معمول جناب حضرت ایشان ہمیں است کہ طالب
در ہر طریقہ کہ بیعت نماید اذکار و مراقبات طریقہ علیہ نقشبندیہ تلقین میکردند چنانچہ عنوان خاندان
مجددیہ بر ہمیں قرار یافتہ است کہ داخل در ہر سلسلہ میکنند و سلوک و تسلیک طریقہ شریفہ نقشبندیہ
می فرمایند بعد ازاں حضرت ایشان شخص و دیگر را در طریقہ شریفہ نقشبندیہ بیعت فرمودند برینہما بق
و بر شیرینی فاتحہ بارود سلسلہ نقشبندیہ خوانند صرف سہ بار اللہم مغفر تک اوسع من ذنوبی و تک
ابی عندی من علی خوانند و دعا فرمودند کہ اللہم اجعل للمتقین اماما و ہم دعا نمودند کہ الہی
از نسبت شریفہ حضرت خواجہ بہار الدین نقشبندی رضی اللہ عنہ این شخص را حفظ و از عنایت فرما

وآں شخص درآں وقت اثرے تمام درخود ازاں نسبت شریفہ یافت و بسیار برکات و فیوض
مشاہدہ کردے نگاہ پاکبازاں کیماہست :

روز جمعہ سبت و ہفتم جمادی الاولیٰ فردی در حضور پر نور حاضر گردید حضرت
ایشان شخصی را نصیحت ادائی صلوٰۃ میفرمودند کہ نماز را با خشوع و خضوع با طمانینت قومه و جلسہ
کہ در مذہب امام ابوحنیفہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ واجب است و در بعضی مذہب فرض باید خواندہ و
ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ شخصی از صحابہ در مسجد نماز بے طمانینت قومه و جلسہ خواندہ و
حضور آں سرور صلی اللہ علیہ وسلم آمدہ گفت السلام علیک یا رسول اللہ آنحضرت جواب سلام
دادہ فرمودند کہ نماز بخوان و بیا باز آں شخص نماز بطریق سابق ادا کردہ بحضور حاضر شد باز
آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والتحیات فرمودند کہ نماز بخوان کہ تو گویا نماز نخواندہ باز آں شخص نماز خواند
باز فرمودند کہ صَلِّ فَإِنَّكَ لَتُصَلِّ پس آں شخص عرض نمود کہ یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم نماز یکہ مرایا بود خواندم آں سرور علیہ تحیات الملک الاکبر اور اصلوہ با طمانینت قومه و
جلسہ تلقین فرمودند بعد ازاں حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ شخصی در خواندن یک نماز
اجرہ نمازی یا بد و مروی اجر نہ نماز و مروی اجر ہشت نماز بہیں پنج کسی اجر یک نمازی یا بد و
کسی می خواند و ہرچ اجر نی یا بد پس معلوم شد کہ کسی کہ با رعایت سنن و آداب و تدبیر و خشوع
و خضوع و اطمینان صلوٰۃ ادائی کند اجر زیادہ ترمی یا بد و ہر کہ ازیں کمتر نماید اجر کمتر ترمی یا بد
و احوال بعضی عارفان بریں عنوان در نمازی شود :

چوں کہ با تکبیر یا مقروں شدند

ہرچو بسمل از جہاں بیرون شدند

و ایضاً حضرت ایشان بلسان گوہر فتاں ارشاد فرمودند کہ روزے ناگاہ خوشبو
چنداں بمشام جاغم رسید کہ مست و مدہوشم گردانید و تمام مکان معطر گشت چوں درآں
حال ہوش رُبا و فرحت افزا چشم باز کردہ بجانب بالانگر کیستم مشاہدہ نمودم کہ برفرق من روحی
است منور مطہر معطر جلوہ نما و ظہور انوار برنگ شیشاں آفتاب در حوالی آں متجلی و بالای زیبای
آں بزیورتیوض و برکات متجلی حیران گشتم کہ ایں چیست و متعجب گردیدم کہ ایں کیست آگاہ
ازیں سر نغمہ نمودند و از نام و نشان اطلاعی نہ نمودند۔ بعد ازاں در خاطر خطیر شد کہ با آنچہ نہیں

تجمل شاید کہ ظہور روح پرستوح جناب سید البشر علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبر گردیدہ است و
یا روح پاک حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ۔ راقم این سطور گوید معنی عنہ کہ این خاصہ
حضرت ایشان است کہ در اکثر اوقات تمام مکان شریف معطر می شد و اہل مجلس می شمیدند و خوشبو
مانند عطر خس۔ و ایضا در آن روز خانقاہ عرش اشتباہ قضیہ در بعضی مردمان بوقوع آمد حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ روح پاک جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف
آورده ارشاد فرمودند کہ در خانقاہ ہر کہ قضیہ نماید اورا بیرون باید ساخت

روز شنبہ بیست و ہشتم جمادی الاکی غلام بحضور آن قبلہ نام حاضر گردید
درس مکتوبات قدسی آیات در آنوقت شروع شدہ بود و معمول حضرت ایشان مدام ہمیں بود
کہ کلام فیض نظام حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بعد از عصر خواندہ می شد پس
حضرت ایشان متوجہ شدہ در مراقبہ شستہ سماع مکتوبات شریفہ سینمودند و بزبان گوہر
نشان ارشاد نمودند کہ من ازین مکتوبات قدسی آیات فیضی اخذ می نمایم چنانکہ مریدان از
پیران خود اخذ فیوض و برکات می نمایند و ایضا فرمودند کہ سبحان اللہ چه تقدیس و تنزیہ حضرت حق
جل جلالہ بیان فرمودہ اند کلام ایشان و رے بیان انسانی است الحق کہ سر اسرارہام ربانی
چوں کلام شریف فیض نظام آنقبلہ نام ہمیں ہادی خواص و عوام است متکلم را بریں قیاس باید ساخت
و بوصف و سپاس او باید پرداخت ۵

من چه گویم وصف آن عالیجناب	نیست پیغمبر و لے دارد کتاب
----------------------------	----------------------------

بعد از آن حضرت ایشان برائے توجہ فرمودن متوجہ بجلقہ مستفیدان طریقت کہ حلقہ
اخلاص بگردن ارادت داشتندی گشتند چون منظر فرمودند کہ مجمع معتقدان با اخلاص و مخلصان
با اختصاص ہمسارست کہ مردمان از سمرقند و بخارا و غزنی و تاشکند و حصار و قندہار و کابل و پشاور و
ملتان و کشمیر و لاہور و سرہند و امر وہہ و سنجل و بریلی و رامپور لکھنؤ و جالپس و بھراچ و گورکھپور
و عظیم آباد و ڈوبا کہ و بنگالہ و حیدرآباد و پونہ و غیرہا بطلب حق جل و علا اوطان خود گذارشتہ
آمده بودند و حضرت ایشان را در آن ایام ضعف بسیار بود ارشاد کردند کہ باری مردمان
مقرر شودی کس اشخاص را در حلقہ صبح اختصاص کنسیدوسی کس را در حلقہ عصر و بقیہ مردمان را

بروز دیگر بہیں عنوان گروہ نئی نئی مردمان آرید کہ توجہ بگیرند و چون ہمہ را توجہ رسد بازی کس
اول دران بیانید و از توجہ مستفیض شوند۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ معمول حضرت
مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ و حضرتین و جناب پیر و مرشد برحق حضرت مرزا صاحب و قبلہ
رضی اللہ تعالیٰ عنہم جمعین بہیں بود کہ باری مردمان مقرر بود۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
روزی مرا الہام ربانی شدہ بود کہ حضرت نظام الدین اولیا خلفار خود را بطرف دکن
فرستادہ بودند شاخلفار خود را بطرف کابل و بخارا و قندبار بفرستید:

روز یکشنبہ سبت و نهم جمادی الاولیٰ بندہ بحضور والا حاضر گردید
حضرت ایشان مولوی شیر محمد را ارشاد فرمودند کہ شمار اتزول زیادہ از عروج واقع است بآن
کہ کلمہ لا الہ الا اللہ بسیار گویند و کلمہ محمد رسول اللہ بعد از صد مرتبہ بخوانید کہ عروج زیادہ شود۔ و
ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ ہر سال کہ عروج زیادہ شود در تحلیل لسانی ہر بار کلمہ
محمد رسول اللہ ضم کردہ بخواند تا کہ نزول زیادہ گردد۔ و ہر کس را کہ عروج و نزول مساوی
باشد در تحلیل کلمہ محمد رسول اللہ بعد از ۱۰ بار یا پانزدہ بار بخواند این طریق در باب حصول عروج
و نزول بسیار مفید است۔ و ایضاً حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ روزی من بہم پیر ہائے
خود نشستہ بودم و خلفائے اعظم حضرت پیر و مرشد برحق حضرت قاضی ثناء اللہ ربانی پتی و حضرت
محمد احسان رحمۃ اللہ علیہا ہم دران مجلس تشریف داشتند شخصے آمد و گفت کہ برائے مدد
خرج معاش حضرت مولوی ثناء اللہ سنبھلی رحمۃ اللہ علیہ مبلغ یک روپیہ یومیہ بسیار مقرر شدہ
است اہل مجلس گفتند کہ مبلغان سائر قریب بحرمت اند ظلمت در باطن او شان از تصرف
انچنین مبلغان خواہد آمد حضرت محمد احسان فرمودند کہ میرزا اب فیض جناب حضرت امام ربانی
مجدد الف ثانی وقتیکہ میرزا کو بہائے ظلمت را بزرگ برگ گاہ می رباید و این سخن فرمودند
و آسے کشیدند و بیفتادند و بیہوش گشتند:

روز ووشنبہ سبت جمادی الاولیٰ بندہ در محفل نصین سنزل حاضر گردید حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ میاں محمد از خلفای حضرت پیر و مرشد برحق بودند روزی ایشان
را قبض واقع شد حضرت پیر و مرشد توجہ فرمودند رفع قبض نہ گردید بعد ازاں روح مبارک

حضرت خواجہ خواجگان پیران خواجہ بزرگ بہاؤ الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ جلوہ آرا گروید
 ارشاد کرد کہ اسے پسرک این نسبت چه کم است یعنی ترقی ازین احوال اگر واقع نمیشود این نسبت
 ہم بسیارست پرداخت ہمیں باید کرد روزے میان محمد موصوف و مجلس منکران حضرت
 پیر و مرشد بحق مرزا صاحب و قبلہ اتفاقاً نشسته بودند و را بنجامد کور حضرت مرزا صاحب
 قبلہ بطور امانت آمد میان مسطور مخالفت نمود و از اہل مجلس خفا شدہ برخاست چون بجنور حضرت
 مرزا صاحب و قبلہ حاضر گردید حضرت مرزا صاحب و قبلہ بسیار خوشدل شدہ توجہ فرمودند
 فی الحال رفع قبض گردید و عروج واقع شد باز حضرت ایشان فرمودند کہ ترقی کہ بسبب
 خدمت می شود از ریاضات این کس عشر عشیر آن نمی شود خدمت است کہ کار چندین سالہ
 را در طرفہ العین میری آید و خدمت است کہ سالک را بجزبات الہیہ میرساند :

روزہ شنبہ غرہ جماوی الآخرہ بندہ حاضر حضور گردید ذکر گریگی کہ طعام
 عاشقان است افتاد حضرت ایشان حدیث شریف خواندند کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم گاہی
 طعامی سہ شکم تناول فرمودند و ہمچنین اصحاب کرام رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین گرسنگیہا کشیدہ
 اند و اولیائی متقدمین ریاضات شاقہ و مجاہدات شدیدہ کشیدہ اند برگ درختان و بیخ
 گیاه قوت ایشان بود پارچہ کتے کہنہ کہ در راہ افتادہ بودند آنرا پاک ساختہ لباس خودی
 ساختہ کسی بعد از پانزویہ روز میخورد و کسی قریب یکماہ ہرچ تناول نمیفرمود کہ شصت سال
 پشت بر زمین نہاد کہ چہل سال خواب نکرد حضرت بزرگ شاہ نقشبند رضی اللہ تعالیٰ
 عنہ در طریقہ خود توسط را سخت یار فرمودہ گفتہ اند کہ از نیم آثار کم نباید خورد تا قوت عبادت
 ساقط نہرود و امام غزالی رحمۃ اللہ علیہ فرمودہ اند کہ شیر و روغن و ادام دیگر کہ ہمراہ نان بخورد
 باید کہ درین نیم آثار داخل باشد و نیز حضرت ایشان فرمودند کہ قیاس حال خود بجالست
 رسالت پناہی صلی اللہ علیہ وسلم نباید کرد کہ آنحضرت فرمود کہ من مثل شما مردمان نیستم
 بلکہ طعام و شراب پیش پروردگار خود تناول میکنم :

روز چہار شنبہ دوم جماوی الآخرہ - غلام بچفل سفیف منزل حاضر گردید -
 حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ آدمی را باید کہ نظر بر صدق مواعد حق سبحانہ داشته نگاہ

بطرف اسباب ظنیہ و وہمیہ نماید و یقین داند کہ اور روز سے میرے ساندہر کر پیدا کردہ است رویش
 مہیا کردہ است بہ مصہر عم رزق را روزی رساں پر میدہدہ و ایضاً حضرت ایشاں فرمودند
 کہ قبل از بنا خانقاہ بسبب قلت مکان برای اقامت صوفیاں آرزو نہایت بود و در جوار مکانی
 بود کہ مالک آن بیعی ساخت شخصی گفت کہ این مکان را شما خریدنمائید و در آن زمان یک خر
 مہرہ در ملک نہاشتم و در جناب کار ساز حقیقی جلت عظمتہ و عابجہت بر آمدن این مدعا نمودم حق
 سبحانہ و تعالی دعا را ہم آغوش دعا گردانید و توحی از غیب رسانید کہ آن مکان را خرید کردہ
 در تحت تصرف خود آوردم و چند مکانات دیگر مبلغ ہفت ہشت ہزار روپیہ خریدہ و اخص خانقاہ
 نمودم و تا الی الآن خرچے از غیب الغیب عنایت میفرماید و کار روانی و ادای احتیاج بوجہ
 احسن کما یعنی می نماید۔

روز چہارم سوم جمادی الآخرہ بندہ بجنور فیض گنجور حاضر گردید
 حضرت ایشاں بزبان گوہر نشاں ارشاد فرمودند کہ احوال صوفیاں خانقاہ معلوم نمایند کہ
 نماز تہجد بخوانند و مداومت بریں مینمایند بایک سیکہ مداومت بریں امر ننیکند اور التقید بلیغ
 کشید و خود روز آمدہ خفتہ را بیدار و بیدار را متوجہ بیار نمایند کہ فرمودہ اند

یک چشم زون غافل از اہ ماہ نباشی	شاید کہ نگاہ کند آگاہ نباشی
---------------------------------	-----------------------------

پس از سی سال آنمینی محقق شد نجاقانی	کہ یکدم با خدا بودن بہ از ملک سلیمانی
-------------------------------------	---------------------------------------

روز جمعہ چہارم جمادی الآخرہ فقیر بجناب فیض مآب حضرت پیر دستگیر حاضر
 گردید حضرت ایشاں برای صلوتہ عصر در مسجد تشریف آوردہ بودند بعد ادا کے نماز ملا گل محمد
 غزنوی کلام از کے شخص کردند حضرت ایشاں بسیار زجر فرمودند کہ در بارگاہ حضرت حق جل
 و علا آمدہ بے ادب نہ باید شد و متوجہ بجانب غیر او سبحانہ نباید گردید و بروے بادشاہ
 ظاہری چہ قدر آداب ملحوظی دارید پس بجنور بادشاہ حقیقی چوں رو آرید زیادہ تر کسر خود
 باید کہ گنید و خود را عدم محض گردانید و نیست شدہ بردر یار در آئید۔ و ایضاً حضرت ایشاں
 فرمودند کہ صوفی را لازم است کہ در صلوتہ لحاظ نماید کہ در قیام چہ کیفیت حاصل شدہ و در رکوع
 چہ انوار ظاہری شدہ و در سجود چہ اسرار بھوید گشتہ و در قاعدہ چہ نشیمن وارد شدہ

و بعد از نماز انجام را خیال کند که چه برکات بسبب ادائیگی صلوة دست و او بعد از آن درس مکتوبات قدسی آیات شروع شد حضرت ایشان بسیار اسرار و غوامض مقامات عالیہ بیان فرمودند و در آن اثنای میر تقی میرالدین سمرقندی عرض نمودند که فنار را عود دست و عدم را عود نیست حضرت ایشان فرمودند که وجود عدم را عود دست و وجود فنار را عود نیست مرتبہ عدم اولست و مرتبہ فنار آخر چون اعدام پیاپی می آیند فنای فنا حاصل میشود بعد از آن این شعر فرمودند

وصل اعدام گر توانی کرد
کار مردان مردوانی کرد

بعد از آن مولوی شیر محمد عرض نمودند که مرا عدمیت می آید و تا یکپاس می ماند و گاهی کم و گاهی زیاد و از ذکر آن حالت میرود حضرت ایشان فرمودند که در آن وقت ذکر نباید کرد بلکه پرداخت آن نسبت باید نمود که تا این احوال چنداں بظهور آید که هرگز نرود پس حضرت ایشان بزبان گوهر نشان این مصرع خواندند مصرع بر مبنی خیز و بتعظیم قیام
گرو ما

بعد از آن شخصی آب برای دم نمودن بجهت شفای مریض در حضور آورد حضرت ایشان قدرے آب پس خورده خود در آن آب خوره انداختند و این نقل فرمودند که دار شکوه در حضور بزرگے آب بجهت شفای مریض فرستاده که این را نوش فرموده عنایت فرمایند که سور المومنین شفا و رنجبر وارد است - ایشان قدرے آب نوش فرموده فرستادند و از بهیت الهی ایشانرا اسهال شد که خداوند ایمان کامل دارم یا نه اگر آن مریض شفا حاصل شد مشعر بر ایمان ماست والا وای بر ما و گرفتاری ما و ایضا حضرت ایشان می فرمودند که من هر روز این دعایم بخوانم و هر یک را باید خواند اللهم اغفر لی و ارحمینی و عافینی فی الدنیا و الآخرة و اشفنی شفاء عاجلاً لا یغادر سقماً و انت ارحم الراحمین و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و ایضا حضرت ایشان فرمودند که در کلام نسبت تمکلم ظاهر میشود بعد از آن ارشاد کردند که قبل ازین عرضی مولوی بشارت اللہ صاحب آمده بود در آن حال

له ای خدا بخش مرا در کم کن بر من و در گزین از من در دنیا و آخرت و شفا بده مرا شفا قریب که گذارد بیماری را و تو بهر بان ترین جمله بهر بان استی

و نیست برگردیدن از معصیت و تقوت بر عبادت - مگر توفیق خدای بلند و بزرگ ۱۲

باطن خود را از ابتدا تا انتها ترسیم نموده بودند و میاں احمد یار صاحب که صاحب ادراک صحیح
اندک هم در آن وقت موجود بودند چون آن عرضی میخواندم نسبت همه مقامات که در آن ثبت
بودند ظاہر گردید چنانکه میاں احمد یار صاحب هم معلوم کردند بعد از آن حضرت ایشان فرمودند
که میاں ابوسعید صاحب هم در احوال باطن خود رساله تحریر نموده اند من آنرا من اولی
آخره دیدم مطابق مکتوبات شریف حضرت امام ربانی است بعد از آن حضرت ایشان فرمودند
که مولانا خالد رومی را هم گفته ام که احوال باطن خود تحریر سازند انشاء اللہ تعالی او شان
هم نگاشته خواهد فرستاد مولانا خالد افضل خلفاء حضرت ایشان هستند که در بغداد شریف
بهدایت طالبان و رہنمای سالکان مصروف اند مرجع عالم اند عرضی ایشان بجناب حضرت
ایشان آمده بود متضمن این احوال بود که صد کس عالم مبتکر صاحب تصانیف از یاران این
فقیر قابل اجازت گردیده اند و پانصد کس از اکابر علماء داخل طریق شده اند و تعداد عوام و
خواص مردمان که بیعت نموده اند چه بیان آید:

روز شنبه پنجم جمادی الآخره بحضور پر نور حاضر شدم سطح چند از مکتوبات
قدسی آیات حضرت مجد و الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ بموجب امر شریف در حضور خواندم -
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که معنی این کلام فیض نظام بغور تمام نمیده می شود لیکن فیض
و برکات نقد وقت است - و ایضا حضرت ایشان فرمودند که در سیر لطیفه قلب اول تلونیات می
آیند از تم قبض و بسط و فرح و سرور و ذوق و شوق و فتیکه قلب از قلب باز گردید و به فنار
و بقار رسید از تلونیات رست و به تکمین پیوست بعد از آن در سیر لطیفه نفس هم تلونیات می آیند
و احوالات گوناگون در پیش می شود و چون از بوقلمونی باز میگرد و ببقار و بقامیر از تلون
تکمین می در آید بعد از آن احوال و اسرار بر لطیفه قالب می آیند و تلونیات پیدای می شوند لیکن
لطائف عالم امر را بهای از تلون و رسانی تا تکمین نیست و اگر هست به بیعت است لا بالاصالة
روز یکشنبه ششم جمادی الآخره غلام بحضور فیض گنجور حاضر گردید شخصی از مکه معظمه ام
مبارک ایشان شنیده آمده بود از او پرسیده شد که تو چه شنیده آمده گفت که من در بیت اللہ
بودم که قافلہ از بغداد شریف آمده بود مردمان آن کاروان در صوم شریف مذکور می نمودند که

بغداد شریف شخصے سے عالم متبحر مولانا خالد نام دار و دیہندوستان رفتہ طریقہ نقشبندیہ از
حضرت قیوم زمان غوث جہاں کاشف اسرار خفی و علی مولانا غلام علی رضی اللہ تعالیٰ عنہ اخذ
کر وہ خرقہ خلافت پوشیدہ آبدہ است در قلم روم شہرہ آفاق گردیدہ عالمان قلم روم و اکابر
مرز بوم بدست ادبیت نمودند پس من از استماع این سخنان مشتاق بقا حضور گردیدم آخر الامر
از عنایت الہی تا بہ اس آستان فیض نشان رسیدم:

روز و شب نہ ہفتم جمادی الآخر در محل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشا
فرمودند کہ نسبت نقشبندیہ عبارت از دوام حضور و آگاہی و کم شدن خطرات از دل اکابر
طریقہ شریفہ مقرر نمودہ اند لیکن نزد من کم شدن خطرات بجای کم شدن خطرات است و ایضا
حضرت ایشا قلبی روحی فداه ارشاد فرمودند کہ چہار قسم فنا کہ جناب غوث صمدانی قطب
زمانی حضرت سید محی الدین عبدالقادر ابو محمد عبدالقادر جیلانی الحسینی و امینی رضی اللہ تعالیٰ
عنه و ارشاد عنافر مودہ اند چنانچہ در ماسبق مذکور شدہ اند در فنای قلبی کہ عبارت از سیان
ماسوی سے حاصل میشوند:

روز و شب ہفتم جمادی الآخرہ فدوی جان نثار در حضور آن مجتہد و روکار
حاضر گردیدم حضرت ایشا بزبان گوہر نشان ارشاد فرمودند کہ جمیع تصنیفات اکابر ان
طریقت و تالیفات عارفان حقیقت مملو سے از توحید و جود و ذوق و شوق و بیان
مقامات عشرہ کہ عبارت از توبہ و انابت و صبر و قناعت و زہد و توکل و رضا و تسلیم
و غیرہ است در ان مندرج لیکن مقاماتیکہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
تحریر فرمودہ اند ہمچس از عارفان این معارف در سلک تحریر منتظم نکرده و زمین و آسمان
کتابے و عرفان یزدان مثل مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد نیست و ایضا حضرت ایشا
فرمودند کہ سالک را در سیر لطیفہ قلب و نفس ذکر خفی و نفی و اثبات و تہلیل سانی ترقی می بخشد
و در سیر عناصر ثلثہ کثرت نوافل با طول قرارت و در کمالات ثلثہ تلاوت کلام اللہ مجید
و در حقائق سبوع خواندن و رود موجب ترقیات می شود۔ بعد از ان در حضور ذکر ریاضت
و عبادت آمد حضرت ایشا فرمودند کہ بعضی اولیاء را رسوخیت بجناب حق سبحانہ از کمال بہروریا

و ترک و تجرید حاصل می شود و جمعی را قرب الهی جلشانه از کثرت عبادت میسری شود. لیکن
مقام اهل عبادت بر صاحب توکل و زهد و ریاضت عالی است و ایضا فرمودند که هر کرا یقین نیاورد
مقام او اعلا و ایضا حضرت ایشان فرمودند که حضرت شاه گلشن رحمة اللہ علیہ صاحب کشف
و کرامات و زهد و ریاضات بودند سی سال عمر و گنیم گذرانیدند و بعد از سه روز قدری تنال
میفرمودند. طعام ایشان پوست خریزه و تر بوزه و پوست اشیائی دیگر خوردگی موافق هر موسم
بود که در کوچ و بازار افتاده بودند آنرا برداشته پاک ساخته می خوردند و در مسجد جامع
استقامت می ورزیدند و چون شدت عطش می شد دوسه کف آب حوض می نوشیدند و آن
بسیار شور بود و روزی عورت فاحشه بحسن کمال آراسته و بجمال پیراسته از در یکچ بام رو بر آورد
تظاره میکرد و یاران طریق که در آن مجلس حاضر بودند از ایشان عرض نمودند که این زن را توجه
فرمایند که بهدایت آید ایشان تساهلی فرمودند چون یاران مبالغه بسیار کردند ایشان متوجه شدند
بکلم خداوندی جل شانہ بعد از دوسه گھڑی آن عورت ترک لباس کرده حلق سر نموده کفنی گلیم شیده
بخصور ایشان آمد و توبه و استغفار از اجرام سابق ساخته از ایشان بیعت نمود و حلقه بندی
در گوش اخلاص انداخت و هم در آن عهد حضرت قیوم زمان معروض عن غیر قبله عالم خواجہ محمد سیر
رضی اللہ تعالی عنہ بودند و سزار شاد و دوساوه ہدایت از وجود با وجود ایشان مزین
و مزین بود صاحب عبادت کثیره بودند بعد از نماز مغرب صلوة او این میخواندند و در آن ده
سیار ہائے کلام اللہ مجید قرارت میفرمودند بعد از آن حلقہ رجال می نمودند و توجه میفرمودند
بعد از آن در مجلس شریف برده حلقہ نسائی نمودند و توجه میفرمودند بوقت نصف شب
چند گھڑی استراحت نموده برائے تہجدی برخاستند و در صلوة تہجد چہل بار یا شصت بار سوزہ
سین میخواندند بعد از آن در مراقبہ تاجپاشت اوقات بسری بردند پس از آن حلقہ رجال
می کردند و ہمہ روز و توجه نمودن و ہدایت ساختن مخلوق میگذرانیدند و بعد از آن قدری
قیلولہ نموده برای نماز فی الزوال برخاسته بطول قرارت در چہار گھڑی او میفرمودند بعد از آن
ختم خواجہ خواندہ بنماز ظہری پرداختند بعد از آن تلاوت کلام اللہ نموده طعام تناول می
فرمودند و ہمیں وقت طعام آنحضرت بود بعد از نماز عصر شکات شریف یا مکتوبات مذکور میشد

وچوں از مجلس مسجد تشریف می آوردند امرایان و و شاهان و مندوبان خود از آستانه فیض نشانی
 تا مسجد شریف بر زمین می انداختند تا که قدم مبارک بر زمین نیفتد و اگر بجایوت مریض میا
 با جابت دعوت سواری شدند سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار سوار
 ایشان سوار شده بزیر جامع مسجد گذر فرمودند حضرت شاه گلشن رحمة اللہ علیہ دیدند
 که شخصی در پاکی نشسته است و بسیار پاکیزه و در کباب آن میدوند و جمع کثیر بزرگ غلامان
 گرد و پیش پاکی او هستند و او را محیط آن پاکی اینچنین است که گویا از بالای پاکی تا فلک فرست
 لایع و تمام کوچ و بازار مملو از آن نور گردیده است حضرت شاه گلشن گیم کهنه خود را از سر
 انداختند و یاران خود را فرمودند که این را در آتش بسوزانید یاران عرض نمودند که پیش
 چیست فرمودند که این امیر که میرود و آنچه در سواری این نور است که من در گیم خود گاه
 شمش مشاهد کرده ام و با و صفیکه سی سال درین گیم بر ریاضت صرف کرده ام شخصی عرض
 نمود که حضرت محمد زبیر هستند ایشان فرمودند لیدر آنکه پیرزاده ما هستند آبروے ما باقیات
 در میدان خود را برائے استقاوه بخدمت حضرت قبله عالم فرستادند و فرمودند چنانکه
 حضرت ایشان تشریف دارند ما را مرید گرفتن جائز نیست و درین اثنای ذکر ریاضات
 و مجاہدات اولیای متقدمین بیان فرمودند و تا سفت بسیار خور و ند که از دست مانع نمی
 آید بعد از آن بمقام شکر آمده فرمودند که از فضل اسی در اینجا اگر شخصی می آید و موافق فرموده
 ما کار میکند او را البته چیزها در وی شوند و این شعر خوانند

عاشق کجا که یار بجانش نظر نکرد
 ایخواجہ درویش گزینہ طبیب

روز چهارشنبه نهم جمادی الآخره ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیم

سخن از خطرات و وساوس طالبان بیان آمد حضرت ایشان فرمودند که وساوس
 و خطرات که بر دل می آیند چهار قسم اند شیطان بلکی نفسانی حقایق و وساوس خطراتیکه
 شیطان باشتند از جانب یساری آیند و بلکی از طرف همین و نفسانی از سمت فوق که دماغ
 است و حقایق از فوق الفوق بر دل نزول میکنند و اینها فرمودند که حضرت سید بشر
 علیہ صلوة اللہ الملک الاکبر ارشاد فرمودند که ذلک من کمال الایمان یعنی این آمدن

خطرات مقتضای کمال ایمان است چه هر جائیکه چیزی باشد البته خوف آمدن دزد
نی شود و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه از عنایت پروردگار و از
توجهات پیران کبار خطرات از دل طلابان کم می شود بعد ازاں کم می شوند درون قلب
نمی روند مثل مگسها که بر آئینه می نشینند و درون آئینه رفتن نه تواند و یا خس و خاشاک
که بر روی دریامی باشد و در ته آب ره نیابد همچنین خطرات بیرون آیند و در دل نمی آید
بعد ازاں از اینجا هم منفع شده بطیفه نفس می آیند و پس از تزکیه نفس بجدیه ظهور کنند و چون
از اینجا نیز روند و در هیچ جا هیچ وقت نمی آیند صاحب این مقام را اگر فرضاً عمر هزار ساله
داوه شود هرگز خطره غیر در دل او نیاید :

روز پنجشنبه و نهم جمادی الاخره غلام در محل فنض منزل حاضر گردید حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که هر کس یقین یاده است مقام قرب او غسلی ترست باید داشت
که مقام یقین سه اند - اول علم یقین و دوم عین یقین سوم حق یقین است که تفصیل این
در کتب مسطور است احتیاج ارقام ندارد - و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روز بزرگوار
پیران حضرت خواجہ قطب الدین مختیار کاکی رضی اللہ تعالیٰ عنہ رفته بودم باللہ العلی
العظیم خواجہ را دیدم کہ از من از خود بیرون آمده استقبال من نمودند و بسیار نوازشها
فرمودند :

روز جمعه یا زوہر جمادی الاخره بحضور عالی حاضر گردیدم در آن وقت
مذکور وفات بزرگان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ جناب والد ماجد من رحمۃ اللہ علیہ
طریقه شریفه قادریہ داشتند چون وقت ارتحال ایشان رسید ارشاد فرمودند کہ جناب
حضرت غوث الاعظم محبوب سبحانی سید عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف آورده
اند پس اشارت از دست مبارک خود کردند کہ این ایستاده اند حضرت غوث الاعظم و جان
بحق تسلیم شدند اللهم نور قبره و برود مصعبه و بسیار کرامات و خرق عادات ایشان بیان فرمودند
روز شنبه و نهم جمادی الاخره بنده بحضور فنض گنجر حاضر گردید حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ عرضی مولوی بشارت اللہ آمده بود و جواب این ارقام نمودم

کہ از گذشتہ ناوم دستغفر باشند و آئندہ را اجتناب لازم شناسند و علی الدوام مشغول یاد
الہی باشند ہم درین اثنائے شخصی عرض نمود کہ حضرت ایشان برائے من چیزے ارقام فرمایند
حضرت ایشان این آیہ کریمہ نوشتند قُلِ اللَّهُمَّ لِيْ رُحْمًا رَّحِيمًا وَتَفْسِيرُ آں نیز بریں پنج قلمی
نمودند کہ تفویض امور جزئی و کلی بحضرت اللہ سبحانہ باید کرد و از تدبیر و معاش فکر آں
بیج نباید فرمود و تعلقات ماسوی اللہ را بگذار و امور خویش را باو تعالی بسیار سہ

سپر دم تو مایہ خویش را | تو دانی حساب کم و بیش را

روز یکشنبہ سیزدہم جمادی الآخرہ بحضرت سنین گنجور حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ متصوفین متقدمین فرمودہ اند کہ راہ الہی حل و جلالہ و دو گام است
گامی بیرون ہستی خود زدن و بگام دیگر بجزا پوستن است و حضرت مجد و الف ثانی رضی
اللہ تعالیٰ عنہ فرمودہ اند کہ راہ ہے کہ ماور صد و قطع آنیم گامی ہفت گام است و دو گام بعالم
خلق تعلق دارد و پنج گام بعالم امر اول کہ سالک در عالم امر قدم میزند تجلی افعالی رو میدہد
کہ عبارت از فنا قلبی است و بگام دوم تجلی صفات ثبوتیہ کہ عبارت از فنا روحی است و
بگام سوم تجلی شیونات ذاتیہ الہیہ کہ عبارت از فنا سری است و بگام چہارم تجلی صفات
سلبیہ الہیہ کہ عبارت از فنا جہنی است و بگام پنجم شان جامع الہی کہ عبارت از فنا اخفی
است و دو گام کہ تعلق بعالم خلق دارد گام اول فنا لطیفہ نفس است و گام دوم فنا لطیفہ
قالب بعد از آن حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ تا بہ اینجا کہ قطع لطائف سبعہ می شوند
نصف راہ سلوک طریقہ شریفہ مجددیہ طے می شود و نصف دیگر کہ باقی است ازین نصف
اول بہراتب وسیع تر و عالی تر است و آں عبارت است از کمالات ثلاثہ و حقائق سبعہ
کہ تفصیل آنہا در مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ مفصلاً
و مشروحاً مسطور است :

روز دوشنبہ چہارم جمادی الآخرہ بندہ بچل فنن منزل حاضر گردید
حضرت ایشان در الوقت و رسم کلام مجیدی فرمودند و در روغرمعانی را برشتہ تحقیق و تہقیر
انتظام می دادند شخصی عرض نمود کہ وقت حضرت ایشان از حضرت مولوی عبدالعزیز صاحب

زیادہ است حضرت ایشان فرمودند کہ توبہ ایشان بحر علم و دریا بیا نند از گل گلدستہ
ہیامی سازند و من از گل غنچہ میکنم :

روز سہ شنبہ پانزدہم جمادی الآخرہ غلام بجنور آن قبلہ انام حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ روزے حضرت شاہ گلشن رحمۃ اللہ علیہ شستہ بودند
تا گاہ مروتی از در آمد ایشان برائے تعظیم او سر و قد برخاستند مردمان متحیر ماندند
بعد از آن ایشان از آن مروتی پرسیدند کہ از تو بوی کرشمہ من می آید آن مروتی عرض کرد
کہ نزد من ہیچ چیز نیست الا کتابے ایشان - کتاب را کشادند و دیدند در وسط چند از دست
خط خاص حضرت مظهر اسرار سرمد حضرت شیخ عبدالاحد رضی اللہ تعالیٰ عنہ متحرر بودند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند کہ روزے مولوی رفیع الدین صاحب مدظلہم اللہ تعالیٰ کتابے
میخواندند و من نیز در آن مجلس حاضر بودم ناگاہ انوار و برکات بسیار آمدند گفتم کہ از خواندن این
دو سطر فیضی کثیر وارد شد مولوی صاحب فرمودند کہ این دو سطر نوشتہ حضرت عبدالاحد اند
و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روز دیگر ہم بریں پنج واقع شد گفتم کہ فیضی بنوع دیگر آمد
مولوی صاحب فرمودند کہ این سطور مخررہ حضرت شاہ ولی اللہ اند رحمۃ اللہ علیہ انم گوید
عفی عنہ کہ اولیاء اللہ گلہای باغ وحدت اند ہر گلی را بوسے علیحدہ و رنگے جدا عطا فرمود
است ہر کسیر کہ قوت شامہ دادہ اند تمیز در رنگ و بومی نماید و این ہمہ رنگ ظہور آن رنگ
ست کہ در ہر گلے برنگ و دیگر جلوہ گر گردیدہ است عاشق شیدا ہر رنگے کہ می بیند رنگ بزرگ
می شناسد و ہر بوسے کہ می بوید بوسے محبوب حقیقی و راں میجوید ناچار برنگ بلبل از جام بقیرا
مل می نوشد و در غل می کوشد :

روز چہار شنبہ شانزدہم جمادی الآخرہ بندہ در حضور سراسر نور حاضر گردید
در آن وقت مردمان غزنوی و بخاری در حضور پر نور حاضر بودہ رخصت خواستند حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ از شما یک کس رنجباماند و چند مدت استقامت و رزوکت ان نسبت
باطنی پیدا کردہ را بے بوطن خود گردود و شیخ گل محمد غزنوی ہم در آن مجلس حاضر بودند حضرت ایشان
فرمودند کہ گل محمد را ببینید کہ پیر بخارا شدہ است و اینجا آمدہ بود و کلام اللہ مجید ہم خواندہ

بود از تفضلات الهی جلشانه و عنایات پیران کبار رضی اللہ تعالیٰ عنہم جمعین در چند مدت کلام اللہ
ختم کرده و علم فقه تحصیل کرده نسبت باطن بقوت تمام پیدا ساخت و خرقة خلافت از من گرفته
در بخارا شریف پیری شده هدایت و ارشاد بر دمان آن دیاری نماید بعد از آن حضرت
ایشان این شعر خواندند

بنشین بگدایان در دوست که هر کس | بنشست باین طائفه شاهی و بزرگ

روز پنجشنبه هفدهم جمادی الآخر در محفل نسیم منزل حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که چون نفس مطمئنه میگردد و از خصائل رزائل بحسنات میگردد و در
شاهی شده بر تخت صدری نشیند و این حالت بعد از قطع دائره ولایت کبری که متضمن است
دو اثر و یک قوس است میتری شود و شرح صدر بحصول می انجامد و نظری بدی می گردد و او است
کشفی که فنای نفس عبارت از انست بعد از آن حضرت ایشان فرمودند که کمال این فنا بعد
از مدت مدید حاصل می شود حضرت خواجہ باقی بالله رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرموده اند که
سالکی که تا چهل سال خلوت یا رکند و هر روز بر چهل هزار بار آم ذات و لفظی و اثبات
نداومت نماید و راں وقت بکمال فنا میرسد و ایننا حضرت ایشان فرمودند که حضرت ایشان
شهید نور اللہ مرقدہ المجید ارشاد میفرمودند که سی سال خدمت پیران کبار نمودم چهار سال بخدمت
حضرت منظر الوار سبحانی سید نور محمد بدایونی رسیدم توجه گرفتم و شش سال بعد از انتقال
ایشان بجزایر انوار حاضر شدم بعد از آن بخدمت عارف بالله حضرت حافظ سعد اللہ علیہ
رحمۃ اللہ فرتم دو اوده سال بخدمت آن مرشد با کمال گذرانیدم پس از انتقال ایشان
بخدمت مفتخر زاهد و عابد حضرت شیخ محمد عابد رضی اللہ تعالیٰ عنہ آمدم و ده سال بتوجه شریف
ایشان مستفیض شدم بعد از وفات شریف ایشان سی سال شد اندک باشغال و اذکار و حلقه
و مراقبه مشغولم و مردمان را بیعت و هدایت می نمایم پس احوال که شصت سال درین راه گزرانیدم
ام قنای قلبی بتمامیت و اتملیت میسر گردیده است و تعلق علمی و حسی کمابین غنی در دل نمانده است
و خود را مرده می یابم از بهی نامی و از خودی نشانی نمانده است مردمان که نزد من می آیند
دسلامی میکنند و یا پیام دیگران می رسانند می دانیم که من مرده ایم ایشان بقرمی آیند و سلام

میکند و کلام میگویند و پیام میرسانند چون بار دیگر میگویند من بغور و در خود نظرمی میکنم میگویم
 که شاید من زنده ام. و ایضا حضرت ایشان فرمودند که جناب قیوم زمان خلیفه رحمان قطب
 شام و روم حضرت ایشان عروۃ الوثقی خواجہ محمد معصوم رضی اللہ تعالیٰ عنہ میفرمودند کہ مردان
 بکلمہ طیبہ اشتغال دارند و لا اله الا اللہ کہ میگویند بجای الا اللہ انا متحقق می شود تا وقتیکہ
 فنای نفس کہ عبارت از شکستگی اناست حاصل نیست بجائے الا اللہ اناست ہم حضرت
 ایشان عروۃ الوثقی خواجہ محمد معصوم رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشته اند کہ روزے من بسیار
 تضرع و زاری بجناب باری عز اسمہ بجہت قنار انا نمودم مشاہدہ کردم کہ بسیار زنا را با از
 گردن نفس من بدر می آیند و می شکستند بعد از ان بخدمت حضرت والدی و مرشدی مجدد الف
 ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ حاضر شدہ اظهار این واقعہ ساختم حضرت والدی فرمودند کہ تا ہنوز
 فنائی کامل نگرویدہ بعد از مدت مدید اتفاق طواف بیت اللہ افتاد و در اینجا از فضل او بجانہ
 جل شانہ حصول این دولت عظمی و موہبت کبری نقد وقت گردید اللہ الحمد و المنہ کہ بعد
 از حصول این سعادت در کلمہ لا اله الا اللہ کہ گرفتار بودم بیرون آمدہ بکلمہ طیبہ لا اله الا اللہ
 مشغول گشتم ذالک فضل اللہ یوتیہ من یشاء و اللہ ذو الفضل العظیم بعد از ان حضرت ایشان
 فرمودند کہ برائے تبدیل اخلاق رزیدہ و صفات بشریت و رفع انانیت تکرار کلمہ طیبہ و کثرت
 ذکر باید نمود ہر گاہ کہ انوار الہی جل شانہ غالب آمد البتہ در اخلاق و اوصاف سالک شکستگی
 حاصل خواهد شد آیہ کریمہ اِنَّ اَظْلَمَ لَوْكُ اِذَا دَخَلُوا اَقْرَبَیۡۃً اَسْءَلُوۡا وَّ هَا وَ جَعَلُوۡا اَعْرَۡۃً
 اَھْلِہَا اِذِ اللّٰہُ اَشَارَہ فرمایا بمعنی است :

روز جمعہ بیچد ہم جماوی الاخری حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان غزیری
 را مخاطب ساختہ فرمودند کہ آیہ شریفہ ^{۱۵} اِنَّ اَظْلَمَ لَوْكُ اِذَا دَخَلُوا اَقْرَبَیۡۃً اَسْءَلُوۡا وَّ هَا وَ جَعَلُوۡا اَعْرَۡۃً
 اشارہ بدوام ذکر قلبی دارد و در کریمہ فا ذکر اللہ قیاماً و قعوداً و علی جنوبکم نیز امر

۱۵ بدرستیکہ بادشاہان ہر گاہ کہ داخل شوند وی را تباہ کنند۔ آنرا گردانند عزیز آنرا ذلیل ۱۲۔

۱۶ مرد آنیکہ مشغول نمیکند او شان را سوداگری دنہ بیج از ذکر خداے تعالیٰ ۱۲۔

۱۷ پس یاد کنید خدای تعالیٰ را ایستادہ و نشسته در پہلو ہای خویش ۱۲۔

ہمیں ذکر قلبی مفہوم می شود چہ ذکر قلبی ہر وقت می شود و ذکر لسانی علی الدوام تعمیری دار و دیریں
 اثنائے اخوان صاحب معروض ساختند کہ اگر بزرگے در حین حیات خود خلیفہ خود کسے را
 مقرر نہ ساخت و بعد از فوت او مشائخ وقت شخصی را بجای آں بزرگ نشانند و خرقة و کلاه
 آں بزرگ اور اپوشانیدند در آن شخص برکتے نسبتے پیدای شود حضرت ایشاں ارشاد کردند
 کہ بلے چنین ست بعد از آن نقل فرمودند کہ بزرگے وفات یافت و کسے را خلافت در حین حیات
 خود نداده بود مردمان مجتمع شدہ بعد از انتقال آں بزرگ جبہ و دستار ش شخصی را پوشانیدند
 فی الحال احوال آں شخص مثل احوال آں بزرگ گردید و بہوں مراتب ترک تجرید رسید و ایضا
 حضرت ایشاں فرمودند کہ بزرگے بوقت انتقال وصیت نموده بود کہ بعد از من بروز چہلم
 کہ اجتماع مردمان خواهد شد طائری از غیب می آید پس بر سر ہر کس کہ بنشیند خلیفہ من ست
 حاضران از استماع این واقعہ تجرید شدند بقضای اہلی جلشانہ بعد از واقعہ آں بزرگ بروز
 چہلم بہوں واقعہ در پیش آمد کہ طائرے از آسمان پرواز نموده در مجمع مردمان آمدہ بر فرق
 شخصی بازاری اہل خرقة نشست مردمان دیدند کہ این شخص قابل خلافت و لائق اجازت
 طریقہ نیست لیکن بموجب فرمودن آں بزرگ آں شخص را گفتند کہ خرقة خلافت ترا وصیت نموده
 اند آں شخص گفت کہ من مرد بازاری ام لیاقت این امر ندارم آخر الامر بگفتن ہمہ صاحبان شرف
 خود ہمیدہ گفت کہ من در بازار رفتہ داد و ستد گذاشتم از مردمان اہل معاملہ انقطاع نموده
 می آیم پس آں شخص در بازار رفتہ انفصال معاملات کردہ آمد و خرقة و دستار آں بزرگ پوشید
 حق تعالی ہونوقت از نسبت باطنی سرفراز فرمودہ و ایضا حضرت ایشاں فرمودند کہ شاہ
 عبدالرحمن قادری مدرسے بزرگ بودند و در ترک و تجرید دم راسخ داشتند اکثر اوقات
 بر گادی سواری شدند چہار نان و پارچہ پیر بالائے سر خودی بستند و جہنگہ چارپائی بجای
 لباس می پوشیدند خرقة عادت بسیار از ایشاں صادر می شد بعد از وفات ایشاں فرزند
 ایشاں بجائے ایشاں نشستند رجوع مردمان بطرف ایشاں شد شاہ حسین نام مردے
 از مریدان شاہ عبدالرحمن رحمۃ اللہ علیہا در وقتیکہ مجمع بسیار بخدمت پیر زاوہ نشستہ بود
 آمدہ عرض نمود کہ اگر ترک جہنگہ ملبوس شدن من بمن عنایت شود امیدوارم و این سخن را چند

بارتکرار کرده مردمان گفتند که این مرد دیوانه است که جھلنگه را می طلبد خیر بگیرد و شاه حسین هموں وقت آن جھلنگه را که بهتر از خلعتهای فاخره دانسته و بر خود پوشیده هموں وقت توجه جمیع مردمان بطرف او شد و قائم مقام پیر خود شدند بعد ازاں در حضور پر نور مذکور علیه مبارک جناب محبوب کبریا سید هر دو سر احمد مجتبی محمد مصطفی علیه و علی آله من الصلوات اتمها و من التسلیمات اکملها آمد حضرت این شعر خواندند

بصورتیکه توفی کمتر آفرید خدا | ترا کشیده و دست از قلم کشید خدا

بعد ازاں ارشاد فرمودند که شعر دیگر هم پا و آمده است لیکن خواندش تقاضای ادب نیست پس بگفتن بعضی حاضران مجلس خواندند و آن اینست

تو باین جمال خوبی چون بطور جلوه آئی | آری نبگوید آن کس که بگفت لن ترائی

روز شنبه نوزدهم جمادی الآخره حاضر حضور گردیدیم درین اثنار ذکر شبها تیکه بعضی عزیزان بر کلام حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ نموده اند آمد حضرت ایشان ارشاد کردند که فضیلت پناهی مولوی سید محی الدین رحمۃ اللہ علیہ از گزیده اصحاب و زبده اصحاب حضرت ایشان شهید رضی اللہ تعالی عنہ بودند از زبانی مولوی فخر الدین حشتی رحمۃ اللہ علیہ نقل میکردند که مولوی صاحب مرحوم میفرمودند که جواب اعتراضات چنانچه حضرت مجدد و نور مکتوبات شریف قلمی فرموده اند از هیچکس نخواهد شد بعد ازاں فرمودند که میدانی که مولوی غلام محی الدین کلام شخص بودند بزرگے بودند جنیدی صبر و توکل و قناعت و ریاضت ایشان مانند جنیدیان بود و گویا که از خانقاه حضرت سید الطائفة جنید قدس سره بودند مردمان می گفتند که حضرت مرزا صاحب و قبله چرپیش ایشان بنی آیند. ایشان میگفتند که مردمان عقلی ندارند از پیرزادگی چه میشود ایشان از فرزندان حضرت غوث الاعظم بودند مولوی باب اللہ صاحب مرحوم که استاد ایشان بودند اراده کردند که در بغداد شریف حاضر شوند حضرت غوث پاک رضی اللہ عنہ و واقف بایشان ارشاد کردند که پیش شما فرزند من غلام محی الدین حاضر است حاجت آمدن اینجانیست روز یکشنبه بیستم جمادی الآخره غلام بحضور پر نور آن قبله انام حاضر گردید حضرت ایشان در نگاه خداوندانه بر آداب فدویانه این عاصی پر معاصی از کمال الطاف فرموده ارشاد

کروند. دور و زشت شده است که توجہ بطیفہ نفس این شخص کرده ام. انوار لطیفہ مذکور از جبین این از دور ظهور میکنند باز حضرت ایشان فرمودند که سبحان اللہ عجیب عنایات جناب مجدد و الف تانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ است که در ہر مقامیکہ توجہ میکنم انوار آن مقام ہمو وقت برسالک وارد میشوند این ہمہ عنایات پیران کبارست رضی اللہ تعالیٰ عنہم صعبین :

روز و شب نسبت و حکیم جمادی الآخرہ فدوی بخل فیض منزل باریاب گردیدہ بشرت و یدار فیض آثار حضور والا استفیض گشت. حضرت ایشان خطاب مستطاب باین شکستہ و دستہ فرمودہ ارشاد کردند کہ در نسبت عالیہ بی رنگی کمال رو میدہد و این ہمہ ذواق و اشواق منوط بولایت قلبی اند. و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ دریں طریقہ شریفہ نقشبندیہ ذکر شرط است و نگہداشتن خواطر و قوت قلبی و بازگشت نظر و توجہ مرشد ہم رکن است اعظم از ارکان این راہ. بعد ازاں در حضور مذکور آمد کہ حضرت علی رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودند کہ جمیع علوم در بار بسم اللہ مندرج اند بلکہ در نقطہ بار حضرت ایشان این رباعی خوانندہ

اول گفت مرا علم لدنی ہوس است	تقلیب ہم کن اگر ترا دسترس است
اگفتم کہ الف گفت و اگر گفتم ہم ہیج	در خانہ اگر کس است یحرف بس است

راقم گوید عینی عنہ کہ مندرج شدن جمیع علوم در نقطہ ظاہر اباین معنی نیز می تواند شد کہ ہر خطی کہ کشیدہ شود مبدأ و نقطہ بود. بلکہ مبدأ چہ ہوں نقطہ بود کہ چوں کشیدہ شود صورت خط می شود پس علم عبارت از خط است کہ مندرج است در نقطہ. بعد ازاں در حضور مذکور مجاہدات و ریاضات و ترک و تجرید آمد حضرت ایشان فرمودند کہ از مایان بیح کار سے نی شود دور روز کلام ہا میکنم و در شب می خیم دریں راہ و در شب بیدار بودن است و خاموشی از گفتار شدن است قلت طعام و خلوت از انام می باید. تاوری از معرفت بکشاید. پس این شعر خوانندہ

جان بدہ و جان بدہ و جان بدہ	نشاندہ در گفتن بسیار حسیت
-----------------------------	---------------------------

روز سہ شب نسبت و دو جمادی الآخرہ بحضور والا حاضر گردیدم در آن وقت دریں مکتوبات قدسی حضرت مجدد الف تانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بود و نوشتہ بودند کہ

در ابتدا ای مراقبه احدیت سی اسم مبارک اللہ می میکنند که جامع جمیع صفات کمال و منزه
 نقصان و زوال است بے لحاظ صفات که السميع است یا بصیر یا علیم است یا قدیر یا
 مولوی شاه محمد عظیم صاحب عرض نمودند که لحاظ سمیع و بصیر و علم و قدرت و غیره نسبت
 چه وجه دارد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که درین مراقبه ذاتی که جامع جمیع صفات
 است لمخوط می نمایند لحاظ صفتی از صفات چہر که از ذات که مقصود بالذات است بسوی
 صفات که مقصود بالعرض توجه نمودن از مقصود حقیقی بمطلوب عرضی میل ساختن است پس
روز چهارشنبه نسبت و سوم جمادی الآخره در محل فیض منزل حاضر گردید
 حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ذاکر ان محبوب حقیقی و عابدان مطلوب حقیقی که لیل و نهار در
 یاد پروردگار مصروف اند و شب و روز در عبادت آن شمع دل افروز مالوت می فرمایند
 کہ لیرین اللہ ما ذکره - آه صد آه کہ ماور فکر طعام و شراب بشنولیم - پس مرا باید گفت لیرین اللہ
 ما آکل و اشرب - بعد ازاں در حضور مذکور فقیر آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ الفقیر
 من خلعا عن المراد لا من خلعا عن الزاد - بعد ازاں در حضور مذکور صبر و قناعت آمد حضرت
 ایشان فرمودند کہ حضرت خواجہ ناصر رحمۃ اللہ علیہ کمال صبر و قناعت داشتند و گوہر گین
 بودند فاقہ ہائیکہ شیدند و از جائے خود بچینیدند بر ہر روز انوائے خود رسن بستہ بر خاک
 می نشستند کہ خیال بر خاستن نیاید و مدام از جناب حق جل و علا التجامی نمودند کہ اطمی اگر
 من از بنی فاطمہ ام فاقہ از خانہ من بدر نزد مرا فرسخی رزق میسر نشود حضرت خواجہ میر درو
 کہ پسر ایشان بودند می فرمودند کہ مراد تمام عمر یک و نیم فاقہ میسر شدہ است - یکی نسبت
 دو روزہ و دیگرے کہ نیم بودہ پانزودہ روز بود سبحان اللہ عجب نعمتیت فاقہ کشیدن
 ہر کر تحمل آن باشد کہ صفت صمدیت ظہور میکنند و درینجا است کہ شب فاقہ را الیلۃ المعراج
 صوفی گفتمہ اند - بعد ازاں در حضور مذکور توحید وجود آمد - حضرت ایشان فرمودند کہ مقولہ
 محی الدین ابن عربی است العالم اعراض مجتہد فی عین واحد و صوفیان دیگر کہ قائل بہ ہست
 اند کلمات و تلفظات ایشان در ظاہر مخالف شریعت معلوم میشوند و احوالاتیکہ مکشوفات
 حضرت محبوب سبحانی مجد و الف تانی رضی اللہ تعالی عنہ و توابعان ایشان ہستند ظاہر

شریعت آراستہ و باطن بطریقت پیراستہ اند اقوال ایشان است کہ معارفیکہ سر موخالف
 شرع شریف باشد بوجہ نخرند و نسبتہ کہ از ذکر خنی و وقوف قلبی حاصل می شود و آن حضور
 آگاہی و جمعیت است اعتباری سازند و اکابران طرق دیگر احوالے کہ از ذکر جہر و سماع
 حصول می انجامد معتبر میدانند و این بزرگواران آنرا غیر معتبری شمارند لهذا متصوفان دیگر
 معترض بر مکشوفات ایشان ہستند بحق کہ معارف ایشان از فہم افہام اعلی ہستند و
 زورک اوراک بالا بہ

روز پنجشنبہ سبت و چهارم جاوی الآخرہ بندہ بحضور والا حاضر گردید
 حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ بجان المدعجب فیض و برکات از خواندن حدیث شریف
 نبوی علی صاحبہا الصلوٰۃ و التحیات ظہوری کند۔ افسوس کہ مردمان چشم بصارت از
 دیدن این برکت دوختہ اند فرود اچند احادیث در مناقب صحابہ کرام رضی اللہ تعالیٰ عنہم
 جمعین خواندہ شد من مشاہدہ نمودم کہ جسم را از غسل زیادہ تر بہارے حاصل شد و دل
 را از تصفیہ عالی تر لطافتی شامل گشت بعد ازاں فرمودند کہ من ہر روز در خیال خود در مدینہ
 منورہ حاضر شدہ بطواف روضہ شریفہ مشرف می شویم و غبار مرقد مطہرین آرزو از جا رو بہ
 مژگان صاف می نمایم و خاک پاک را کھل دیدہ خود میسازیم و بطواف قبہ منورہ جان
 می بازیم گاہے ہذاں آستان جان بخش می بوسم و گاہے ہراں خاک حیات دیدہ
 جبیں میالیم آہ صد آہ ۵

کف پاہر زینے چورسد تو نازین را	بلب خیال بوسم ہمہ عمر آن نہیں را
بعد ازاں ارشاد فرمودند کہ احوال مثل شعر حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ مجید است کہ فرمودہ اند بہ ۵	

اگرچہ طاقت یک گردش گاہم نیست	خدا کند ہمہ نازش بجان من باشد
والیٹا فرمودند کہ عاشق شیدائے طواف کوچہ دلربا چون در ظاہر بارنی یابدور خیال بجای آرد کہ ماہیچور از در گاہ یاریم و دور از طرف آن جواریم ہر بار آہ بشر بار بنیال می آیدومی سوزاند و ہر ساعت نالہ ہر حرارت سرمی کشد و جان را آلتنی میدہد	

بنامہ کہ بیسی خیال بخوں برو | ہاں کرشمہ کہ سیلے پر دمنو و نثار

تصور خنجر غمزدہ اش بردل کشتگان مفارقت زخمہا کی نشاں میزند و خیال شمشیر نازش بر
سینہ نام زدگان مہاجرت جراحات می دید چون بوقت چاشت از روز مسطور بند
در حلقہ حاضر گردید اتفاقاً در میان حلقہ جلسے باقی ماندہ بود بندہ پس پشت فقرائیکہ بہتر
از صدر نشینی محفل غنیارست نشست حضرت ایشان بطرف این کتربین درویشاں نگاہ
فرمودہ این شعر بزبان مبارک خواندند:

فریضہ است ترا آمدن بدرگہ دوست | اگر دروں نندہ بار آستان دریا

بعد ازاں با خوانصاحب متوجہ گردیدہ پرسیدند کہ امروز بردہا ہی حاضران حضور
کدام کیفیت فائزست ایشان عرض کردند کہ کیفیت شکست نیاز بسیار ظاہرست حضرت
ایشان فرمودند کہ امروز چونکہ شب عرس مبارک حضرت خواجہ خواجگان پیرپران
القانی عمن سوا اللہ خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ است برکات بسیار و نسبت شریف
آنحضرت جہاں را گرفتہ و چراچنین نہ باشد کہ چہارم حصہ امت محمدیہ مرید ایشان
ست و این مصرع بزبان مبارک خواندند ع دل شکستہ بود کہ بہر خرنیہ ماہ بعد
ازاں فرمودند کہ اکثر اوقات ہمہ وجود خود را مردمک دیدہ تصور نمودہ جدہ جناب
باری ادا می نمایم و گاہی از فواد الفواد خود سجدہ با بجای آرم و بخیاں خود کثرت این
سجدات میکنم تا بحدیکہ از خویش نامے و نشانی نمی گذارم باز خود را زندہ تصوریدہ این عمل
بجای آرم ثم الی ما شاء اللہ تعالیٰ

روز جمعہ بسبب و تخم جمادی الآخرہ فدوی بھل فیہ منزل حاضر گردید
حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ اکثر عشاقاں جناب محبوب طلبا باں دیدار مطلوب کہ
وفائی ندیدہ اند و جفاے کشیدہ اند از خنجر الم مقتول گشتہ و از نشتر عم مجروح شدہ آمد
میگویند کہ

جز ترک عشق بارستگار چارہ نیست | آخردست جان من این سنگ خارہ نیست

لیکن مانعی گویم کہ این کلام کمال بے ادبانہ و سخن نہایت گستاخانہ ایست ماحسن مطلع این

غزل البتہ میخوانم ۵

روی عرق نشاں تو کرد اینچیں مرا | تقصیر آفتاب و گناہ ستاره نیست

بعد ازاں فرمودند کہ مراد از روی ذات محبوب است و از عرق صفات و شیوات
حاصل آنکہ مرابے سر و سامان و خانہ ویران شکستہ بال مضطر حال دل بریاں چشم
گریاں سینہ کوباں آہ بلب سر گرم مجلس بہ تب دل و جاں طپیدہ جیب و گریباں دریدہ این
الم جلسی ماتم عشق آن محبوب کہ مردم و ہر لحظہ تجلی دیگر تجلی می شود و بصفت دیگر ظہور
می فرماید ساختہ است تقصیر گردش آفتاب و برشتگی ستارہ نیست کہ منجان سعادت و
خوست ابر گردش سبع سیارات موقوف ساختہ اند:

روز شنبہ بست و ششم جمادی الآخرہ غلام بجنو نسیم گنجر حاضر

گردید حضرت ایثاں شریفی را مراقبہ اقربت تلقین فرمودند و آن عبارت است از لحاظ معنی

کرمیہ سخن اقراب الیہ من حبیل الوبرید

روز یکشنبه بست و ہفتم جمادی الآخرہ بجنو پر نور حاضر گردیدم حضرت

ایثاں پر سیدند کہ تو بر تحت شریف حضرت قبلہ عالم عالی سیر خواجہ محمد زبیر رضی اللہ تعالیٰ عنہ

رفتم بودی نسبت ایثاں معلوم کردی عرض نمودم کہ نسبت شریفہ ایثاں اینقدر ظہور می گیرد کہ

گویا مرا با آسمان سپرد از ہر سنگریزہ آنجا بجائے نار نوری بجلوہ ظہور سیلاب و طور ہر شجر

آن مقام برنگ شجرہ طور بنظری در آید و ہر نخل آن مکان بجای بار محبت باری تعالیٰ اعطا

می فرماید خاکش ہمہ ذرہ ذرہ نور است حضرت ایثاں فرمودند سبحان اللہ چہ گفتہ شود

و گوہر وصف ایثاں چہ سفتہ شود:

روز دو شنبہ بست و ہشتم جمادی الآخرہ ندوی بجنو آن محبوب سبجانی

قوم زمانی حاضر گردید حضرت ایثاں صرف توجہ فرمودہ رخصت کردند:

روز سہ شنبہ بست و نهم جمادی الآخرہ بخل فیض منزل حاضر گردیدم۔

حضرت ایثاں ارشاد فرمودند کہ شخصیکہ بطور اقامی نشیند شکل لفظ محمدی شود و

سہ ما نزدیک تریم بسوئے او ادرگ گردن

و در بیان طریقیہ مراد

صاحبها الصلوة والسلام باین پنج که سر بصورت میم و کتفین بصورت حاو کمر بزرگ علقه مسسم
 ثانی و ساقین بشکل ال میگرد و باین وضع نشسته مراقبه اسم مبارک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 می کنند بسیار فنیض وارد میشود و ایضا حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر قلبی خیال باید کرد
 که فیض تجلی انعالیکه از قلب مبارک سید بشر علیه صلوة اللہ الملك الاکبر قلب حضرت آدم ابو البشر
 علیه السلام رسیده است بر دل من می آید و در ذکر لطیفه روح تصور کند که فیض تجلی صفات
 بتوتیه الهیه که از روح مبارک سید عالم صلی اللہ علیہ وسلم بر روح حضرت نوح و حضرت
 ابراهیم علی نبینا وعلیها الصلوة والتسلیم رسیده است بلطیفه روح من فائز می شود و در وقت
 ذکر سر خیال نماید که فیض شیونات ذاتیه الهیه که از لطیفه سر مبارک حضرت سید العالمین علی
 افضل صلوة المصلین بر حضرت موسی کلیم اللہ علی نبینا وعلیه صلوة اللہ رسیده است در لطیفه
 سر من می آید و در وقت ذکر لطیفه خفی خیال نماید که فیض تجلی صفات سلبیه الهیه که از لطیفه خفی حضرت
 سرور هر دو سر علیه صلوة اللہ الملك الاعلی بلطیفه خفی حضرت عیسی علی نبینا وعلیه الصلواتها و المکابا
 رسیده است بلطیفه خفی من وارد میشود و در ذکر اخفی لحاظ باید کرد که فیض شان جامع الهی از
 لطیفه حنفی جناب خاتم پیغمبران علیه صلوة اللہ الملك المنان بلطیفه اخفی من ظهور میکند ازین
 مراقبات بسیار ترقی و نسبت می شود و ایضا حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر سر
 لطیفه از لطائف که میکند همون لطیفه مرشد خود و لطیفه مرشد مرشد خود تا جناب آنحضرت علیه التحیات
 بشکل اینها مقابل لطیفه خود تصور کرده فیض لطیفه شریفه حضرت سید بشر علیه صلوة اللہ الملك
 الاکبر بواسطه آل آتینند با در لطیفه خود اخذ می نماید بعد از آن حضرت ایشان ارشاد
 فرمودند که طالب را باید که هر لحظه و هر لمح در خیال وصل مطلوب خود باشد و انتظار جلوه او
 کشد پس آه از دل فنیض منزل خود کشیدند و فرمودند که مناسب حال ما مضطربان
 فراق یار و بهیچر انباشتیاق نگار این ابیات در آلود و این اشعار غنم آلود هستند

سپند آساز جامی جستم و فریادمی کردم

ز گرمی های دوشین تو امشب می کردم

بهر آواز پاسی خاطر خود شادی کردم

فریب خویش میدادم که اینک می آید

بعد از آن مذکور حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ آمد حضرت ایشان

ارشاد فرمودند کہ ہر کمالیکہ در نوع انسان ممکن الوقوع است در ایشان جلوة ظهور یافتہ است
مگر نبوت کہ ختم گرویدہ است بخاتم الرسل علیہ من الصلوات اتمہا ایشانند۔ مطلع جمال پیغمبر
و مظهر کمال سید بشر علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر ۵

ہر لطائف کہ ہنہاں بود پس پردہ غیب	ہمہ در صورت خوب تو عیاں ساختہ اند
ہر چہ بر صفحہ اندیشہ کشد کلک خیال	اشکل مطبوع تو زیبا تر از ان ساختہ اند

روز چہار شنبہ غرہ رجب المرجب بندہ بجنورین گنجور حاضر گردید حضرت
ایشان ز اور عرس حضرت مودود چشتی رحمۃ اللہ علیہ شایخی طلبیدہ بو حضرت ایشان فرمودند
کہ ما در جائیکہ مجلس سماع و وجد و تواجد باشد ہرگز نزدیم۔ اگرچہ فاتحہ بزرگے از بزرگان دین
باشد۔ بعد از ان ارشاد فرمودند کہ خداوند کہ از ما چہ خطائے صادر شدہ کہ علی الصباح در مجلس
بدعت طلب نمودند و ازین جہت کہ ما را مرد فقیر دانستہ و در مجلس فقر طلبیدند بسیار خوش
شدیم۔ بعد از ان ذکر در نسبت ادیسیت افتاد حضرت ایشان فرمودند کہ ہر کہ نسبت
ادیسیت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم یا بزرگے طلب نماید باید کہ ہر روز در خلوتے رفتہ
دو گانہ ادا نماید و فاتحہ آل بزرگ خواندہ متوجہ روح آل بزرگ بنشیند و در چند روز
این نسبت شریفہ ظہور خواهد نمود یا بعد از نماز عشا بخیاں خود دستہای مبارک سرور
عالم صلی اللہ علیہ وسلم بدست خود گرفتہ بیعت نماید و بگوید یا رسول اللہ بالیقین علی خمس شہاد
ان لا الہ الا اللہ وان محمد رسول اللہ و اقام الصلوٰۃ و ایتار الزکوٰۃ و صوم رمضان و الحج
البيت ان استطعت الیہ سبیلاً ہم جنین عمل ہر شب نمودہ باشد

روز پنجمینہ ووم رجب المرجب ۱۳۱۵ھ غلام بجنور آل ہادی خاص
و عام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ طالب متوسط الاستعداد بتوجہ
مرشد کامل مکمل در عرصہ وہ سال سلوک این طریقہ شریفہ مجددیہ با تمام سیر ساند شخصے فر
نمود کہ خصائل رذائل مبدل بجنات گردیدن تمتع الوقوع معلوم می شونند حضرت ایشان
فرمودند کہ خصائیلیکہ در جبلت انسان افتادہ اند رفتن آن خیلے و شوارست و درائے
آں تا سالک متخلق باخلاق الہیہ بگرد و از زمرہ پیران طریقہ در شمار نیاید بعد از ان در حضور مذکور

شناختن نسبت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ حق سبحانہ جل شانہ مرا چنان ادرائی
و وجدانی عطا فرمودہ است کہ تمام بدن من حکم قلب پیدا کردہ است از ہر جانب کہ شخصے
می آید از مقابل رو آید یا از پس پشت یا از زمین یا از بسیار احوال نسبت باطن او معلوم میکنم
و عیانای بنیم :

روز جمعہ سوم رجب المر جب بندہ بحضور فیض گنجر حاضر گردید۔ حضرت
ایشان مولوی شیر محمد مولوی محمد عظیم سلمہا اللہ تعالیٰ را توجہ بعناصر ثلثہ سوائے عنصر خاک میگردند
و فرمودند کہ بیجا مراقبہ اسم الباطن میکنند کہ فیض سمای اسم الباطن است
و مورد فیض عناصر ثلثہ و در اصطلاح حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ این مقام را
ولایت علیا میگویند بعد از آن حضرت ایشان فرمودند کہ چنانکہ مراقبہ اسمی الباطن در نجبا
میکند بہین نج مراقبہ اسم الظاہر در لطائف سبوع میکنند کہ سبب فیض در آن جا اسمی
الظاہر و مورد فیض لطائف سبوع است اگرچہ این مراقبہ اسم الظاہر حضرت ایشان
شہید نور الدین مرقدہ المجید مرآتلقین نفرمودہ اند۔ لیکن از مکتوبات شریف حضرت مجدد الف
ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ معلوم می شود کہ این مراقبہ در نجبا میفرمایند و من بعضی طالبان
را تلقین میکنم چنانچہ میاں ابوسعید صاحب را اسعد اللہ سبحانی الدارین تلقین کردہ بودم و
حضرت ایشان این بندہ لاشے را ہم تلقین فرمودہ بودند

روز شنبہ چہارم رجب المر جب بحضور پر نور حاضر گردیدم حضرت
ایشان فرمودند کہ شکر عنایات الہی بنعمات نلتنا ہی کہ در باب من نالائق صادر می شوند بچہ
زبان ادا نمایم کہ مردمان برائے طلب حق جل و علا از بغداد و سمرقند و بخارا و تاشقند
در نجبا می آیند و از نسبت نقشبندیہ مجددیہ استفیض می شوند موافق استعداد خود ہر کسے
ستیفیض می گیرد و من چہ ام اینہم عنایات حضرت ایزد رحماں بواسطہ توجہات جناب مرزا
جان جان شامل حال این کمینہ در و ایشان است الحق کہ

گر برتن من زبان شود ہر موئے	یک شکر تو از ہزار توانم کرد
بعد از آن فرمودند کہ دیدم حضور من اینست کہ سکہ کہ بخانہ من می آید می گویم کہ الھی من	

چیسٹم کہ مقربان ترا و سیدہ نجات خود گردانم بہر این سگ کہ از مخلوقات ست گناہان مرا
 بیامرز و منظر عنایت بیا فرما و ہمدراں روز سید احمد بغدادی از اولاد حضرت غوث الاعظم
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ دارضناہ عننا احوال حضرت ایشاں از زبان مولانا خالد رومی مدظلہم العالی
 کہ از اعظم خلفا حضرت ایشاں اند و دران قلم مہندی عالم و پیشوا ای بنی آدم ہستند شنیدہ
 ترک مشیخت خود نموده از بغداد شریف بارادہ بیعت نمودن بدست حضرت ایشاں قطع منال
 و طی مراحل نموده آمدند حضرت ایشاں فرمودند محض ستاری آں ساترا العیوب جرم بخشی آں
 غافر الذنوب پرودہ پوشی این معیوب ست کہ برشت خاک این ناپاک بارش ابر رحمت و ترشح
 سحاب مکرمت چندان می نماید کہ ہر قطرہ من بفیاضی از دریای محیط باج میخورد و الاحال من بہ
 مصداق این شعر ست :

نہ تدر ویم نہ طاؤس نہ آنیم چہ را | جہد صیاد پے کندن بال و پر ست

بعد از ان در حلقہ بنشستند و از کمال شوق و نہایت ذوق این شعر خواندند

وحشتی از عشق تو جان او تو باشی زندہ | زندگی بخش کسے عمر کسے جان کسے

روز یکشنبہ پسم جب المر جب بندہ بھفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشاں
 فرمودند کہ بکار آمدہ است این سخن کہ جو ہم مخلوق کہ از اطراف اربعہ زمین مروان فرینجا آمد استقا
 و تکمین می ورزند و قریب یکصد و چهل کس از طالبان راہ یزداں مجتمع شدہ اند و روز بروز زیادہ
 می شوند و رول من ہج خطرہ نمی آید کہ اینہارا نان غورش می باید و یا بہر پوشیدن پا چہا
 میشاید۔ الحمد للہ والمنة کہ از قلم خطرہ خطرات و وجہان ربودہ و خیالی خیالات این آں زودوہ
 راقم گوید عفی عنہ کہ بمصداق مقولہ ناصر علی :

جمعیکہ سر بسجده وحدت فرو کنند | گریہ دوست سینہ بخار و وضو کنند

چہ جای خطرہ غیر کہ عارف بلند سیرا کمال مجال ست و ہمدین اشنا تفسیر کریمہ اتا
 خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ نَّكَتَلِيْمٍ فَجَعَلْنٰهُ سَمِيْعًا كَبِيْرًا بَيَان می فرمودند
 کہ صنایع بدایع قدرت اطمی باید دید کہ چہ صورتہای خوش و صنہای لکش آفریدہ و بقالب
 احسن تقویم کشیدہ است روزے ہند و پسرے و برہمن بچہ و مجلس من آمد صورت محبوب

و کسوت مرغوب میداشت مردان این مجلس همه باروی توجہ بجانب او آوردند و دعائے
چند و چند بیدایت او نمودم آخر الامر دعا با جاہت رسید و آن برہمن بچہ گریبان کفر از
گردن خود درید و خلعت ایمان پوشید۔ و قامت نمونہ قیامت خود را از زلیو رقوم ایسا
بیارست و حسن خود را از نور اسلام جلا داده برخاست :

روز دوشنبہ ششم رجب المرجب بندہ در حضور پر نور حاضر گردید کہ امروز روز
عرس خواجہ خواجگان پیر پیران خواجہ معین الدین حشتی است۔ رضی اللہ تعالیٰ عنہ بعد از آن
حضرت ایشاں احوال حضرت خواجہ بیان فرمودند کہ عمر حضرت خواجہ ہفتہ یا ہشتادہ سالہ
بود روزے ایشاں در باغ خود کہ پر از میوہا و آبہا جاری بود تشریف داشتند اتفاقاً پیش
حضرت خواجہ قلندری آمد و در خواست آب نمود ایشاں طبعی پر از میوہ و کوزہ آب شیریں برآ
او آوردند آن درویش میوہ را تناول فرمودہ آب را نوش کرد و در حق حضرت خواجہ دعا کرد
ہمو وقت دل حضرت خواجہ از دنیا سر و شد و از آنچہ در ملک و تصرف ایشاں بود بر آمدند اول
طلب علم فرمودہ مردانہ دار و در طلب حق حل و علا در آمدند تا وقتیکہ بخدمت مبارک حضرت خواجہ
عثمان ہارثی رسیدہ قریب بہت سال از خدمت شریف ایشاں اخذ فیوض و برکات فرمود
و بحضور حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ نیز حاضر شدہ اند و حضرت خواجہ یوسف ہمدانی را
رضی اللہ تعالیٰ عنہ نیز زیارت نمودہ ششماہ در خدمت ایشاں بودہ اند ہم دین محفل فرمودند کہ
مولانا بدر الدین سرہندی کہ از اصحاب حضرت مجدد دست رضی اللہ تعالیٰ عنہ نقل عجبیہ در
کتاب خود نوشتہ است کہ من از اتفاقاً زمانہ در حضرت دہلی حاضر شدم دیدم کہ یک بانچہ پر از
انوار و برکات بطرف راستہ واقع شدہ درون آن باغ در آدم دیدم کہ مزار پر انوار حضرت
ما خواجہ باقی باللہ در آنجاست متوجہ حضرت خواجہ ششم حضرت خواجہ عنایتی بحال من نمودند
از نسبتہای مخصوصہ خود عطا فرمودند بعد از آن بزیارت حضرت خواجہ قطب الدین رضی اللہ
عنہ رفتم و مراقب شدم حضرت خواجہ ارشاد فرمودند کہ نسبتہ کہ ترا از حضرت باقی باللہ رسیدہ
است آن نسبت ماست بعد از آن بزیارت حضرت سلطان نظام الدین حاضر شدم سلطان جیو فرمود
کہ در نسبت من محبوبیت غالب تر است بعد از آن بحسب اتفاق در حضرت اجیر رسیدم و بزیارت

خواجہ بزرگ مشرف شدم حضرت خواجہ فرمودند کہ نسبتی کہ ترا از خواجہ باقی باللہ رسیدہ است
 آل نسبت باست من عرض کردم کہ یا حضرت خواجہ گاہی حضرت خواجہ باقی باللہ نفرمودہ
 اند کہ مرا نسبت حضرت چشت رسیدہ است و آنحضرت جنین میفرمایند بیش چیست حضرت خواجہ
 فرمودند کہ من در خدمت حضرت خواجہ یوسف ہمدانی رسیدہ از خدمت ایشان نسبتی کسب کردہ
 ام آل نسبت را از من خواجہ قطب الدین گرفتند و از حضرت خواجہ قطب الدین بجز حضرت خواجہ باقی
 باللہ رسیدہ است پس آل نسبت فی الحقیقہ نسبت حضرت خواجگان نقشبندیہ است کہ من رسیدہ
 است و از من بجز حضرت خواجہ باقی باللہ رسیدہ بعد از آن حضرت ایشان فرمودند کہ بواسطہ حضرت
 خواجہ بزرگ اسلام در بلاد ہندوستان رواج یافت و تصرف بسیار از آنحضرت صادر شدند
 والے یومنا ہذا می شوند بعد از آن حافظے را امر فرمودند کہ پنج آیت خواند و فاتحہ حضرت خواجہ
 خواندند۔ بعد از آن فرمودند کہ در طریقہ بزرگان نقشبندی نسبتہای متعددی ظہور کردہ اند لیکن
 اصل نسبت از حضرت خواجہ نقشبند است رضی اللہ عنہ بعد از آن لطیفہ فرمودہ اند کہ ویک طعام
 حضرت خواجہ بہار الدین نقشبند پختند در آن ویک نمک بسیار حضرت مخدوم اعظم انداختند نسبت
 ایشان تیزی پیدا کرد و فلفل سرخ در آن ویک حضرت میر ابو العلی رحمۃ اللہ علیہ کردند۔ آل
 نسبت تیز تر شد و حضرت مجدد در آن ویک بجزرات انداختند کیفیتی دیگر پیدا کرد و تیز ہائے
 نسبتہا بآں طور نماند بعد از آن حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ من در مشاہدہ دیدہ ام۔
 کہ حضرت سیدۃ النساء فاطمہ الزہراء رضی اللہ تعالیٰ عنہا رونق افزاے ایس مکان گرویدہ من ارشاد
 فرمودند کہ من برائے تو زندہ شدہ ام۔ بعد از آن در حضور مذکور فضیلت اصحاب پیغمبر علیہ آلہ و
 صحبہ صلوٰۃ اللہ الملک الکبر آمد۔ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ فضل ترین جمیع امت و اشرف ترین
 ہمہ اہل ملت خلفای راشدین المحدثین اند رضوان اللہ تعالیٰ عنہم جمعین کہ از ہر یکے ازیں رجبہ آوازہ
 ہدایت بہر چار طرف زمین رسیدہ۔ بعد از آن عشرہ ہشرہ کہ کسے عشرہ عشر آں کمال ایشان ندیدہ
 و نہ مثل آن بشمارنی شنیدہ بعد از آن شہدای بدر کہ ہر یک بدر چرخ شہادت ست ماہ سماہی
 ولایت۔ بعد از آن اصحاب اہل بیعت الرضوان کہ تحت الشجرۃ بیعت نمودہ سرسبز و شاداب
 از جو ہار ایمان گرویدہ اند۔ بعد از آن اصحاب احد کہ جمیع اولیا راست بمقابلہ احد انہا نمیرسند

ف در بیان حقیقت نسبت نقشبندیہ پ: ف در بیان فضیلت اصحاب کرام و عشرہ ہشرہ و شہدای بدر و اصحاب بیعت الرضوان اصحاب احد و جمیع اصحاب

رضی اللہ عنہم ورضوا عنہا۔ بعد ازاں مرتبہ جمیع اصحاب رضوان اللہ الملک الوہاب است وکسیکے بنظر ایمان
آں سرور زمین و زمان را علیہ صلوات اللہ الرحمان ویدہ است داخل زمرہ این اکابر است واز
بشارت اصحابی کا لُحْمُ بِأَيْتِهِمُ اقْتَدَى يَتَمَّ شَاوَاں و فرحان و مبشر بچبان کہ کریمہ
کَلَّا وَعَدَّكَ اللَّهُ الْحُسْنَى ناطق بر آن است ۛ

روزہ شنبہ ہفتم رجب المرجب این کمینہ فقرا باریاب نخل آں مرشد پیر یا گوید
وراں وقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی قیوم زمانی مجدد الف ثانی رضی اللہ
تعالیٰ عنہ ہو ووراں مقام ہدست دنیا و اہل دنیا رقام فرمودہ بودند کہ ہر کہ مثل بس بنیاست اور اجسر
حسرتی وندامتے در روز جزا نیست حضرت ایشان ارشاد کردند کہ دنیا طلب زیادتی است بر ما
یحتاج الیہ۔ وایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ ہر چیزیکہ دل را از حق سبحانہ تعالیٰ غافل سازد
او دنیا است و این شعر خوانند ۛ

از خدا غافل شدن بے مولوی
نے قماش و نعت و فرزند وزن

چسپت دنیا و لباس و نیویے
چسپت دنیا از خدا غافل شدن

وایضاً فرمودند کہ روزے جناب پیغمبر علیہ صلوات اللہ الملک اکبر و در خانہ حضرت سیدۃ
النساء رقرۃ عین الرحمن الزہراء البتول رضی اللہ تعالیٰ عنہا تشریف آوردہ بودند و دیدند کہ در دست
سبارک آں سیدۃ النساء سوار نقره ہستند فرمودند مالی وللدنیا پس چون آنحضرت صلی اللہ علیہ
وسلم بجانہ خود تشریف آوردند و حضرت فاطمہ کہ فاطمہ بودند بجان خود را از آتش آں ہر دو دست
بر بختن را یک دست از دستہای خود جدا ساختہ بحضور آنجناب علیہ صلوات اللہ الملک الوہاب فرستادند
حضرت امام الانبیا علیہ آله صلوات اللہ الملک الاعلیٰ آنرا بقدر تصدق فرمودند۔ وایضاً حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ یکے از اصحاب صفہ وفات یافت در پارچہ پوشش او یک در ہم یافتند
ازاں سرور علیہ صلوات اللہ الملک اکبر عرض نمودند آں حضرت ارشاد فرمودند کی من النار
یعنی یک داغ از آتش ہمراہ خود برد بعد ازاں یکے دیگر از اصحاب صفہ ارتحال فرمودند ناگاہ دو
در ہم در پارچہ پوشش یافتند آنحضرت علیہ افضل الصلوٰۃ ارشاد فرمودند کہ کیان من النار
بعد ازاں حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ بعضی از اصحاب مثل جناب جامع القرآن حضرت

ترجمہ
باز دارندہ

عثمان بن عفان و صاحب رجا و خوف عبدالرحمن بن العوف رضی اللہ تعالیٰ عنہما و حضور آں سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم مال کثیر داشتند و اکثر از اصحاب بعد از وفات آں سرور علیہ افضل الصلوٰۃ و اکمل التحیات حشمت و اجلال و نیا کمال یافتند و حق آنست کہ در قریبے کہ ایشان از جناب حق جل جلالہ بود هیچ فتوری و قصوری راہ نیافت پس معلوم شد کہ در حق اصحاب صفہ کہ کی من النار واقع شد بجهت آنکہ ایشان دعوی ترک و تجرید کرده بودند و در صدق دعوی ایشان تملک واقع شد با تم گوید معنی عنہ پس ازینجا معلوم کہ صوفی را پیروی اصحاب صفہ در کارست و الا ساقط از حیز اعتبارست و فردا حسرت و ندامت بیشتر آری ہر کہ بجانب خط سبز محبوب مائلست اشتغال از دنیا و اہل دنیا در حق او ستم قاتلست و اوقف اسرار حضرت فرید الدین عطار قدس سرہ جائیکہ گفته اند چہ درہای نضاح سفتہ اند۔ تنظیم

زہر وارد از درون دنیا چوسار سینما پد خوب و زیبا و نظر زہر این مار منقش قاتلست بچو طفلان منگر اندر سرخ و زرد زال دنیا چوں عروس آراستہ لب پیش شوی خندان میکند مقبل آں مردیکہ شد زین جفت طاق	گرچہ ظاہر ہست پرتش و نگار سبکہ از زہر شش بود جانرا خطم باشد از وی دور ہر کو عاقلست چوں زنان مغرور رنگ و بود گرد ہر دو روزے شوی دیگر خواستہ پس ہلاک از زخم دندان میکند پشت بروے کرد او دش سہ طاق
---	---

و آنکہ کثرت مال و منال و علوم مثبت جاہ و جلال صحابہ را عطا فرمودہ بودند خود را
بر اں قیاس نباید نمود و از آئینہ دل رنگ این بیاصل باید زد و درین معنی حضرت مولانا روم
چہ خوش منظوم فرمودہ اند ہس

کار پا کا نرا قیاس از خود مگیر

گرچہ باشد در نوشتن شیر شیر
روز چہار شنبہ ہاشم رجب المر جب غلام مجمل آنقبہ انام حاضر گردید در اں
وقت درس جامع ترمذی بود حدیث فضل عائشہ علی التساء کفضل التوید علی
سائر الطعمہ خواندہ شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ازین حدیث شریف فضیلت

حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا بر تمام زنان ثابت شد بعد ازاں فرمودند **فضیلتی**
 کہ ایشانراست از روی علم و اجتهاد و تقاضت و ترک و تجرید و محبوبیت آنحضرت صلی اللہ علیہ
 و سلم بر جمیع عورات۔ فرمودند کہ در باب ترک و تجرید ایشان وارد است کہ روزی نزد ایشان ہندہ
 ہزار درہم و دنا تیر آمدند ہمہ را در ہوں مجلس تصدق کردند یک خر مہرہ نزد خود نگذاشتند و **فضیلتی**
 کہ جناب فاطمہ الزہرا رضی اللہ تعالیٰ عنہا راست نسبتی است کہ بضعہ رسول اند و شرافتیکہ
 حضرت مریم راست بخت امتیہ حضرت عیسیٰ علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام واقع است و
 علوم مرتبتیکہ حضرت آسیہ راست بسبت و رشش حضرت موسیٰ علی نبینا و علیہ التحیات است
 و ہم بخت شدائد و تکالیف و مصائب و بلیہ کہ از دست فرعون بالیشان رسید و در اں
 ایوان ظلمت کہ از ہر طرف ہر صر کفر و ضلالت می وزید مشعل ایمان و چراغ نور عرفان را بخوشی
 راہ ندادند حق سبحانہ بمراتب اعلیٰ رسانید:

روز پچہنہم رجب المرجب بندہ بچفل فیض منزل حاضر گردید۔ در اں وقت
 درس شنوی شریف حضرت مولانا روم قدس سرہ بود حضرت ایشان بعد از فراغ آن زمان
 گوہر نشان ارشاد فرمودند کہ در تمام امت سہ کتب اند کہ مثلی ندارند اول آن کلام اللہ المجید
 بعد ازاں بخاری بلفظ شریف پس ازاں مشنوی مولانا روم کہ مثل آن کتابے بعد کلام اللہ بخاری
 نیست اگر شخصے عمل بریں مشنوی شریف نماید بے تعلیم پیر طریقت حظی وافر از اسرار معرفت
 یابد و از زمرہ واصلان حق جل و علا گردد۔ بعد ازاں مذکور حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ کمالیکہ حضرت مجدد دارند کسے در امت کم
 وارد حق آنست کہ اگر ہمہ اولیاء اللہ صاحب وحدت وجود را توجہ فرمایند از راہ تنگ وجود
 بشاہراہ شہود و در آزند۔ یقین است کہ حضرت محی الدین ابن العربی قدس سرہ کہ مجتہد این طائفہ
 وجودیہ اند از توجہ حضرت مجدد ازین مقام تنگ بمقام اعلیٰ ترقی نمایند بعد ازاں حضرت ایشان
 ارشاد فرمودند کہ پیران طریقت و مرشدان حقیقت سہ قسم اند۔ یکے از باب کشف چنانچہ
 حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجدید۔ دوم اسباب ادراک۔ سوم از باب جہل کہ مطابق
 کشف ادراک نسبت ندارند و در کمال این ہر سہ طائفہ سبب و شکی نیست بعد ازاں مذکور شیخ

سعدی شیرازی آمد حضرت ایٹاش فرمودند کہ انوار ولایت سہروردیہ داشتند و مر و فہمیدہ
ہستند و رو و شعر تمام سلوک بیان فرمودہ اند: **شعر**

مرا پیر و اتانے مرشد شہاب	دو اندرز فرمود پر رو آب
کے آن کہ بر خویش خود میں مباحش	اوگر آن کہ بر غیر بد میں مباحش

بعد ازاں حضرت ایٹاش فرمودند کہ ہر کہ از ملاقات دار و باید کہ لباس ما پوشد
و طور ما اختیار کند: ۵

یا مرو با یار ازرق پیر ہن	یا بخش بر خانماں انگشت نیل
یا مکن با پیلبان دوستے	یا بنا کن خانہ در خورد و پیل

روز جمعہ و ہم رجب المر جب حاضر بجنور گردیدم سخن در بیان ترک
و تجرید افتاد حضرت ایٹاش این رباعی خواندند۔

رباعی

حناک نشینی ست سلیمانیم	ننگ بود انہ سلطانیم
ہست چہل سال کہ می پوشمش	کہنہ نشد خلعت عریانیم

بعد ازاں ذکر اشعار مولانا جامی سہروردی کہ ہمگی بیان ترک و تجرید ست آمد حضرت
ایٹاش ارشاد فرمودند کہ مولانا جامی را ملاقات مولانا عبد الرحمن جامی افتاق افتاد
مولانا جامی قبل از تعارف از ایٹاش فرمودند کہ چیزے از اشعار جامی یاد داری چونکہ
ایٹاش در انوقت بغیر لنگے لباس نہ داشتند شعر حسب حال خود خواندند: ۵

مار از خاک کویت پیر ہمیت برتن	آن ہم ز آب دیدہ صد چاک تا بدن
-------------------------------	-------------------------------

بجو خواندن مولانا جامی فرمودند معلوم شد کہ جامی توفی بعد ازاں حضرت ایٹاش اشعار
جامی خواندند و فرمودند کہ معاش را باین طور باید ساخت: **مستطعم**

لنگے زیر لنگے بال	نے عنم وزو نے عنم کالا
گزرک بوریا و پو شکے	دلکے پر زور و دوستکے
این قدر بس بود جامی را	رند کے ست دلا و بالی را

بعد از آن اشعار شیخ ابن سینا کبروی رحمة اللہ علیہ خواند و فرمودند که معاش در ویشاں
بدین سان می باشد چه نظم

نان جوین و خرقة لشین آب شور هم نسخه دو چار ز علی که نافع است تا ریک کلبه که پی روشنی آن با یک دو آشنا که نیز زوبه نیم جو این آل سعادتست که حشر برود برو	سپاره کلام و حدیث پیبری در وی نه لغو بود علی و ذرا عنصری بیهوده مستی نه برد شمع خاوری در پیش چشم همت شاں ملک سجری جویای تاج قیصر و ملک سکندری
---	---

بعد از آن مذکور محبت افتاد حضرت ایشاں ابیات نور العین و واقف خواندند: ابیات

صبا بازلف یا رمن چه کردی مکدر گزنگری با تو گویم بشستی گرد کین از خاطر یار فگندی خار واقف را به بستر	زوی بر هم قرار من چه کردی که با مشت عنبار من چه کردی بگو ای گریه کار من چه کردی بگو ای گلزار من چه کردی
--	--

روز شنبه یازدهم رجب المرحب بجنور منقح کبوتر حاضر گردیدم

در آنوقت حضرت ایشاں درس حدیث می فرمودند ناگهان مشائخ از خاندان پشتیه برای
ملاقات حضرت ایشاں آمد حضرت ایشاں ارشاد فرمود که گزک اکابران که سرستان
راوق محبت اندماع و سرود لیست که دل را رنگارنگ اشواق می آرد و پرده حجاب چهره یار
خرق می سازد گزک ما متوسلان نقشبندیه که باده نوشتاں جام مودت ایم حدیث و درود
ایست که قلب را گوناگون اشواق می دهد و برقع و نقاب از روی نگار دوری نماید
مصرع آن ایشاں من چنینم هر دم چه بعد از آن آه از دل کشیدند و فرمودند و اشواق
المدینة و اشواق المدینة - واحسرة المدینة - بعد از آن در حضور مذکور حسن بصری رضی اللہ
تعالی عنہ آمد حضرت ایشاں فرمودند که پدر و مادر ایشاں از موالی بودند لیکن فضیلتی که ایشاں
دارند هیچکس نمی دارد که در طفولیت با یام رضاعت حضرت ام سلمه رضی اللہ تعالی عنہا که از
ازواج مطہرات جناب سرور کائنات علیہ افضل الصلوة بودند پستان خود را در دهن

ایشان اونداز قدرت بزوان شیراز پستان برآمد و ایشان نوش فرمودند - و ایضا حضرت ایشان فرمودند که عادت شریف ایشان بود که چهل هزار بار سبحان اللہ ہر روز میخوانند و علماء صوفیہ را احتکاف است در فضیلت تسبیح و تہلیل متاخرین تہلیل افضل گفته اند - و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ اکثر طرق و سلاسل صوفیہ بایشان میرسند مقتدای جمیع کبر و پیشوای جمیع صلحا ہستند بعد از ان حضرت ایشان فرمودند کہ امروز روز وصال حضرت شاہ ناصر الدین قادری ست کہ مزار پر انوار ایشان رحمت و ہلی بجلہ حبش پورہ واقعست یزار و یتبرک بہ مرشد والد بزرگوار این ذرہ بمقدار بودند کہ در شب گذشتہ این روز ازین سرای فانی رخت بر بستہ بودند من ہم ہوں روز از وطن خود آمدہ بودم چون درین مکان کہ حضرت و ہلی ست رسیدم والد م بسیار خوش شدند کہ مرا از مرشد خود بیعت نمایند اتفاقا بعد از چند ساعات جناب مرشد ایشان ارکحال فرمودند - بعد از ان در حضور مذکور پیران حضرت غوث الاعظم آمد حضرت ایشان فرمودند کہ چہار پیر حضرت غوث داشتند یکی شاد و بٹاس - دوم شیخ ابوالوفاتوم والد ایشان سید ابوالصلح چہارم شیخ ابوسعید مخزومی قدس اللہ اسرارہم -

روز یکشنبہ و روز دوم رجب المرجب این بندہ نابکار و حضور آن مقبول در گاہ پروگار حاضر شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ذکر اسم ذات و یالقی و اثبات برائے این میکنند کہ ہر چہ موعود بفر و است نام روز تقد گردونہ آنکہ از بہر خوف و وزح و تمنای بہشت آنانکہ از آتش عشق سرشتہ اند آرزوی بہشت را ہشتہ اند پس آہی از دل نشیض منزل کشیدند و فرمودند کہ ولی شود قطعی شود از خودی گذشتن باید و بد و پیوستن شاید بعد از ان مذکور موت اولیا اللہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ ارواح بعضی اولیا فرشتہ قبض کردہ در پارچہ مر بہشت پیچیدہ خواهد کہ بسوی آسمان می برو کہ آن روح قبل از برون فرشتہ از دست فرشتہ جست کردہ بجناب الہی می رسد - چنانچہ در حدیث شریف واردست و بعضی ارواح طیبہ با در قبض سختن فرشتہ را ہم دخل نیست از دست قدرت خود او سبحانہ قبض میفرمایند

اور کوی تو عاشقان چنان جاں بدیند	کاجا ملک الموت بکنجہ	سرگز
روز و شب نیز وہم رجب المرجب غلام و محفل قبلہ انام حاضر گردید و انوار		
حدیث قدسی انا عند ظن عبیدی بی آہ حضرت ایشان فرمودند کہ معنی این حدیث نزد من نیست		

بعد ازاں این شعر خوانند

صنما رہ قلندر سزاوار بن سمانی

کہ دراز و دور سپنم رہ درسم پارسائی

بعد ازاں در حضور مذکور تصرفات اولیاء اللہ آمد کہ اعانت این طائفہ علیہ شامل حال مخلصان می باشد برابرست کہ ایشان دانستہ مدد بکار روانی مردمان نمایند یا نادانستہ از ایشان اعانت رسد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ اکثر از اولیاء اللہ حل مشکلات مردمان می شود و ایشان ازاں واقعہ خبری ندارند۔ بعد ازاں میان الف شاہ عرض نمودند کہ ما از وطن خود کہ آج است بارودہ بیعت در حضور می آمدم در اثنای راه را گم کردیم۔ ناگاہ حضرت ایشان را دیدم کہ تشریف آورده بن راه راست نمودند پس من گفتم کہ شما کیستید از نام و نشان خود خبر دهید۔ حضرت ایشان فرمودند کہ من آنم کہ تو نزد من برای بیعت می آئی و دوبار مرا این واقعہ در پیش آمد۔ بعد ازاں حضرت ایشان فرمودند کہ میان محمد یار صاحب ہم میگفتند کہ من برای تجارت میرفتم ناگاہ دیدم کہ شما تشریف آورده قریب بہل من ایستاده فرمودید کہ بہل ایتز بکنید۔ و بدانید و ازین قافلہ جدا شدہ بگذرید کہ قطع الطریق می آیند و این قافلہ را بر باد می کنند۔ من بہل ا دو ایند از قافلہ جدا شدم بقضای الہی این ہمہ قافلہ را قطعان طرقی بغارت بردند و من نجر و خوبی داخل منزل مقصود گردیدم

روز شنبہ چار و ہم رجب المہر جب بندہ حاضر حضور گردیدم ذکر خطای کشف کونی کہ از بزرگان واقع می شود افتاد۔ حضرت ایشان فرمودند کہ بعضی اوقات بزرگان چیزی کشف در یافت می شود۔ لیکن در تعبیر آن واقعہ خطای می شود۔ تقصیر کشف نیست باید کہ تعبیر قانع بدقت نظر بکند ہم درین اثنای شخصہ جنبی آمد حضرت ایشان نام او را پرسیدند او گفت نام من وادخان است۔ حضرت ایشان این رباعی خوانند

کارم بیکے طرفہ نگار افتادہ	و افریاد از عشق و انس ریادہ
ورنہ من و عشق ہر چہ باوا باوا	گردا و من شکستہ و ادا و ادا

بعد ازاں ذکر ورود تجلیات آمد حضرت ایشان فرمودند کہ تجلیات متنوعہ برسالک دارو می شود و آن بیچارہ را قافی می سازد این مصرع بر زبان مبارک رانند مذمصرعہ برتے از محل لیلی بدخشید سحر کہ گاہی تجلی انعمالی می درخشند و افعال عباد را از نظر سالک مستوری سازد

ف در بیان تصرفات اولیاء اللہ و اعانت ایشان صلی اللہ علیہم

و گاهی تجلی صفاتی و بود مسکین و صفات مخلوق را از نظر سالک مخفی میفرماید و گاهی تجلی ذات ظهور میفرماید
 و ضحکال فرات عالم در ذات حضرت حق میسر آید۔ بعد از آن در حضور پر نور مذکور عقل آمد حضرت
 ایشان فرمودند که عقل دو قسم است۔ یکی عقل نورانی۔ دوم عقل منظم عقل نورانی آنست که شخصی خود بخود
 اجتناب از نواهی و استقامت با او امر نماید و منظم آنکه از هدایت مرشد احترام از منہیات کند۔ بعد
 از آن این نقل فرمودند که حضرت شاه عبدالرحیم نعت شبندی رحمة اللہ علیہ روزی در کوچی می فرستند
 ناگاہ در اثنای راه دیدند که بچه سگ و رکناره تالاب بگل افتاده است و طاقت بیرون آمدن از آن
 گل نمی تواند مردمان را گفتند که این ابرویں آرید کسی بیرون نیاورد و آخر الامر آن سگ بچه را
 بدست گرفته بیرون آورد و اهل محله را فرمودند که کسی این ابرویں نکند و را بنجا طباخه بود گفت
 که من متکفل تربیت یا نمیشوم ایشان آن بچه سگ را حواله طبابخ کرده تشریف آوردند بعد از چندی
 بار دیگر گذر ایشان در آن کوچی افتاد که موافق گذریک کس اهمیت باقی گل ولای و سگ از مقابل ایشان
 می آید ایشان آن سگ را منع کرده خود از آن راه گذر کردند۔ سگ گفت که شما بر من ظلم کردید که راه
 مشترک است برای ما و شما و شما مانع گذشتن این راه گشتید ایشان گفتند که تو از آب تر بودی بجهت
 پلید گشتن جامه خود منع نمودم سگ گفت که جامه شما از یک کوزه آب پاک می شد و حال آنکه در آنجا
 شما پلیدی ملوث شده است از شستن بهفت دریا زائل نمی گردد۔ بعد از آن سگ گفت که صوفیان
 مذہب ایشان را خست یاری کنند و شماره اختیار کرده اید ایشان گفتند بچه طور سگ گفت که شما مرا از راه
 باز داشته خود گذر کردید باز سگ گفت که حق تعالی را از عقل نورانی می شناسند نه از عقل منظم ایشان
 گفتند که تفسیر این هر دو عقل بیان کن سگ گفت که عقل نورانی آنست که بے نصیحت ناصح و بے وعظ
 و اعظ پند پذیر شود و عقل منظم آنکه از بند در بند نصیحت افتد۔

روز چهارشنبه پانزدهم رجب المرجب بجنور منیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
 ایشان ارشاد فرمودند که طریقه شریفه نعت شبندیہ ماسون و محفوظ است از وساوس شیطان چرا که
 این اکابران بنا بر طریقه خود بر حضور و آگاهی و جمعیت نهاده اند و کشف انوار و ظهور رؤیا از چیز
 اعتبار ساقط می شمارند بخلاف طرق دیگر که بنا بر آنها بر انوار و اسرار است۔ بعد از آن فرمودند که
 که روزی حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ را تجلی واقع شد و درین روشنی آن آوازے

بسم مبارک ایشان رسید کہ ای دوست ترا نماز روزہ معاف کردیم دول تو از کدورت نشا
 کردیم ایشان متحیر شدند کہ جناب آن سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر را ہم صوم و صلوة نشا
 بنود ما کہ کینہ متوسلان آبخنا ہم ارتفاع این امر بچہ طور گرد و و کلمہ تجید بزبان رانندند و از دوسوسہ
 آن لیم رانندہ شد غلغلی یافتند ہادی و عین ایشان کہ رحم و رحمان بود از سر شیطان بازداشتہ
 راہ ہدایت نمود آن تجلی شیطانی از نظر ایشان مرتفع شد باز شیطان نداد و او کہ من بسیار کسان
 ازین مقام عالی بخصیض ضلالت افکندیم ہادی شما کہ خدا بود و موید محمد مصطفی علیہ صلوة اللہ الملک لا اظلا
 فریب من بر شما کاری نکرد۔ بعد ازاں در حضور مذکور شغل باطنی آمد حضرت ایشان فرمودند ہر کہ مشغول
 است مقبول است و ہر کہ غافل است کے مقبل است راقم گوید۔ مردے چه خوش فردے گفته
 است فرد۔

ہر انکو غافل از حق یک نماں است

و راں دم کافرست اما نہاں است

و ہم در باب یاد محبوب رعنا چہ شعری زیبا نظم نموده است شعرا

پس از سی سال آہنخی محقق شد بخاقانی

کہ یکدم با خدا بودن بہ از ملک سلہانی

بعد ازاں در حضور مذکور متابعت مرشد آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ کار خلافت
 مرضی پیر رہبر نسبت باطن و اہراب و اہتر میسازد پس فرمودند کہ شخصے بے اجازت من خرنیزہ بخصو
 نواب برد باطن او سیاہ گردید اوندانست کہ سببش اینست استغفار و توبہ از گناہان خود کرد و بیج
 اثرش ظاہر نگشت بعد ازاں گفت کہ این جرم بردن خرنیزہ کہ نامرضی مرشد سرد شدہ است۔ ازین
 توبہ می نمایم فی الحال انبساط پیدا شد و نسبت باطنش بطور سابق ظاہر گردید۔

روز پنجشنبہ شانزدهم رجب المرجب در محفل منیف منزل حاضر گردیدم حضرت
 ایشان ارشاد فرمودند کہ ہر کہ از یاران من راہ صبر و توکل قناعت و تقوی پیش گیرد و حضور جمعیت
 و الوار و کیفیات در قلب وارد از جانب من اورا اجازت نیست کہ طالبان رابعیت نماید و در ہر کس
 کہ ازین صبر و توکل وغیرہ فتور نیست اورا بیعت ساختن و مرید ساختن قصور نیست اگر چه از اجازت
 یافتگان من باشد حقیقہ از من مجاز نیست :

روز جمعہ ہفدهم رجب المرجب فدوی بجنور پرنور حاضر گردید حضرت ایشان

ارشا و فرمودند که سیر آفاقی عبارت است از مشاهده انوار بیرون خود سیر انفسی دیدن انوار سینه
خود. بعد از آن مذکور اندراج النہایۃ فی البدایۃ آمد فرمودند که معانی این عبارت بسیار است لیکن
نزد من چنانچه تقریر یافته که وقتیکہ دل را حضور و جمعیت حاصل شد و کیفیات و جذبات و داروات
آمد اندراج نہایت است کہ این معاملہ در طریقہ علیہ نقشبندیہ در بدایت حاصل می شود و فرمودند کہ
اکابران طرق دیگر قدس اللہ سرار ہم بعد حصول مقامات عشرہ کہ صبر و توکل و غیر ہماست متوجہ
بجہنور و آگاہی میکردند این طائفہ علیہ نور اللہ مرقد ہم مدار کار و در بدایت بحضور و جمعیت نہادہ اند۔
بعد از آن در حضور عالی سخن در اصطلاحات این طائفہ کرام افتاد حضرت ایشان فرمودند کہ یکے
از اصطلاحات سفر و وطن است و آل عبارت است از خصائل رزائل بسوی حنات رستن
یعنی از بصیرت بجانب صبر و دیدن و از بے قناعتی بقناعت آمدن و از بے توکلی بسوی توکل
متوجہ شدن و تہذیب اخلاق حاصل سیر و سلوک گفتہ اند چنانچہ حدیث شریف تاکید فرما بہ تحصیل
مکارم اخلاق است قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ان اللہ یعبثی لہام مکارم الاخلاق و کمال محاسن
الافعال راستم گوید عفی عنہ کہ چون ذکر اصطلاحات سلسلہ علیہ نقشبندیہ در مقام آمدہ است
نوشتن کلمات ایشان باید لہذا تخریر بنمایم کہ حضرت ایشان علی الدوام برای عمل کردن بر این اصطلاحات
امر میفرمودند لہذا تخریر می نمایم و این عبارت را از مکتوبات قدسی آیات پیر پیران حضرت خواجہ
محمد مصوم رضی اللہ عنہ ارقام میکنم باید دانست کہ کلماتیکہ در سلسلہ علیہ نقشبندیہ شہرت دارد یکی
دوازده کلمہ است۔ منہا سفر و وطن و آل عبارت از سیر انفسی است کہ آنرا جذبہ نیز گویند ابتداء
معاملہ این بزرگواران ازین سیر است و سیر آفاقی کہ سلوک عبارت از آن است در ضمن این سیر
قطع می نمایند و در سلاسل دیگر شروع کار از سیر آفاقی میکنند و انتہی بسیر انفسی میشود و شروع کار
از سیر انفسی خاصہ این طریق است و اندراج نہایت در بدایت بہین معنی است کہ سیر ہی کہ نہایت
دیگران است بدایت این اکابران است۔ سیر آفاقی مطلوب را بیرون از خود بستن است و سیر انفسی
در خود آمدن و گردول خود گردیدن در معنی گفتہ اند۔

ہم چونابینا مہر ہر سوے دست | یا تو در زیر گلیم است ہر چہ هست

منہا خلوت و راجحین یعنی در راجحین کہ محل تفرقہ است از راہ باطن با مطلوب خلوت داشتہ

باشد و تفرقه بیرون بجز درونی راه نیابد ۵

از بروں و رسمیاں بازارم | وز زورون خلوصیت با پارم

در ابتدا این معنی به تکلف است و در انتها به تکلف و درین طریقه این معنی چون در ابتدا است می دید و راهی بر آن حصول آن وضع کرده اند از خصائص این طریقه آمده است هر چند منتهیان طریق دیگر این نیز دست می دهد و اندرین معنی گفته اند ۵

از زورون شو آشنا و از بروں بیگانه و شش | این چنین زیبا صفت کم می بود اندر جهاں

منها نظر بر قدم عبارت از آنست که در راه رفتن نظر بر قدم و دخت شود و بمجوسات متلونه پراکنده نکند تا بجمیعت اقرب باشد چه در ابتدا اول تابع نظر است و پریشانی نظر در اول تاثیر می کند ۵

بچه مشغول کنم دیده دل را که مداوم | دل ترمی طلب دیده ترمی خواهد

دارم همه جا با همه کس در همه حال

در دل ز تو آرزو و در دیده خیال

منها هوش و در دم عبارت از آنست که واقف نفس باشد تا بخلقت نه بر آید ۵

ندانم چه فنون کرده که می بینم

زماں زماں تو مائل نفس نفس مشتاق

کلمه سوم برای دفع تفرقه است که از آفاق میخیزد و کلمه چهارم دفع تفرقه نفس است. منها یاد کرد و یادداشت سالک تا زانیکه در طریقت و تصنیع است و بحقیقت و ملکه حضور نه پیوسته است در مقام یاد کرد است یعنی ذکری که از شیخ خود تلقین گرفته است و دائم در تکرار او تکلف مشغول باشد تا بمرتبه حضور برسد ۵

دین عمر گرامی بخسارت مگذار

میدار تهنه چشم دل جانب پار

سر رشته دولت ای برادر کف آرزو

و انم همه جا با همه کس در همه کار

چون حضور و دام پذیرد و ذوق یا بدو از تکلف دارد و ملکه گردد که بنفنی منفی نشود و یادداشت بود ۵

در دل ز تو آرزو و در دیده خیال

دارم همه جا با همه کس در همه حال

یادداشت را معنی دیگر هم هست عالی و آن در خور این رساله نیست. حضرت خواجہ

حرام است و بلحاظ ثانی بہر حالے کہ باشد در جنابت باشد یا در حدت جائز است۔ و ایضا فرمودند کہ کلمہ طیبہ لسانی باشد یا قلبی بلحاظ معنی ثانی در لطائف عالم امر ترقیات می بخشد و بلحاظ معنی اول در کمالات و حقائق فائدہ تام می دهد۔ و ایضا فرمودند کہ نصف کلمہ طیبہ کہ لا اله الا اللہ است ناشی است از تجلی صفات و نصف کہ محمد رسول اللہ است ناشی است از تجلی ذات پس فیضی کہ از نصف اول می آید مبدئ اش تجلی صفاتی است و فیضی کہ از نصف آخر می آید مبدئ اش تجلی ذاتی شتان مابینہا۔ الحق کہ فرقیست بسیار و تفاوتیست کثیر در انوار این هر دو و در اسرار و فیوض این هر دو کہ را دیدہ بنیاعطا کرده مشاہدہ می نماید۔ و ایضا فرمودند کہ طالب را باید کہ یک لحظہ از یاد مطلوب غافل نباشد پس این شعر خوانند

این شربت عاشقی است خسرو
بے خون جگر چشید نتوان

و ایضا فرمودند کہ فرق در میان تجرید و تفرید آنست کہ تجرید بقطاع علائق ظاہر است و تفرید بقطاع علائق باطن۔ و ایضا فرمودند معنی اقرء القرآن باخترن فائدہ انزل باخترن آنست کہ چون ذکر فاسقان در کلام اللہ آید خالف بخترین باید بود کہ مبادا حال ماچنان نشود۔ و چون مذکور مومنان آید خالف بود کہ ما بخترین نیستیم و چون مذکور ادر نوای آید ممکن شود کہ از من چنانکہ فرمودند بظہور نمی آید قس علی ہذا۔ و ایضا فرمودند حسب الدنیا را اس کل خطیبہ و اس کتابان کفر است۔ پس حسب دنیا کفر شد چنانکہ مولانا میفرماید

اہل دنیا کافران مطلق اند
روز و شب در بقی و در ذق زق اند

روز شنبہ سبت و حکم حسب المر جب حاضر حضور گردیدم حضرت ایشا فرمودند کہ صاحب حنفی مذہب را ضرورت کہ موطای امام محمد رحمۃ اللہ علیہ نزد خود داشته باشد کہ در آن کتاب عجب کاری کرده است کہ اخبار صریح و آثار صحیح برای تائید مذہب خود آورده اند بعد از ان ارشاد کردند کہ در ہر چہا مذہب چہا خاصہ است کہ یکے را از دیگری ممتاز ساختہ است۔ خاصہ مذہب حنفی کتاب ہدایہ است کہ در مذہب دیگر مثل آن کتابی نیست۔ و در مذہب شافعی امام غزالی رحمۃ اللہ علیہ عجب محقق گذشتہ اند۔ در مذہب حنبلی حضرت غوث الاعظم سرآمد مقربان جناب الحجا هستند۔ و در مذہب مالکی وجود شریف امام مالک خود آیتی است

از آیات الهیه رضی اللہ تعالیٰ عنہم۔

روز چهارشنبه است و دوم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم مولوی
کرم اللہ تجدد سعیت ثالثه نمودند حضرت ایشان عنایات بسیار بحال ایشان فرمودند و خرقه و
کلاه تبرک بایشان مرحمت فرمودند و توجہات بلیغ بحال ایشان عنایت فرمودند بعد ازال
درس مثنوی شریف حضرت مولوی معنوی قدس سره شروع شد حکایت طوطی و ہازرگان
خوانده میشد چون نوبت باین اشعار آمد

من درین حبس و شہاد بوستان
یک صبوحی در میان مرغزار

این درو با شد و فای و دوستان
یاد آید ای مہاں زین مرغزار

حضرت ایشان معارف بلند و حقائق ارحم بن بیان فرمودند نسبت مولانا
ظہور نمود و آنحضرت را وقت خوش شده تاثیر عجیب بر حاضران حضور واقع شد
گر میباید دست داد

روز پنجم شب است و سوم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم
سنتوی شریف بود و احوال کمون و بردز که مشایخ کرام را واقع می شود افتاد و مذکور این
شعر مولانا بود

در درویش صد سلیمان با سپاہ

کو کی مرغ صغیف بگیناہ

حضرت ایشان ارشاد کردند کہ وقتیکہ احوال بر درویش عارف می آید چنان حال
می شود کہ در زمین و آسمان از غایت وسعت نمی گنجد بلکہ زمین و آسمان و عرش و ما فیہا
در زاویہ قلبش می در آید پس سلیمان با سپاہ درویش چه مقدار دارند و وقتیکہ احوال کمون
بر عارف می آید خود را از ذرہ ہم ضرورتی یابد بلکہ هیچ نمی یابد۔ بعد ازاں براسے توجہ فرمودن
یاران مشغول شدند و شخصی را امر فرمودند کہ برای اہل حلقہ باو کش جنبانند و ارشاد کردند کہ حضرت
ایشان شہید رضی اللہ عنہ میفرمودند کہ کشفای بنیم شخصی را کہ با اہل حلقہ باو کش می جنبانند در زمین
توجہ بہ واحدی شریک می شود زیرا کہ از جهت او بہر واحدی را راستی رسد۔ بعد ازاں حضرت
ایشان شہید نقل فرمودند کہ روزی بخدمت مرشد خود حضرت سید السادات سید نور محمد رضی اللہ

عند حاضر شدم دیدم که آنحضرت خوش نشسته اند موجب آن استفسار کردم حضرت کسی صاحب ارشاد کردند که امروز باد کشاں بسیار برائے فقرا تقسیم نموده ام می بینم که بسبب قبولیت این عمل از جناب الهی فیوض و برکات بسیار مثل باران می بارود - ہم در ان مجلس این شعر را بر زبان مبارک راندند

ما را بغمزه کشتت و قضا را بهانه ساخت زغم بسجده پی نظاره رخش دستی بدوش غیر نهاد از ره کرم زاهد داشت تاب حال پری زخاں	خود سوی ماندید و حیا را بهانه ساخت دستی بر رخ کشید و دعا را بهانه ساخت ما را چون دید بغزش پارا بهانه ساخت کنجی گرفت و ترس خدا را بهانه ساخت
--	--

روز جمعہ سبت و چهارم شہر رجب المرجب غلام بحضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ روزے در حلقہ نشسته بودم مشاہدہ نمودم کہ چادر نوری از مزار پر الوار حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکلی نور التدمر قدہ آمدہ تمام حلقہ را احاطہ نمود۔ و ایضا فرمودند کہ روزے در عالم مشاہدہ دیدم کہ دو مزار برابر واقع شدہ اند۔ یکی مرقدہ بنور حضرت نظام الدین اولیا و دیگرے قبر مطہر حضرت ایشان شہید عطر اللہ ارواحہا پس پیرا ہننے مقابل من آوردند و انستم کہ اس عنایت از حضرت نظام الدین است قدس سرہ و از من پرسیدند کہ پیر شما نظام الدین است گفتم کہ پیر مرزا منظر اند باز گفتند کہ پیر شما نظام الدین است گفتم کہ مرزا منظر۔ مرتبہ ثالث گفتند کہ پیر صحبت شما حضرت نظام الدین اند من ساکت ماندم اگر من اقرار پیری ایشان میکردم مرا می پوشانیدند۔ بعد ازاں در ان اشنا شخصی مغربی اسم مبارک حضرت شہیدہ قطع منازل و طی مراحل نمودہ از راه بغداد شریف بمولانا خالد رومی سلمہ اللہ تعالی ملاقات کردہ بحضور والا حاضر گردیدہ شہرہ ارشاد و ہدایت مولانا در ان دیار اظہار ساخت کہ قریب صد ہزار مردمان حلقہ ارواوت بگردن اخلاص بہادہ اند۔ و دست بعبیت بدامن مولانا زدہ اند و یکہزار عالم متحرد اعل طریقہ شدہ و دست بستہ پیش مولانا ایستادہ اند حضرت ایشان فرمودند کہ از استماع این مژدہ دلم مقدار پر پشہ مسروز نگردیدہ چه جای افتخار کہ مرتبہ سرت مقدم است از افتخار۔ بعد ازاں ارشاد کردند کہ عباد الرحمن در زمان بسیار می باشند و عباد اللہ اقل قلیل کہ عبادت و بندگی ایشان خالص برای ذات خدا

می باشد نه بجهت آنکه او تعالی رزق می دهد و پرورش می نماید با انواع عنایات مشرف می فرماید و بجلالت فرقه اولی که پرستش می کنند حق جل و علایر البصافات کامله اوشتان مابینما پس فرمودند که نبی تو انم گفت که من عبد اللہ ام لیکن بحال از چند مدت بر من عبد الہیت ظہور می کند۔

روز شنبه نسبت و تخم رجب المر جب در حضور فیض گنجور حاضر گردیدیم
حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ محی الدین ابن العربی قدس سره نوشته اند که یکی فرقه از فرق عالم بعنایات نرفته هر یک راه هدایب پیورده است قائم لصرط مستقیم است و مؤید قول خود کریم آورده اند و ما من حایبہ اراة هو اخذ بنا صیدتها ان سابی علی صراط مستقیم و ہم برین معنی مولانا روم فرموده است ۵

بد نسبت باشد این راهم بد اں

پس بدی مطلق نباشد در جهان

و حافظ شیرازی فرماید ۵

آفرین بر نظر پاک خط پوشش باد

پیر با گفت خطا درت سلم صنع زلفت

پس حضرت ایشان فرمودند که آنچه مکشوف ما دیران ماست و رای اینست ۵

روز یکشنبه نسبت و ششم رجب المر جب فدوی بجنل فیض منزل حاضر گردید

حضرت ایشان چند عنایت نامجات یکے اسمی مولانا خالد رومی سلمه اللہ تعالی۔ دومی نامی مرزا رحیم سلمه اللہ تعالی۔ سومی بجاجی عبد الرحمن سلمه اللہ تعالی ارقام فرمودند مضمون نامه فیض شمامه اولی اینست که از استماع ارشاد شاداران حوار دل را مسرتی حاصل گشت باید که از آمدن طلابان اجتماع مردمان غره نخواهند شد کسوفستی خود هر لحظه و لمحہ ملحوظ دارند اینهمه رجوع خلق و کثرت ارشاد از امداد و توجه پیران کبار و دانشمندان و هر ساعت توجه به پیران دارند و امیدوار عنایت ایشان باشند و السلام۔ مضمون نامه ثانی که بنام مرزا رحیم سلمه اللہ تعالی ارقام فرمودند اینست که لازم است که هر طالب که پیش آید و رجوع آورد او را تلقین نموده باشند در هدایت و ارشاد و تحفیف نماید ساخت همه کس طالب بار اند چه پیشار و چه مست و السلام۔ مضمون نامه ثالث که بجاجی عبد الرحمن حسن سلمه اللہ تعالی تحریر فرموده اند اینست که احوال ترقیات باطن خود مع حالات رجوع طلابان و ترقیات ایشان ترقیم نمایند و السلام ۵

روز دوشنبه سبت و ہفتم رجب المرجب غلام بحضور پر نور
 ہنرگر وید حضرت ایشان بجناب امی تضرع و تشفع نمودند و این شعر بصد غلبات شوق
 خواندند

تافت شد واپسی ما بسین | اسے کس مابیکے مابین

بعد ازاں مذکور جناب سید اولاد آدم سرور عالم معجز المسلمین محبوب رب العالمین شیخ
 المذنبین خاتم النبیین علیہ افضل صلوٰۃ المصلین آمد حضرت ایشان کرات کرات این شعر قصیدہ
 بردہ خواندند

ہو الخبیث الذی ترے شفاعتہ | لیکن ہوں میں الٰہ ہواں مستحکم

روز سہ شنبہ سبت و ہفتم رجب المرجب بحضور والا حاضر گردیدم حضرت
 ایشان میر قمر الدین سمرقندی را ارشاد فرمودند کہ سعی بکنید کہ اسرار ذاتیکہ بسجود خلایق ست بر شما
 چنداں غلبہ کند کہ خود را بسجود خلایق بیند بعد ازاں دام اللہ شیرازی سمرقندی را فرمودند کہ تفرع بچہ
 الہی بکنید و سعی و کوشش نہائید کہ فنای انا حاصل شود و زوال عین و اثر گرد و پس معنی زوال عین و
 اثر فرمودند کہ زوال عین آنست کہ بر خود لفظ انا متعند داند نمی توان گفت کہ من ہستم حضرت خواجہ
 عبید اللہ احرار قدس سرہ فرمودند کہ انا حق گفتن آسان است و انا را شکستن مشکل است و معنی زوال
 اثر آنکہ هیچ صفتی از صفات خود نہ بیند

روز چہار شنبہ سبت و ہفتم رجب المرجب بحضور والا حاضر گردیدم حضرت
 ایشان ارشاد فرمودند کہ علما معیت حق سبحانہ بعالم علمی میگویند صوفیہ معیت ذاتی قرار دادہ اند و ما کہ مراقبہ
 معیت بطالبان تلقین می کنیم بریں نہج می گویم کہ لحاظ بکنید کہ او با ما است ہر جا کہ ہستم قطع نظر از لحاظ معیت
 ذاتی و علمی او تعالیٰ۔ بعد ازاں در حضور مذکور کفر طریقت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ اہل این مشرب
 ارباب توحید و جود اند کہ از دین و دنیا گذشتہ و از خودی رستہ و جام وحدت نوشیدہ انداز
 آنجملہ حسین بن منصور حلاج قدس سرہ کہ سید این طائفہ ہستند میفرمایند

کفرت بدین التذو الکفر و واجب | لدی دعوت المسلمین قبیح

بعد ازاں این شعر خواندند

بهر چه از دوست و امانی چه کفر آخ ف چه ایمان

بهر چه از یار و درافتی چه رشت آن لغزش چه زیبا

والا حاضر حضور پر سیدند که معنی این شعر گویند بسبب کفر با آمدن از مطلوب صریح است لیکن از اسلام چه طور باز خواهد ماند حاضران ساکت مانند حضرت ایشان فرمودند که باز مانند آن از مطلوب از ایمان بریں هیچ خیال می آید که سالک اور ابتدا ای احوال که حصول اللہ است سید ہدایت نوافل تلاوت ہم سنتوری در آن واقع می شود و حال آنکہ این تلاوت و نوافل از ایمانیا تست پس سالک را در الوقت پرداخت آل حضور باید و کثرت نوافل و تلاوت نشاید که مانع حضور است و ہم حضرت ایشان در الوقت این شعر خوانند

حسید تو بمنقار و فایر کند از بال

بهر چه کہ نہ آتش یافته دام تو باشد

بعد از آن در حضور فیض گنجور مذکور تکرار بیعت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب رابعیت از شیوخ متعدد نمودن جائز است چنانچه صحابہ بعد از وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بحضرت صدیق اکبر رضی اللہ تعالیٰ عنہ بیعت نمودند بعد از وفات ایشان از عمر بن الخطاب رضی اللہ تعالیٰ عنہ مصافحہ بیعت کردند و ظاہر است کہ بیعت صحابہ از خلفای راشدین برائے انتظام امور اخروی بودند و نیویہ پس از اینجا معلوم شد کہ تکرار بیعت جائز است در طریقت۔ بعد از آن در حضور مذکور وارد آمد حضرت ایشان فرمودند کہ وارد در اصطلاح صوفیہ دیگر روح القدس و دار حق می گویند و نقشبندیہ وجود عدم نامند و آن عبارت است از ورود فیض الہی جل سلطانہ و چون بر سالک ثابری می آید محو مثلثی می سازد و چون کثرت واردات فائز می شوند سالک بہر واردی عدم میگردد و لیکن کثرت آنست کہ ورود این واردات متواتر گردد۔ بلکہ متواصل چنانچہ اکابران این طریقیہ علیہ می فرمایند

وسل اعدام گر توانی کرد

کار مردوان مردوانی کرد

و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ روزی جناب آن سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر را در شاہدہ دیدم کہ تشریف آورده بہن فرمودند کہ نام تو عبد اللہ است و نیز عبد المؤمن است روز پنجشنبہ ۱۲۳۱ھ فدوی بحضور آل قطب عالم حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجدی فرمودند کہ چون ماہ شعبان المعظم دیدہ

می شود بهال برکات رمضان المبارک طلوع میگردد و چون ماه شعبان بنصفت میرسد آن بهال بد
کامل می گردد. و چون ماه شعبان بآخر میرسد و ماه رمضان طلوع میکند آن بهال برکات که بدر شده
بود آفتاب در تابندگی و درخشندگی ظهور می سازد. بعد از آن در حضور مذکور صوفیان وقت که بسوا
در قص مشغولند. و توحید و جود و مذہب خود مقرر کرده اند حضرت ایشان فرمودند که صوفیان این
زمان که بهو و لعب و غنا و رقص مشغولند و توحید خیالے شعار خود ساخته اند مثل اکابران توحید حالیه
خود را می دانند و بی تماشای کلمات آنرا میگویند تمیدانند که بالسجاد و زندقیت گرفتار شده اند من از مذہب
ایشان بزارم و ایشان مرا از علمای ظواهر می دانند نمی فهمند که طریقه صوفیه طریقه متابعت سنت سنیه
است علی صاحبها الصلوٰۃ و التحیہ **ع** آل ایشانند من چنینم هر دم **ع**

روز جمعہ دوم شعبان المعظم بنده بجنور و الا حاضر گردیدم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که سوئی را اجتناب از جلوت باید و اکتساب بخلوت شاید **ع**

روز شنبه سوم شعبان المعظم بنده بجنور فیض گنجر حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند **ع**

روز یکشنبه سوم شعبان المعظم بنده بجنور فیض گنجر حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند **ع**

بعد از آن معارف بلند و حقائق ارحم بید بیان فرمودند و ایضاً شخصی عرض حال رویای
خود نمود که جناب سید کونین افضل بشر علیه صلوة اللہ الملک الاکبر را در خواب دیدم حضرت ایشان
فرمودند که بیشتر شدن زیارت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در خواب بر چند وجه است یکی آنکه شخصی
احیای سنت نمود یا اجتناب از بدعت کرد این عملش مجسم شده در خواب بتظری آید و یا آنکه
هر عبادتیکه بجناب الهی مقبول گشت مجسم بصورت حسن شده می بیند و شمائل و حلیمه مبارک آن سرور
زمین و زمان و آل سید المرسلین علیه صلوة اللہ الملک الرحمان که در کتب حدیث مقرر است
اگر شخصی بهیول قدزیا و قامت دلربا و چشم سمرقین و چین مبین و ابروی خمدار تو کس و هلال دار
و مشرکان در از و جلوه بانا زهوبه مشاهده نمود و عین سعادت دارین خود دیده دیده جان را بنظر
جمال آن محبوب انس و جان کشود الحق که واصل زمره من رانی فقد رای الحق فان الشیطان

لا تیشل بی گرویدہ

روز یکشنبہ چارم شعبان المعظم غلام بخصور قبلہ خاص و عام حاضر گرویدہ

حضرت ایشاں فرمودند کہ جناب مرشدنا و باوینا حضرت ایشاں شہید نور اللہ مرقدہ المجید منعمون و
کہ شبی جناب محبوب کبریا محمد مصطفیٰ علیہ افضل صلوات و اکمل تحیات اللہ الملک الاعلیٰ را دیدم۔
و بریں پنج از زیارت آنجناب مشرت شدم کہ خود را ہم بستر آن سرور یافتم بوسلے کہ بیج حجابی دلی
را در آنجا گنجایش نبود و عنایتے کہ باین بندہ نمودند و رای شرح بیان ست اثر آن صحبت کثیر البرکت

ماتے در خود یافتسم روز و شنبہ پنجم شعبان المعظم فدوی بھفل شریف حاضر گرویدہ حضرت ایشاں

فرمودند کہ حضرت شاہ ولی اللہ رحمۃ اللہ علیہ تطبیق در کلام حضرت محی الدین ابن العربی و حضرت مجدد
الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہما فرمودند در توحید و وجودی و شہودی نزاع لفظی قرار داده اند ایشاں
بسیار بزرگ بودند و طریقہ نو آورده اند لیکن در ان مقام خطائی کرده اند حال را در قال انداخت
معارف کشفیہ را در گفتگوی علمی آورده تطبیق نموده اند فرماتے است میں دریں ہر دو مقام ہر کرا از
معارف حضرت مجدد حظی رسیدہ است او عیاناً دیدہ است کہ توحید و وجودی در ابتداء احوال
ظاہر میشود یعنی در سیر لطیفہ قلب و توحید شہودی بسیر لطیفہ نفس و معارف حضرت مجدد الف ثانی و رای
این ہر دو مقام ست معارف محی الدین ابن العربی قطرہ ایست و معارف حضرت مجدد و دریاے
محیط ع چہ نسبت ست بکوه آسمان عالی راہ اگر محی الدین ابن العربی رحمۃ اللہ علیہ در زمان حضرت
مجدد بقید حیات بودند و این معارف می شنودندی ہمیدند و طلب افادہ می نمودند۔ و ایضا حضرت
ایشاں فرمودند کہ حق تعالیٰ بے نہایت ست حدی ندارد کہ کسے بیایانش برسد او سجانہ و رار
الور است ثم و رار الوراہ

حیران ز تو انبیا و مرسل

ای اول تو و رائے اول

ہر کس بقدر حوصلہ و طاقت خود در آنجناب و ویدہ و حظی موافق استعداد خود چشمیدہ لیکن

بکنہ ماہیتش نرسیدہ است

غیر ازین پی نبرده اند کہ ہست

دور بینان بارگاہ است

روز شنبه ششم شعبان المعظم بنده بحضور پر نور حاضر گردید حضرت ایشاں ارشاد فرمودند که فقر عبارت از چنداں اعمال است که سالک را مداومت آن از ضروریات است نه فقر نام علم سلوک و مراقبات است که کتب با ازین ملوانند این خزینه ایست که در سینه باید داشت نه علم است که در سینه باید نگاشت. بعد ازاں در حضور مذکور آمد که ولایت ولی بعد از انتقال ازین جهان فانی باقی نمی ماند الا در مواضع متعدده حضرت ایشاں فرمودند که ولایت بجزر که بمعنی تصرف است درین اختلاف است که باقی می ماند یا فی واقع آن است که ولایت اکابران باقی میماند چنانچه تصرفات حضرت غوث الاعظم و حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند و حضرت خواجہ معین الدین و دیگر اکابران علیہم الرضوان تا الی الآن در زمین و زمان جاریست و نمایان ہے

روز چهارشنبه ہفتم شعبان المعظم بحفل نیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشاں فرمودند کہ درین طریقہ اینکہ نقشبندیہ مجاہدات و ریاضات و اربعینیات نیست اکابران این طریقہ پیچ اعمالی و اوراد می مقرر ساخته اند عمل ایشاں بر سنت سنیہ مصطویہ است علی صاحبہا الصلوٰۃ و الخیۃ و اجتناب از بدعات نامرضیہ لہذا در طریقہ ایشاں ذکر چہر و سماع و وجد و توجہ و آہ و نعرہ نیست خاموش شدہ متوجہ قلب می نشینند و پدوام ذکر خفی می پروازند و نفی و اثبات بحصر نفس می نمایند نہ حسب نفس کہ حسب طور ہنود است کہ سوراخہای گوش و بینی از پنبہ بند کردہ حسب نفس و در ماغ می کنند و ایشاں نفس را بزیر نان حصر نمودہ بخیاں کلمہ لارا از زیر ناف کشیدہ تا بدماغ میرسانند و لہذا از دماغ بکتف راست می آرند و **لا اله الا الله** را از کتف راست کشیدہ بقلب ضرب میدہند چہی کہ ہمہ لطائف کہ در سینه واقع اند در ضمن این آیند۔ و چون نفس تنگی میکند میگذارند لیکن در ہر نفس کلمہ طیبہ بعد و طاق می گویند و بوقت گذاردن نفس از بینی ہمراہ دم کلمہ **محمد ترا سؤل اللہ** مقابل قلب بلحاظ می گویند بطوریکہ این کلمہ مبارک در دل و رمی آید و در رگ و پے سرایت می کند

روز پنجشنبہ ہشتم شعبان المعظم بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشاں فرمودند کہ من طالب را اول لطائف خمسہ عالم امر جہد اجد التوجہ می کنم و بعد از تصفیہ اینہا بلطیفہ نفس القای نسبت می نمایم و نیز ہر پنج لطائف را کہ بزرگ چراغ ہر یک می درخشند جمع نمودہ بہبت تمام پنج چراغان را یک مشعل ساخته می طیرانم بعد ازاں فرمودند **ع** تا یار کہرا خواهد و سلیش بکہ با شد ہے

روز جمعہ نهم شعبان ۱۲۳۱ھ بحضور سیف گنجور حاضر گردیدم در آن وقت درس
مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہ السامی بود مکتوب
دولت و شصتم کہ بنجدوم زادہ کلاں علیہ الرضوان در بیان طریقیکہ ایشان اباں طریق ممتاز ساخته
اند نوشته اند خواندہ شد حضرت ایشان فرمودند کہ سبحان اللہ معارفیکہ ایشان تقریر فرمودہ
اند ہیچکس از امت مثل آن نگفتہ است و در اسراریکہ ایشان بسک تحریر انتظام دادہ اند ہیچکے
از اصحاب معرفت بزرگ آن نسفتہ کلام ایشان وحی منزل آسمانی ہست و بیان ایشان تشریح
غوامض بانی و آنچه ایشان بیان مقامات نمودہ اند و راہ مکاشفات پیمودہ اند ہزاراں طالبانرا
تسلیم فرمودہ اند نہ آنکہ یک دو کس آگاہ این اسرار شدہ زبان بگوای کثودہ اند جہانی را از
معارف جدیدہ سرفراز فرمودہ و صاف خود گردانیدہ اند و عالمی را از مقامات نوممتاز ساخته
مداح خود نمودہ اند

نہ من بر آن گل عارض غزل سرایم پس

کہ عند لیب تو از ہر طرف ہزار اند

روز شنبہ نهم شعبان المعظم در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان
فرمودند کہ دریں طریقہ شریفہ مدار کار برونج چیز نہادہ اند کیے توجہ سالک بجان بدل دوم توجہ
دل بسوی خالق آب گل سوم گردیدن از خطرات غافل چہارم ماندن بندہ مشتعل پنجم لحاظ
این معنی در قلب کہ خداوند مقصود من تویی در رضای تو وجود من بخت محبت و معرفت خود بسیار منزل
پس ہر کہ ہر دم بریں قضیہ خستہ نائل ست اورا پنج نتایج حاصل ست ہر کہ را آن پنج نتایج حاصل ست از مطلوب حق تعالی
اول ذاکر شدن لطائف از ذکر دوم حصول جمعیت و بخطرگی سوم پیداشدن توجہ قلب سوی
حضرت حق چہارم جذب و کشش لطائف سوی فوق پنجم ورود و ارواات الہی بجانہ بردل سالک
کہ تعبیر از اں بوجود عدمی نمایند ع تا یار کر او اہد و پیش بکہ باشد

روز یکشنبہ یازدہم شعبان بحضور پرنور حاضر گردیدم در آن وقت درس

مثنوی شریف مولانا روم رحمۃ اللہ علیہ بود حضرت ایشان بسیار معارف بیان فرمودند حاضران
مجلس از بیان آنحضرت اضطرابی و بتیابہار و داد و گریہ وزاری طاری شد حضرت ایشان قلبی
و روحی فدای از کمال شوق الہی آہی از دل سیف منزل خود کشیدند و فرمودند کہ آہ اگر از احوال

شوق خود شنبہ بیان ہم ہوش سامعان دوای بہوشی چشند و حواس شنوندگان بجواس گرو و مہیبات
ہیہات سیلاب سرشک مہاجرت بدریا دریای حسرت و آلام شورانگیرست و گرداب اشک
مفارقت بلجہ لجم حیرت و اوہام موج خیز دل ناصبور کہ از دیدار ہجو رست چساں مسرور گرو دو
دیدہ وصل جو یاں کہ از اندوہ فراق گریا نیست بچہ شان شادان شود۔

بچہ مشغول کنم دیدہ دل را کہ ملام

دل ترامی طلب دیدہ ترامی خواهد

وجاں حزیں کہ از اندوہ فراق عمیقین ست بچہ طوبتسکین یا بدآہ از ملاقات صوری کہ متمنع
الوقوع ست دست تنہا برداشتہ بوصول خیال دل استلی میدہم و مردیک دیدہ خود از خرگان
جدا ساختہ برکت پای نازک آن نازنین می تہم پس می مالیم و می نالیم للمولف۔

ملی ہی قیس تصور میں بھی جو پہلے سے

ملی ہے مردیک چشم کو کوف پاس

گاہے قامت سراپا آفتش تصویریدہ خود را نثار می سازیم و گاہی صورت رشک ملاحظش
بخیاں آوردہ بعد عجز و نیاز جان می بازیم۔

بدل تصور روز وصال باندہ کے ہم

ہلائیں لیتے ہیں کیا کیا خیال باندہ کا ہم

روز و شنبہ و وار و ہم شعبان ۱۲۳۱ھ فدوی بچھل فیض منزل حاضر گردید
حضرت ایشاں ارشاد فرمودند کہ عارف آئنت کہ ہر واقعہ کہ پیش آید از منع و عطا و از جور و جفا
ناشی از فعل خدا بیند و فرق در میان عارف و متعرف آئنت کہ عارف را ہر کہ چیزی عطا
فرماید و یا زد و کوب می نماید بطا تامل و فکر از فعل حق بیند و متعرف آئنت کہ بتامل و فکر از فعل
او سبمانہ می بیند ہر کہ در صورت تفاسیل و قانع در احوال متجددہ متفادہ از ضرر و نفع و عطا و منع
و قبض و بسط صار و نافع و معطی و مانع و قابض و باسط حق را بیند ہر شناسد بے توقفی و روتی او
عارف بخوانند و اگر بول و پہلہ از ان غافل بود و عنقریب حاضر بود و فاعل مطلق را جل ذکرہ
در صورت سائلط و روابط باز شناسد اورا متعرف خوانند نہ عارف و اگر بکلی غافل بود و تاثیرات
افعال را حوالہ بوسائلط کند اورا ساہی و لاہی و شرک خفی خوانند کما ذکرہ فی نفحات الانس للامام
الاجل عبد الرحمن جامی رحمۃ اللہ علیہ۔ بعد از ان حضرت ایشاں این شعر خواندند۔

تو مباحش اصلاً کمال اینست و بس

تو دروگم شو کمال اینست و بس

روز سه شنبه نیرودهم شعبان ۱۲۳۱ هـ غلام بحضور فیض گنجره نقبله انام حاضر
 گردید حضرت ایشان فرمودند که معنی کلام اندراج النہایت فی البدایہ آنست کہ سالک ابخطری یا کم
 خطری حاصل شد و توجہ الی التذہد کثرت و جمعیت رود و ابتدای اینخاندان عالیشان گردید و
 ہمیں حضور و جمعیت در انتہا روگیراں است پس بدایت ایشان مسند راج قدور
 نہایت دیگران ۵

سیر ہا و در محبت چشم گرہ بنا شود جادہ راہ فنا بلسم دیوان ما
 بعد ازاں در حضور مذکور توسط کشودی باطنی آمد حضرت ایشان فرمودند کہ واسطہ کشود
 راہ ولایت وجود باوجود جناب امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ است و حضرت فاطمہ رضی اللہ
 عنہا درین توسط شریک اند بعد ازاں کہ اثنا عشر و حضرت عوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہم جمعین
 حاصل بار این امانت ولایت اند لیکن درین ہزار دوم حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ
 با سرارہ السامی نیز درین امر شرکت دارند مقررست کہ درین الف ثانی ہر کس کہ بدرجہ ولایت
 میرسد و ہر خاندان کہ متوسل باشد بدون تو ایشان کشود این راہ غیر ممکنست بتوجہ و امداد
 ایشان طے این مراحل می نماید اگرچہ اقطاب و ابدال و اوتاد و اغواث باشند ضروری
 نیست کہ خبر و آگاہی از توجہ و مدد ایشان داشته باشند

روز چهارشنبه چہارم شعبان بحضور فیض گنجرہ حاضر گردیدم
 شخصی لفظ شکایت شدت گریزبان آورد حضرت ایشان فرمودند کہ شکایت از فعل محبوب نباید
 نمود بکہ از عنایت بصیبت زیادہ تر متلذذ باید شد از درد آہ سرد کشم و از مادہ ملال شہرت زلال چشم
 ع کہ ہرچہ ساقی مار نخت عین الطافست : ایضا فرمودند کہ روزے در خدمت فیض درجت
 حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید حاضر شدہ بودم ناگاہ متوجہ بجناب حضرت عوث
 الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ شدہ عرض نمودم کہ سفارش من از پیر و مرشد من فرمایند حضرت ایشان
 شہید عطر اللہم قبرہ المجید بعد از فراغ حلقہ متوجہ باین بند شدہ فرمودند احوال بحبت سفارش خود جناب
 عوث الاعظم قدس سرہ را می آوردید :
 روز پنجشنبه پانزوم شعبان المعظم بحضور فیض گنجرہ حاضر گردیدم حضرت ایشان

فرمودند که نماز جامع عبادات است و حامی طاعات و دولت رویت که آن سرور انبیا علیه صلوات
 اللہ الملک الاعلیٰ را در لیلۃ المعراج حاصل شده بود بعد از نزول در دنیا هموں اسرار مقام اسرار
 در نماز ظهور نمود و فرمودند این قول الصلوة معراج المؤمنین است و دلیل این دعویٰ خبر اقرب ما یكون العبد
 من الرب فی الصلوة و تابعان آن سرور زمین و زمان را علیه صلوات اللہ الملک المتان بحیث اتباع
 آن سرور اخلاص آن فضل بشر علیہ علی الصلوة اللہ الملک الاکبر نیز حفظ و افزاین دولت عظمیٰ و نصیب
 کامل ازین موهبت کبری عطا فرموده اند ذالک فضل اللہ یؤتی من یشاء ۴

روز جمعه شانزدهم شعبان ۱۲۳۱ هـ غلام بحضور و الا حاضر گردید۔ شخصی

چند مبلغان در حضور آورده عرض نمود که این را بفقرا یان خالقاه مع تقسیم فرمایند حضرت ایشان
 فرمودند که یک تنگه بهر یک از فقرا یان تقسیم خواهد شد و در الوقت و در خالقاه یکصد و ده کس صوفیاں بودند
 که اوطان خود گذشته بطلب حق جل و علا استقامت می در زیدند پس یک تنگه بهر یک را تقسیم
 فرمودند و گفتند که ما تم وین زمره ہستم یک تنگه حصہ خود ما ہم میگیریم بعد ازین این آیت کریمہ خوانند
 واللہ الغنی و انتم الفقراء ۴

روز شنبہ ہفتدہم شعبان در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم در الوقت در حضور

مذکور این حدیث شریف بود حق مسلم علی المسلم حسن ادا و السلام و عیادۃ المریض و اتباع ابجائز و اجابۃ الدعوة
 و شمیم العاطس حضرت ایشان فرمودند کہ اگر مریض از اقارب است دیامل محلہ و بدون این
 شخص خبر گیری او نیست بر ذمہ این فرض است خبر گیری او والا صوفیہ را در رفتن عیادت مریض شرائط
 اند کہ مریض فاسق و بدستدع نباشد و اہل مجالس او خلاف طریق نباشند و در راه بازار نباشد
 تا نگاہ در رفتن پرانگندہ نشود و همچنین اجابت دعوت است و قنیکہ طعام شبہ نباشد و در آن مجلس غنا و مزاج
 نباشد۔ و تشاغل نوعی از ہر دو لعب نباشد و داعی ظالم و بتدع و فاسق و شریر نباشد اجابت واجب
 است والا ممنوع است اجابت و لا یحبیب الی طعام صنع ریا و سمعہ و فی المحیط لایبھی ان یفقد
 علی المائدۃ اذا کان علیہا لعب او غنا و قوم یغتابون او یشر بون الخمر کذا فی مطالب المؤمنین۔
 و ایضا فدوی در آن روز عرضی احوال خود در حضور گذرانید حضرت ایشان از سطرے چند دستخط
 خاص خود آن عرضی را مزین فرموده عنایت نمودند و آن عبارت اینست۔ الحمد للہ کہ

احوال خوب ست سعی نمایند که تصفیه قلب و تزکیه نفس بر کمال حاصل شود نسبت افعال از عباد و در سیر قلبی مسلوب می شود و بحضرت حق سبحانه منسوب و در سیر لطیفه نفس صفات راجح منسوب می یابند اینست کمال این دو لطیفه و در لطائف دیگر اسرار جدا جدا ظاهری می شود اگر این همه اسرار پیدا شود بهتر و الابحباب الی سبحانه التجا نمایند که توجه تام به فراموشی خاطر در دل و در لطیفه نفس ظاهر شود بر لطیفه نفس که مشتمل الیهای اہم است توجه خواہم نمود۔ خدائے کریم فنامی قلبی و فنامی لطیفه و فنامی لطائف و دیگر نیز عطا فرمائید فرموده اند فنا موہبت الہی است سبحانه حال این فنا با ظہور سستی است بر باطن سالک سرگاہ افعال و صفات راجح سبحانه منسوب یافت خود را نیستی و عدم خواهد دید انکسار و شکست روزائیل نقد وقت خواهد شد ۛ

روز یکشنبہ ہجرت شعبان است این کینہہ در ویشان بحضور آں واقف و قائق قرآن کاشف حقائق فرقان حاضر گردید حضرت ایشان معانی و تفسیر کلام الدربیان فرمودند بعد ازان ذکر تحمید و تکبیر و تہلیل آمد حضرت ایشان معانی تطبیق آں ارشاد فرمودند۔ و ایضا غلام عرضی قبل ازین بحضور گذرانیدہ بود بجواب آں سرفراز فرمودند و آں اینست۔ اعراق در القاب و خطاب در شرع جائز نیست نباید کرد سعی نمایند کہ این لطائف عالم امر در حالات آں با احوالیکہ در سیر لطیفه نفس پیش می آید یکے گردد و فنا نیستی و دید قصور غلبہ نماید۔ و روزائیل اخلاق شکستگے یا بد و تہذیب اخلاق نقد وقت گردد و بجناب و اہب عطیات سبحانہ بواسطہ ارواح مبارک پیران کبار رحمۃ اللہ علیہم التجا نمایند کہ سزا قربیت واضح شود۔ چنانچہ سر وحدت و توحید در سیر لطیفه قلب مشہود می شود و اعمال موافق طاقت اختیار کرده بران مواظبت فرمایند انشاء اللہ تعالیٰ و رجبت فوق توجه کرده خواهد شد۔ لیک اگر حالات لطائف با احوال این لطیفه یکے شود و وسعت در نسبت پیدا گردد و منظور ہمین است ۛ

روز دوشنبہ نوزدہم شعبان بمجمل فیض منزل حاضر گردیدم در حضور مذکور سعی و کوشش طلبان آمد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصی از ہنوداں بود چہرند اس نام داشت زاہد مذہب خود و در ترک و تجرید ثابت قدم شخصی در طلب او مسافت چند ماہ قطع کرده آمدہ بود بمطرفتی کہ بہر قدم سجدہ کنان بر زمین درازی شد باز بر خاستہ بجائی سر قدم ایستادہ باز درازی شد۔

ہمیں پنج تابدرش رسیدن کچشم خود آنرا دیدم و از مجاہدہ او حیران گشتم۔ بعد ازاں حضرت ایشان
استغفار خوانیدند و فرمودند کہ مذکور منوداں و مجاہدات ایشان نباید کرد پس کلمہ طیبہ سہ بار
خوانید و گفتند اغثنایا رسول اللہ و در نو پیغمبر علیہ صلوات اللہ علیہ الاکبر فرستادند پس شخصی در
حضور عرض نمود کہ در اہل حق ہم بسیار مجاہدات مردمان کشیدہ اند چنانچہ در راہ سفر حجاز
حضرت ابراہیم بن ادہم علیہ رحمۃ اللہ علیہ بہر ہر قدم یک یک دو گانہ ادا میفرمودند حضرت ایشان
فرمودند بلے۔ بازار شاگرد دید کہ حضرت آدم بنوری نور اللہ مرقدہ از مسجد قبا تا مسجد نبوی ہیں
طریق بہر قدم یک دو گانہ میخوانند:

روزہ شنبہ ستم شعبان بجنور و الا حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند کہ حال

سیر و سلوک حضور مع اللہ است بے مزاحمت و خوار و در سیر لطیفہ قلب و ر قلب توجہ الی اللہ پیدا
شود و بخطرگی دست دہد و در لطیفہ نفس و نفس و در عناصر بجناب صبر ہیں نقد وقت کرد و کثوف

الوار و اسرار متفرع اند بریں حضور و آگاہی راس المال اینست چنانچہ نزد شخصی در ہمست اس المال
و باقی لباس و طعام و حوائج دیگر ہمہ در ہم موجود است اگر چه فی الحال نیست اما قادر است ہر وقتیکہ

خواہد خرید نماید بچہن دریں راہ راس المال حضور است و باقی بر آن متفرع انوار ہر مقام اشخاص
را مکشوف می شوند و اسرار اقل قلیل او نیز اسرار و انوار و دریں جہاں ہمراہ اند و در قبر ہیج ازینہا

ہمراہ نمیرود۔ مگر حضور و آگاہی پس حجوی آگاہی باید نہ نگاپوی دیگر شاید۔ کار اینست غیر این ہمہ
ہیج۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ اسرار لطیفہ قلب ہمہ اوست و انا الحق گفتن است و سر لطیفہ

نفس شگستگی اناست و سر لطیفہ قالب ہیج بیان نفرمودند و ارشاد کردند کہ حضرت مجد در ضی اللہ علیہ
عنیہ بیان فرمودند و سر کمالات ثلثہ و مقامات جدیدہ و دیگر مثل حقائق سببہ و غیرہ کہ حق سبحانہ و تعالیٰ

خاص حضرت امام ربانی مجد و الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ بسره السامی را باین سرفراز فرمودہ است
و بتوسط ایشان متوسلان ایشان را باین دولت عظمی و مہمیت گبری نصیبی عطا کردہ و خطی بخشیدہ

است آنست کہ اشیا می دلیلہ کشفی می گردد و منظری بدیہی میشود و کمال الطیب بان و صفاد
التصال بکیف و اتباع ہوا بما جائز بہ الشیء فی اللہ اعلیٰ وسلم و سیرتی و غایت لطافت باطن نقد وقت

میگردد۔ و از غایت تنزیہ حضرت ذات تعالیٰ و تقدس جمیع نسبت چہ نسبت عینیت و اتحاد

وچ نسبت ظلیت وچ نسبت احاطہ ذاتی و سر بیان وجود سلوب می شود و ما للشراب رب
 الارباب و ازینجاست کہ حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ فرمودند کہ درینجا نزدیک است کہ
 نزدیکان دوری جویند و اصلان راہ ہجرتی پویند۔ بعد ازاں حضرت ایشاں فرمودند کہ حضرت
 حاجی محمد فضل رحمۃ اللہ علیہ کہ حضرت ایشاں شہید نور اللہ مرقدہ المجید ایشاں اپیر خودی گفتند
 اگرچہ استفادہ باطن از ایشاں نمی نمودند اما ارادہ استفادہ در ابتدا کردہ بودند بسبب ارادہ
 استفادہ مرشد خودی دانستند ایشاں قریب اوہ سال در خدمت حضرت حجۃ اللہ خواجہ
 محقق شہد قدس سرہ گذرانیدند و ہمہ ہیں تدرایام در صحبت جناب حضرت عبد الاحد
 قدس سرہ بسر بردند و سلوک تمام از سر و دو صاحبان حاصل نموده بودند روزی بخدمت ایشاں
 دو کس از اصحاب حضرت مرشد عالی سیر خواجہ محمد زبیر قدس سرہ آمدند و نسبت بکیف ایشاں را
 اوراک نا کردہ با ہم گفتند کہ آنکہ انجہ در منست در دست و دیگری گفت انجہ در دست و منست
 باز گفتند کہ ایشاں نسبتے ندارند حاصل آنکہ نسبت این مقلان عالیہ کمال بے کیف است دست
 اوراک از دانش کوتاہ است صاحب این نسبت شریفہ خود نیز بجز جہالت و نکارت امری دیگر ندارد
 چه جائی کہ دیگری شناسد۔ اولیائی تحت قبائی لا یعرفونہم غیر می
روز چہار شنبہ نسبت و یکم شعبان بحضور کنیض کنجور حاضر گردیدم مذکور معنی
 نسبت در حضور آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ من نسبت حضور و جمعیت و آگاہی است و ایضاً
 در الوقت مکتوب حضرت ایشاں شہید نور اللہ مرقدہ المجید خواندہ شد و در احوال اصل
 مذہب ہنوداں و بیان چہار کتب ایشاں کہ انہا را منزل قرار دادہ اند تحقیق فرمودند و ایضاً
 نوشتند کہ در یک کتاب معارف اند حضرت ایشاں فرمودند کہ چیزی بر کلام حضرت پیر و مرشد
 گفتن کمال بے ادبی است لیکن نزد من معارف در کتب اینان ثابت نیستند۔
روز پنجم شنبہ نسبت و دوم شعبان بندہ بحضور والا حاضر گردید حضرت
 ایشاں ارشاد فرمودند کہ حضرت ایشاں شہید نور اللہ مرقدہ المجید طالبان را در مدت دو
 سال لطیف قلبی تمام تسلیم میفرمودند و در یک سال لطیف نفس و در دو سال دیگر تا بحال را پیر
 و در مدت پنج سال دیگر نصف سلوک کہ از کمالات باقی می ماند تسلیم میفرمودند۔ بعد ازاں شخصی

عرض نمود که در خدمت حضور کمتر از یک سال لطیفه قلب طی می شود و مقامات دیگر نیز برین عنوان
 بزودی حاصل میگردند حضرت ایشان فرمودند که من نیز ازین امر حیرانم که در اینجا معامله کار بطور
 نمی کشد مگر عنایات ایزد لیت که راه دور را بر من نزدیک ساخته است. بعد از آن فرمودند که
 طے تمام مسافت هر مقام بدت هموں ایام مقررہ کہ وہ سال ست می شود اگر چه رنگ هر مقام
 از کثرت توجه و عنایت پیران با ایام قلیله بھصول می انجامد پس فرمودند کہ حضرت شیخ مولانا محمد عابد
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ اکثر اشخاص را بزودی تسلیم فرمودہ بودند اتفاقاً قضیہ الفاقیہ نادر شاہی بمیان
 آمد باطن آنها مکر شد گویا کہ از نسبت ہی گردیدند ہیں وجہ حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ
 المجید تا وقتیکہ سالک را عرضی و طولی در یک مقام پیدا نمی شدی توجہ بمقام دیگر نمی فرمودند و
 مدت قطع سلوک بروہ سال مقررہ اختصار بک عشرہ کابلہ ۵

روز جمعہ سبت و سوم شعبان در محل فیض منزل حاضر گردیدیم در الوقت درس
 مکتوبات شریف حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہ السامی بود مکتوب کہ
 بصاحبزادہای کبار اعنی خواجہ خرو و خواجہ کلاں در بیان عقائد نوشته بودند خواندہ شد
 حضرت ایشان فرمودند کہ این مکتوب قانده کثیر در علم عقاید دارد این را علیحدہ نوشته مرمان
 وادہ شود. بعد از آن فاتحہ خواندند معنی الرحمن الرحیم بیان فرمودند کہ الرحمن ای من سئل
 اعطی والرحیم ای من سئل لم یغضب علیہ۔

روز شنبہ سبت و چهارم شعبان در حضور عالی حاضر گردیدیم شخصی از حاضران
 مجلس مذکور اشغال و از کار نمود کہ حضرت شیخ فرید الدین گنجشکر رحمۃ اللہ علیہ بزبان خود ذکر می مقرر
 نموده اند حضرت ایشان فرمودند کہ ہر کس بزبان خود محبوب خودی کند و موافق محارقات خود الفا
 مقررہ می نمایند بندیان را اصطلاح بندست بسندھیان را اصطلاح سندست عندلیب شیدا
 و تعشق روی آل گل رعنا و زبان خود نعمہ اسراید و قمری بتلا و محبت قامت آل شمشاد زیبا
 بدل خود نعمہای نماید ۵

خوانند ترا باصطلاح

مرعنان چمن بہر صبا

روز یکشنبہ سبت و پنجم شعبان محل فیض منزل حاضر گردیدیم حضرت ایشان فرمودند

کہ حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران خواجہ بہار الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ وصیت فرمود
کہ ہمراہ جنازہ من کلام اللہ و درود و تحواند کہ بے ادبی ست مگر این شعر البتہ بخوانید

مفلح ایم آبدہ در کوی تو	شی اللہ از جمال روی تو
دست بکشا جانب زمبیل ما	آفرین بروست و ہر بازوی تو

بعد ازاں مذکور ذکر خفی در حضور آمد حضرت ایٹان فرمودند کہ چون توجہ بدل کردہ شود
دل ذاکری گردد و انتظار پیدامی شود۔ بعد ازاں بلطف روح توجہ کردہ شود و راں ذکر جاری میشود
و توجہ الی اللہ پیدامی گردد۔ و ہمیں در ہر لطیفہ از لطائف عالم امر کہ حاصل کار انتظار و توجہ ست
حاصل می شود۔ پس ازاں انتظاری کم می گردد و توجہ مستہلک و محمل میشود نہ حقیقت انتظار و توجہ
می رود بلکہ در ادراک نمی آید از ذکر خفی و برین طریق می نامند۔ بعد ازاں در لطیفہ نفس و عناصر ثلثہ پس
بعضر خاک باز بہ بیت وحداتی ہمیں طوری شود۔ ذالک فضل اللہ یوتیہ من یشاء و اللہ ذو الفضل
الاعظم

روز و شب نسبت و ششم شعبان المعظم بحسب عالی حضور حاضر گردیدم حضرت
ایٹان فرمودند کہ معانی کہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ را مکشوف شدہ اند نہ ششم
یکم از کے نفرمودہ اند و در سلک تحریر و تقریر منتظم نہ نمودہ اند و یک قسم خاص با ولاد و محب
خود بیان ساختہ اند و یک قسم علی العموم بیاران و متوسلان خود را شاد کردہ و ہم تحریر و تطہیر
نمودہ اند چنانچہ سہ جلد مکاتیب شریف و ہفت رسائل مملو از انست۔ و ایٹا حضرت ایٹان
احوال بیعت و حصول نسبت جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بیان فرمودند
کہ ایٹان اولاً بیعت از والد ماجد خود در خاندان عالی شان چشتیہ نمودہ بودند۔ و اجازت
و خلافت ایٹان خاندان یافتہ بودند۔ بلکہ از والد بزرگوار اجازت طرق دیگر مثل سہروردیہ و کبرویہ
و قادیہ و شطاریہ و مداریہ ہم یافتہ بودند۔ پس ازاں بخدمت حضرت خواجہ قانی فی اللہ بانی
باللہ رضی اللہ عنہ رسیدند و سلوک طریقہ شریفہ نقشبندیہ با کمال و اتمام رسانیدند و خلافت
یافتند روزی در مسجد مبارک حلقہ صبح می نمودند کہ حضرت شاہ سکندر رحمۃ اللہ علیہ فرقتہ جناب
حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ با مرید بزرگوار خود عارف و کاشف اسرار خفی و جلی حضرت

شاه کمال کتھلی قدس سرہ آورہ برسر ایشان انداختند ایشان در سحر الواسعیت قادر یہ غرق شدند در انوقت بخاطر ایشان گذشت کہ من خلیفہ خاندان نقشبندیہ ام الحال کہ نسبت قادر یہ مرا احاطہ نموده است مبادی کبریٰ این طریق رنجیدہ شوند فی الحال مشاہدہ نمودند کہ حضرت عوث الاعظم مع حضرت شاہ کمال کتھلی و حضرت خواجہ بہار الدین نقشبندی مع اکابرین تا حضرت خواجہ باقی باللہ و حضرت خواجہ معین الدین چشتی و حضرت شیخ شہاب الدین سروردی و حضرت شیخ نجم الدین کبریٰ ہمہ ما تشریف آوردند حضرت خواجہ می فرمودند کہ ایشان خلیفہ من اند و حضرت عوث الاعظم می فرمودند کہ ایشان زاور ایام طفولیت زبان خود کمال کتھلی چشاندہ بود پس ایشان از من اند و حضرت خواجہ معین الدین چشتی فرمودند کہ ایشان و ابائی اجداد ایشان متوسل سلسلہ من اند ہمیں پنج ہمہ بزرگواران ارشاد می کردند آخوالا مرہمہ کابران در مقبول ساختن ایشان اتفاق نمودند و ہر یک از نسبت شریفی خود و سر فرزند فرمود و خلیفہ خود گردانید ایشان در مراقبہ صبح تا بوقت ظہر این احوال مشاہدہ نمودند و باین دولت عظمیٰ سر فرزند پس درین طریق مجدیہ نسبت ہر خاندان شریفی جلوہ گریست گویا چہار دریا بے پایاں موج خیزاند و دریا کے نسبت نقشبندیہ و یک بجز نسبت قادر یہ و یک بجز نسبت کہ نصف آن از چشتیہ و نصف دیگر از سروردیہ و کبریہ است نسبت نقشبندیہ غالب است بر جمیع نسبتہا پس ازال قادر یہ

باز چشتیہ باز سروردیہ

روزہ شنبہ نسبت و ہفتم شعبان المعظم بھل فیض منزل حاضر گردیدم در انوقت
در حضور مذکور کفر طریقت افتاد حضرت ایشان فرمودند کہ کفر طریقت آنست کہ امتیاز بر خیزد و غیرت
نماند و بجز یک ذات تعالیٰ و تقدس هیچ چیز بنظر نیاید منصور حلج فرمودہ

كُفِّرَتْ بَدِينِ الشِّرْكِ وَالْكَفْرُ وَاجْتِبَاءُ
لَدَيْهِ وَعَيْتُ الْمُسْلِمِينَ وَتَسْبِيحُ

و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ پانصد رکعت در طوق سلاسل منصور حلج می گذرانند و کیفیت کہ فی العشق رکعتان لایصح و صورتہا الالبالدم۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ میفرمودند کہ دو علم از آنحضرت صلوات اللہ علیہ وسلم بمن رسیدہ اند یکی را بر عالم افتا ساختہ ام و دیگری را پنہاں نمودہ ام اگر ششم از آن اظہار نامیم گردن مرا بزنند اکثر صوفیاء آن علم ثانی را علم وحدت الوجود و اسرار ہما دوست گفته اند و علما گفته اند کہ آن احوال متناقض است کہ آن سرور علیہ صلوة اللہ الملک لاکبر بیان فرمودہ بودند و حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودہ اند کہ آن اسرار دیگر اند و در این ہر دو۔ بعد ازاں حضرت ایشان فرمودہ اند کہ

اسرار توحید و جودی باشد یا معارف توحید شہودی یا مقامات دیگر آنچه حق سبحانہ عنایت کند نعمتی است
ظلمی پس این شعر مولانا روم خوانند ۵

جاں من وجانان من میں من ایمان من
سلطان من سلطان من چیزی بدور من

بعد ازاں در حضور مذکور حضرت نظام الدین فخر العارفین آمد حضرت ایشان فرمودند کہ اہل
چشت می گویند کہ مثل ایشان اولیائی در امت پیدا نشده است و در ہر پیغمبری کہ یک خاصہ بود
در ایشان آن ہر یک ظہور نمود و ہمہ در آن آشنا شخصے از مزار پر الوار ہادی سالکین رہبر عارفین حضرت
خواجہ قطب الدین بہت یار کاکی اوشی رحمۃ اللہ علیہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ چیزی از قسم
کاک تبرک مزار ایشان آوردہ آن شخص عرض نمود کہ نے فرمودند کہ این چہ خطا کردی کہ چیزی تبرک
نیاوردی۔ بار دیگر برو چیز می بیار کہ در تبرک بزرگان سرسیت پنہاں وفاندہ ایست بی پایان
بعد ازاں ارشاد کردند کہ نقل است کہ شخصے از مزار مبارک ایشان کاک آوردہ بود طائر می در خانہ او
مردہ بود۔ قدری ازاں کاک در آب سائیدہ بہمن آن طائر انداخت از قدرت ایزدی زندہ
شد و پرواز نمود:

روز چہار شنبہ سبت و ہفتم شعبان بجنور فیض گنجور حاضر گردیدم۔ وراں
وقت مذکور ایمان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ایمان برسہ قسم است یکی ایمان عوام
کہ بغیب آوردہ اند حق سبحانہ جل شانہ راندیدہ اند و بجان گردیدہ اند۔ دوم ایمان اولیاء اللہ کہ اہل
شہود و ایمان ایشان شہود است کہ حجاب ظلمانی کہ عبارت از بے صبری و بے قناعتی و متوکلی و
غیر ہاست قطع کردہ و حجاب نورانی کہ عبارت از صفات و شیونات و اعست بارات ذاتیہ است
طی نمودہ و در مرتبہ شہود رسیدہ اند۔ سوم ایمان اکابران کہ ازین مرتبہ شہود ہم گذشتہ اند۔ و
بمقام کمال مصال پیوستہ اند ایمان ایشان در رنگ ایمان غیبی گردیدہ است چرا کہ شاہدہ
را در مرتبہ کمال اتصال گنجایش نیست چنانچہ شخصے مثلاً دست خود پس پشت داشت غیب است
و چون مقابل روی خود آورد مشاہدہ شد۔ و چون بگردک ویدہ چسپانید باز غیب شد پس در
مرتبہ واصل بے فصل ہم غیب متحقق شد ازینجا است کہ میگویند اخص انخاص برنگ عوام می باشند
انا بشر مثکم کم رمزیت ازین معنی۔ بعد ازاں در حضور مذکور قبولیت دعا در حق اکابران آمد

حضرت ایشاں فرمودند کہ مقبول جناب اللہ اکبر حضرت شیخ فرید الدین گنجشکر نور اللہ مرقدہ
 الاطہر چون مریض شد حضرت نظام الدین اولیا قدس سرہ را فرمودند کہ با بانظام الدین در
 حق و رفع مرض و ازالہ علت من دعا کن ایشاں و عاف فرمودند بیج اثری ظاہر نشد در حضور عرض نمودند
 کہ دعای ماہست ہمتاں تا بہ آستاں عالی آنقبہ و اسکاں نمی رسد ایشاں فرمودند کہ ما دعای
 بجہت اجابت دعای تو خواہم نمود پس ایشاں و عاف فرمودند و با جابت مقرون گشت ؛
 روز چہشنبہ نسبت و نام شعبان المعظم در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشاں
 بزبان گوہر نشان ارشاد فرمودند کہ دل من مبتلائی خلوت ست و روکش از جلوت لاکن بکنج تنہا
 نشستن و بگوشہ عزلت آرمدن چگونه میسر شود کہ مروان برای استفادہ نزد من می آیند
 پس سعادت خودی شماریم در وے از خلوت بجلوت می آریم والا حوالہ بمصدق این
 شعر است ؛

جہانی تنگ میخواہم کہ دروی ہمیں جای من و جای تو باشد

بعد ازاں ارشاد فرمودند کہ قل ازین و میدم از دل پرالم آہی می کشیدم و دالم
 صبر و شکیبائی می دریدم الحال آہی گم شدہ گاہی گاہی می آید و مرا از من می بایدہ

آہے چو گرد باوز جائے برومرا ازکوی دوست آہ کجائی برومرا

بعد ازاں فرمودند کہ عشق می باید چہر کہ راز بے عشق نمی کشاید عشق ست کہ تا بمعشوق میرساند
 و عشق ست کہ بکوچہ و بازار بہت شہیری دو اند عشق ست کہ از خانہ ماجد می کند عشق ست کہ در خویش
 و بیگانگان رسوائی کند ۔ چہے

چون نیست ترا عشق بچقیق ز قلبید چاکے بگریبان زین خالی بسر انگن

روز جمعہ سی ام شعبان حاضر حضور گردیدم حضرت ایشاں مطلع دیوان حافظ
 شیر از خوانندہ

الایا ایہا الساقی اور کا سا فنا دلہا کہ عشق آساں نمود اول کواقتاد شکلہا

و فرمودند کہ نسبت قلب ظہور کرد پس شعر دیگر این غزل خوانندہ

بوی نافہ کاخ صبازاں طرہ بکشاید ز تاب جود مشکینش چہ خون افتاد در دلہا

پس آہ از دل فیض منزل کشیدند حاضران مجلس را در آنوقت حالتی عجیب روداد و احوالے
غریب ظہور نمود۔ بعد ازاں مذکور نماز آمد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصے چون تکبیر افتتاح گفته
داخل نماز گردد و قیام نماید بدانکہ بدن من و دل من بجناب الہی استاودہ اند و چون رکوع
کند بدانکہ بدن من و دل من در حضور حق تعالی راکع اند و چون در سجده رود بدانکہ تن من
و قلب من در بارگاہ کبریا سجده می نمایند۔ بحد لک سواد می و خیالی و آمن یک فواد می۔ بعد
از ان مکتوبات شریف حضرت مجدد رضی اللہ تعالی عنہ شروع شد و در میان آن معارف بلند
بیان فرمودند۔ و چون تمام شد باین الفاظ قولوا اشہدوا بانا مسلمون۔ حضرت ایشان فرمودند

وہدایت الہی سبحانہ و بہدایتہ النبی صلی اللہ علیہ وسلم و بہدایتہ الذی کتاب

روز شنبہ عرۃ رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم۔ حضرت ایشانرا
در آنوقت ضعف و ناتوانی بود و شدت گراہم ارشاد کردند کہ مروحہ می و زید پس فرمودند کہ
ہر کہ خواہد کہ من مخدوم عالم گردم۔ خدمت پیر و مرشد خود اختیار کند مہصرع ہر کہ خدمت کرد
او مخدوم شد بہ خدمت است کہ از مرتبہ ادنی بمقام اعلی میرساند و ادب است کہ از حنیف خاک
با وج فلک الافلاک ترفی می کناند۔ مہصرع خدمت ترا بہ کنگرہ کبریا کشد۔ بعد ازاں فرمودند کہ دریں
ایام کہ عمر بہ پیری رسیدہ است ناتوانی بدن و ضعف قلب بسیار گردیدہ و زہد و ریاضات و مجاہدہ
در اذکار و اشغال کم میشود و قبل ازین کہ طاقت و توانائی بود در جامع مسجد آب حوض میخوردم و
وہ پارہای کلام اللہ مجید میخواندم و وہ ہزار نفی و اثبات می نمودم نسبت باین قوت ظہوری کرد
کہ مسجد جامع ملو از انوار میگشت و دور ہر کوچہ کہ می گذشتم از انوار پرمی شد و ہر مزاری کہ میرتم نسبت
آن صاحب مزار پست می شد و نسبت من غلبہ مینمود پس من خود را از خود پست می کردم و ادب
آن بزرگ می نمودم۔

روز یکشنبہ ووم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشانرا
فرمودند کہ ذکر می باید کرد و جہد می باید نمود کہ را بدون رفتن قطع نمی شود و ایضاً فرمودند کہ انقطع از
ماسوا کلی باید و انحراف تام از دنیا می و دنیا تاوریای فیض الطمی در دل موجی زند و بحر انوار نامتناہی
جوشے نماید جناب مرشد نا و اما منا حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجیدی فرمودند کہ گاہی چون

در خانه میروم و اهل خانه بسبب کمبود نور می طلبند حق سبحانه می فرساید لکن از آمدن یک
 دینار هم معامله باطن به تیج سابق نمی ماند فتوری در نسبت راه می یابد و اللہ باللہ ثم باللہ بعد
 ازال در حضور مذکور فنا آمد حضرت ایشان فرمودند که چون دل بی شعور از ما سوای حق جل و علا
 گشت. فنا حاصل شد و چون شعور بے شعوری هم نماند فنار الفنا میسر گشت. و ایضا فرمودند که جناب
 عارف آگاه حضرت خواجہ باقی باللہ رضی اللہ عنہ و ارضاء عننا فرموده اند که در بے شعوری شعور سے
 باشد معنی این کلام فیض نظام اینست که بی شعوری از خلق باشد و شعور حضرت حق سبحانه بعد ازاں
 ارشاد فرمودند که معنی دیگر این کلام که درین وقت بر من القاسا خسته اند اینست که در بی شعوری
 مندرج شعوری هم باشد یعنی هر نفسی و ضروری که از خلق رسد از خالق بسیند شعور غیرت مرتفع شود
 ضار و نافع حق را بیند. لیکن با وجود این بے شعوری شعور آن شخص هم باشد که واسطه است در میان
 چنانچه شخصی سالک را حلوا خوراند یا طایفه زو سالک می بیند که فاعل این فعل اوست حق سبحانه لیکن این
 شخص را هم می بیند و می داند که این واسطه فعل است. و ایضا فرمودند که کار صوفیہ دیدن است و کار علما
 دانستن فقر از حق بینند و علما از او سبحانه می دانند.

روز و شب سوم رمضان شریف در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
 ایشان فرمودند که امروز روز عرس جناب قرۃ عین الرسول حضرت زهرا می بتول است رضی اللہ تعالی
 عنها. بعد ازاں امر بچین شیر برنج برائے نیاز ایشان فرمودند. بعد ازاں در حضور فیض گنجور شخصی
 عرض نمود که ولایت افضل است یا امامت و فرق چیست در میان این هر دو. حضرت ایشان
 ارشاد فرمودند که ولایت عام است و امامت خاص. هر امام ولی است. و هر ولی بدرجه امامت
 نمی رسد. چه ولایت عبارت از حضور مع اللہ است. و امامت منصبی است که هر کس را بان سرافراز
 ساختہ اند. بلکه کمالان را عطا میفرمایند. چنانچه خلفای اربعہ ائمہ اثنا عشر و غیر ذلک من اولیاء اللہ
 رضی اللہ تعالی عنہم جمعین. بعد ازاں در مجلس فرمودند که جامعیت آن سرور علیہ صلوات اللہ الملک کبر آمد
 حضرت ایشان فرمودند که جمیع کمالات ظاہری و باطنی بطریق اجمال جناب سید انبیا علیہ صلوات
 اللہ الملک الاعلی را حاصل بود. لیکن حصول ظهور تفصیل جمیع کمالات موقوف بزمانه خاص و به شخص
 خاص بود چنانچه فرموده اند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اعطیت بمفاتیح کنوز الارض. و حال آنکه در زمان

نسبتی

بیان فرموده اند آگاہی ندارند و قدم از دایره ظلال باصل نهاده اند تشبیه را تزیین دانسته اند و مخلوق را عین خالق و ممکن را عین واجب پنداشته اند چنانکه میگویند

ای مغربی آن یار که بی نام و نشان بود | از پرده بروں آمد و بانام و نشان شد

منیدانند که این ظلی است از ظلال اسما و صفات و اوجی طبت قدرته نه عین او تعالی عز اسمعلا چون در آئینه قرص آفتاب جلوه گرمی گردود و در ان شعشال و لمعان وحدت و خطوط آفتابی هم با موجود می شوند لیکن آفتاب نیست ظل آفتاب است این گروه آفتاب را نادیده ظل را عین آفتاب می انگارند و آئینه را هم نمی بینند حال آنکه آئینه عین ظل آفتاب هم نگردیده است جرم آئینه باقی است و ظل آفتاب در دست چنانچه حافظ شیرازی می فرماید

عکس رو تو چون در آئینه جام افتاد | عارف از خنده می در طمع خام افتاد

و ایضا حضرت ایشان فرمودند که هر کس از اولیائی کرام هر مقامیکه رسیده است میداند که مقصود همین است و رای این نیست مثلاً گروه نابینایان فیل یافته بودند بدست کسی پای فیل آمد دانست که فیل مثل ستون باشد و بدست کسی که خرطوم آمد گفت که مثل عصا میباشد و بدست کسی که دنداننش آمد معلوم نمود که فیل مانند خشک می باشد همچنین بدست کسی که گوش او آمد یا پشت او آمد یا شکم او از آن تعبیر کرد و انکار غیر آن نمود و یا مثلاً جمعی در بیان شجر می رسیدند کسی را برکش بدست آمد و کسی را شاخ و کسی را بیخ و کسی را ثمره پس همه ذائقه اش چشیدند لیکن هر یک را ذوقی علیحده و کیفیتی جدا حاصل شد کسی که برگ چشید ذوق برگ بیان کرد و کسی که بارش چشید ذوق بار اطها ساخت علی هذا القیاس هر کس موافق چشیدنی خود شرح نمود و انکار دیگری ساخت که آنچه من چشیده ام ذائقه شجر همین است نه آنکه تو بیان نمائی و جناب حضرت مجدد رضی اللہ عنہ میفرمایند که این همه مکشوفات اولیای کرام نشانی از مطلوب دارند و درست و بجا هستند لیکن ذات او بجان و راز اینست چرا که حق تعالی بے نهایت است پایا نندارد و همچنین معرفت او هم بے پایان نهایتی ندارد و در اینجا که سید بشر علیه و علی آله صلوات اللہ علیهم اجمعین فرماید ما عرفناک حق معرفتک و دیگری راجه یاراکه بے نهایت آن برسد

هر نقاب رو جانانز انقاب دیگرست | هر حجابی را که طی کردی حجاب دیگرست

راقم گوید معنی عنہ کہ ہر کس موافق حوصلہ و استعداد خود خطی از معرفت چشیدہ است نہ آن کہ عرفان الہی تبارہ حاصل نمودہ شخصی باین معنی چه خوش و دہرہ ہندی منظوم نمودہ است۔ دو طرفہ

مصری کا پربت بھو جو پوٹی پہنچی آئے ان مکھ اپنا بھر لیو پربت لیو نجاک

و شعر فارسی رسم بدین مضمون موبدائیت سے

وامان نگہ تنگ گل حسن تو بسیار گل چین بہار تو زوامان گلہ دارد

والضابہیں مصداق شعر عربی ست سے

وان تمیصا خیط من نسج لثمة و سعین حرافع من معالیت باصر

روز چہار شنبہ پنجم رمضان شریف بھل فیض منزل حاضر گردیدم شخصے از حضرت ایشاں استفسار مراقبات نمودار شد کہ دند کہ ما اول مراقبہ احدیت تلقین می نمایم و آن عبارت ست از لحاظ مفہوم اسم مبارک اللہ کہ بروایمان آورده ایم کہ بچوں و بچگون است و موصوف ست بجمیع صفات منترہ است از ہمہ نقصان و زوال۔ بعد ازاں مراقبہ معیت تلقین می کنم و آن عبارت ست از لحاظ معیت او سبحانہ قلب و روح و جمیع لطائف و بہ تمام بدن بلکہ ہر موی تن بلکہ ہر ذرہ ذرات عالم۔ بعد ازاں در حضور مذکور جناب قبلہ گاہی آنجناب رضی اللہ تعالیٰ عنہ آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ قبلہ گاہی ام سخت بزرگ بودند کہ لہ بآئی جوشس کرده می خوردند و در صحرارفتہ ذکر جہری نمودند۔ و بیعت در خاندان قادریہ داشتند و نسبت چشتیہ و شطاریہ ہم می داشتند چہل روز متواتر خواب نکرده بودند و اکثر ارواح اولیای کبار را مشاہدہ می نمودند۔ بعد ازاں در حضور مذکور استفادہ حضرت عارف آگاہہ خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ بجزرت مجدد الف ثانی قد سنا اللہ تعالیٰ با سرارہ السامی آمد حضرت ایشاں فرمودند کہ این سخن نزد من ثابت نیست۔ چہر کہ جناب حضرت مجدد رضی اللہ عنہ نوشته اند کہ روز عید زیارت حضرت خواجہ رضی اللہ عنہ رفتم و عرض نمودم کہ امروز بزرگان عیدی خرواں را عطا میفرمایند ما ہم بہیں امید بکنور حاضر شدہ ام حضرت خواجہ توجہ فرمودند و نسبت لوالقا نمودند کہ خطی دگر دارد۔ و کیفیت علیحدہ و اسرار سے جدا پس ازینجا معلوم شد کہ چون حضرت خواجہ ایشاں از اجداد و اوقات خود نسبت لوعطا کردند کہین حیات خود از ایشاں بچہ طور اخذ نسبت نمودند

روز چہنم ششم رمضان شریف غلام مجلس آن قبلہ خاص عام حاضر

گر وید۔ حضرت ایشان فرمودند کہ شخصی از صوفیہ انتقال ازین جہاں نمود۔ عتاب از جناب الہی آمد کہ تو بودی کہ مرا بہ لیلی فرودی آوردی یعنی برنگ معشوق ظاہری نسبت خالی خط با ما مینمودی و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ من از امرایان ملاقات کردن و طلب دنیا نمودن و نغمہ و سرود شنیدن و ہمہ اوست گفتن بیزارم۔ چرا کہ ہمہ اوست احوالست کہ صوفیان این ماں درقال آورده اند و بحقیقت نارسیدہ زبان تبرنم اس مقال دراز ساخته اند و بالحداد و زندہ گرفتار گردیدہ اند لغو ذبالہ عن ذلک شخصی نزد من آمد و گفت کہ ہمہ خداست غیری کجاست من او را از مجلس بیرون ساختم و نیز شخصی بود کہ چون آواز جاری شنید جل غلامی گفت۔ استغفر اللہ عن ذالک لغو ذبالہ این چه کمال است کہ سر اسر خلاف کلام اللہ الملک المتعال است۔ اگر اس حق بودی پیغمبر علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر بر کہ نازل شدی و از طرف کہ پیغام آوردی رَبَّنَا ظَلَمْنَا

الْأَنفُسَ وَإِنَّ لَنَا لَلْغُفْرَ لَنَا وَرَحْمَتًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

روز جمعہ ہفتم رمضان شریف بحضور والا حاضر گردیدم در اوقت در حضور مذکور رویت حق سبحانہ جل شانہ در میان افتاد۔ حضرت ایشان فرمودند کہ رویت واجب الوجود تعالی و تقدس دریں سر امکان ندارد۔ وقتیکہ در معراج آن سرور زمین و زمان علیہ تحیات الملک المتان علمارا اختلاف این واقعہ افتاد و با وجود گذشتن آن حضرت ازین جہاں و رسیدن بہ لامکان و مشرف شدن بمقام قاب قوسین او ادنی تصدیق این امر بدگری بچہ طور آید۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ کلام باری تعالی و تقدس کہ از لحن و آواز مبر او از صوت و حروف منزہ است سہ بار شنیدہ ام و مشرف از استماعش گردیدہ ام یکبار در مدرسہ و دو بار دریں مکان کہ الحال سکونت میدارم۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ شبے در خواب دیدم کہ مرا خلعت عروسانہ پوشانیدند و بزبور متحلی ساختند و سخنان محبوبانہ از من صادر شدند چوں از خواب بیدار شدم احوال من و گرگون شدہ بود و از من کلام بطوریکہ در منام کردہ بودم۔ در لفظہ ظاہر گر وید۔ و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ اکثر اوقات مرا آوازی از غیب می آید گاہی از ملک الہام می گردد۔ و گاہی از پیران کبارندای می شود۔ و گاہی از جناب

سید مختار علیہ وعلی آلہ صلوات اللہ الملک الفقار صلائی می آید روزے بر آوسعت مکان ج عا
 نمودم ندا شد کہ تو اہل و عیال نداری مکان وسیع چہ خواہی کرد برای استقامت تو اینہم کافی
 است۔ وہم روزے مکان ہمسایہ از حق سبحانہ خواستم کہ بمن عطا کند ہم ساختند کہ تو ہمسایہ
 را اید امیر سانی و از مکان بدر می نمائی۔ و ایضا روزے بقصد حج عزم سفر نمودم۔ الہام شد
 کہ باش درینجا ز تو منفعتی خلق راست ہے

روز شنبہ ہشتم رمضان شریف بچل فیض منزل حاضر گردیدم شخصے بجلت رشتہ گرفتار
 شدہ بود حضرت ایثاں فرمودند کہ این آیہ شریفہ را اکثر باید خواند وہم در دو گانہ بقیام و رکوع
 و سجود بخوانند رَبِّ اِنِّی ذَلِیْلٌ ذَلِیْلٌ اِنِّی ذَلِیْلٌ ذَلِیْلٌ اِنِّی ذَلِیْلٌ ذَلِیْلٌ۔ و ایضا در حضور پر نور مذکور شعراء
 حضرت ایثاں این رباعی خوانند

جز نالہ کہ در وی ہزار آید ازو
 تی روید و نالہ ہای زار آید ازو

مارا نبود و لے کہ کار آید ازو
 چنداں گریم کہ کوچہ با گل گردد

روز یکشنبہ نهم رمضان شریف غلام محفل آنقبیلہ انام حاضر گردید در حضور پر نور
 مذکور تراویح آمد کہ از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم سبت رکعت تراویح ثابت نیست حضرت
 ایثاں فرمودند کہ عبد اللہ ابن عبد البر المالکی روایت سبت رکعت تراویح از ان سرور علیہ
 صلوات اللہ الملک الاکبر بہ ثبوت رسانیدہ است۔ بعد از ان مشکات شریف طلب نمودند
 بر حاشیہ آن اسئلہ نوشتہ بود در مجلس عبارتش خوانند۔ بعد از ان در حضور پر نور مذکور وجود
 ممکنات آمد کہ آیا وہم است یا حقیقتی از وجود دارد۔ حضرت ایثاں این رباعی خواجہ میر درد
 خوانند

عالم کے تئیں جو دل لگا کر دیکھا
 والد جد ہر آنکھا تھا کر دیکھا

اسی درو یہ پیکنیا میں آکر دیکھا
 مانند مرہ الث گئی صفت کی صفت

و ایضا حضرت ایثاں فرمودند کہ در صفحہ علم الہی اشکال ممکنات بود کہ اعیان ثابتہ
 عبارت از انست۔ چوں خواست او سبحانہ کہ آن صور علمیہ را بمنصہ ظہور آورد ہر صورت را
 بہر زمانیکہ خواست کہ اطوار و آثار وجود بر و مرتب فرماید۔ صفحہ علم خود را کہ در و صین ثابتہ آن

صورت بود قابل آئینه عدم نمود پس در آن آئینه آن عین ثابت منکس گردید صورتی در خارج
پیدا ساخت و از اطوار و آثار وجود او را بنواخت. و ایضا فرمودند که از لطف مضغه شدن
و از مضغه عظام و لحم گردید صورتی پیدا کرده جنبین گشتن پس شتاب گردیدن باز بشیب رسیدن
اطوار وجود دست. و خندیدن و گریستن و تکلم نمودن و غیر با آثار وجود دست :

روز دوشنبه دهم رمضان شریف بنده بجنور فیض گنجور حاضر گردید.

حضرت ایشان ارشاد فرمودند که صوتی را باید که اخلاق و اعمال و ترک خود با آن اخلاق
و اعمال و ترک جناب آن سرور علیه صلوات اللہ الملک الاکبر پیدا کند که حضرت انس بن مالک
رضی اللہ عنہ و رحنور آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ده سال حاضر بود. گاهی ایشانرا آنحضرت
انگفتند. و هر که از آنحضرت بدی میکرد از وی می کردند. و در شبها قیام می نمودند حتی تا
قدماہ. روزی نزد آنحضرت و نانی بود در اہم سرخ و سفید ہفتاد ہزار آمد ہمہ ہا را بقدر تقسیم
فرمودند :

روز سه شنبه یازدهم رمضان شریف در محل فیض منزل حاضر گردیدیم حضرت

ایشان فرمودند کہ بوقت حلقہ ذکر نباید کرد بلکہ متوجہ بہر شد خود باید بود کہ توجہ بہر شد مفید
ترست از ذکر و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ در حلقہ توجہ یک کس نمودن تاثیر بہر اہل
حلقہ می رساند لکن توجہ شل مسہل است و تاثیر کہ اہل جوار را می شود مثل یا تو نیست پس
بعد از مسہل یا قوتی مفیدی شود :

روز چهارشنبه دوازدهم رمضان شریف بجنور عالی حاضر گردیدیم.

حضرت ایشان فرمودند کہ خزانه من مواعد الہی است جل سلطانہ

خاک نشینی است سلیمانیم عار بود انہ سلطانیم

روز پنجمین روز دهم رمضان شریف در محل فیض منزل حاضر گردیدیم.

حضرت ایشان فرمودند کہ وصیت میکنم کہ ہمراہ جنازہ من شخصے بہ سخن خوش و آواز دلکش
این رباعی بخواند۔

شیئا للہ از جمال روے تو

مفلسا نیم آمدہ در کوی تو

دست بکشا جانب زنبیل ما آفرین بر دست و بر بازوی تو
 و فرمودند که حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران امام الطریقیت مریم ناسور و لہای
 در دمنند خواجہ بہاؤ الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ارضاء عنایم امر بخواندن ہمیں رباعی
 ہمراہ جنازہ خود فرمودہ بودند۔ بعد ازاں در حضور مذکور حیا آمد۔ حضرت ایشان فرمودند
 کہ حیا بر چند اقسام است یکے شخصی از گناہ اجتناب می کند بسبب آنکہ حیا می کند از حق سبحانہ
 و تعالیٰ کہ بنیامی امور سر و علانیہ است و دانای کار ظاہر و خفیہ۔ دوم پرہیز از معاصی می نماید
 بچہت دیدن ملائکہ از ایشان حیا می آید۔ سوم آنکہ حیا میکند از صدور منہای بسبب آنکہ
 عرض اعمال فرشتگامی نمایند بجناب سالت پناہی علیہ التحیات اللاتناہی پس حیا بہر سبب
 باشد شعبہ الیست از ایمان۔ بعد ازاں در حضور مذکور محبت و عشق افتاد۔ حضرت ایشان
 این اشعار خواندند

دارم ولی اما چه دل صد گونه حرمان و رنج	چستی و خون در آستین صد اشک و طغان و رنج
روزی قیامت ہر کسی در دست گیر و نامہ	من نیز حاضر می شوم تصویر جانان و رنج

روز جمعہ چہار و ہم رمضان شریف غلام بحضور آقبلہ امام حاضر گردیدم در آن
 وقت تذکرہ معنی مدارا و مہانت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ مدارا دنیا را بچہت دین فتر
 کردن است و مہانت دین را برای دنیا برباد دادن عیاذ باللہ سبحانہ عن ذالک۔ بعد
 ازاں در حضور پر نور مذکور جناب سید بشر علیہ و علی آلہ صلوات اللہ الملک الاکبر آمد حضرت
 ایشان ارشاد فرمودند کہ جناب شفیع المذنبین خاتم المرسلین علیہ افضل صلوات المصلین از کی
 سلام المسلمین فرمودہ اند کہ ہر پیغمبر را دعائست مستجاب کہ یکبار آنچہ از حق جل و علای طلبید
 دادہ شود پس جمیع پیغمبران آل و عارا با مری از امور اینجا صرف نمودہ اند اما من آنرا در
 دنیا نخواستمہ رنجہا کشیدہ ام و زہر ہا چشیدہ ام و موقوف بر عقبی نمودہ بچہت شفاعت
 کبری نہادہ ام۔ و ایضاً آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ اند کہ حق سبحانہ و تعالیٰ امر ایشانتے
 دادہ است کہ اگر آنرا اظہار نمایم مردمان امت از اطاعت و عبادت استغنا پریرند۔ و ایضاً
 حضرت ایشان فرمودند کہ وجود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم رحمت ہمہ عالم بود کفار را را

بجهت کفر و فاسقانرا بسبب فسق تعذیر در دنیا موقوف شده است۔ بعد ازاں حضرت
 مسخ و منسوخ نیست و شیطان را کہ فرشته ہر دم طپانچہ بروی میزند۔ بعد ظهور آنحضرت صلی اللہ
 علیہ وسلم موقوف شد خزانه قارون کہ بر سر قارون بنا ساخته بودند بالائے سر نمودند بعد ازاں در حضور
 مذکور رویت پیغمبر علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر در منام آمد حضرت ایشان فرمودند کہ خبر فیض
 اثر من را فی فقد را ہی الحق فان الشیطان لا تمیل فی کہ در صورت اصلی آنحضرت کہ در مدینہ منورہ
 استراحت فرمودہ اند واقعست و بصورت و اشکال دیگر کہ آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم
 می بیند اعمال نیک کردہ یا اجبای سنت نمودہ یا امانت بدعت ساخته است انہا بدین
 صورت ظاہری شوند۔ و نیز حضرت ایشان فرمودند کہ چون شخصی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بصورت
 اصلی در منام دیدہ دخلی شیطان را نیست الحق کہ دیدہ است لیکن ہر چہ کہ آنحضرت صلی اللہ
 علیہ وسلم در منام ارشاد فرمودند آنرا بفرمودہ حیات آنحضرت موافق باید ساخت۔ اگر موافق
 است عمل باید آورد و اگر مخالفت اجتناب باید کرد کہ خوف دخل شیطان در آن گفتن مستند
 در آن صورت دیدن یہ چہ کہ در عین حیات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی شیطان
 چند فقرات در مدح بتان در کلام آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ضم نمودہ بود از شنیدن
 آل صحابہ تخر شدند و کفار ان خوش کہ پیغمبر ہم تائید دین مای نمایند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 ازین ماجرا بعد الوقوع متالم شدند کہ جبرئیل امین از رب العالمین نزول فرمودہ گفت کہ
 یہ کلام ہر پیغمبری دخل شیطان است۔ لیکن حق سبحانہ بعد ازاں آگاہ میسازد و این کلام شیطان
 بود کہ در کلام شما ضم نمودہ بمدح کفار ان فقرات چند آورد و بعد ازاں حضرت ایشان
 فرمودند کہ شخصی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را در خواب دید کہ آنحضرت میفرمایند کہ درین مقام
 دیگر خزانه منعی است این را بر آرزوئیں این خزانه بر تو معاف نمودم چون آل شخص از خواب
 بیدار شد در آنجا کہ فرمودہ بودند دیگر خزانه یافت از قاضی فتوی معاف نمیشد رسید قاضی
 گفت کہ دیدن پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم حق است لیکن جس معاف نیست چرا کہ حکمی کہ آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم در لفظہ باین صیم ظاہری جمعی صحابہ نمودہ اند ہموں جاریست۔ پس حکم کہ در
 منام بعد انتقال ازینجاں از روح فرمایند نسخ حکم لفظہ نخواہد شد۔

روز شنبه پانزدهم رمضان شریف در محل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که چون من در خود نظری کنم که در من چه کمال است که رجوع عالم
بطرف من است هیچ کمال در خود نمی یابم. و چون نگاه بر طاعت و عبادت خود میکنم هیچ صوم
و صلوة و غیره لائق قبولیت بارگاه الهی جل سبحانه نمی بینم و چون در وجود خود مشاهده می سازم
خود را بسان فی نهی می یابم ما هیچ نیم هر چه در من است از دست است ۵

او در می بے ما و ما بے وی نیم
فی الحقیقت از دم نانی کند

او بجز نانی و ما جز نانی نیم
نه که هر دم جلوه آرائی کند

روز یکشنبه شانزدهم رمضان شریف در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
ایشان تو اضع پیغمبر علیه وآله صلوات اللہ الملک الاکبر بیان فرمودند که آنحضرت صلی اللہ
علیه وسلم در مجلس بر کناره صف می ایستادند و دعوت را قبول می کردند و ابتدا کلام
می نمودند. بعد از آن حضرت ایشان در و خواندند و بحال شوق هر دو دست کشاده
ببینه بی کینه خودی چسپانیدند. چنانچه معانفت می نمایند. راقم گوید عینی عنده که بر ضمیمه شوقمگان
صورت پیغمبر و بر دل بستلایان شکل آن سرور علیه صلوات اللہ الملک الاکبر واضح باد. که
حضرت ایشان عاشق نام مبارک حضرت محبوب رب العالمین فواله ذات پاک جناب
ابام المرسلین هستند هر وقتیکه مذکور آنحضرت صلی اللہ علیه وسلم می آید مضطرب میگردد و کرات
مرات در و میخوانند. و خود را از نام پاک آن سید زمین و زمان شاداں و فرجاں
می سازند و هر چند که درین ایام بسبب تقاضای عمر شریف که بهفتاد و پنج رسیده است
ضعف کمال عائد حال است و علاوه آن قلت غذا که در شب و روز کم از پاؤ آثار تناول میفرمایند
توانائی کجاست لیکن بوقت این چنین تذکره توتی کمال در بدن مبارک می آید پس این شعر
میخوانند و توجه بمر دمان میفرمایند ۵

هر که یاد روی تو آمد جوان شدم

هر چند پیر خسته دل نا توان شدم

روز دوشنبه هفدهم رمضان شریف بمحل فیض منزل حاضر گردیدم فیض
طلب خاں غلبه بر آنخیز خاتقاه فرستاده بود. حضرت ایشان ناخوش شدند و فرمودند

کہا بر موعید الہی نشستہ ایم مر از امرایان چه سروکار بعد از ان طعام از خانہ زن فاحشہ آمد و باز از خانہ کسی امرائی دیگر طعامی آمد حضرت ایشان بحتاجان تقسیم فرمودند و خود از ان یک لقمہ نخوردند و عادت شریف حضرت ایشان ہمیں ست کہ طعام خانہ کسے اصلانی خوردند و ہر چیز کہ بخانہ خودی پر دین خوردند و صوفیاں را ہم خوردن بنی دہند:

روز سہ شنبہ ہشتدہم رمضان شریف بخیل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ امروز روز وفات شریف حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا و حضرت شیخ اشج مولانا شیخ محمد عابد رضی اللہ عنہ است و حضرت امیر المؤمنین علی مرتضیٰ کرم اللہ وجہہ وریں روز مجروح شدہ اند بعد از ان بچیت فاتحہ ایشان امر بطعام بختن فرمودند:

روز چہار شنبہ نوزدہم رمضان شریف بجنور فیض گنجر حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند کہ در شہر رمضان المبارک فیض بسیار وارد می شود و برکات کثیر فائز می گرد و درین ماہ جد و جہد در عبادت و طاعت بسیار باید کرد و دو عشرہ سبتہ کہ این شہر گذشتند عشرہ اخیرہ باقی ست مردمان خانقاہ را باید کہ اعتکاف نمایند کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم مدومت برین عمل نموده اند و گاہے ترک نفرمودہ یکبار کہ ترک شدہ است قضای آن نموده اند و کسے را کہ اعتکاف پیش نشود و خلوت اختیار کند و کثرت ذکر قلبی و وقوف قلبی و نگہداشتن خواطر و نفی و اثبات و ذکر تہلیل لسانی نمایند کہ درین طریقہ شریفہ اوراد و وظائف دیگر نیست۔ بعد از ان ازین فقیر ارشاد فرمودند کہ معنی مجدد الف ثانی کہ اعتراض کسے مقروض در ان واقع نمی شود نیست کہ در حدیث شریف آمدہ است ان اللہ یبعث علی راس کل ماۃ من یحبہ و لہا دینہا و پس بر سر ہر صد مجددی پیدا می شود۔ چنانچہ جنید بغدادی و غوث الاعظم و غیر ہما رضی اللہ تعالیٰ عنہما ہر یکے مجددی شدہ است کہ تجدید دین نموده است و معنی مجدد و معنی الدین یکی ست پس بر صدی یا زود ہم حق سبحانہ ایشان را فرستادہ تجدید دین در صدی یا زود ہم فرماید۔ و آنکہ مجدد الف ثانی نزد ایشان نزدیک تو ابان ایشان است نیست کہ واسطہ فیض ولایت درین ہزار دوم وجود مبارک ایشان ست چنانچہ ایشان ارقام فرمودہ اند کہ بر من مکتوف ساختند کہ حضرت امیر المؤمنین اسد الغالب علی بن ابی طالب و جناب

سیدۃ النساء فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالیٰ عنہا واسطۃ فیض ولایت مطلقاً اند اگرچہ اولیائی امم سابقہ باشند و بعد از ایشان تا ائمہ اثنا عشر ہمین منصب قائم است پس حضرت محی الدین جیلانی قدس سرہ نیز ازین دولت عظمیٰ سرفراز شدہ اند و بعد از ایشان بر سر الف ثانی حق سبحانہ مرا ہم ازین منصب نائب ایشان فرمودہ و سرفراز باین خلعت نمودہ است لہذا درین ہزار دوم کہس کہ بدرجہ ولایت میرسد واسطۃ فیض او من باشم بجز توسل من هیچ ولی بولایت نخواہد رسید چنانچہ بدون توسل ایشان نمی رسد درین الف ثانی من ہسم با ایشان شریکتی دارم

روز پنجم شب بستم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند کہ امروز از صبح برکات شب بستم و کم ظاہر اند احتمال شب قدر است بعد از ان ارشاد کردند کہ درین عشرہ متبرکہ اخیر ماہ رمضان شب قدر البتہ می باشد باختلاف تواریخ طاق این عشرہ و ہر شب طاق این عشرہ مثل شب بستم و کم و بست و سوم و بست پنجم و بست و ہفتم و بست و نہم از فیوض و برکات مملومی باشند و شبہای حقیقت از شبہای طاق اخذ فیوض می نمایند و از طرفین برکات می گیرند پس شبہای تمام عشرہ متبرکہ می باشند ہمہ را احیا باید داشت

روز جمعہ شب بستم و کم رمضان شریف کترین بجنور آقبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ علم العین عبارت است از پیداشدن و رون قلب و عین لیقین از حال گردیدن توجہ الی اللہ و حق لیقین از ضحلال استہلاک سالک در ان توجہ نزد فقیر بیان مقامات ثلاثہ صوفیہ ہمین است

روز شنبہ شب بستم و دوم رمضان شریف بجنور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ احسان الہی چه بیان نمایم ہر جا کہ توجہ می کنم اثری از ان مقام ظاہر می گردد و بعد از ان این شعر خوانندہ

دو زبان داریم گویا ہنچونے | یک زبان پنهان ست لبہای و

والیقا در آن مجلس این شعر فرمودندہ

مانند مرغان باشم بر بیضہ دلچسبان | کہ بیضہ دل ز ایدت مستی و شور و قہقہ

روز یکشنبه سبت و سوم شهر رمضان شریف بختل فیض منزل حاضر گردیم
 شخصی در حضور پر نور خیر المار طهور لایحیه شی نمود حضرت ایشان ارشاد فرمودند که این حدیث
 مستمسک امام مالک است رحمة اللہ علیہ لیکن تا وقتیکہ کیے از اوصاف ثلاثہ او متغیر نشود
 و حدیث دیگر حدیث قلین است کہ مستند امام شافعی است رحمة اللہ تعالیٰ علیہ آل شخص عرض
 کرد کہ شرط تغیر اوصاف ثلاثہ از حدیث ثابت است حضرت ایشان فرمودہ اند کہ علماء ہر چہ
 فرمودہ اند از قرآن و حدیث است از خانہ خود نگفتہ اند :

روز دوشنبہ سبت و چہارم شهر رمضان شریف بختل فیض منزل حاضر
 گردیم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ معمول حضرت شیخ اشعراجا شیخ محمد عابد رضی اللہ
 تعالیٰ عنہ کہ در رمضان المبارک اجازت تعلیم طریقہ مردمان لائقہ اینکار را میفرمودند و من ہم
 این معمول خود ساختم انشاء اللہ تعالیٰ بتاریخ سبت و ہفتم شہر ہذا چند کس را اجازت خواہم
 داد۔ بعد ازاں فرمودند کہ چند کلاہاں طیار باید ساخت۔ و ایضا فرمودند کہ شخصے قابل اجازت
 بعد تصفیہ قلب از خواطر و آرزو ہا و پس از تزکیہ نفس از اخلاق ذمیرہ میشود و لکن چند قیود دیگر ہم
 دریں باب ہستند کہ شخصے مرد بازاری نباشد و در سوم و چہلم نرود و از امرایان و مخالفان طریقہ
 ملاقات ننماید و مقامات عشرہ صوفیہ کہ صبر و توکل و قناعت و غیر ہاست داشته باشد و خواجہ عبید اللہ احرار قدس کبرہ
 فرمودند کہ عرض نسبت چنان داشته باشد کہ نشینندگان او گیرد و موثر گردانند آن شخص قابل اجازت طریقہ است بعد ازاں
 پر نور مذکور سماع و اہل سماع افتاد کہ در میان طریقہ چشتیہ و سہروردیہ اتحادی و ارتباطی
 است۔ لیکن اہل خاندان چشت میگویند کہ در سہروردیہ طریقہ ہمہ چیز است کہ سبب تقرب تو سل
 حق سبحانہ است الاسماع حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ حضرت شیخ الشیوخ بہاء الدین
 ذکر یا ملتانی غزلبامی شنیدند چنانچہ روزے بریں بیت ۵

مست آنچه شراب ناب خوردند | از پہلوی دل کباب خوردند

وجد فرمودند۔ و در آن حالت گویا عبد مبارک نبود صرف پیر ہنہ بود کہ می تلطید وی طپید قدسنا اللہ
 تعالیٰ بسرہ السامی :

روز سہ شنبہ سبت و پنجم رمضان شریف بندہ بختل فیض منزل حاضر گردید

در حضور فیض گنجور مذکور مقامات ثلثه علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین افتاد حضرت ایشان را شایسته
فرمودند که علم الیقین آنست که الوار و اسرار و در دل سالک مکشوف شود و عین الیقین آنست که در
دل حضور می پیدا شود و نگرانی بسوی کسی اسم مبارک اللہ حاصل گردد چنانچه در چشم که در سر
است یک دیده بینائی در دل پیدا کرد و از مقام گانگ تراہ محظی چشید. و حق الیقین آنست
که در آن حضور مضمحل و سستہلک گردد و وفائی شود و در آن مفهوم اسم مبارک اللہ و موصوف شود
بصفات او تعالی جلشانه و

روز چهارشنبه سبت و ششم رمضان شریف بحضور والا حاضر گردیدیم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که مردمان که بطلب حق جل و در اینجا آمده اند ایشانرا لازم که بدوام
ذکر و نگاہداشت خواطر و وقوف قلبی مشغول باشند یک لحظه و لمحہ از توجہ الی اللہ غافل نباشند
اوقات شبان روزی خود معمور دارند هر روز دو سیپارہ کلام اللہ بخوانند و صبح و مساصد
صد بار سبحان اللہ و بحمد سبحان اللہ العلی العظیم و سجده استغفر اللہ بخوانند و صد بار کلمہ توحید
و صد بار تسبیح و صد بار تحمید بخوانند و بوقت خواب یک ہزار مرتبہ درود بر پیغمبر علی آلہ اصحآ
صلو و سلام بفرستند و صبح و شام فاتحہ بار و احوال پیران کبار بخوانند و از حق سبحانہ و تعالی تضرع نمایند
کہ الہی از برکت سورہ فاتحہ و بواسطہ پیران شجرہ کہ ایشانرا یعنی این بندگان را عنایت فرمودہ
است مرا ہم عطا کن. و ایضا فقیر عرضی احوال خود بحضور در گذرانیدہ بود بر پشت آن عرضی سبت
خاص تحریر فرمودہ بودند آنرا تبرک ابراد می نمایم۔

بسم اللہ الرحمن الرحیم حضرت سلامت این بندہ ناچیز لیاقت نداؤ کہ کسی برای
طلب طریقہ تشریف فرما شود ستاری حضرت ستارست سبحانہ و عیب پوشی عزیزان ست کہ باین
ناشایستہ توجہات می فرمایند جزا ہم اللہ خیر الجزا این کترین سگان کوی مجددیہ میخواہد کہ
صاحبزادہ برای طلب این نسبت برنگ بی کیف نیابند آمدن آنحضرت را عنایت می دایم
لیک کار آہستہ میشود و معذور دارند و بکار مشغول باشند و نسبت تمام طریقہ از حضرت و اہب
العطیاب طلب فرمایند و

روز پنجشنبه سبت و ہفتم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدیم۔

حضرت ایشان بزبان گوهر فشان ارشاد فرمودند که خواجہ حسام الدین را اجتاب خواجہ بزرگ
قدس سرہ العزیز را اجازت تعلیم طریقی می دادند ایشان قبول نکردند و گفتند که از من اینکار
نمی شود لیاقت این امر ندارم. بعد از آن حضرت ایشان فرمودند که خوب گردید فهمید خواجہ
حسام الدین بجا بود که این امر را قبول نکردند چرا که شخصی از خلوت و انزوا محروم می ماند و روزی شب
بخلق مشغول می شود.

روز جمعه سبت و نهم رمضان شریف بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان
بیارای فرمودند و بآدرین ترجمه کلام اللہ و مثنوی مولانا روم فرمودند حقائق بلند و معارف ارجمند
از زبان گوهر فشان ریختند و سامعان را در کج نسبت شریفه آن مستغرق ساختند بچگونگی فیض
نمود حضرت ایشان آیتی است از آیات الهی و معجزات حضرت رسالت پناهی علی
صاحبها الصلوٰۃ و التسلیمات اتمها و اکملها ذات مبارک حضرت ایشان مجد دمانه سیزدهم است
و ایضا ملهم بنصب قومیت گردیده اند و خلفا آنحضرت در اکثر اقالیم رسیده اند عالم از فیض و
نسبت شریفه مملو شده است زاد اللہ ارشاده الی یوم القیامه.

روز شنبه سبت و نهم رمضان شریف بخیل فیض منزل حاضر گردیدم در آن
وقت حضرت ایشان معارف بلند مجد و بیان فرمودند و ارشاد کردند که در امرت این
مقامات بیان ساخته است. بعد از آن فرمودند که اختلاف در مقامات و اسرار ایشان
و در مکشوفات و مقامات اکابران ماسبق مثل تخلفی است که درین ترکیب واقع است و خالف سیبویه
الانحشش

روز یکشنبه عید الفطر بعد از دو گانه غلام بحضور پر نور حاضر گردید حضرت ایشان
قبله در ایشان قلبی و روحی فداه این راتسم سطور و نالائق کار را از کلاه اجازت تعلیم طریقی سر فرار
فرمودند. اول فاتحہ بارواح پیران نقشبندیہ قدسنا اللہ تعالیٰ با سر اربعم خوانند بعد از آن فاتحہ
بارواح اکابران قادریہ نور اللہ مرقدہم خوانند بعد از آن فاتحہ بارواح مشایخ شیبویه خوانند و اجازت
ہر سه طرق دادند و بسیار دعا فرمودند و ارشاد کردند که صبح و شام فاتحہ بارواح پیران عظام طریقیہ
انیقہ نقشبندیہ رضوان اللہ تعالیٰ علیہم جمعین خوانند و از ایشان استمداد جویند و ہر کسی کہ

بطلب طریقہ بیاید بہر طریقی ازین طرق کہ طلب نماید اور ادراک این طریقہ تعلیم نمایند۔ طالب طریقت
نقشبندیہ را اکہ ذات و نفی و اثبات و وقوف قلبی تلقین کنند و طالب طریق قادریہ و چشتیہ
ذکر چہر متوسط ہم بچیت ذوق و شوق تعلیم کرده باشند اگر چہ ذکر چہر احداث است در طریقہ۔ اما ما از
ذکر سانی کہ حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید تعلیم می کردند استنباط نموده ایم و توجہ بہت
بطلب سالک می کنند اول توجہ بہت حصول ذکر بعد ازاں بچیت حضور و جذبات و واردات می
سازند۔ بعد ازاں مولوی صاحب جامع معقول و منقول حاوی فروع و اصول مولوی عظیم صاحب
را از کلاہ اجازت طریقہ مشرف فرمودند۔ باز شیر غازی سمرقندی و خوجیل قل سمرقندی
را از اجازت پیر و ساختند و بسیار دعا با در حق این اکابران فرمودند:

خاتمہ کتاب در بیان کلام فیض نظام حضرت ایشان
کہ مقید روز ساختہ تحریر نموده است و باللہ التوسیق

روزی حضرت ایشان این اشعار مولانا رومی خواندند

بادہ ازماست شدنی ما ازو	قالب ازماہست شدنی ما ازو
ما چو زنبوریم قالب با چو موم	خانہ خانہ کرد قالب را چو موم
بادہ در جوشش گدائی جوشش ما	چرخ در گردش گدائی ہوش ما

و ایضا حضرت ایشان فرمودند کہ مراتب در خاندان قادریہ است و ذکر و شغل طریقہ
نقشبندیہ کردہ ام و طالبان را ہم تسلیم طریقہ شریفہ نقشبندیہ می نمایم۔ و من نقشبندیہ مجددیم
و اکابران چشتیہ ہم پیران من اند۔ بعد ازاں کہ اکابران بہر طریقہ کہ قبول فرمایند فخرست و نعمتی است عظمی
لیکن نسبت بہر خاندان کہ برسد نام آل باید گرفت۔ و ایضا شخصی از خاندان قادریہ در حضور
بطلب طریقہ انیقہ نقشبندیہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران مہم
ناسور دہاسی در زندان حضرت خواجہ بہاوالدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودند کہ در طریقہ ما
سماغ نیست۔ و در طریقہ ما جہر نیست۔ و در طریقہ ما وجد نیست۔ و در طریقہ ما تواجد نیست۔ و در طریقہ ما

آه و نعره نیست - طریقه ما حضور و یا و داشت و بخیطری گشت حضور عبارت از نگرانی دل است بسوی
 مفهوم اسم مبارک اللہ چنانچه دو چشم در دست چشمی در دل پیدا شود و حیران بنظاره جمال محبوب
 حقیقی ماند - بعد از آن شخص مذکور جناب مرشد آگاه مجاہد فی سبیل اللہ فانی قال اللہ محبوب الہی حضرت
 مولانا شاہ درگاہی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نمود حضرت ایشاں فرمودند کہ ایشاں مرشد این بودند - و
 اشارت دست مبارک خود بمن کردند پس از آن فرمودند کہ من در راه سپور رفتہ بودم لیکن
 از ایشاں ملاقات من نشد - از مرشد ایشاں کہ از اولیای حق بودند - ایام گراما بود کہ من در خدمت
 ایشاں رفتہ بودم - ایشاں تر بوز من عطا کردند من گفتم کہ من نزد شما برای گری محبت آمدہ ایم و طلب
 حرارت مودت داریم - سرافتم گوید کہ در اینجا چیزی از احوال این بیعت خود اظهار نمودن مناسب
 است و آل بہ پنج اختصار اینست کہ این لاشی در صغیر من قریب بلوغت دست ارادت بدامن پاک
 ایشاں زود با اعتقاد و محبت کمال بیعت بدست مبارک ایشاں در خاندان قادریہ مجددیہ خشت
 و کمرہت بستہ تا دو و از وہ سال کم و زیادہ در حضور شیفن گنجور ایشاں عمر گذرانید ریاضت و مجاہدہ
 بطور حبسید بغدادی کہ معمول خانقاہ ایشاں بود بقدر طاقت و امکان بجا آورد و از توجہات
 ایشاں ذوق و شوق و استغراق و تجردی و آہ و نعرہ و اسرار و توحید و جود و دیگر حالات ولایت
 قلبی حاصل گشت و بخرقہ خلافت و اجازت تعلیم طریقت قادریہ نقشبندیہ و چشتیہ و سہروردیہ و کبرویہ
 و مداریہ مشرف شد - چند کس طالبان داخل طرق نمود بعد از انتقال آنجناب نور اللہ مرقدہ شعلہ طلب
 سرزد و آتش عشق دو بال شد آنت کہ این احوال کہ مرا احوال لطیفہ قلب است و خدائی نہایت و
 و راہ او پایانی ندارد و شخصی باشد کہ از توجہ اش ترقی شود جستجوی او ضرورت پس خواہم کہ از خلفائی
 طریقتہ مجددیہ شخصیکہ نسبت تمام طریقتہ مجددیہ داشتہ باشد بخدمتش بہرہ یاب گشتہ تمام و اکمال این
 نسبت شریفہ نمایم آخر الا ایام بغایت الہی آنچه خواستم یا نتم بلکہ بمصدق شعر حضرت ایشاں شہید
 نور اللہ مرقدہ البجید

از برای سجدہ عشق آستانی یا نتم | سرزنی بود منظور آسمانی یا نتم

ہادی توفیق باستانہ حضرت ایشاں رسانید و مراد می کہ در دل دستم حق سبحانہ بواسطہ حضرت
 ایشاں عطا فرمود و حق تعالیٰ وجود با وجود آنجناب برای ہدایت عالم وار پس حضرت ایشاں

از ابتدای مراقبه احدیت صرف تسلیک فرمودند و نیز بیعت سخاندان نقشبندیه مجددیه از حضرت ایشان
 نمودم حضرت ایشان فرمودند که از اسم ذات جذب پیدی شود و از نخی و اثبات سلوک که عبارت
 از تهذیب اخلاق است میسر گردد. و از مراقبات قوت در نسبت باطن پیدای شود و از تلاوت کلام الله
 الهی از زیاده تمیز گردد و از خواندن درود مناسبات و واقعات نقد وقت سالک می شود و ایضا فرمودند
 که از کار و اشتغال کردن و مراقبات نمودن راه متنزیه است و کثرت صلوات و نوافل راه ابرار است
 حضرت نظام الدین اولیاء رضی الله عنه و ایضا فرمودند که طعام را از بسم الله شروع کردن مسنون است
 چنانچه در حدیث وارد است که ان اذ اقرب الیه الطعام قال بسم الله و قال اذا اکل احدکم فلیذکر اسم الله فان
 نسی ان ینذکر اسم الله فلیقل بسم الله اوله و آخره رواه مسند واحد و ابن ماجه و قال ان الشیطان یسجل الطعام
 الذی لا ینذکر اسم الله علیه رواه مسند واحد و سلم قالوا یا رسول الله انما ناکل و لا نشبع قال العظم تقفون قالوا
 نعم قال اجتمع علی طعامکم و اذکر اسم الله علیه رواه مسند واحد و او دو بعد از آن فرمودند که در اینجا
 بسم الله خواندن استعانت خواستن است بنام حق سبحانه از طعام که قوت شهوانی و نفسانی پیدا نکند
 و آن توانائی دهد که صرف در عبادت گردد و قوت در طاعت آرد. و ایضا فرمودند که فقر اول هر فقره
 بسم الله میگویند و آخر آن الحمد لله. و ایضا فرمودند که بیار آن مجتمع شده خوردن بسیار برکت دارد. اما
 باید که هر یک بر دیگری ایشار بکند. و هر چیزیکه خوب باشد بخوابد که دیگری بخورد آنکه خود بهتر تناول کند و یا هر
 بر زیاده خوردن نماید پس نقلی فرمودند که شخصی مروی را در بازار بغداد و رولان دید که کسب
 دولالی می کند گفت که ترا من در فلان شهر دیده ام که تو زاهدی بودی چه واقع شد که در اینجا آمده باین بلا
 مبتلا شدی گفت که روزی من بای سخته کردم و خواستم که پاره خوجبت بخورم و باقی دیگر از او هم بر من
 و بال آنجبال افتاده است که در اینجا آورده اند و باین بلا مبتلا ساخته اند. و ایضا فرمودند که طعام
 بسم انگشت خوردن مسنون است چنانچه در حدیث وارد است و کان یا کل ثلث اصابع و یلقین اذ
 فرغ رواه البرز. و قال ان یلعق الاصابع برکه رواه الطبرانی. و ایضا فرمودند که معنی برکت نموست
 و در اینجا یادتی توفیق است بسبب آن طعام بر طاعات و عبادات و ایضا فرمودند که هر که بخوابد که ثبوت
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم زیاده شود عمل با حادیش اختیار کند و بر سائل جزئیات که در حدیث یافته
 نمی شود عمل بر مذہب از مذاہب اربعه میزدی که داشته باشد اگر حنفی است بر سائل حنفیه و اگر

شافی است بر مسائل آن نه آنکه بر هر سئله که دین مذہب اوست اگر چه خلاف آن در حدیث صحیح می
 یا بد عمل می نماید. ویامی گوید چنانچه بعضی عوام الناس میگویند که آباد اجداد ما برین مذہب رفته اند من کچه
 طور خلاف این میکنم و بدانند که ما ما موریم بتابعیت سید بشر صلی اللہ علیہ وسلم نہ بتبعیت مذہبی از مذہب
 دیگر پس هر سئله که موافق حدیث است بر آن عمل باید و هر که مخالف خبر است متابعت آن نشاید
 و پیروی در مسائل جزئیات بمذہب حنفی اولی است. و ایضا فرمودند که حضرت خواجہ باقی باللہ رضی
 اللہ عنہ روزی در پس امام احمدی خواندند حضرت امام ابوحنیفہ کوفی را دیدند کہ میفرمایند در مذہب
 ما اولیا کبار و اصفیاء ذوالاقتدار بسیار اند ایشان خواندن فاتحہ موقوف نمودند. راجع گوید
 کہ عمل بر احادیث کردن وقتی است کہ شخصی بہارت تمام در حدیث وارد و الاتباع مذہب لازم
 و در اختیار کردن اتباع مذہب حنفیہ بہتر است کہ ہم غمخیز برانستہ حصہ از امت برین مذہب است
 و یک حصہ بر مذہب ثلثہ دیگر. چنانچہ از مردمان ثقات و از اقالیم دیگر مثل روم و غیرہ در نجاشی آیند
 بدریافت رسید. و ہم دلیل اولویت این مذہب اتباع جناب حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی
 و حضرتین ست رضوان اللہ علیہم جمعین. و ایضا جناب حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجد باوجود
 سند جدید داشتن در حدیث شریف خود را حنفی مذہب نوشته اند. و ایضا فرمودند کہ وجود بعضی نہ
 معنی این بیت غلط فہمیدہ اند

غایت فہم تست اللہ نیست

ہر چه پیش تو پیش ازین رہ نیست

کہ می گویند ہر چه پیش تست و در دیدہ دانش می آید ہمین است مقصود حقیقہ و پیش ازین را ہیست
 و آنکہ در ای این در مذہب تست کہ مقصود است آن اللہ نیست بلکہ معنی بیت اینست کہ ہر چه تو فہمید
 کہ در ای این را ہی نیست آن غایت فہم تست این اللہ نیست بلکہ او سبحانہ از فہم و دانش تو در راہ
 الوراہ است ثم و راہ الوراہ. و ایضا فرمودند کہ حدیث شریف است من لم یخن القرآن فلیس منا
 و در نجاشی مراد از غنا غنا قلبی است یعنی ہر شخصی کہ از ما دون حق جل و علا بقران پس نیست ادا
 و ایضا فرمودند کہ بعد از طعام و شراب خواندن این عادت حدیث شریف آمدہ است. - الحمد للہ
 الذی اطعمنا و اسقانا و جعلنا من المسلمین. چنانچہ در سند احمد و سنن ابی داؤد و ترمذی و ابن ماجہ
 وارد است و اشارت از جعلنا من المسلمین آنست کہ اسلام از اعظم نعم الہی است جل شانہ. پس حمد

بہیں لغت عظمیٰ بطریق اولیٰ باید ساخت و ایضاً فرمودند کہ قول صوفیہ است الدہر یوم و لسانی ہذا و صوم۔ و ایضاً فرمودند کہ نہایت کمال ست مقامات صوفیہ ذوق و شوق و انکشافات توحید و جوہریت و میگویند کہ تجلی ذاتی برقی میشود چنانچہ گفته اند

دیدار می نسائی و پرہیزی کنی | بازار خویش و آتش مایہ میکنی

و کمال این خاندان عالی شان نقش بندہ مجید تجلی ذاتی وائی ست کہ در کمالات نقد وقت سالک می شود۔ و ایضاً حضرت ایشان این شعر میخوانند

کار کن کار بگذاز گفتار | کہ بجز کار ہیج ناید کار

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ خرقہ برستہ ست۔ یکی خرقہ بیعت کہ بوقت مرید کردن شیخ عنایت میفرماید۔ مرید را آن خرقہ از جاسی دیگر جائز نیست۔ و دیگر خرقہ تبرک ست و این خرقہ از مواضع متعدده اخذ کردن رواست۔ و یک خرقہ اجازت ست و آن ہم گرفتن از شیوخ متعدده جائز ست۔ و ایضاً حضرت ایشان این رباعی خوانند

آنی تو کہ بے تو زیستن نتوانم | دانی تو کہ بے تو زیستن نتوانم
نی اجمدہ اگر نہ بنیت می میرم | جانی تو کہ بے تو زیستن نتوانم

و ایضاً حضرت اقدس این اشعار میخوانند

ناقص ست ارمودی کشتہ بقائل رسد | سینہ برنجر اوزن کہ شہادت نیست
من شوخی کہ استیلا حسنش در صف محشر | شکایت شکر سازد بر زبانها و ادخوابانرا
بجنے دل چہا نمی خواہد | آرزو ہا چندا نصیب کند
کسی نہاند کہ دیگر بہ تیغ نازکشی | مگر تو زندہ کنی خلق را و باز کشی
از قتل من مترس کہ دیوانیان حشر | مجرم کسند بہر تو صد بیگناہ را

و ایضاً روزے در مجلس شریف مذکور اقطاب آمد حضرت ایشان فرمودند کہ حق سبحانہ اجرائی کارخانہ ہستی و توابع ہستی قطب مدار را عطا میفرماید۔ و ہدایت و ارشاد و رہنمائی کمر اہاں بدست قطب ارشاد می سپارہ۔ بعد از اں فرمودند کہ حضرت بدیع الدین شاہ مدار قدس سرہ قطب مدار بودند و شانی عظیم دارند۔ و ایشان دعای کردہ بودند کہ الہی مرا اگر سنگے نشود و لباس

من کہنہ نگروں پہنناں شد کہ بعد ازاں دعا و تمام عمر تقیہ طعامی نخوردند و لباس ایشان کہنہ نگشت ہوں
 یک لباس تا بہ مات کفایت کرد۔ و ایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند کہ بعضی بزرگان رحمۃ اللہ علیہم جمعین
 فرمودہ کہ شریعت اقوال آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و طریقت احوال حقیقت مقصود آن سرور علیہ
 و علی آلہ صلوات اللہ علیہم اجمعین و نزد حضرت مجدد الف ثانی رحمۃ اللہ علیہ مقام شریعت اعلیٰ است از مقامات
 ہر دو اخیرہ کہ ایشان فرمودہ اند کہ طریقت و حقیقت ہر دو شہپر و بال پرواز اند بجهت طیران نمودن بجانب شریعت و طریقت
 و حقیقت ہر دو ناشی اند از علی صفاتی و شریعت ناشی است از تجلی ذاتی و ایضاً روزی در حضور پر نور مذکور مکتوبات قدسی
 آیات حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہم حضرت ایشان فرمودند کہ معارف جمیع اولیائے امت در کلام ایشان مندرج
 اند و معارف مخصوص ایشان در بیچ کلامی از اولیای کرام یافتنی شوند و ایضاً فرمودند کہ روزی مطالعہ مکتوبات شریف
 نمودہ متوجہ شدم از فوق الفوق فیضی فائز شد بعد ازاں مطالعہ کلام حضرت شاہ ولی اللہ رحمۃ اللہ علیہ متوجہ شدم اسرار
 ملکوت بر دل وارد شد بعد ازاں مطالعہ اسرار العلوم نمودم منسبہ فیض ملکوت بر قلب آمد۔ و ایضاً
 روزی شخصے در حضور گفت کہ حضرت مجددی ماہل جمیع اولیا رہند و ستان اند حضرت
 ایشان بسم نمودہ فرمودند کہ جمیع اولیا رارض۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی مطالعہ
 کتاب بوعلی سینا مقدار یک صفحہ نمودہ بودم کہ ظلمتی بر قلب آمد کلمہ شہادت خواندم و از آل آن
 نمودم۔ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت شیخ مجد قلم ربانی اند۔ و ایضاً حضرت ایشان
 فرمودند کہ ابو سعید اینقدر نسبت چشتیہ از پیر اول خود آوردہ بود اشارت بدو انگشت دست
 خود کرد و رؤف اینقدر نسبت چشتیہ آوردہ بود۔ و اشارت بہ انگشت چہم کردند۔ و باز فرمودند
 کہ شاید در رؤف زائد ازین باشد۔ و ایضاً روزی تذکرہ عامہ بستن و خرقہ پوشانیدن بوقت
 خلافت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ عامہ عنایت کردن از حدیث ثابت است۔ چنانچہ
 روایت طبرانی آمدہ کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لایولی و الیٰ احتیٰ لعیمہ و یرخی سدہا من جان
 الایمن نحو الایدن و بروایت ابن ابی شیبہ اریست عن علی قال عمی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یوم غد
 یرخم بعالمہ سدہا خلفی۔ و بروایت ابنی یعلیٰ الموصلی و ہزار و اردست عم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 عبد الرحمن بن عوف و ارنخی خلقہ اربع اصابع او قریب من شبر ثم قال ہکذا فاعتم اعراب و احسن۔ و ایضاً
 روزی این را قم سطور در حضور پر نور عرض نمود کہ خط از را سپور آمدہ است۔ ازاں واضح شد کہ

که دیوار مکان حصار اقامت بنده از شدت طغیانی بارش منهدم گشته - حضرت ایشان فرمودند که الحمد لله ظاهر و باطن شامانی شد و ریجا وجود شمار انا حاصل و در انجام مکان شمارا - و ایضا روزی در حضور سیف گنجور ذکر احتیاط لقمه آمد - حضرت ایشان فرمودند که ما طعام خانه کسی نمی خورم - روزی اتفاقاً لقمه چند خورده بودم - در عالم شاهده روح طیب جناب حضرت ایشان شهید نور اللہ مرقدہ المجید دیدم که استغراغ میفرمایند - و خطاب باین بنده کرده ارشاد می کنند که طعام هر کس و تا کس نباید خورد - و احتیاط در لقمه ضرورت که از لوازم درویشی است - و ایضا روزی حضرت ایشان فرمودند که بر مزار پر الوار حضرت قطب الدین بختیار کاکی رحمة اللہ علیہ رفته بودم - خواجہ صاحب از قبر شریف بیرون آمده یک دو قدم سوی من تلفتش آورد و معانقه از من کردند و بسیار تلمط فرمودند - و ایضا فرمودند که روزی بمزار مبارک حضرت نظام الدین اولیا رحمة اللہ علیہ رفته بودم حضرت نظام الدین از مزار شریف بیرون آوردند - عرض نمودم که بر بدن من توجه فرمایند - هنوز لفظ بدن تمام نکرده بودم حرف حرف با و ال از دهن بر آمده بود که توجه بقوت تمام فرمودند - و ایضا شخصی روزی بیعت در خاندان نقتش بندیه نموده بود - حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجہ خواجگان امام الطریقیہ خواجہ بہار الدین نقتش بند رضی اللہ عنہ فرموده اند که در طرق ما مجاہدہ نیست و ما ذکر چہر نمی کنیم و اربعین نمی نشینیم و سماع نمی شنوم کہ بدعتہاست - بعد ازاں حضرت ایشان فرمودند کہ اربعین سنت حضرت موسی کلیم اللہ علی نبیا و علیہ الصلوٰۃ و التسلیمات و جناب پیغمبر علیہ من الصلوٰۃ التہا و اکملہا اربعین ادا فرموده اند - لیکن ازیں یک حدیث شریف فضیلت اربعین مفہوم می شود کہ من اخلص اللہ اربعین صابحاً ظہرت من قلبہ نیابح الحکمتہ -

راستم گوید کہ صاحب فتوح الاورد حدیث دیگر ہم نقل کرده است و آل اینست - من انقطع الی اللہ اربعین صابحاً مخلصاً متعابد النفس لخمفۃ المعذرة بفتح اللہ علیہ علوم الدینیۃ یعنی ہر کہ چہل روز با خلاص برای خدا منقطع گردد - و نفس خود را بسکی معذرتاہد کند اللہ تعالیٰ علوم دینی بروکشاید - لفظ اخلص اللہ و انقطع الی اللہ مشعر بریں است کہ اصول برای

وصول اخلاص و انقطاع است۔ حضرت ایشاں این حدیث را ذکر فرمودند شاید که ضعیف باشد۔ واللہ اعلم۔ بعد ازاں حضرت ایشاں فرمودند کہ در وصایای اہل حشت تقید بعین وار دست کہ فرمودہ اند کہ در ہر سال یک اربعین نشستن باید و طعام خانہ ہر کس نخوری و ہر کس را طعام خود خورانی و شب فاقہ معراج خود دانی و قرص نستانی و عرس مشائخ خود نمائی و احترام و اکرام اقربان مشائخ خود مرعی داری۔ و ایضاً روزے تذکرہ رویت حق جل و علا در حضور پر نور آمد۔ حضرت ایشاں فرمودند کہ علماء نوشتہ اند کہ در جنت مومنان را رویت اللہ تعالیٰ ہر ہفتہ یکبار می شود و کسانیکہ صبح و مساحلہ مراقبہ می نمایند و حضور مع اللہ گفتد ہر دو وقت ایشاں شدہ است ایشاں ہر روز دو بار شام و سحر دیدار ملک الغفار خواہد شد۔ بعد ازاں حضرت ایشاں فرمودند کہ از اینجا معلوم شد کہ ہر کس را کہ حضور و آگاہی قلب درین جهان دائمی حاصل شدہ است امید کہ اورا در بہشت رویت دائمی عطا فرمایند و ایضاً حضرت ایشاں بر روز و شب تالیخ بست و یکم شہر مذکور ذیقعد ۲۳۱ھ توجہ بعناصرتلثہ این علام فرمودند و مراقبہ مسی الباطن تلقین نمودند۔ و ایضاً روزے در حضور نیض گنجور مذکور حضرت امیر خسرو دہلوی رحمہ آمد۔ حضرت ایشاں فرمودند کہ کما لیکہ ایشاں دارند و رامت کسے باین کمال بنظر نمی آید روزے ایشاں حضرت خضر علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام ملاتی شدند ایشاں استدعا کمال فصاحت بیانی و سخن طرازی و نکتہ بینی و شعر گوئی از حضرت خضر علیہ السلام نمودند۔ حضرت خضر فرمودند کہ این کمال از من سعدی بردہ ایشاں اند و ہمیں گردید نجد مست مرشد بزرگوار خود یعنی حضرت نظام الدین اولیا آمدند۔ حضرت نظام الدین اولیا سبب غمگینی ایشاں پر سیدند ایشاں احوال بالکلیہ بعرض رسانیدند۔ حضرت نظام الدین نور اللہ مرقدہ عنایتی نمودند۔ و زبان مبارک خود در مہن ایشاں انداختند آب زبان مبارک چشیدند۔ حق تعالیٰ ایشاں را طوطی نصایبان شکرستان نخوری و بلبل ہزارستان گلستان نکتہ بینی ساخت۔ بعد ازاں حضرت ایشاں این شعر خواندند بدہ

مشکین سلاسل لہ نما برسنا الصبا | فتراک دستہ سنبل واکر وہ فی وامانہ

و ایضاً روزی در حضور عالی مذکور نفس رحمانی آمد حضرت ایشاں ارشاد فرمودند کہ

نفحات الہیہ کہ بر سالک وارد می شود و انہا را بنفس رحمانی تعبیر می کنند۔ آن اول بیرون می آیند۔ و باز در دل سرایت می کنند۔ بعد ازاں سستہلک و مضمحل می سازند۔ و ایضاً شخصے از حضرت ایشان عرض نمود کہ برویقین حسیست۔ ارشاد فرمودند کہ این مقامی است کہ در کمالات نبوت حاصل می شود و معنی بردیقین خنکی است یعنی خنکی و راحت یقین و راجحاً حاصل می گردد و استدلالی کشفی میشود۔ چنانچہ اعتقادات و حدائیت حق جل شانہ و رسالت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و آمدن قیامت و سوال منکر و نیکر و صراط و میزان و جنت و نار و غیرہ کہ بدلائل ثابت اند احتیاج حجت و برہان نیماند و حج و براہین بمرتبہ یقین حاصل می شود آن را بردیقین درین خاندان عالی شان نامیدہ اند۔ و ایضاً روزی در حضور شیخ گنجور مذکور آمد کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ اند کہ در ہر خانہ کہ سگ باشد یا تصاویر کشیدہ باشند۔ نزول ملائکہ رحمت نمی شود۔ حضرت ایشان فرمودند کہ صوفیہ علم اعتباری دارند و از ہر آیت و حدیث عبرت گرفتہ موافق مطلب خود برمی گردانند و مدلول بمدعا خودی سازند پس من نیز معنی این حدیث بطور خودی گویم کہ در ہر خانہ ہر دل کہ کلب حرص و تصاویر صورت اسوی اللہ باشد فیض رحمت الہی فائز نمی شود و ورود انوار او تعالی و تقدس نمی گردد۔ بعد ازاں این شعر خوانند

اول برو ب خانہ دگر ہماں طلب آئینہ شو وصال پر می طلعتاں طلب

و ایضاً روزے شخصے از مخلصان فوت شدہ بود اورا در خانقاہ دفن میکردند حضرت ایشان فرمودند کہ ہر کس کہ درینجا مدفون می شود من برائے آمرزش او متوجہ بجناب الہی میگرددم تا وقتیکہ بخشیدہ شود۔ بعد ازاں فرمودند کہ قبل ازین عورتے را درینجا دفن کردند۔ دیدم کہ شعلہ سائے آتشین از قبر اومی برآیند بجانب سر او ایستادہ توجہ و بہت نمود و ثواب ہزار کلمہ طیبہ بروح او بخشیدم۔ مشاہدہ کردم کہ از طرف سرش در قبر او آب رحمت الہی صعد و نمود تمام مرقد را سرد و خنک گردانید۔ و قبر نورانی گشت۔ و ایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند کہ ہر کہ بعد نصف شب ہزار بار یارب یارب بخواند ہر شکلی کہ داشته باشد آسان شود۔ و ہر مدعائی کہ بخواد بیاید۔ و ہر دعائی کہ کند قبول شود۔ و ایضاً فرمودند کہ شبے گفتیم۔ یا رسول اللہ آواز لبیک شنیدم۔ و روزے آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مرا عبد اللہ

فرمودند. روزی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مرا فرموده دادند که تو عبد مومن هستی حق تعالی چنین فرماید.
 و ایضاً روزی در حضور والاندکوز حضرت مامون صاحب قبله سراج خاندان مجددیه و چراغ دودمان
 احمدیه مقبول بارگاہ اللہ الصمد حضرت شاه سراج احمد نور اللہ مرقدہ آمد حضرت ایشان در شان
 ایشان فرمودند که سجان اللہ عجبت است شریف ایشان بود فخر مایان بودند اگر چه نسبت فقط در قلب
 داشتند اما از مقربان حق بودند. و راه قرب منحصر بر همین طریقہ کہ سلوک و تسلیم طلبان میکنند
 نیست اہل ہای خدا لایعنی اند. بعد از آن حکایتی کردند کہ عارفی بود بعد از وفات استاد خود
 بر مزارش نشسته توجہ و القای انوار نمودن گرفت کہ بعد از وفات استاد خود حق شاگردی ادا کنم
 و موتی را در قبر منور سبت گردانم. استادش از مزار برآمد و بصد زجر گفت کہ ای مردک تومی دانی
 کہ راه قرب خدا ہیں ست کہ من حاصل نموده ام برو خدا بے تہایت ست و راه ہای قرب او سجانہ
 ہم لانا ہی اندازال را ہی کہ من مقرب در گاہ الہی شلعم تو از آن چه آگاہی داری. و ایضاً روزی
 در حضور مذکور خشوع نماز آمد حضرت ایشان فرمودند کہ خشوع در صلوة نزد علماء در قیام نظر بر سجده
 گاہ داشتن و در رکوع بر سر و قدم و در سجده بر پرہ بینی نگاہ نمودن ست و نزد صوفیہ اینست کہ
 مصلے آبخال نیست شود در شوق دیدار پروردگار کہ نہ شد اسد کہ گیت برین و یسار او.
 چنانچہ نقل ست کہ در صلوة بر بدن مبارک حضرت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ ماری پیچید و باز
 ایشان را خبر نشد. و حضرت امام زین العابدین رضی اللہ عنہ در نماز بودند کہ خانہ ایشان آتش گرفت
 و تمام سوخته شد تا بمصلے ایشان آتش آمد و ایشان را خبر نشد. ہر چند مردمان آواز دادند کہ یا امام النبا
 النبایہ. بعد از صلوة از ایشان پرسیدند امام فرمودند کہ مرا خیال نارا آخرت آمده بود. و ایضاً
 روزی حضرت ایشان صوفیان خانقاہ را تقید کثرت ذکر و نوافل و تہجد و اشراق می فرمودند و ارشاد
 میکردند کہ جانی باید کند تا معاملہ ز گوش باغوش رسد. و ہم فرمودند کہ کسی را نمی بینم کہ سر نیاز بر آستانہ
 محبت نہادہ است و ایضاً روزی فرمودند کہ اکابران مستقدم طالبان را خدمتی ہم میفرمودند کہ در
 خدمت موجب ترقیات باطن ست. و ایضاً سبب سید ثواب آخرت اجدار ان فرمودند کہ شخصی
 بخد مت شیخ حاضر شد و عرض نمود کہ مرا خدمتی فرماید شیخ فرمودند کہ ہمہ خدمتہا بطلبان معین و مقدر شد
 الحال خدمتی نیست کہ ترا گفته شو. مگر از صحر بقل غیر بیار و مداومت این کار بساز. آن شخص از صحر

ہر روز بر سر خود انبار آن نبات می آورد روزے در خواب دید کہ رستخیز بر پاست و یوم خراست
 ویک آتش در پاست کہ بر آن مردمان عبور میکنند و من ہوں انبار کہ بر سر می آوردم بر آن رود بار
 نار انداختہ و برداشتہ بخوبی تمام عبور نمودہ ام۔ و ایضا حضرت ایثار فرمودند کہ این اہ مجاہدات
 است بسیار زہدی باید و جہدی کمال شاید حضرت ناصر الدین عبید اللہ اصرار قدس سرہ از وضوی
 عشاء صلوٰۃ فجر تاسی سال ادا کرد پس بمرتبہ رسیدند کہ مقتدا عالم گردیدند کمال ولایت حاصل کردند
 بدون جانبازیہا محال است حضرت خواجہ ناصر الدین معرض عن سوی اللہ محمد باقی باللہ رضی اللہ عنہ
 شب را حیا میکردند و میفرمودند کہ الہی شب را چہ شد کہ باین سرعت گذشت آہ قدرے درنگ
 نمود۔ و توقیفی نکرد۔ و ایضاً روزی حضرت ایثار فرمودند کہ از وطن دہلی شریف بہ ۱۲۰۰ کھنڈا کھنڈا
 و ہفتاد و چہار آمدہ بودم و در آن زمان ہفتادہ و پانزدہ سالہ بودم پس معلوم شد کہ ولادت
 با سعادت آنجناب در ۱۲۰۰ کھنڈا کھنڈا و کھنڈا و پنجاہ و شش ہجری بظہور آمدہ قطعہ تاریخ ولادت
 شریف این بندہ را تم سطور نظم نمودہ مینگارو تا مریداں را استتباہ در عمر شرفش واقع نشود

شده ظهور کن در جہاں جہاں بگفت
 مہ پہر ہدایت شدہ طلوع بگفت

چونم چرخ ہدی حضرت غلام علی
 سن ولادت شرفش چہ جست یافت دل

و ایضاً روزے بیان نسبت کمالات می نمودند و میفرمودند کہ این نسبت بسبب کمال تقوا
 و بیبرگی در ادراک نمی آید نایافت و محرومی حال یا قنکان این کمال است و جہالت و نکارت مال
 رسیدگان این احوال حضرت مرزا صاحب قبلہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ می فرمودند کہ واللہ ثم واللہ خود
 را بزرگ خدش تہی می یابم مردمان کہ نزد من می آیند و توجہ نمیگیرند و می گویند کہ ما یاں را فوائد کثیرہ
 از ہر توجہ میشود من می فہم کہ مسلمان در روغ غمی گویند شاید در من چیزے از نسبت باشد۔ و ایضاً
 حضرت ایثار درو عا چند کلمات ضم کردہ الحمد میخوانند بریں پنج۔ الحمد للہ رب العالمین الرحمن الرحیم
 ملک یوم الدین ایاک نعبد و ایاک نستعین بعنا تیک اہدنا الصراط المستقیم بحال فضلک
 صراط الذین انعمت علیہم و ہم محمد صلی اللہ علیہ وسلم وآلہ واصحابہ غیر المغضوب علیہم ولا الضالین آمین
 و ایضاً این ادعیہ میخوانند سبحان اللہ و بحمدہ سبحان اللہ العظیم و بحمدہ استغفر اللہ ربی من کل ذنب و آت
 الیہ وصلی اللہ علی محمد وآلہ واصحابہ آمین عدد خلقہ و رضائے نفسہ و زنتہ عرشہ و مداد کلماتہ سبحان

الصداعات ما سجد لك سبحون الحمد للذات اضعاف ما حمد لك كما مدون الصد الكبر اضعاف ما كبر لك المكيرون لا اله الا
 الله اضعاف ما هيل لك المهملون لا حول ولا قوة الا بالله اضعاف ما مجد لك المجدون والشكر لله اضعاف
 ما شكر لك الشاكرون الحمد لله الذي عاقبني مما آتاني الحق بعضهم بالامراض الباطنة كالشكر والتفاني
 والحمد والكبر والبغض والغيبة والبدعة وبعضهم بالامراض الظاهرة كالبرص والجذام والحمى والصداع اللهم
 كن لي كما كنت لبنيك محمد صلى الله عليه وسلم اللهم ارفع عن قلوبنا الحجب والاستار الساترة الحاجبة عن
 مشاهدة جمالك المبارك يا الله اللهم اجلني لك امي لك واحشني لك كما جعلت محمد لك صلى
 الله عليه وسلم - وايضا حضرت ايشان فرمودند که حضرت مولانا و مرشد نامرزا صاحب قبله رضی اللہ تعالیٰ
 عنہ میفرمودند کہ صوفی را باید کہ خیال نماید کہ خفگی از جهت ایذا می مردمان چند قدر در دل میماند اگر عت
 یا دو ساعت ماند خیر و اگر تمام شب ماند باید کہ از رنوتوبه نماید کہ هنوز نور نسبت در باطن او و هرگز اثر
 نکرده روزی حضرت ایشان در مذکور نسبت کمالات نبوت و سیرتگیهای آن مقام عالی منزلت که دست
 ادراک بدانش کوتاه است و بجز جهالت و نکارت منزل گاه آن راه نیست این شعر فرمودند

قلع نشوی بزرگ ناگاه اسے دل
 من حسن صبغة من اللہ اسی دل

بس بزرگت یار دل خواه اسی دل
 اہل ہمہ رنگہا ازاں بس بزرگت

وایضا روزی حضرت ایشان این دعا را توره میخواندند اللهم ارزقني حبك حب من
 يحبك حب عمل يقربني الي حبك - و فرمودند کہ از جمله اولی یعنی اللهم حبیب ارزقني حبك اشاره بطرف
 مراقبه مفهوم می شود و از جمله ثانیه کنایه بسوی رابطه معلوم میگردد و از جمله ثالثه رمز بجانب ذکر که بحیث
 تعلیم است آن سر و صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد فرموده اند - وایضا روزی حضرت ایشان فرمودند
 کہ بنیال من در خانه کعبه میروم و در اینجا جستجوی صاحب خانه می نمایم بعد ازاں در بیت المقدس میروم
 و تلاش صاحب خانه سینمایم پس در بیت المعمور رفته ہمیں تلاش می کنم بر عرش عظیم میروم و صاحب عرش
 را میجویم پس بالاتر میروم تا بجای که محبوب خود را می یابم و تمام چشم خود را ساخته برگرد پایش میمالم چنین ا
 بسجدهات او سجانہ چندان میسایم کہ خود فانی می شوم باز باقی میگردم باز فانی می شوم ہمیں نهج تسلی دل
 میجویم - وایضا حضرت ایشان این شعر فرمودند

کہ از رخسار تو انکم کہ دیدہ بردارم

ز ناتوانی خود ایں قدر خبر دارم

و ایضاً روزی در حضور پر نور مذکور حضرت شاه اشرف جهان گیر قدس سر آمد حضرت ایشاں فرمودند
 که شخصی از ایشاں گفت بطور تهنیت که نام شما جهانگیر است ایشاں غضب فرمودند که من جهانگیرم نه جهانگیرم آن
 شخص همو وقت بجز روزی در ایشاں راه ماراژد با ایشاں حمله کرد ایشاں عصای خود بر زمین انداختند
 عصای شان بزرگ عصای موسی علی نبینا وعلیه الصلوٰۃ والسلام ماری شده حریف خود را بهلاکت رسانید
 و ایضاً بتاریخ چهارم محرم الحرام ۱۲۳۱ حضرت ایشاں این رقم سطور را مراقبه کمالات نبوت تلقین فرمودند
 قبل ازین چند روز تو جهات بعضی خاک میفرمودند و نقیر اثر این مقام در خود می یافت چنانچه در عرضی بخصو
 و الا معروض اشتیاق است در آخر محرم طبیعت حضرت ایشاں بعلت تب و لرزه علیل گردید هر نوبت تب لرزه
 شدت می آمد و این رقم سطور هر بار حاضر می بود میدید که درین شدت مرض رشوق و ذوق الهی جلشان
 مصروف بودند چندانکه از شدت تب و لرزه مضطرب و تر می گردیدند تلذذ و تنعم عالی نمی چشیدند گاهی از فرط
 اشتیاق هر دو دست کشاده محبوب حقیقی را بخیمال در آغوش می کشیدند و گاهی خود را حاضر حضور دیده به بند
 لبیک و صدیک تقدال با قضیت زبان کشوه مدعوش میگردیدند گاهی در این مرض این شعر میخواندند

لولاک لما قتلت واللہ والدلما قتلت لولاک

و ایضاً روزی در این مرض فرمودند که حق تعالی در قیامت ارشاد خواهد ساخت که مرضت فلم تعدنی
 سلح حیران بمانده عرض خواهد نمود که الهاتوا از مرض و ستم پاک هستی حق جل و علا خواهد فرمود که فلان شخص بیمار
 بود اگر تو در عیادت او میرفتی مرا یافتی که من باومی بودم پس حضرت ایشاں فرمودند که مرض عجب نعمتی است
 که حق سبحانه بصاحب او میباشد پس رشوق و ذوق تمام این شعر بر زبان راندند

ومی که یار گذاردت دم بخانه ما سزد که کعبه شود سنگ آستانه ما

حیف است که مرضی از مرض شفا میخورد و ازین علت ملامت می آرد و اینست منشی محبوب خود می گذارد
 لیکن دعای صحت با تبتلع سنت است و در تمام مرض دعای صحت مرض نفرمودند کسی را امر بدعا مینمودند
 هر چند مردمان برای ختم صحیح بخاری و ختم حضرات خواجگان قدسنا اللہ تعالی با سر ابراهیم اجازت
 طلبیدند مگر در توبت آخر کنوینت نم بود فرمودند که امروز در دم میگذرو که دعای بجهت شفا بجناب کبریا
 نایم پس شمره دعا ظاهر شد که باز تب و لرزه نیامد و ایضاً روزی در این ایام میفرمودند که بتاریخ
 هشتم روز شنبه شهر بعد از صحت ازین مرض یک روز و در روز دوم خوف آتش و در روز بیاضی

از زبان مبارک ایشان خود چیزی از بشارت‌ها فرمودند لکن آن الفاظ عالی در حق خود نوشتن جای تشریح است
 که لیاقت آن ندارم پس حضرت ایشان در شهر جمادی الثانی سنه یکهزار و دویست و سی و سوم من الحجرة المبارکة
 النبویة علی صاحبها الصلوة و التحیات بنده را بطرف بلده کوته و سر و نخ برای تلقین طریقه بطلابان آنجا
 رخصت فرمودند پس قدسوس حضرت ایشان شده راهی کوته گردیدیم. و صلی اللہ تعالیٰ علی خیر خلقه محمد
 وآلہ اصحابہ اجمعین بر حمتک یا ارحم الراحمین

ربنا لا تؤاخذنا ان سئنا و اخطانا ربنا ولا تحمل علينا اصرکما حملتہ علی الذین من قبلنا ربنا و لا تحملنا الا طاقۃ
 لنا به و عفف عنا و اغفر لنا و رحمتنا انت مولانا فانظر علی القوم الکفرین

اللهم اغفر لنا و ارحمنا و عافنا و ارزقنا و اصبرنا و اولادنا و کجیع المؤمنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات و صل
 علی نبیک المصطفیٰ و الہدور التقیٰ و اصحابہ نجوم الہدیٰ و سلم تسلیما کثیرا کثیرا بر حمتک یا ارحم الراحمین
خاتمه طبع - خدای سخن و سخن بر زبان آفرین راستایم که نہا نجانہ اندیشہ را فخر در غر مضامین ساخته و
 عروس فکر از زیور مرصع بوافیت و جواهر معانی نواخته کلک گہر سلک بیران گرامی و تخموران نامی را ہنگامہ آبی گہر پاشی
 ساخت و ضمیر کتہ سبحان و ناز کنیا لال را از مضمون رنگازنگ نپاشتہ بحسن قبول نواخت بسہل

ای وحید و یگانہ دیکتا	خارج از حد فہم قاصر ما	تو خدای کسی خدا تو نیست	صد مثل تو سوای تو نیست
لم یلدای توئی و لم یولد	وی منزہ توئی ز رام و ولد	در دل ما قرینت رگ جان	شرح این نیست کا کام زبان
لب کشاید مجال تسانیت	جز تحیر نصیب جاسانیت	ذات پاک تو نزد اہل عقول	ہست پاک از جہا و فقر و طول
من یزوداں کہ ایزد متعال	ہست پاک از طول ہم از حال	شبہ و تمثال اعیان کردی	خوشین را بخود نہاں کردی
آنچہ ظاہر شود بکشف و شہود	ہست تمثال او نہ ذات و ود	دور بنیان بارگاہ است	غیر زین پی نہ بردہ اند کہ ہست
ہستی و در نظر نہ آئی وای	چون نگیریم ما بہ بایا بای	ہمہ زان تو حجاب چرا	ای فدایت شوم نقاب چرا
آتش جہر استخوانم سوخت	حسرت وصل جسم و جانم خست	سوختم سوختم تعال تعال	آتشم آتشان باب مجال
فرض کردم کہ نیست تا مجال	ہمچو موسیٰ بہ شبہ و تمثال	شاقان شاگرد دل محزون	تلبکے دیدہ را کنم حجیوں

در پاس برگزیدہ زوان مقبول و محبوب جان مجال لسان انسان نیست کہ بطن گراید و انسان ضعیف البنیان چہرہ
 کہ بتشای مدوح خداوند بر تو توانا کشاید شنایش از حد قدرت ثنا گران برون و پاس از الا قدر از حیطہ امکان افزون
 باعث ظہور کل کائنات است و بسبب جملہ موجودات مصبلح صراط مستقیم شفع روز نماید و ہم خیر سگال خلاق بلجا و ما و اعلات

از انفاوات شاعر کا ان جناب لوی غلام حسین احمد صاحب مدظلہ

فتاویٰ خاص حکم الحاکمین سائده - احکام رب العالمین اسید گاہ علم و عالمیان دنواز دلنگان **سلسلہ**

جیب خدا قبلہ دوسرا	مراور بزرگی ست بعد از خدا	نہودہ نباشد کے مثل اد	بزرگی از یافت ہسم آرد
خروشید بیاختہ ہر کہ دید	کہ پیشل ہمیش را آفسرید	کرم پیشہ نے فی سرا پا کرم	رحیم و کریم و شفیع امم
بکوتین پشت وینا ہ ہمہ	بدارین اسید گاہ ہمہ	آری دعویٰ تنای او تعالیٰ جلشانہ ناسپاسی ست و سپاس صیب	

اوج نامہ سپردن حق ناسپاسی بعد اقرار و اعتراف بجز نقیض ناسپاس خدای برتر و تنائی از جملہ مخلوقات اشرف و افضل بہتر و ہی سخن بسوی
 ارباب صدق و صفای آرد۔ و مژدہ جان فرزند نوید روح افزا بعض جناب ایشان میراند کہ لفظوات قدسی آیات قدوہ السالکین بدوہ القان
 واقع اسرار ملکوتی کاشفات تاریخ حیرتی کشف امور حقیقت غوص بحر طریقت منظر تجلیات الہی مورد فیوض برکات نامناہی مغر عالم افتخار صنف بنی
 آدم سر بر آری کشور فضل انضال صد شین بزم تکمیل و کمال قائل و نکات وحی آسمانی را ترجمان حقیقت شناس حروف مقطعات کتبا
 یزدان بہر سہر طریقت باہ اوج معرفت خضر بہتہای حقیقت قاضی فی القضاہی شریعت مقرب بساط سبحانی محرم راز نہانی محبوب سبحان مقبول
 یزدان واقع اسرار رخی و حل مولانا و مرشد ناوہا وینا شاہ غلام علی حنفی نقشبندی مجددی مظہری رضی اللہ عنہ از نذول منجوتیم کہ بقاب
 طبع در آید کہ این نسخہ عجیب و شگرف کیا است اگر مبالغہ را بنحاطر اہ و ہم گویم کہ نایاب نظر نخبہ اگر در پی تلاش شدم باری بہتر تجسس و کا پلو
 دو تا جلد آن بہر سید و جان تازہ بقالب افسر وہ رسانید بازین فکر در دل پیدا شد کہ یاری از غیب پیدا آید تا دریں ہم عظیم یاری کند
 و کفیل این کار شوالر گردد۔ از چشم خیال ہر سو نگریستم کہ ناگاہ نظر بر سلطان العلماء سید الفضل و حیدمان یگانہ و درال حامی شریعت
 ہادی طریقت قدردان علوم صوری و معنوی مولانا و محمد و منامولوی ہدایت علی صاحب بریلوی مدظلہ اقدس **سلسلہ**

از سرت چنان ببالیم کہ بارض و سمانگنیم پیش فرم و کورنش بجا آردم بلوسہ بردامن پاکش آدم و اظہار خواہش درونی کردم۔
 بیجا با تسلیم فرمودند۔ و انگشت قبول چشم نہادند۔ و از ہمانوقت در مقابلہ نمودن صحیح کردن و فکر طبع کنائیدن کتاب مسطور بہتر جان
 مشغول شدند پیش از نصف را مقابلہ کردہ بودند کہ طلبی از سر کار اید قرار دانی مصطفیٰ آباد عرف ام پوزیفین معورش شد فوراً را ہی شدند
 و منصب مدسی درجہ اول مدسہ عربی مامور گردیدند۔ و با این عدم موجودگی خود تدبیر انصرام طبع آن چنان فرمودند کہ حاجت موجود
 نداشتند و ہمچو مداخلت حضور و غیبت در کفالت طبع آن نگذاشتند منت خدای اعز و جل کہ شاہد مراد دلی بکری شہود نشست و
 عروس عای قلبی طبع پوشیدہ بر منصفہ ظہور جلوہ نمود۔ خداوند اکار سازانگین نواز اور بدین پنہیں خدمت مانگویم کہ این وہ یا آن وہ
 تو دانا و مہربان مائی آن کہ آں بہ و اگر بعداں التماس ہم از راہ بندہ نوازی ازین طالب صال پرشی رفت کہ خاص مقصود تو
 چیت عرض خواہم ساخت کہ اسی دانای راز و امی عاشق نواز آنچه پیشتر ازین صد ہزار بالتماس کردہ ام باز ہماں بسگویم لمولفہ

نے حور و قصور نے جنان می خواہم	نے میوہ گل زر گلستان می خواہم
دردی کہ دوای آن بجز وصل تو نیست	آں می خواہم ہمیشہ آں می خواہم

آمین آمین ثم آمین یا رب العالمین بمنہ و کمال کریمہ

بہتر از ہماں بسگویم لمولفہ

بہتر از ہماں بسگویم لمولفہ

